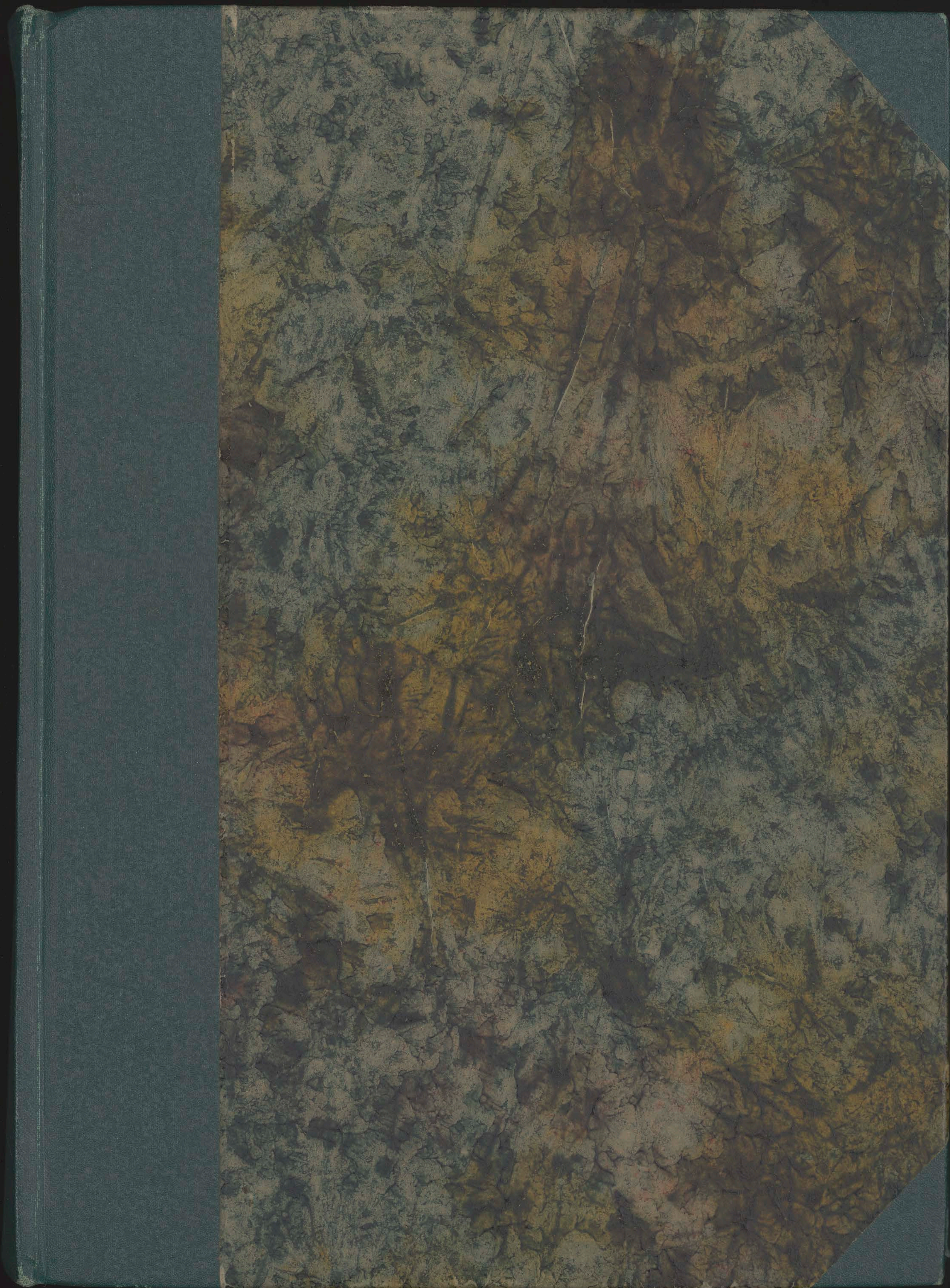

Oprawa XII. 1974 r. Starodruk

Korespondencja
Stefana Pawlickiego

5 I 1892

-1-

+

Łaskawy Księże Profesorze!

Jakkolwiek z osoby mało znany, to jednak ze względu na rzecz, która obchodzi w pewnej mierze nasz ogół, ośmielam prosić Ł. X. Profesora o następującą przysługę.
Postanowiłem śp. X. Bisk. Janiszewskiemu, który był nie tylko moim wujem, ale zarazem od moich lat najmłodszych m. in opiekunem i dobroczyńcą, postawić w katedrze tutejszej (a raczej umieścić na ścianie) pomnik z marmuru, i potrzebuję do tego odpowiedniego napisu. X. Oficyał Likowski, mój przyjaciel, był łaskaw zrobić pierwszy projekt do takiego epigramu, ale równocześnie zwrócił mi uwagę, iż właśnie Ł. X. Profesor posiada w tego rodzaju rzeczach szczególną biegłość i doświadczenie, tym się do Niego udaję z prośbą, aby ten brulion był łaskaw ociosać tak, aby stanął godnie obok innych monumentów Archikatedry naszej.
Mam mocną nadzieję, że mi Ł. X. Profesor nie odmówi tej przysługi właśnie przez wzgląd na Zmarłego, z którym go niegdyś bliskie łączyły stosunki. Jeśli wolno prosić, byłbym wdzięcznym, gdyby X. Profesor był łaskaw w 2 tygodniach tę korrektę uskutecznić. Łącząc wyrazy szczerego uszanowania, z którem zostaję

Ł. X. Profesora

uniżonym sługą

X. Andrzejewicz
Sufragan Gnieźnieński.

Gniezno
d. 5/1 92.

Przewielebny Księże
Profesorze!

Dzisiaj [?] pod opaską
posyłam Micheleta; życzę
żeby lekturę tę i Ojciec tak samo
często jak i mnie. Jest pewnem [?]
dziwnem zejściem [?] naszego
myśliciela wprowadzonego
z kołem [?] z otoczeniami [?] tak czysto
abstrakcyjnemi [?], tak — niestety
zupełnie obcemi — kresom
i zakresom myśli naszych.
Jest-to mała rewelacya, —
zapewne że nie dla Ojca

profesora, który tak zbadał wszystkie tajne drogi wszyso-nanej filozofii.

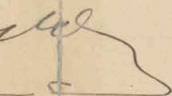
Bardzo ciekawym czy te „Philosophie der That" którą propaguje „der örtliche Freund" Cieszkowski nie jest wogóle wszelkiej filozofii - końcem - czy Faust kiedy przychodzi przyszedłszy do wniosku że am Anfang war die That, nie ~~przestaje~~ [w ogóle] od tej chwili filozofować?

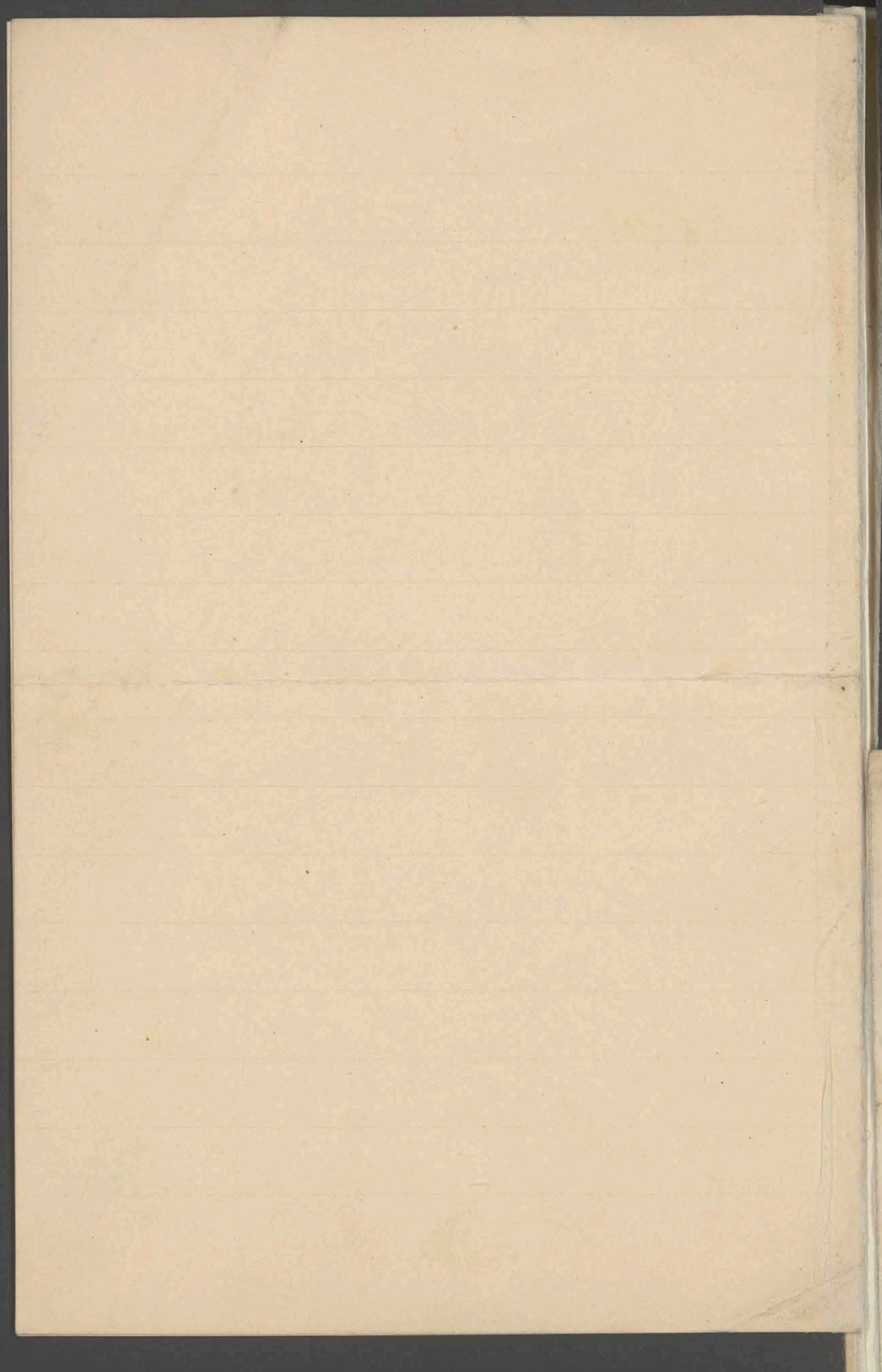
Przepraszam za te allotria

Serdecznie oddany sługa

Jan Bolesław Antoniewicz

Lwów, Zielona 7. 6/IX 904

Subiaco 25-10-76. O.e 10 ant.

Mio Veneratissimo e Amatissimo P. Stefano!

Adesso appunto ricevo la sua compitis=
sima, con la quale mi annunzia la sua
partenza. Non saprei dirLe abbastanza quale
e quanta sia stata la mia sorpresa, ed il
mio rammarico per non aver potuto avere
il bene di rivederLa e riabbracciarLa
prima del distacco, che per ciò ho sen=
tito doppiamente. Importune nubi mi
faceano dubitare, che Ella non fosse
del tutto convinto della mia amicizia.
Ora però Le significo i sensi miei sin=
cerissimi, ed inalterabili di stima

pregandola anche una volta volere essere sicuro della lealtà del mio cuore, e dé miei sentimenti. Le nostre conversazioni interrotte a cagione delle sue occupazioni la sua partenza improvvisa, il pensiero di rivederci chi sa quando, dovrebbero rendere penosi i miei giorni, se a questi tetri pensieri non supplisse quello della sincerità ed inalterabilità della sua amicizia che a me è sì cara quanto cara è la sua persona. La sua letterina

per me è stato un vero elixir, perchè mi ha dato una nuova testimonianza della sua amicizia. Se Ella non avesse avuto il delicato pensiero di farla, si sarebbe in me formato un vuoto, che difficilmente avrebbero potuto riempire tutti i divertimenti del mondo, perchè nessuno di essi avrebbe potuto darmi quelle consolazioni, che solo si possono aspettare da una vera amicizia.
Quando riceveva la sua cara

a presto possibile. Preghi per me, e ringraziandoLa di tutte le genti=lezze ricevute da Lei, sono con tutto il more, e distinta considera=zione sempre

(D. S. Scusi la fretta. Addio) Suo Affmo Obblmo servo
Giuseppe Antonelli.

era in aspetto di venire a trovarLa giù la rocca insieme con Zio D. Ber=nardo, ed i miei fratelli. L'assicuro che all'annunzio della sua partenza ho dovuto fare un vero atto di ras=segnazione.

Gradisca intanto i miei vivi saluti ossequiandoLa quanto merita da parte di tutti di famiglia, e di Zio D. Bernardo, quali tutti conservava=no di Lei preziosa memoria. Farò le commissioni datemi al più a

Carissimo P. Stefano. 5 XI 1879

-7-

La sua lettera, le nuove del suo viaggio, delle sue visite diplomatiche, del suo ottimo benessere, tutto ho gradito immensamente. - Monsignor Vicario ho salutato; Egli comunicai quanto bramava.

Ho parlato al Cavanetti degli stipendi", che ha accettato, ha ringraziato, ed a suo comodo gli diriga la rispettiva somma. - I suoi lavori critici, mi dice che già sono pronti. Appena giunto in Roma, Le scriverò, affinchè venga, o mandi a ritirarli. Lei

mi riesca, io stesso mi porterò da Lei. La ringrazio dei saluti anche da parte dei miei genitori, e fratelli, che con me La risalutano vivamente.

Preghi per me, ed al piacere di presto rivederLa mi creda di tutto cuore

Di Lei

Subiaco 5. 11. 79.

Dmo

Giuseppe Antonini

Carmo P. Stefano 16 XII 1879

-8-

Col cuore straziato dal più acerbo dolore vengo ad annunziarLe la seguita morte del mio carmo, ed ottimo Padre. Morì qual visse placidamente nel bacio del Signore; il 7 del corrente all'1. pom: munito di tutti i conforti di nostra S. Religione. Ella abbia la bontà di far pregare l'anima sua benedetta.

Gradisca i saluti miei, e di tutta la famiglia, e mi creda con i soliti sensi

Di Lei

Subiaco 16. Xmbre 79.

Affmo Dmo
Giuseppe Antonucci

Protocollo 15.

9

Roma, 18 Febbrajo 1879

Arcadia

Chiarissimo Signore

Affinchè il trattenimento Accademico che l'Arcadia darà ai Giornalisti Cattolici nella sera del Sabato p.° proceda col debito ordine V. S. che si compiacque accettare di prendervi parte, è pregato di favorire nella sede Accademica situata al Palazzo Altemps, piazza dell S. Apollinare alle 10. ant.: di venerdì per prendere gli opportuni concerti

Il Custode Generale

Stefano Ciccolini

Ill.mo Signore
Sig. D. Stefano Pavulichi
Arcade

4)

279

10

Roma 23. Ottobre 1880.

L'Arcade A. Stefano Pawlicki è invitato ad intervenire al Congresso che per affari della nostra Adunanza si terrà nelle Sale del Serbatojo al Palazzo Altemps il giorno di Mercoledì 27. Ottobre due ore innanzi l'Ave-Maria

Per il Cust. Gnle
Zamboni Economo.

Krakau den 6 Dezember
1889.

Hochgeehrter Herr Direktor!

Gebeten den Herrn zu empfehlen, der diesen Brief an Hochwohlgeb. Herr Direktor, abzugeben die Ehre hat, theile ich Ihnen mit, daß derselbe die slavischen Sprachen, polnisch und russisch vollständig versteht. Sollte es also möglich sein ihm eine Nebenthätigkeit zuzuweisen, für welche diese Sprachen von Nutzen, so würde dem jungen Manne, welcher der katholischen Sache gern zu Diensten ist, ein Gefallen erwiesen, während die Germania einen Specialkorrespondenten aus ihm zu schaffen Gelegenheit hätte. Die Herren Kollegen der Theolog. Fakultät hierselbst haben mich zu dieser Bitte bewogen. Ich selbst habe nicht das Vergnügen persönlich weitere Aufschlüsse beifügen zu können.

Mich einer geneigten Verwendung empfehlend

verbleibe ich

Euer Hochgeachteten Herrn Direktor

Diener im Herrn

Augustin Arndt S. J.

Der Name des Herrn ist
Sigmund Korzeniowski.

der Herr Rath Müller hat mir gesagt, daß es
überaus erwünscht sei über die Freiheit in Oesterreich
einiges zu erfahren. Ich würde mich nach Wien
wenden, wo ich im vorigen Jahre, hätte ich Kunde
von dem Wunsche gehabt, leicht selbst Material
zum Vergleiche mit Preußen gesammelt hätte.
Hoffentlich erhört man euch dort.

Bz.

Nr. 34 — 46. Jahrgang.
Draht-Adresse: Volkszeitung, Cöln.

Kölnische Volkszeitung

und Handels-Blatt.

Allgemeiner Anzeiger für Rheinland-Westfalen (Kölnische Handels-Zeitung).

Täglich 3 Ausgaben. Täglich 3 Ausgaben.

Zweite Abend-Ausgabe.

Donnerstag, 12. Januar 1905.

Fernspr.: Redaktion 259, 382 u. 425, Geschäftsstelle 420.

Hauptredakteur: Dr. H. Cardauns in Köln.

Acht Beilagen:
1. 2. Unterhalt. Sonntags- u. Montags-Beil.
3. 4. Unterhalt. Dienstags- u. Freitags-Beil.
5. Landwirtschaftl. Beilage (Mittwochs).
6. Literarische Beilage (Donnerstags).
7. Verlosungs-Beilage (3 bis 4 Mal monatl.).
8. Gasthof-Anzeiger (in der Regel monatlich).

Rotationsdruck und Verlag von J. P. Bachem in Köln.

Redaktion.

Sprechzeit: 12 Uhr mittags.

Drahtadresse: Volkszeitung, Cöln.
Fernsprecher: No. 259, 382 und 425.

Köln, den 14. Dezember 1907

Herrn

Dr. Stefan P a w l i c k i

o. ö. Professor der Philosophie an der Universität Krakau

K r a k a u Lobzowska St. 10

und

Herrn

Casimir von M o r a w s k i

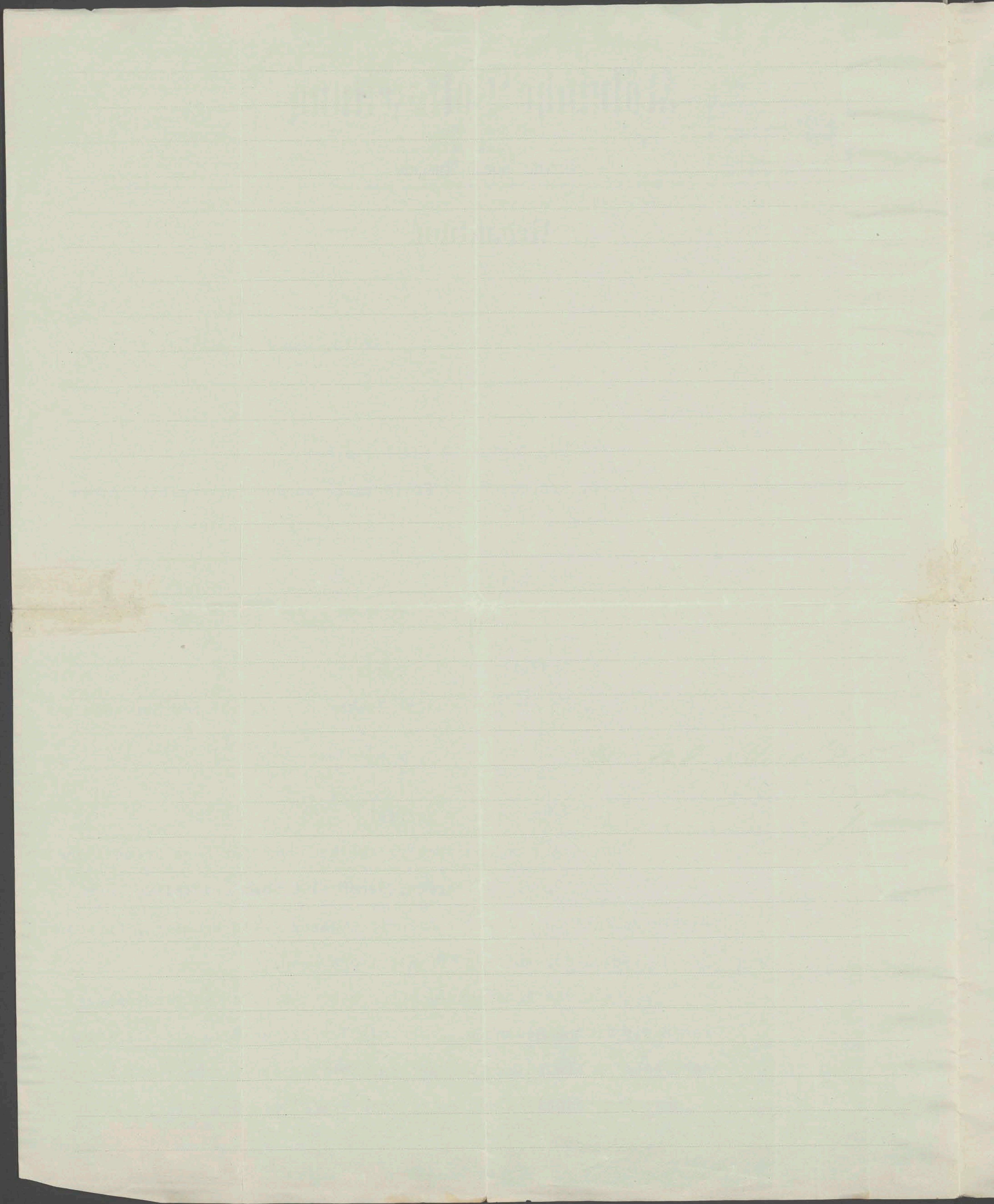
o. P. an der Universität Krakau u. Mitglied des Herrenhauses

K r a k a u Wolska Str. 10

Sehr verehrte Herren!

Nehmen sie unsern verbindlichsten Dank für Jhre freundliche Zuschrift vom 12. d. Wir werden, durch alle Schwierigkeiten, auch durch Missverständnisse und Stimmungen im eigenen Lager unbeirrt, fortfahren, das zu vertreten, was wir für Recht erachten.

Gegen die Anberaumung einer besonderen Protestversammlung haben wir grosse Bedenken. Nach Lage der Dinge würde sie vielleicht mehr schaden als nützen und zur Befestigung der Blockpolitik dienen, welche sich besonders der polnischen Frage bemächtigt hat. Sie

dürfen in dieser Beziehung unserer Kenntnis der Verhältnisse unbedingt vertrauen.

Wenn die verehrten Herren etwas tun können, um uns unsere wahrlich nicht leichte Aufgabe zu einer minder schwierigen zu machen, so möchten wir bitten, doch unausgesetzt auf mehr Mässigung im polnischen Lager namentlich in einem Teil der Presse hinzuwirken. Jmmer auf's Neue werden uns maasslose Auslassungen von polnischen Pressorganen entgegen gehalten, welche ja aus der herrschenden Erregung durchaus erklärlich sind, trotzdem aber die berechtigten Jnteressen der polnischen Bevölkerung auf das Schwerste schädigen und namentlich verhindern, dass an allen Stellen im deutschen katholischen Lager die gleiche Entschlossenheit in der Abwehr des Hakatismus zur Geltung gelangt.

Jn der Hoffnung auf bessere Zeiten, die nicht ausbleiben können, wenn wir alle mit Klugheit und Entschiedenheit unsere Schuldigkeit tun, verbleiben wir

in hochachtungsvoller Ergebenheit
REDACTION DER
KÖLNISCHEN VOLKSZEITUNG

Für dieselbe: Dr Jul. Bachem

Lwów 20/2 906

14

Łaskawa
Magnificencyo!

Jestem i będę w następnych
miesiącach we Lwowie.
Profesor Rostafiński
może zastanie li mnie nie
to że mnie tu zastanie
i najchętniej do wszystkiej
najmniejszej usługi rada
o ile ich potrzebować będzie
i przydać mu się będę
mogła.

Mam nadzieję że
zięć Ojca Kochanego
już powrócił i że
rektorstwo nie nadto
Ojca obarcza.

moja żona ma
się dość dobrze a
mnie dokucza tylko
starość i jej nieodstępne
towarzysze.
Od Wandy mieliśmy
wczoraj dobry list,
oboje są zdrowi co
jest najważniejsze i
myślę że w przyszłym
miesiącu wypadną
trochę ku stronie.
Powiedział się obiecuje
ale dotąd nie zjechał
Rajski, dobrze usposobiony
i ciekawe listy pisuje.
U nas na wsiach dotąd

wszelkie ciało, mam
wrażenie że naiwniki
niepotrzebnie ploteczki
kolportują a szalenie
szkodzą sobie i Kongresowi
o ile się starają usilnie.
Najgorszem z tem
jest że nikt niczego
się nie uczy a wszyscy
tylko z pustemi głowami
rezonują.
Zamiast tu się z wielkiemi
zakresem świata i oddany
wzorowo mym obowiązkom.
Polecam się Twojej
pamięci Ojcze Kochanego
i załączam wyrazy
mego wysokiego poważania
(Kazimierz) Badeni

Busk 17/7 94

-16-

Kochany Ojcze,

Już od dni kilku przebywam w Busku zdawszy bardzo dobrze examin państwowy we Wiedniu. Papa także już zjechał na urlop kilkutygodniowy; najwyższy byłby zatem już czas gdyby i kochany Ojciec zjechał do Buska, co by nas wszystkich ogromnie

uciszyło. Oczekujemy zatem
wszyscy z niecierpliwością
telegramu zwiastującego nam
przyjazd kochanego Ojca.
W Sobotę byłem we Lwowie
na wystawie, która wygląda
imponująco; nie ma się
tam zupełnie wrażenia że
się jest we Lwowie tak
tam czysto i porządnie.

Panorama przedstawia się
nadzwyczajnie korzystnie
i wogóle cała wystawa
robi jaknajlepsze wrażenie.
W miłej nadziei że niebawem
ujrzymy Ojca w Busku
zasyłam Ojcu wyrazy głębokiego
poważania i pozostaję kochającego
Ojca

przywiązany
Ludwik Badeni

Busk 30/8 94

Kochany Ojcze,

Za list i życzenia bardzo Kochanemu Ojcu dziękuję; ogromnie mi Ojciec w dniu moich imienin tutaj brakował i często Ojca wspominałem. Pojutrze jedziemy już do Lwowa na dłuższy pobyt i zdaje mi się że tego roku już do Buska nie wrócę, gdyż z końcem

Wrześnią jadę z Papą do
Wiednia a ztamtąd na
Węgry do wojska. Sprawa
z Baworowskim zupełnie
i na zawsze zerwana gdyż
ojciec Baworowski jakto
przewidywaliśmy nie zgodził
się na warunek stawiany
przez Papę by synowi oddał
jakikolwiek majątek. Bardzo
mi młodego żal gdyż to

z gruntu porządny człowiek
i bardzo bym się był cieszył
gdyby był został mężem
Wandy. Jutro zjeżdżają tu
Plenerowie i minister spra:
wiedliwości Schönborn.
Może sobie Ojciec wystawić
jak się Mama tym najazdem
ucieszyła! Zasyłam Kochanemu
Ojcu jaknajserdeczniejsze
wyrazy i pozostaję Ojca
przywiązany
Ludwik Badeni

[1 I 1904] -.20-

Najserdeczniej Kochanemu Ojcu za Kartkę dziękuję
i najserdeczniejsze życzenia, na Rok 1904 przesyłam.
O Petersburgu dla mnie mowy być nie może gdyż Trauttmansdorff
został dopiero co tam mianowany sekretarzem i obaj tam równocześnie być nie
możemy bo
jesteśmy teraz
razem w zamku.
Tak żałuję
że Kochanego
Ojca już nigdy
prawie nie
widuję.

21/8 09 -21-

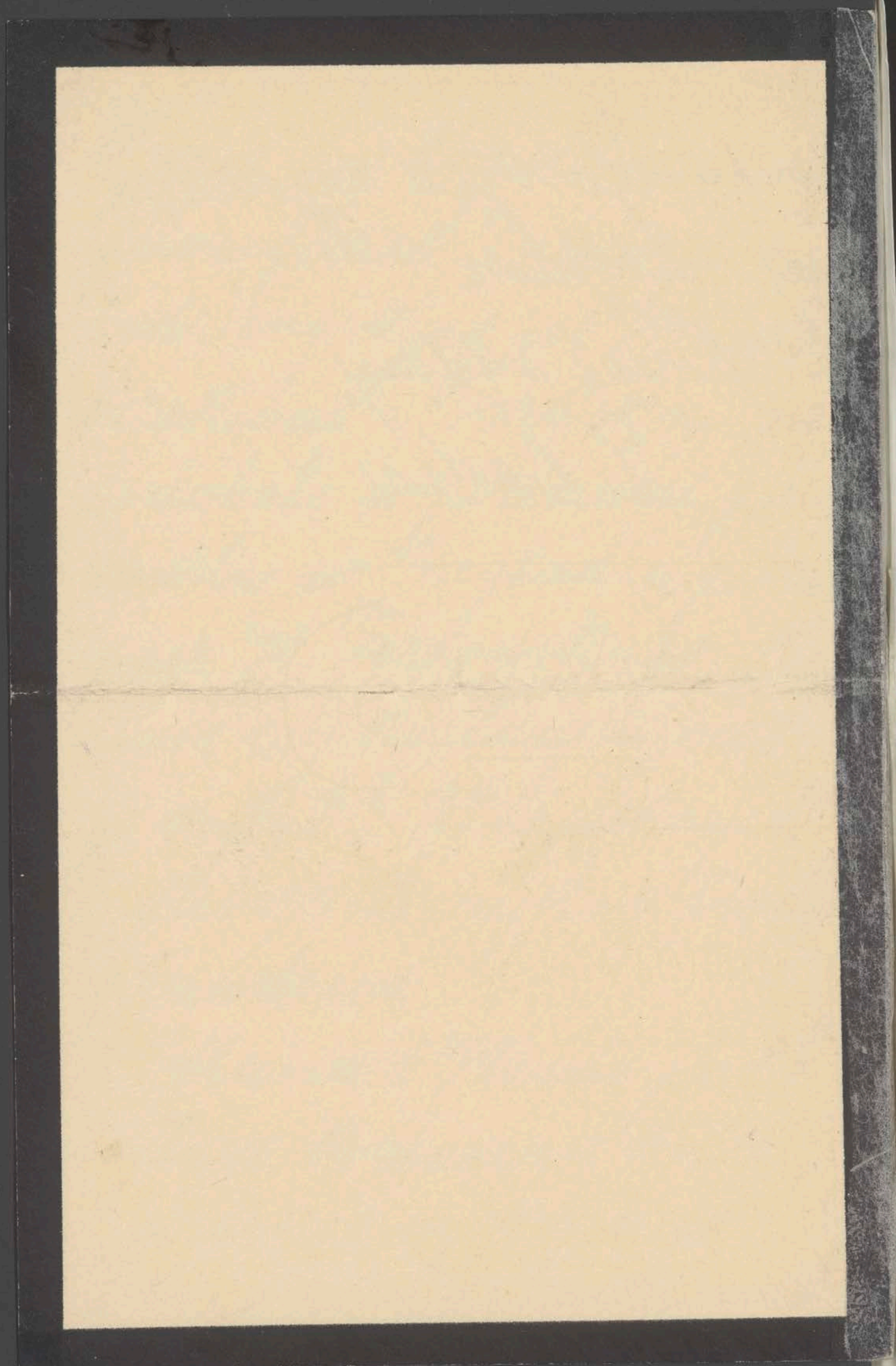
Kochany i Łaskawy Ojcze,

Bardzo byłem rozczulony listem Kochanego Ojca a zwłaszcza zamiarem odwiedzenia nas tutaj w Busku po powrocie z Lido. Ogromnie nam tu Kochany Ojciec wszystkim brakuje bo najprzód po raz pierwszy przerwana długoletnia tradycja a już mnie specjalnie brakuje te tak miłe i ciekawe rozmowy z Kochanym

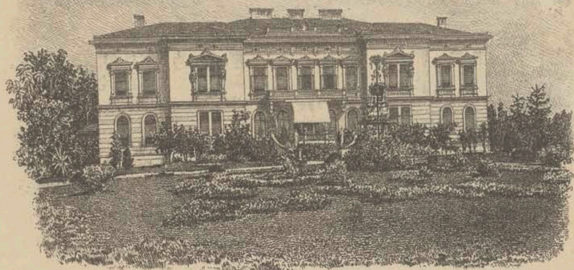
Ojcem czy to polityczne czy filozoficzne. Z niecierpliwością będziemy Ojca we Wrześniu oczekiwać. Bardzo mi się podobało wspomnienie pośmiertne w Przeglądzie pisane przez H. Tarnowskiego. Nie wiem czy Kochany Ojciec je czytał? Pełne pięknych i głębokich myśli a bardzo prawdziwe.

Mama i Władzia przesyłają Kochanemu Ojcu serdeczne wyrazy a ja

Kochanego Ojca najserdecz-
niej ściskam
szczerze oddany
Z. Badeni

-23-

BUSK

23/VII 1911

Kochany i łaskawy Ojcze,
Donoszę Kochanemu Ojcu
że jestem tutaj od 8go Lipca.
Jeżeli Ojciec pragnie mnie jeszcze
zastać w Busku to proszę przy-
jazdem nie zwlekać jak zwykle
gdyż ja 8go Sierpnia Busk opuszczam

i wracam do Stockholmu.

Dobry Koźmian zjeżdża tutaj w pierwszych dniach Sierpnia. Najpóźniejszy termin przyjazdu dla Ojca byłby 2go Sierpnia ale naturalnie im wcześniej tem lepiej bo czasu mało. Oczekuję z niecierpliwością odpowiedzi i ściskam Kochanego Ojca najserdeczniej

szczerze przywiązany

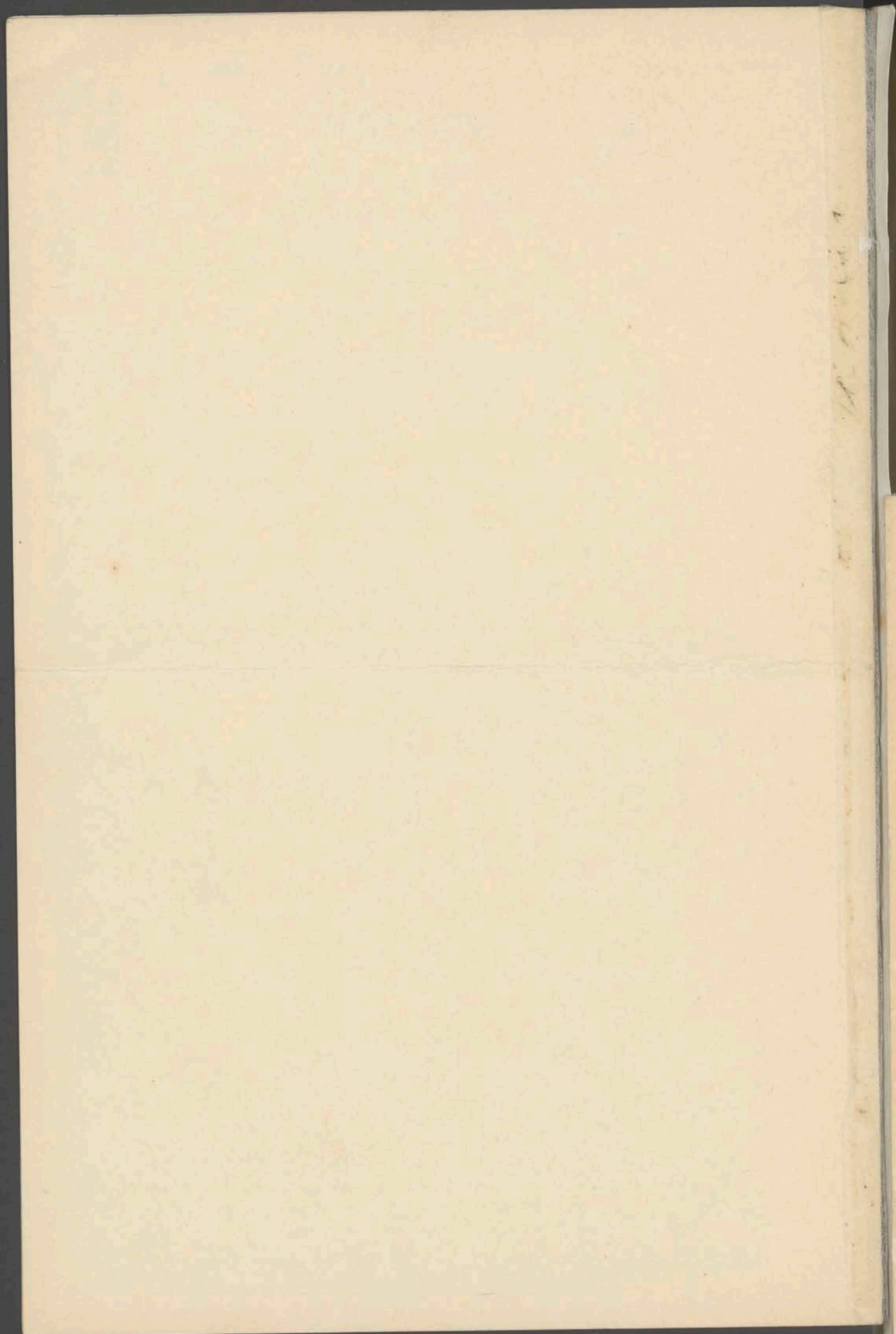
L. Badeni

7/9 1911 -24-

Smålandsgatan 4
STOCKHOLM

Kochany i Łaskawy Ojcze,
Za list najserdeczniej Kochanemu Ojcu dziękuję. Wanda musiała już opowiadać wszystkie szczegóły o Stockholmie więc tylko najserdeczniej Kochanego Ojca ściskam i modlitwom jego się polecam.

Szczerze oddany
L. Badeni

30/9 1911 -26-

 BUSK

 KRASNE

Kochany i Łaskawy Ojcze

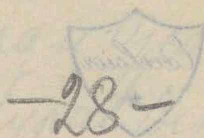
Najserdeczniej Kochanemu Ojcu
za długi list ze Staromieścia
pisany dziękuję. Byłem pewny
że jeszcze Ojca tu w Busku zas-
tanę, tymczasem Ojciec już był
uciekł do Staromieścia. Golarzowi
da się coś w innej formie ale pos-
tawienie domku za tem grunciu
o którym on Ojcu wspominał
nie jest możliwe bo ten grunt nawy[illegible]

nie zabudowano aby fury do
młyna zajeżdżające miały gdzie
się podziać. Jutro wyjeżdżam
do Wiednia z Mamą. Wanda i Mar-
szałek już się tam znajdują dla
rozmaitych sprawunków. Zabawię
tam dzień potem jadę wprost
do Stockholmu zkąd już z żoną
kiedyś tu powrócę.

Najserdeczniej Kochanego Ojca
ściskam i modlitwom Jego
zawsze się polecam

szczerze oddany
L. Badeni

15 XII 1911

—28—

28

15/XII 1911.

Naples,

Kochany i Łaskawy Ojcze,

Zawstydzony jestem że dopiero tak późno dziękuję za tak łaskawe życzenia Kochanego Ojca ale pewny jestem że Ojciec mi wybaczy.

Piszę do Ojca z uroczego Neapolu gdzie dziś ciepło jak w lecie a pod naszemi oknami musztrują żołnierzy mających odejść na wojnę i na te straszne tortury. Życie małżeńskie rozpoczęliśmy zdaje mi się dobrze, bo od Boga. Cel podróży poślubnej był Rzym gdzie nie-

liśmy audiencyę prywatną u Ojca Św. którą nam wyrobił Kardynał Bisleti. 3go byliśmy na Mszy Św. w Katakombach Św. Callixta i przystąpiliśmy tam do Komunji Św. Msza Św. w Katakombach - jak za b. dawnych czasów - sprawia bardzo silne wrażenie. Żonę mam idealną i właśnie taką jakiej sobie zawsze życzyłem. Nie mogę sobie dosyć powinszować mego wyboru. Święta Bożego Narodzenia spędzimy we Lwowie a potem jedziemy do Brukseli dokąd jestem przeniesiony. Co Ojciec mówi na młodego przyjaciela Wacka Zaleskiego!!! od dawna już

nie mieliśmy ministra z takim charakterem i takiemi zdolnościami. Jest dziś niewątpliwie na pierwszym planie i bardzo to dla nas dobrze i korzystne. Najserdeczniejsze zasyłam kochanemu Ojcu życzenia Świąt i ściskam kochanego Ojca jak najserdeczniej

szczerze oddany i kochający
L. Badeni

(Bruksela) 12/12 12.

Kochany i Łaskawy Ojcze,

Za list serdecznie dziękuję. Od 6 go Września jestem tu samodzielnym Chargé d'affaires i niewiem jeszcze kiedy mój szef Dr. Clary powróci z urlopu. Żona i dziecko mają się, dzięki łasce Bożej znakomicie i wszystko doskonale się odbyło. Przez straszne teraz przechodzimy czasy; wszędzie w całej Europie niepokój, wszyscy się zbroją. Tutaj wnieśli na gwałt nowe ustawę wojskową bo boją się że w razie ogólnej wojny Belgja mogła by być przez Niemcy lub Francję zaaresztowana!-

Przy tem wszystkiem fatalnie się ten opłakany stan rzeczy odbija na stosunkach ekonomicznych i jest straszna wszędzie depresja. Jak i kiedy się to wszystko skończy Bóg jeden wie. Myślę że w każdym razie jeszcze nie tak prędko. Znakomity był ostatni artykuł Kosmiana. Ogromnie rozczulony byłem nekrologiem biednego Marszałka napisanym w Przeglądzie. Ponieważ Mama cały Listopad tutaj u nas spędziła, dziś a raczej wczoraj dopiero doszedł mnie ten artykuł i zaraz wystoso-

wałem długi telegram dziękczynny do St. Tarnowskiego. Życząc Kochanemu Ojcu Świąt wesołych i wszystkiego najlepszego na Rok nowy, ściskam Kochanego Ojca jaknajserdeczniej

szczerze oddany

L. Badeni

P. S. Pewno Ojciec musiał Mamę widzieć teraz w Krakowie, gdzie dni kilka przebywała. –

Berlin 25/IV 96

-32-

Wielebny i kochany
ojcze!

Wróciwszy napowrót do Berlina i uniknąwszy szczęśliwie po drodze wypadku podczas wykolejenia się mego pociągu na granicy włosko-austryackiej - uważam sobie za miły obowiązek ojcu raz jeszcze serdecznie podziękować za tę naszą podróż dla mnie tak miłą - a spocznawam ją i korzystną - która z

pewnością o wiele nie byłaby
dla nas wszystkich tak owoc-
na - gdyby nie obecność - i ła-
skawość Ojca - bez tego nie za-
głębilibyśmy się prawie pokusić o
jakby najpowierzchowniejsze nawet
poznanie tych skarbów świata
pogańskiego i Chrześcijańskiego,
które kryje ziemia włoska.

Podróż nasza - pozostaje mi
na życie całe cenną pamiątką -
głównie - dzięki Ojcu -

Do Berlina przyjechałem w
sam czas, bo już w dzień mego
przyjazdu t.j. we czwartek mia-
łem trzy godziny wykładów.

– Trochę mi jest tutaj „unheimlich" – bo jestem całkiem sam – nawet Karolek Radziwiłł wyjechał na polowanie gdzieś – Półczyński przeniósł się do Halle – wreszcie większość innych moich bliższych znajomych rozproszyła się po różnych uniwersytetach – tak, że nie mam wcale z kim gadać – czekam tedy z upragnieniem powrotu naszych podróżników – a tymczasem siedzę w moich książkach samotnie – co może moim studyom ekonomiczno-historycznym na dobre wyjdzie.

A teraz ściskam serdecznie ko-
chanego Ojca – całując rączki
i zapewniając raz jeszcze o mo-
jej stałej wdzięczności za tyle
troski i nauki.
Wierny Ojca uczeń

Władysław [illegible]

Postcarte – **Karta korespondencyjna** – Correspondenzkarte

Postcard – Levelezö-Lap – Union postale universelle

Открытое письмо – Dopisnice

Przewielebny Ojciec

X. Stefan Pawlicki

Busk

Poczta krajowa.

34

204 Wydawn. sal. mal. polsk. Kraków. 1901. Naśladownictwo zastrzeżone.

2 I 1904

Kochanemu Stryjostwu
całuję serdecznie rączki
[illegible] życzę najpiękniejszej
zdrowia [illegible] i [illegible]
z najgłębszem poważaniem
Stefek

Przysyłając kochanejmu
Ojcu naszego poczciwego
Makduffa donoszę
że [illegible] Sabaska. mam
w [illegible] Sklepu
i Tierka z ojcem i Maćkiem

KOTARBIŃSKI

Raphael Tuck & Sons' "OILETTE" [Regd.] Postcard 6387. Chromotyped in Bavaria.
"British Game"
Art Publishers to Their Majesties the King & Queen.

POST CARD.

1905

FOR POSTAGE IN THE UNITED KINGDOM ONLY, THIS SPACE MAY BE USED FOR CORRESPONDENCE

Quodum ignoro se,
Reverende Pater, non
esse amicum aspectum
violentuum (in cartis)
mitto Tibi has mites
aves cum gratiis meis
optimis pro litteris
et promissis et iam
missis.
Si scribens haec verba
erravi contra gramma-
ticam veniamda, 4
iam menses post ma-
tusam suum, semper
tamen intelleges me.
gratus ac devinctus [illegible]

(FOR ADDRESS ONLY.)

Wielebny
Ks. Stefan Pawlicki
Kraków
Łobzowska, 10

35

The King of the Woods.

Monachium

15/3, 06.

Drogi ojcze!

Ze szczerą radością powitałem w sobie miłego gościa - kartkę ojca pełną dla adresata miłości.

Teraz po otrzymaniu *pierwszej* kartki ojca z programem podróży, przedstawiłem ten program mamie i ojcu - który mi odpisał, że jak na *pierwszy raz* - program zbyt obfity lepiej mniej a gruntownie. Zwiedzić *Norymbergę*, *Drezno* i *Pragę* - sapienti sat. Tamto później.

Mój ojciec będzie tu 20 bm.

i wtedy ułożymy jeszcze Nowosielskiemu zdanie ostatnie relację tak z planu też z samego wykonania tego planu i listowe Norymberczycy, Drezdeńczycy i Praszcy będą się mijali z listami do Krakowa adresowanymi.

Dowiedziałem się niegdyś - ale nie od Moszkina, - który już dawno wyjechał — tylko od osoby trzeciej, że teraz Moszkin nowy swój dramat wysłał dyrekt. Sobieskiemu i premiera tego dziecięcia najuboższego z dzieci Moszkina odbędzie

się na deskach sceny krakow. dnia 2giego maja br. Młodzieniec, który się podzielił ze mną tą wiadomością przedstawił mi także treść sztuki:

„Dramat socyalno-psychologiczno-patologiczny. Tytuł: „Błędne ogniki”.

„Dwóch książąt każe sobie „wznieść zamek. Robotnicy „pracujący nad tem prowadzą „gorzkie rozmowy, dlaczego „oni własnym potem dla „magnatów mają stawiać „pałace.” Między tymi robotni-„kami znajduje się malarz, „który te rozmowy podsłuchał.

Ten malarz miał żonę „(lub kochankę) o wielkich „zdolnościach - uzdolniona jednak,

"Widzimy ją używającą
" z różnymi figurami
" po nocnych kawiarniach.
" Ona jest szlachetna,
" ale stosunki zrobiły z
" niej to, czem właśnie
" jest. Na końcu wznosi
kieliszek i kurtyna zapa-
" da." – trzecia część dramatu,
a więc upadek i "poniżenie"
tej niewiasty odbywa
się w "Monachium"

Jak Ojciec widzi treść
bardzo uboga i niesłychanie
(żeby nie powiedzieć: wręcz)
Farmaczowo jednak, że tak
mi ją opisał mój znajomy
w rzeczywistości może być lepsza.
Ładny jest pomysł wiersza
-bo ta kobieta i te kawalery
wyciągające się po knajpach
mówią wierszem!!! Zobaczymy
zresztą co to będzie.

Opis dramatu "Niezdolnia" zajął
mi "więcej" miejsca niż przypu-
szczałem. Niedługo więcej dowiesz
się drogi Ojcze o tem i o owem.
Całuję mocno Ojca – wszyscy
zasyłamy pozdrowienia
Tadek.

38

Praga
Hôtel Schwarzes
Ross
11/10. 06

Kochany Ojcze!

Rozpocząłem tedy drugi rok mego obywatelstwa akademickiego tu w Pradze.

Wykłady się jeszcze nie rozpoczęły. Będę uczęszczał na wykłady wyłącznie prawnicze, a będę miał sporo wolny, gdyż jak Ojcu wiadomo nie wiele się dotąd prawem zajmowałem, a mam przed sobą egzamin.

Mieszkam w Hotelu Schwarzes Ross i wynająłem sobie mieszkanie na cały rok. Mam więc nadzieję, że w razie wypadnie kochanemu Ojcu zamieszkać, mieszkalama białości kopertę kreśląc na niej Graf S. Badeni - Prag - Hôtel Schwarzes Ross.

Wśród wakacyj otrzymałem list Ojca, ale spóźniony z powodu pobytu mego w Brnie. Nie wiem też, czy Ojciec był w Bozen, czy nie. W każdym razie podanie mi Kraków - Bozen byłoby spóźnio-

nie.

Zato mam nadzieję że kochany ojciec niezadługo zapyta się o radę co do jazdy do Czech stolicy. Wśród starszych dobrzechowskich druhów padła obietnica odwiedzenia nas w Pradze-Czechach.

A tymczasem proszę błagalnie o list.

Łaskawej pamięci się polecając kreślę się

Stefan Hadły

40

Praga.
Hôtel „Schwarzes Ross"

5/11, 06.

Najdroższe Ojcze!

Wśród studenckich jawo-
rów Dobrzechowskich
błąka się jeszcze jesienną
nocą echo dawnej obietni-
cy - lecz w sercu Ojca ono
ku spełnieniu memu i
karierze mej dawno już
przycichło, przygasło.
Dlatego już nie o przy-
jazd drogiego Ojca śmiem
prosić, ale o kilka dobrych
słów, abym sobie złakła

choć przypomniał
miodowe miesiąca
naszej przyjaźni - mi-
niony tak niedawno
a tak dawno!

Może odżyją one
w Busku na Boże
Narodzenie - może ——

Ja ten czas spędzam
w intensywnej pracy
i byłoby mi dobrze, gdyby
nie gniew Ojca który
jak głaz ciąży mi na
duszy.

Może Ojciec silną ręką
skruszy ten głaz - ale ja

bardzo wątpię.
Tymczasem polecam
się (o ironio skazana) —
łasce Ojca.

Stefan Madej

42

Praga

12/II 06

Schwarzes Ross.

Kochany Ojcze!

Zupełnie bez obawy,
a zato z wielką rado-
ścią otworzyłem dziś
rano list Ojca - z rado-
ścią wielką, gdyż byłem
pewny że Ojciec kochany
dobremi słowy i miłemi
uczuciami mię ucieszy
i pocieszy.

Mam nadzieję że drogi
Ojciec mię będzie czekał
aż na Boże Narodzenie
aby dokonać dzieła „pa

jednanie "bez obrazy
sobie do tego wielkiego
dzieła teraz czasu. Ażeby
było przyjemnie spędzić
ze 2, 3 dni razem zwie-
dzając i rozmawiając,
rozmawiając i ciesząc
się.
Dlatego też nie wysy-
łam listu długiego
a zapytuję jednak dro-
giego Ojca co się w tym
złym i niestarskim a
prawie pocztowym i ko-
chanym Krakowie się dzie-
je, teatr? Ojciec pewno
był na Zjeździe Bohemian
Dziennik o tem wiele
pisała. Jaka szkoda z

Poznańskiego oznaczył nazwą „Klasycyści”? Może mię ojciec łaskawie objaśni piśmiennie – choć byłbym lepiej ustnie.

A teraz drogiego ojca czule pozdrawiam i zawsze serdecznej pamięci się polecam.

[signature]

Praga

4/12. 06.

Kochany Ojcze!

Pospieszam z odpowiedzią
i podziękowaniem za dzi-
siejszy list drogiego Ojca,
tem bardziej, że jestem
dłużnikiem i jużdłuższy
czas nie donosiłem o mej
egzystencyi.

Przedewszystkiem jestem
Ojcu bardzo wdzięczny
za tęsknotę za mną i nie-
zle słychanie się cieszę na
nasze spotkanie się w Busku
gościnnym. Niestety [mi] bo-
wiem będę, zatrzymać się

się w Krakowie.
Motywuję to pośpie-
chem do ojczyzny mej
do Lwowa do stolicy
sztuki, piękności i wszę-
lakich wzniosłych dążeń.
Ja mówię: „Ibi bene est,
ubi patria" nie zaś „Ibi
patria, ubi bene" jak
mawiał Horacy ów cynik
bez czci i wiary.
Ale ogromnie się
raduję na myśl, że i tego
roku znowu spędzimy
w Busku najmilszym,
przytulnym wśród
mrozów i śnieżnych zawiei

piękne święta Bożego
Narodzenia.

Niech drogi Ojciec
wierzy, że tylko Bóg
jest godnym teraz
dla naszego spotkania są
po długich bolesnych
miesiącach początki.

W długiem oczekiwaniu
uśmiechających się
rozkoszy zasyłam Ojcu
szczere wyrazy przywią-
zania i życzenia naj-
lepszego zdrowia

Stefek.

KOROPIEC. 14/12 / 06.

46

Kochany Ojcze!

Mam nadzieję, że kochany Ojciec otrzymał mój ostatni list z Pragi i wyczytał w nim wyrazy radości wobec prawdopodobnego spotkania się w Busku. Mam też nadzieję, że zmudny ból głowy ustąpił wraz ze zdrowszą zimniejszą aurą.

Ja tu bawię w Koropcu i bawię się doskonale - czas bardzo przyjemny. Do Buska pojadę około 20 tego b.m.

Gdy powrócę za 3, 4 dni do Lwowa, niezawodnie dostanę od drogiego ojca karteczkę oznaczającą czas, dzień przybycia ojca do Buska, który otwiera ku życiu Gościnne podwoje.

47

W tej radosnej
nadziei zasyłam
Ojcu serdeczne
pozdrowienia, do
najmilszego ujrzenia

przywiązany
Stefek

Lwów
5/11 07.

Kochany Ojcze!

Wspominając pobieżnie tylko o moim pobycie w Staromieściu jako o przyjemnym przechodzę zaraz do opisu niesłychanych zajść w teatrze, do których pochop dała współczesna A. Krechowieckiego p.t. „My".

Sztuka ta osnuta na tle wypadków w Królestwie kieruje swe ostrze (b. tępe nb.) przeciw tak żądanym bojowcom, a że ~~w~~ Lwowie jest mnóstwo kandydujących na takie zajęcie

rwiąc demonstracye z góry ułożone przybrały charakter i rozmiary na seryo przerażające.

Mimo że sztuka kieruje swe ostrze (b. tępe) przeciw socyalistom, przecież uznano że stosowne zagrać jako uwerturę – Marsyliankę, która bardzo podniecała towarzyszy tak że na ogólne "a nader hałaśliwe" żądanie musiano ją zagrać jeszcze raz.

Lecz właściwie demonstracya miała miejsce wśród drugiego aktu.

Już w kilka dni przed premierą – której treść w krótkości dzienniki były podały – opo-

wiadomo sobie w mieście, że będą się dziać rzeczy straszne to też wszystko co we Lwowie znakomite podążyło na premierę, ale niestety pospieszyło do teatru też wszystko co najmniej znakomite, a tego jest we Lwowie znacznie więcej. Z wielkiem zdenerwowaniem oczekiwano biegu wypadków.

Pierwszy akt przebiegał stosunkowo spokojnie - ale gdy kurtyna podniosła się do drugiego aktu rozległ się skowyt, który przerwał i wszystko najmniej wytworne - ryk, gwizd, tupanie, strzały -

na drugi dzień chrypka oto jedyny rezultat działa p. Krechowieckiego. Cały drugi akt został zagłuszony jednym wielkim kaszykiem. Wszystko jednak zagłuszyły petardy, które rzucane z galeryi całemi garściami z galeryi z olbrzymim hukiem pękały po całej sali rzucając snopy iskier parząc i paląc wszystko i wszystkich. Panie z parteru którym suknie się tliły (wość była straszna) rzuciły się ku drzwiom w największym popłochu. Ale można by sądzić, że tylko na galeryi demonstrowano - otóż nie, gdyż jakaś umiejętna ręka porozsadzała swych żołnierzy

po całej sali - i tak z jednym
z najpierwszych rzędów foteli
siedziało szeregiem 5 lub 6
mężczyzn porządnie ubra-
nych i wcale nie młodych
którzy unisono wołali „Precz
ze szlachtą - niech żyje rewo-
lucya. Między obywatelami
innego zapatrywania, a
tymi demonstrantami do-
chodziło niemal do bójek.
Jakiegokolwiek wpływu orga-
nów bezpieczeństwa nie zau-
ważyłem.

Gdy burza doszła do zenitu
musiano drugi akt przerwać,
aktorzy salwowali się czem
prędzej za kulisy i niebawem

oznajmiono, że sztuka odegraną być nie może.
Wrzawa jednak nie ucichła - ile wtedy rozległo się rubasznych docinków - który z licznych? - ile padło żartów o specyalnie lwowskim zakroju - który powiedzieć zdoła?
Po mowie jednego z przywódców zabrzmiał "Czerwony sztandar" i zwartą kolumną opuścili bojowcy gmach. Różnym dygnitarzom wsiadającym do swych karoc nie szczędzono arcyrubasznych przycinków.
Ten wieczór był bardzo ożywiony!

Namiestnik bardzo skonsternowany, że puścił tę sztukę o ostrzu (b. tępem) wymierzonym przeciw socjalistom.

Na co ją też wystawiali? Zarobili na niej tylko Kuczyński i Oberski (sklep zabawek, ogni sztucznych itp.) —

Lecz dość o tem. Jadę jutro do Pragi, gdzie spodziewam się dostać list Ojca z opinią o tej awanturze. Treść sztuki podana jest w jednym z ostatnich numerów „Dziennika polskiego".

Moja matka prosi, bym podziękował Ojcu jak najserdeczniej

czniej za życzenia, które
mamę bardzo ucieszyły.

W żalu że jak wszystko
na świecie tak skończyły
się również nieodżałowanej
pamięci dnie Buseckie ser-
decznie Ojca żegnam aż
do Wiosny

szczerze oddany

Stefek.

7/1. 1907

52

Kochany Ojcze!

Sądzę, że mój list znajdzie drogiego Ojca już w Krakowie, gdyż wszystko, co na świecie ładne i miłe schodzi szybko i każden z nas musi się znów zabrać do zajęcia i pracy.

Ojciec zapewne pamięta, że mój list pisany tamtego roku po świętach Bożego Narodzenia był smutny. I tym razem mój list byłby smutny – bo jakże nie żałować tygodni tak wesoło spędzonych wśród ludzi dobrych i kochanych, w domu rodzinnym – ale na żal tego roku nie mam czasu. Ze siódmego nieba przeniesiony w je-

dnostajność obowiązków trzeba z wytężeniem pracować, aby te obowiązki wykonywać - nie dobrze, ale znakomicie, by zadość uczynić własnej ambicyi.

Egzamin koniecznie muszę zdać celująco - a nie jest to tak łatwe do urzeczywistnienia, jak do wymówienia - materyału z dwóch lat mnóstwo, profesorowie wymagający; trzeba dzień w dzień szereg godzin dosiedzieć i zdobywać wiedzę prawniczą, do której się nie czuje wielkiej sympatyi. Ale przy dobrej woli wszystko na świecie jest możliwe zatem i to pójdzie!

Niech ojciec nie sądzi, że z listu mego przemawia brak otuchy - otucha jest i humor i dobra wiara.

Mam nadzieję, że niebawem nadejdzie odpowiedź najdroższego Ojca na mój list do Buska pisany.

Jak Ojciec widzi stosuję się do zawsze życzliwych i rozumnych rad, których mi Ojciec tak poczciwie udziela i staram się każde słowo nakreślić czytelnie i względnie porządnie.

Co do naszej poegzaminowej podróży do Hollandyi, o której marzę z rozkoszą by o ziemi upragnionej, to w najbliższych dniach zestawię Ojcu plan podróży i ocenę kosztów.

Mam najlepszą nadzieję co do stypendyum Stankiewicza i tamtych za których Ojciec prosi.

Na dziś kochany Ojcze dosyć kaligrafii - o zestawienie tytułów podręczników prawniczych bardzo prosi zawsze serdecznie przywiązany Stefek

Praga

9/1. 07.

Kochany Ojcze!

Z listu drogiego Ojca widzę, że Ojciec otrzymał list mój z opisem owej groźnej burzy w Krakowie, podczas gdy ja sądziłem, że Ojciec dokończa jeszcze pobytu w Busku.

Bardzo się cieszę iż list mój zajął Ojca i zyskał takie uznanie. Mam nadzieję, że i pismo moje - odkąd się do rad Ojca stosuję jest zupełnie czytelne.

„Institutiones" każę sobie sprowadzić i będę z nich czerpał obficie.

Niech Ojciec łaskawie mi doniesie,

kiedy Ojciec kończy swe wykłady 1szego półrocza - możeby Ojciec wtedy mógł tu do Pragi zawitać?

Ja sobie sprawiłem do naszej podróży odnoszące się tomy tego dobrego Baedekera i pilnie w nich wertuję. Niebawem poszlę Ojcu kosztorys. Nasz punkt wyjścia najlepiej niech będzie gród podwawelski - pojechalibyśmy do Frankfurta zatrzymując się w Dreźnie. Potem Moguncya, Coblencya dalej już pociągiem znowu Bonn i Kolonia - w Hollandyi usadowilibyśmy się w Rotterdam skąd zajechalibyśmy do Haagi, Amsterdamu, Utrechtu; po-

wrót przez Akwizgran i Trier może i Monachium.

Ale tymczasem należy pilnie się uczyć i zdać egzamin jak się da najlepiej.

Ojciec najlepszy pewno już ma mój drugi list z Pragi już pisany. Proszę bardzo o donoszenie mi o krakowskich ewenementach, ewenemencikach, i głównie plotkach (vide Akademia handlowa) – à propos Akademii czy też szkoły handlowej czytałem w gazetach, że krewny ciotek Zygmunt Morawski dopuścił się jakichś oszustw pieniężnych – ładna rzecz – będą miały ciotki o czem mówić.

Lecz dość tej amfibiologii dość o krakowskich reptyliach – niechże Ojca

dłużej t wzy dzić, więc serdecznie Ojca żegnam na dziś i wyrazy przywiązania zasyłam.

Stefan.

Praga 56

13/11 07.

Kochany Ojcze!

Mimo że jakieś dobre przeczucie mówi mi, że jutro rano poczta będzie miała dla mnie coś z łaski Ojca, przecięż znów zabieram głos, aby trochę z drogim Ojcem pogawędzić - naturalnie jeśli adresat nic nie ma przeciwko temu?

W Piątek ubiegły mieliśmy premierę, której treść wprawdzie raczej powszednia ale strona techniczna i sceniczna tak dobrze przeprowadzona, a milieu tak doskonale ujęte że postaram się

całą rzecz Ojcu w kilku rysach przedstawić.

Tytuł sztuki „die Strecke" ein Eisenbahndrama. Rzecz zatem pewna, że tym razem więcej jeszcze rozlegnie się gwizdów na scenie niż w widowni.

Akt pierwszy przedstawia kolejową restauracyę małego dworca, dość niechlujną i zabrudzoną jak zwykle takie restauracye - w niej kilku zasypiających kelnerów. Za dużemi szybami widzimy daleką przestrzeń tonącą w błękitnych ciemnościach zapadającej nocy, przestrzeń słabo rozjaśnioną owemi migocącemi, różnokolorowemi światełkami. Do restauracyi wchodzi kilku ze służby kolejowej - trochę zaspani, trochę brudni,

trochę otumanieni - ot jak zwykle kon-
duktorzy, maszyniści itd. małej stacyi.
Wchodzą ze swemi nieodstępnemi la-
tarkami i zasiadają do piwa na-
rzekają na twardą w istocie służbę.
Jeden z inteligentniejszych nakłania
ich do strejku, który niebawem na tej
całej wielkiej linii ma wybuchnąć.
Przesuwają się jeszcze różne inne
typy - podróżni oraz mieszkańcy tego
miasteczka, lekarz, notaryusz, pocztmi-
strzyni i aptekarzowa - te ostatnie
bliźkie bardzo krewne panien Mo-
rawskich, bo wytaczają natychmiast
cały szereg plotek. Gdy ci opuszczają
wreszcie salę wchodzą jeden z wyż-
szych urzędników stacyi i żona jego
bardzo ładna i sympatyczna ale tro-
chę nieśmiała i cicha osoba. Przyczyną
tego zalęknienia ciągłego jest mąż
zacny i kochający ją, ale przytem za-

Zazdrosny jak Otello i ciągle w sobie zamknięty. Niezmiernie obowiązkowy nie potrafi sobie zaskarbić sympatyi otoczenia i dlatego nie awansuje ku niemałej zgryzocie szczerze doń przywiązanej żony, przyzwyczajonej w domu rodzicielskim do życia weselszego i zbytkownego. Pragnie ona życia a jest zupełnie niedoświadczona - to też z zapałem i wdzięcznością przyjmuje usługi i propozycye naczelnika stacyi który jej obiecuje protekcyę i awans. Biedna nie poznaje, że ów człowiek ma względem niej zgoła inne chęci. Ten naczelnik stacyi, tuzinkowy zdobywca serc niewieścich wyglądający jak laleczka ze swym wąsikiem i błyszczącym spojrzeniem upatrzył sobie ładną żonkę swego podwładnego jako dobry a przytem łakomy kąsek. Aby całą sprawę dokładnie omówić i poczynić celem awansu jakieś kroki u decydujących

osób, naczelnik radzi jej pojechać do Wiednia (o parę godzin od owej dziury odległego) - i on tam będzie, zapozna ją z tymi miarodajnymi czynnikami i awans niechybny. Kurtyna spada a my wiemy, że owa nieopatrzna osóbka stanie się ofiarą swych dobrych zamiarów względem męża i ofiarą uwodziciela z zawodu.

2gi Akt. Biuro urzędników tej małej stacyi - mąż bohaterki dramatu w zastępstwie bawiącego we Wiedniu naczelnika - szubrawca kieruje całym ruchem kolejowym - że żona jego również we Wiedniu, nie wie, bo ona powiedziała mu, iż jedzie do jakiegoś miasta w pobliżu dla poczynienia koniecznych zakupów. Znów poznajemy różne okazy służby kolejowych od jednego z tych okazów dowiaduje się biedny Otello że jego ubóstwianą żonkę

ujrzana we Wiedniu - zaraz Otello łączy jej pobyt z pobytem małomiasteczkowego Donżuana naczelnika stacji i przeczuwa rzeczy okropne, a widząc także drętwiejąc na swoim fotelu ze strachu i przeczuwa coś okropnego. Odtąd nasz Otello z niesłychanem zdenerwowaniem spełnia swe ważne czynności - nie powodując omal kilka ogromnych katastrof kolejowych (strach myśleć na czem często polega bezpieczeństwo publiczne); wreszcie przyjeżdża żona istota już zwichnięta - niesłychanym krzykiem i doskonałym, wypróbowanym środkiem zaginania rąk i łamania palców wymusza na niej straszne zeznanie, potem ciska ją kilkakrotnie o ziemię à la Kotarbiński - ha ty podła zdradziłaś mię, nędzna kraa - dopóki tej czynności nie przerywa mu przybycie uwodziciela,

zdradzony rzuca się zaraz na zdrajcę okropnie nim trzęsie, a gdy go puszcza to tylko dlatego, by ze zdwojoną siłą rzucić się na biedną żonę i wśród krzyku ją wlec po podłodze - wśród tego jednak wydaje rozkazy i daje sygnały regulujące ruch pociągów - lecz nagle wszystko co na dworcu odmawia posłuszeństwa, gdyż strejk który już dawno wisiał wybucha i cały personal kolejowy wpada jak huragan na scenę okropnie hałasując; i wśród ogólnego zamieszania spada kurtyna.

W akcie 3cim odbywa się nad strejkującymi surowy sąd także naczelnik stacyi i jego zastępca muszą stawać - wśród tego cała naga prawda i ohydny czyn naczelnika stacyi wyłażą na wierzch - Hallo korzysta z nadarzającej się sposobności, by swego wroga rzucić pod koła wpadającego na stacyę ekspressu.

Taka jest osnowa sztuki - przepro-
wadzenie techniczne bardzo się około
powodzenia zasłużyło atmosfera całego
tego ruchu na dworcu znakomicie od-
dana - gra znakomita również.

Ale ja się tak rozpisałem, że
prawie nie mam odwagi wysłać
list ten. Ale dobroć Ojca jest wielka
więc spróbuję - może drogi Ojciec zdoła
sprostać zadaniu przeczytania tych
8 kartek - pismo starałem się zrobić
jak najczytelniejsze.

Polecając się łasce Ojca najdroższego
kończę

oddany wiernie

Stefek

CARTE POSTALE BRIEFKAART POSTKARTE POSTCARD.

CARTE POSTALE BRIEFKAART POSTKARTE POSTCARD.

Praga die 19 Jan. 1907.

Reverende Pater!

Acerbe fustigatus Tua neglectione, horribili percussus dolore, maxima voce postulo, ut si iam vis, Rev. Pater, fustigare me neglectione - facias id clamans et scribens non autem tacens - quod est omnis aspernationis modus gravissimus.

Nihilominus optimam Tibi rev. Pater salutem dico

m. p. martyr Steph.

Wielebny

Ks. Stefan Pawlicki

Krakau

Łobzowska, 10

Galizien.

60

Praga

27/1 07.

Kochany Ojcze!

List drogiego Ojca klasyczną łaciną skreślony wynagrodził mię sowicie za brak wiadomości w ostatnich tygodniach.

Również ucieszyły mię wielce zrobione mi przez Ojca pochwały i podziękowania za żywy opis przedstawienia premiery. Twierdzenie o kimś, że jest wytwornym stylistą jest pochwałą bardzo wielką.—

I mnie czyny Rusinów na uniwersytecie przeraziły. Słusznie podniesiono w gazecie, że Wenecya była 18 razy oblegana i zdobywana, a ma porzekły

swych dozów - we Lwowie zaś w czasie pokoju niszczą działa sztuki. Jeden z prewodyrów ruskich wyraził się w interwiew, że bo wszystko jeszcze za słabe i niedołężne było, młodzież ruska będzie walczyła dziś rewolwerami, jutro zaś bombami i nie ustąpi, póki na polskich trupach nie ugruntuje ruskiej wszechnicy. Jednem słowem będą się dziać rzeczy niesłychane i niewidziane, w historyi nowe.
Lecz dość o tem - cieszmy się teraźniejszością o jutrze nie myślmy - carpe diem - mówi Horacy.
Byłem temu tydzień na czterech jednoaktówkach treści ich jednak poczęści mdła, poczęści zaś ważna i śliska do opisu się nie nadaje. O jednej tylko wspomnę.

Treść jej zabawna choć niemądra. W jednej rodzinie dziatwa ogromnie się bawi i w przyjaźni żyje ze śliczną kotką. Mimo że matka tych malców pilnuje owej kocicy by oka w głowie, to pewnego dnia objawiają się na zwierzęciu zwiastuny przyrostu rodziny. Pani zaraz każe owej mamie ją się schować na strychu. Jak widać pani jest zwolenniczką teoryi o ciconia alba i strzeże dzieci od przedwczesnych wiadomości jak od ognia. Ale cóż z tego skoro ciekawe zawsze dzieci dobierają się do strychu i najmłodsza córeczka jest świadkiem jak kotka daje życie sześciorgu kociętom. Nabywszy taką wiedzę córeczka naturalnie powątpiewa o ścisłości teoryi o ciconia alba. Obrażona matka skarży się mężowi, który małą wyprowadza zaraz do swego pokoju.

Niebawem usłyszymy bolesny
płacz karconego dotkliwie dziecka.
Zapłakane powraca i przeprasza
matkę zapewniając ją o swej ufno-
ści w teoryę o ciconia alba.

Wczoraj ~~wł~~ wysłuchałem
piękną i znaną operę „Rigoletto".
Jak wiadomo jest tam książątko,
które po trupach ludzkich, szerząc na-
okół nieszczęście i rozpacz goni
za przelotną rozkoszą. Takich ludzi
jest i teraz multum - tylko, że u
przeważnej części pieniądz zastępuje
miłość, ale po trupach deptamy

wszyscy.

W oczekiwaniu iż drogi Ojciec
łaskawie przyjmie to essay i łaskawie
je oceni żegnam kochanego Ojca na
dziś serdecznie

zawsze oddany

Stefan Baley

P.S. Niewiem, czy Ojciec to pismo
łatwo czyta, proszę bardzo o sąd, a
starać się będę o przystosowanie się
do życzeń.

Praga

3/2 07.

Kochany Ojcze!

Mam nadzieję, że mój ostatni list nie był zbyt niemiłym u Ojca gościem, aby sobie skrócić czas wyczekiwania łaskawej rewizyty ponownie śmiem fatygować listonosza.

Przedewszystkiem donoszę Ojcu, że z 4-5ciu wolnych dni, których nam nastręczał karnawał w porze swego najwyższego rozkwitu i przesilenia zarazem skorzystałem, aby zrobić wycieczkę do Drezna i Lipska. Bardzo się cieszę, że obaczę nieznany mi dotąd Lipsk, a

przypomnę sobie Drezno. Z upragnieniem oczekuję dnia wyjazdu. Jedną z większych przyjemności, które sobie obiecuję jest zobaczenie Morstinka, który podobno w Lipsku oddaje się filozofii. Pisałem do niego – nie miałem jednak dotychczas odpowiedzi. Adresowałem do uniwersytetu – może być że był to pomysł niefortunny – a może go w Lipsku nie ma – gdyby Ojciec mógł mi jeszcze przed Piątkiem łaskawie udzielić jakichś w tej mierze wiadomości (Ciotki wszystko wiedzą) byłbym bardzo szczęśliwy.

Gdyby Ojciec miał mi coś do napisania w ciągu mojej ekskursji, tak żeby list ewentualny miał

dojść między - dajmy na to - 9tym a 12 stym (incl.) bm. to proszę Drogiego Ojca przesłać ów szczęściodajny list do Drezna Hôtel Bellevue. Ja naturalnie nie omieszkam Ojcu donosić o mojm pobycie w dwóch stolicach, jeśli to Ojca zajmie o czem wątpię. W Lipsku będę przed Dreznem tak że każdy liścik Ojca do Drezna adresowany prędzej lub później wpadnie w me ręce (impertynenckie). —

Bacznem okiem śledząc wszystko co ukazuje się na niwie literackiej sprowadziłem z Krakowa wiele książek - między niemi także W. Feldmanna, Stronnictwa polityczne w

---

Wyjadę zapewne w Piątek ósmego popołudniu, a we Środę popielcową będę z powrotem.

Galicyi (1846-1906). Autor stoi na gruncie socyalizmu i wszystkich nie dzielących jego przekonań umi-
estwia - najgorzej obszedł się ze Stańczykami; robi z nich indiwi-
dya wątpliwej wartości moralnej, a wartości umysłowej niewątpliwej - bo żadnej. Oczywiście każdym bezstronny go wyśmieje za takie dowodzenie.

Półka moja z książkami obciążona niemi - jedno jest tylko miejsce wolne - może i to martwe miejsce kiedyś z łaski Ojca „se renaz-imera".

Lecz niechże Ojca dłużej molestowáć i łasce Jego a szczególnie pamięci się polecam

szczerze przywiązany

A. Bader

Praga 65

7/2 '07.

Kochany Ojcze!

Dzisiejsza poczta przyniosła mi kilka miłych listów - między niemi aż dwa najmilsze od drogiego Ojca - Dziękuję zatem najserdeczniej za czułe słowa wogóle, w szczególności zaś za niestrudzone poszukiwania za Morstinkiem i szczęśliwe odnalezienie naszego małego przyjaciela.

Upadła już wszelka moja nadzieja ujrzenia go, gdyż nie ma takiej siły, któraby go w danych warunkach zdo-

tata w Lipsku zatrzymać. Bardzo więc Ojca proszę o podanie mi kilku wiadomości o nim -gdyby go Ojciec miał ujrzeć- a przedewszystkiem niech Ojciec go się spyta -po cichu, by go nie zawstydzić przed innymi - czy otrzymał me kartki i telegramy wysłane p. adresem -: Uniwersytet.

Ja wyjadę jutro popołudniu do Lipska - wystudyowałem już z Baedekera plan zwiedzania. Obawiam się jeno, czy z powodu końca karnawału, w tych dniach w których „orgie zapustne" dochodzą

do zenitu rozpasania ogólnego "zwie-
dzanie" nie będzie utrudnione, muzea
i gmachy nie pozamykane etc.

W każdym razie zdam Ojcu
tak z Lipska jak z Drezna sprawę,
a mam nadzieję i pieszczę się myślą,
że w Dreznie zastanę znów kilka słów
od Ojca, słów dodających sił iotuchy.

Otuchy wprawdzie nie brak, ale
siły fizyczne o tyle nadwerężone, że
mam to co zowią „postrzał" (Hexen-
schuss), w sam raz na Lipsk stosowny
i głową i szyją ledwo mogę ruszyć.

Żegnam zatem drogiego Ojca
dowidzenia duchowo w Lipsku stra-
sznym i ponurym mieście okropnego
"malleus maleficarum", mieście wsze-
lkich in- i succubusów.

wierny Szyladek

9 II 907

Postkarte

Lipsk - Sobota - 12 907

Siedzę w tej chwili
u Auerbacha
spożywając skromny
posiłek obficie
oppisywany

Błogosławieństwa

Wład.

Diese Seite ist für briefliche Mitteilungen

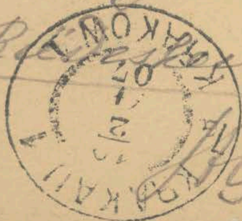
Diese Seite ist nur für die Adresse zu benutzen.

67

An Wielebny
Ks. Pawlicki
in Krakau
Wohnung (Straße und Hausnummer) Łobzowska, 10
Österreich - Galicien

Nr 3475.

1713.

Gruß aus Auerbachs Keller Leipzig.

Faust. Nach einem Originalbild in Auerbachs Keller.

Bruno Bürger & Ottillie, Lith. Anst. Leipzig.

Postkarte

9 II 1907

List wysłe
pietro
Kochanego
ojca
wieczny

Stefek
Zaraz się wypije

Diese Seite ist für briefliche Mitteilungen

Diese Seite ist nur für die Adresse zu benutzen.

68

An Wielebny
Ks. Pawlicki

in Krakau

Wohnung Sobczowska 10
(Straße und Hausnummer)

Österreich - Galizie

BB&O.i.L.

Urkunde:

Hiemit thu Euch kund und zu wißen/daß ich unter heutigem/am .... ten Tage des .... ten Monats Eintausendneunhundert .... in Auerbachs Keller zu Leipzig beim Edlen Rebensaft Euer gedencket/und .... Glaß auf Euer gantz spezielles Wohl geleeret hab. Ich send Euch meine hertzlichsten Grüsse und verbleib in Freundschaft

Euer

Dieß Unterschrift wird hiedurch beglaubiget und unter Insiegel geleget.

Der Kaiserhof Leipzig

Robert Börner

Königlicher Hoflieferant

Hotel I. Ranges

Elektrisches Licht ◇ Zentralheizung ◇ Lift

Telegramm-Adresse: Kaiserhof Leipzig ○ Fernsprech-Anschluß No. 1205.

69

1.

Leipzig, den 10/2 1907.

Kochany Ojcze!

Spożywszy wykwintny obiad zasiadam do biurka, by sumiennie spisać wrażenia dotąd odniesione i przesłać je drogiemu Ojcu. Literom nadaję najwyraźniejsze kształty, aby zbytnio nie męczyć oczu czytelnika.

Z Pragi wyjechałem w Piątek o 3ej popołudniu. Podróż była przyjemna, podróżnych nie wiele. Niebawem – w Bodenbach stacyi granicznej – usłyszałem już charakterystyczny dialekt saski, który zbliżony nieco do żydowskiego szwargotu mile głaska polskie ucho.

Przez Drezno przejechałem o godzinie 1/2 7ej - w Lipsku byłem 2 godziny później. Zajechawszy do hotelu posiliłem się zimnem mięsiwem i herbatą, poczem błogo padłem w objęcia Morfeusza.

Na drugi dzień wstałem dość rychło i skonstatowawszy w gazetach, że uniwersytet lwowski jeszcze stoi, a nawet część profesorów jeszcze przy życiu wybrałem się na potężny spacer w celu przypatrzenia się przedewszystkiem fizyognomii miasta. Miasto robi wrażenie czystego a bardzo daleko rozłożonego w przeciwieństwie do Pragi np. Obejrzałem na zewnątrz kilka kościołów - do wnętrza nie próbowałem wtargnąć, gdyż wszystkie kościoły protestanckie są równie banalne; przyglądnąłem się staremu ratuszowi - stary ten gmach - z 16 w. - znajduje się teraz w stanie przebudowy, ale przez rusztowanie można dojrzeć niejedną brodatą głowę jakiegoś bóstwa greckiego wspierającą zakratowane okienko. Całość atoli jest szara i posępna. Obejrzałem „Altmarkt" Starych domów niewiele -

Der Kaiserhof Leipzig

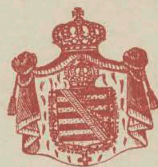
Robert Börner

Königlicher Hoflieferant

Hotel I. Ranges

Elektrisches Licht ◇ Zentralheizung ◇ Lift

Telegramm-Adresse: Kaiserhof Leipzig ○ Fernsprech-Anschluß No. 1205.

70

2.

Leipzig, den II 190

W środku stoi wzniesiony przez butę niemiecką wielki posąg Germa-
nii - u jej stóp wiele figur z chorągwiami, hełmami, mieczami - wszy-
stko na chwałę Niemiec. Lepiej mi się podobał posąg wielkiego Lei-
bnitza tego szlachetnego Niemca. Posąg ów wzniosły w swej prostocie
zgadza się duchowo z istotą filozofa. Byłem także w kilku księgarniach
i antykwarniach, których tu - Lipsk jest jak wiadomo centrum han-
dlu książkami - jest huk; kupiłem trochę książek. Przebiegłszy w ten spo-
sób wielką część miasta pomyślałem, że należy teraz połączyć korzyść ducho-
wą z posiłkiem ciała i skierowałem kroki ku „Auerbachs Keller". Że

skupieniem zstępowałem przez te schodki nierówne i wązkie wydeptane

przez tyle wielkich i mniejszych ludzi, schodki po których stąpały nawet

czerwone czimy Mefistofelesa, gdy szedł ogłupiać już i tak niemądych

burszów niemieckich i slagonów niewytwornemi sztuczkami. Takie

myśli ogarniały mnie, gdy zstępowałem w stęchłą atmosferę dusznej

izby. Ściany tej izby są całkowicie pokryte mnóstwem obrazów, repro-

dukcyi wszelkiego typu, pamiątek różnorakich po sławnych gościach,

którzy tu hulali. Jest wiele autografów, między innemi i Goethego,

są też rysunki jego ręki. Pod tą izbą ~~są~~ jest jeszcze właściwa piwnica,

jej ściane zdobne lichemi malowidłami. Z tej to piwnicy Mefisto

wjechał do górnej na olbrzymiej kufie. - Z „A. Heller" posłałem Ojcu

kilka kartek, które mam nadzieję są już w ręku Ojca. Tak spędziłem

przedpołudnie. Odpocząłem w hotelu czytając w kupionych książkach.

71

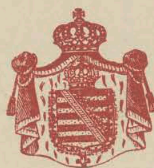
3.

Leipzig, den 1/11 190

Odpoczynek jednak nie trwał długo i wybrałem się na nowo, teraz w stronę pola „Völkerschlacht". Jazda tramwajem trwa długo - nareszcie mogłem wysiąść przy „Napoleonsmuseum" zbiorze pamiątek z ery napoleońskiej. Mówił mi właściciel tego muzeum, który jest z zawodu oberżystą, że od 16 lat dopiero zbiera, a ma już 17.000 kawałków. Wszystko tam jest w tem muzeum - począwszy od ważnych dokumentów, autografów Napoleona i cesarzy skończywszy na chustkach i obuwiach grenadyerów. Wszystkich przedmiotów, choćby tylko najwięcej wartościowych, niepodobna wyliczyć. Bardzo mię ta kollekcya zajęła

i długo przy niej zostałem. Wyszedłszy zacząłem szukać „Napoleon-stein" to jest kamienia marmurowego oznaczającego miejsce, z którego Napoleon obserwował tok bitwy. Całe to miejsce to odludzie i nie łatwo się zoryentować. Długi czas błądziłem – zmrok już zapadał – a ja brodziłem po szarym śniegu przedzierając się przez krzaki rozsypane po bezbrzeżnej, mrocznej równinie. Dotarłem nareszcie – jak okiem sięgnąć żywej duszy nie ma – stanąłem na tem wielkiem miejscu, cicho, głucho – tylko lekki wiatr strzepywał z drzew naokoło resztki śniegu, a wysoko nademną ciągnęło szare ptactwo kracząc jak w ów pamiętny dzień, w którym Europa strzaskała potęgę mocarza – przeżyłem w duchu chwilę, gdy Murat na czele 12.000 jeźdźców wykonywał słynną szarżę – Była to jednem słowem chwila romantyczna; ale że „du sublime au ridicule" jest tylko krok, a ja granicę tę – naumyślnie nieco – przekroczyłem nie chcę Ojca dłużej drażnić opisem owego spaceru po polach Lipskich

72

Der Kaiserhof Leipzig
Robert Börner
Königlicher Hoflieferant
Hotel I. Ranges
Elektrisches Licht ◇ Zentralheizung ◇ Lift
Telegramm-Adresse: Kaiserhof Leipzig ○ Fernsprech-Anschluß No. 1205.

4

Leipzig, den 190

i notuję, że powróciwszy z tej wycieczki podążyłem do teatru. Autorka sztuki p.t. „die Entlobten" jest hrabina (Baudissin), dlatego przeczuwałem że sztuka licha. I rzeczywiście osnowa i logika akcyi chybiona, ale wynadgradzają to udane typy i niektóre zabawne sytuacye, tak iż wogóle ta komedya jest znośna.

Dzisiaj wyszedłszy ze skromnego, ale sympatycznego kościoła katolickiego, gdzie było bardzo pełno (dużo młodzieży szczególnie) - zwiedziłem nowy ratusz. Jest to jedna z najpotężniejszych budowli nowoczesnych, jakie widziałem. Wzniesienie ratusza kosztowało 8 mil. mar.

Na 115 metr. mającą wieżę wjechałem - z niebardzo pewnem uczuciem - liftem. Bardzo o to dbam, by każde miasto, które zwiedzam widzieć z wysokości wieży - w ten sposób obraz miasta wbija się w pamięć ma się wszystkie kościoły i inne budowy, jak na dłoni; w tym wypadku chodziło mi także o przejrzenie miejsc, w których stoczono niebraz bitwy. Z okropnem już uczuciem zjechawszy z przerażającą szybkością liftem w dół poszedłem do „Grassi-museum". Etnologiczne to muzeum zawiera to samo, co się widzi w muzeach innych miast, ale zawsze można się wiele nauczyć patrząc na zabytki różnych ludów, różnych czasów. —

Tyle dotąd wrażeń - resztę osobliwości zwiedzę jutro - jutro popołudniu żegnam Lipsk i powitam Drezno.

Zapisawszy 8sm takich stronnicko zapytuję się drogiego Ojca, czy przypadkiem nie byłem nudny, jednostajny, nużący - oby odpowiedź kochanego adresata wypadła przecząco!

Szczerze oddany Stefek.

HÔTEL BELLEVUE DRESDEN.

73

R. RONNEFELD Direktor.

Telephon 236 & 4722.
Auto-Garages:
(abgeschlossene Boxen)
Lieber's Code used.
Internationaler „Hotel Code"

Dresden, 12/2. 07.

Kochany Ojcze!

Serdecznie drogiemu Ojcu dziękuję za miły list, który mi wręczono dziś, gdy w południe wracałem ze spaceru „naukowego".

Podejmuję wątek opowiadania przerwanego w Niedzielę popołudniu i w dalszym ciągu donoszę Ojcu o mych przygodach.

— W Niedzielę wieczorem byłem w teatrze. Dawano 2 sztuki. Pierwszą z nich była sztuka Czirikowa p.t.: Wojna – rzecz współczesna – miejsce akcji: Petersburg. Ten tytuł już mówi i obiecuje wiele, ale nie wszystko.

74

Pragnąłbym pióra Balzaca, aby dać Ojcu choć słabe wyobrażenie o tych okropnościach, które widzieć i słyszeć musiałem! Oto przez szereg aktów kilkanaście osób, kobiet i mężczyzn: krzyczy, ryczy, wyje, przeklina, odgraża się, miota się z pianą na ustach, dostaje wszelkiego rodzaju ataków, wybucha histerycznym i spazmatycznym śmiechem, popada w straszny obłęd, umiera – i to wszystko dzieje się literalnie bez przestanku przez 3 długie akty. Jeden tylko przykład przyjemnej treści tej sztuki: wśród tych opętańców wyprawiających te piekielne harce znajduje się także kobieta w stanie błogosławionym – jakże więc miło patrzeć się, jak ta biedna istota krzyczy i rzuca się – na końcu każdego aktu dostaje ona ataku – przykra obawa widza się sprawdza – słyszymy w końcu że biedaczka wydała na świat nieżywego malca! – Gdy po ostatniem zapadnięciu się kurtyny przyszedłszy nieco do siebie

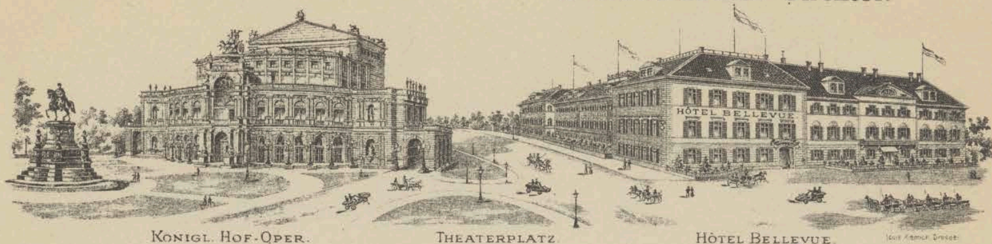
po długiem odrętwieniu przekonawszy się że jeszcze żyję pocieszyłem się myślą, że przynajmniej już nic straszniejszego na scenie nie ujrzę. – Po tej sztuce dano – zapewne aby przerażonego widza uspokoić i rozweselić – jednoaktówkę „die Zeche" autora Fuldy. Gdy kortyna się podnosi widzimy „Lesesaal" w miejscu kąpielowem. W tej sali siedzi pan, w którym poznajemy „starego nicponia". Baron Ottomar v. Reigersdorf – takie jego imię – nie ma już własnych włosów na głowie, ale sztukuje to perukami czarnemi i kosmetykami różnemi. Siedzi skurczony na fotelu i okropnie się krzywiąc, wzdychając zażywa krople. Przychodzi doktor, młody człowiek – w rozmowie wymusza na nim (baronie) zeznanie, że ma już 61 lat, że bawił się i hulał przez całe życie – stary nicpoń przyznaje się nawet że i teraz jeszcze żądny niedozwolonych wrażeń – mówi jednak ze szczerym żalem, że kobietki a w szczególności Fifi nie biorą go na serjo. Fifi to cyrkówka, która w starym Lowelasie wzniecita żary zmysłowe. – Jednem słowem cała sztuka jest obliczona na to, aby starego adonisa w jaknajśmieszniejszem i najweselszem świetle (kostować) Dobrzeby było, żeby ta ładna sztuka ukazała się na naszych scenach, aby wszyscy nasi galicyjscy starzy nicponie ujrzeli się i póki czas nawrócili się – teatra byłoby świetne interesa, gdyż ilość galicyjskich starych nicponiów jest niewyczerpana i wszyscy nie mogliby się w widowni pomieścić. —

Trochę długo rozpisałem się o tem przedstawieniu pamiętnem ale chciałem aby Ojciec dzielił ze mną najprzód okropne potem wesołe wrażenia.

Przedpołudnie Poniedziałku poświęciłem oczywiście zwiedzaniu. Byłem więc w „Buchhändlerbörse" i w większym o wiele „Buchgewerbehaus". W tym ostatnim przecho-

HÔTEL BELLEVUE DRESDEN.

R. RONNEFELD Direktor.

2.

Telephon 236 & 4722.
Auto-Garages:
(abgeschlossene Boxen)
Lieber's Code used.
Internationaler „Hotel Code".

Dresden,

wiją się i są wystawione wsze-
lkie rodzaje druków - wędrówka
więc wśród tych druków jest
wielce pouczająca. Sam budynek jest
kształtny i gustowny. Pojechałem potem
tramwajem na drugi koniec miasta
do okazałego Palmengarten. Po przechadzce
w tym ogrodzie poszukałem i szczęśliwie
znalazłem pomnik naszego narodowego
bohatera księcia Józefa. Skromny to po-
mnik, choć ładny stosunkowo, i skromne
miejsce, w którym stoi, ale Polakowi tem
milszy. Zwiedzanie Lipska zakończyłem wi-
zytą w „Museum" wystawie obrazów. Dużo

tam pięknych dzieł starszych i nowszych
mistrzów i trzebaby wielu wizyt, aby
wszystkie te rozkosze wykosztować.

Po obiedzie wyjechałem do Drezna.
Dla ciemności zwiedzać już nie mogłem.
Wieczór spędziłem w teatrze na sztuce
Hebbla „Herodes u. Mariamne". Wielki
to dramat, ginie osób bez liku, ale
przecież jest to raj w porównaniu ze
sztuką Czertkowa.

Dziś rano zaraz naturalnie po-
dążyłem do „Gemäldegallerie". Usia-
dłem przed Madonną i długo siedzia-
łem nie mogąc oczu oderwać. Madonnę
widziałem już tamtego roku kilka
razy, ale tym razem, bodaj czy nie
większe jeszcze zrobiła na mnie wrażenie.
Co mię najwięcej zachwyca to ta nie-
zrównana harmonia, słodycz kolorów.
Niemcy mają na to doskonały wyraz „Ab-
getöntheit". Człowiek się patrzy na „Madonnę"

jak na cud. Warto żyć, by móc ujrzeć coś podobnego.

Prócz Madonny najwięcej przyciągały mię jeszcze Tycyana „~~[illegible]~~ Zinsgroschen" i Reniego „Głowa Chrystusa". Jutro przed wyjazdem jeszcze raz zajrzę do „Gemäldegallerie".

Byłem potem w „Grüne Gewölbe" mieszczącym tyle mistrzowskich arcydzieł i bogactw.

Jutro w południe powracam do Pragi do nauk, które podejmę z pokrzepionemi tą piękną wycieczką siłami.

Załączam tymczasem wyrazy głębokiego przywiązania

Stefek

Praga

77

23/2 1907.

Kochany Ojcze!

Z wielką radością otworzyłem list Drogiego Ojca, w którym drogi Ojciec nie szczędzi mi miłych słów, ale również obsypuje dotkliwymi wyrzutami - jak noże kolącymi. Mianowicie quod attinet Stankiewicza. Ale pociski Ojca nie są zasłużone gdyż wspominałem memu Papie i przypominałem Stankiewicza. Z przykrem też zdziwieniem bezowocnie szukałem jego nazwiska na liście podanej przez gazety. Do tego zaś dla mnie nieszczęścia przybywa drugie - oto drogi Ojciec

kochające me serce krwawemi wyrzutami, a rękę mą do pomocy wyciągniętą bodzie mieczami.

Ale, kochany Ojcze, wszystkie te skargi moje nieuzasadnione, gdyż wyrzutów żadnych mi nie czyni Ojciec, tylko życzy sobie bym tą sprawą ponownie się zajął. Oczywiście wszelkich jeszcze starań dołożę, ale nie wiem czy poniosą pożądany skutek teraz gdy stypendya już rozdane - lecz może być że kategorya stypendystów jakim jest Stankiewicz będzie załatwiona później. An mir wenigstens soll es nicht fehlen.

Druga i ostatnia sprawa, którą Ojciec w liście swym porusza tyczy się

naszego drobnego Morsztynka i jego do Pragi przyjazdu. Cenię dobre porywy mego małego kolegi szkolnego, ale aż nadto znam jego legendarną wśród niedbałość, bajeczną niekonsekwencyę i bezdenną nieakuratność w dotrzymywaniu obietnic, umów etc. bym mógł wierzyć w zrealizowanie jego chęci. Może jednak — — —

Sejm ma trudne zadanie i w niemiłej jest sytuacyi, głównie wobec Reformy wyborczej (sejmowej), a więcej jeszcze wobec zajść ruskich. Jak wiadomo kilku posłów między niemi nekopolita stawiło wniosek otrzeźwić dosyć skrajnej i nie do spełnienia. Tymczasem 80 akademików ruskich odbywa strejk głodowy.

bardzo to mądra taktyka. Parę dni pościć ostatecznie nie jest niczem tak strasznem - jest nawet pewnego rodzaju hecą" gazety zaś zagraniczne „europejskie" piorunują na okrucieństwo Polaków i stawią bohaterów i męczenników prześladowan~~ego~~ego narodu.

A propos Morstinka czy ojciec nie wie, kiedy jego semestr się kończy? Tu w Pradze niebawem zamykają się wrota wszechnicy i Morstinek malutki gotów mię nie zastać.

Wątpię wogóle czy kiedykolwiek w życiu zobaczę to maleństwo w gimnazjum go widziałem jeszcze - w Monachium używałem w rozmowie z nim lupy, jak teraz będzie nie wiem.

Ale dowiem się o tem - a teraz ojca drogiego żegnam i serdeczne ukłony przesyłam

Stachcio.

Praga 79

26

20/2 07.

Kochany Ojcze!

Dzięki za list, który w tak krótkim odstępie czasu od drogiego Ojca dostaję — dzięki za wiadomości osobiste i teatralne, dzięki za „menu", którego treść przywiodła mi na myśl świetne biesiady Lucullusów i Trymalchionów.

Nie potrzebuję Ojca zapewniać, że gniewu z mej strony nigdy nie było — moje ubolewanie — o mieczach krwawiących me serce — było żartem, tak samo jak żartem jest twierdzenie Ojca, że jestem natury gniewliwej.

W nadziei, że przyjadę do Galicji

jeszcze na czas trwania sejmu zamieszkam - Głęboko nurzać się w tej niezrównanej atmosferze, którą wytwarza sejm - obradowanie i radzenie 200stu najtęższych i najpierwszych głów kraju nad losem społeczeństwa - w tej wykwintnej atmosferze, w której obok żmudnych godzin pracy roi się od wytwornych przyjęć i śniadań.

Niech łaskawy zawsze Ojciec przypatrzy się z uwagą obrazowi, który roztoczę.

— Dzień marcowy szary i posępny - godzina druga popołudniu - sala jadalna na 1szem piętrze 3ciego Maja 6. - Wielkie okno jest zasłonięte ciężką, ciemną kotarą. Jasne, ale nie jaskrawe światło elektryczne oświeca salę i ślizga się dyskretnie po ciemnych boiseryach i kształtnych wiśniowego koloru

meblach. Stół ze śnieżnej białości obrusem suto zastawiony porcelaną, srebrem, i iskrzącem się szkłem. Kilka lokajów we frakach cicho uwija się po ciężkich dywanach stąpając, i „dokłada ostatniej ręki."

Niebawem słychać rozgwar i oto wchodzi wśród żywej rozmowy ~~[illegible]~~ kilkanaście mężczyzn - wszyscy poważni a okazali w czarnych surdutach kroczą do swych miejsc. Przyglądnijmy się im - są to najlepsi synowie kraju; każden z nich między pięćdziesiątką a sześćdziesiątką a więc w wieku, ~~[illegible]~~ w którym rozwaga idzie ręką w rękę z siłą czynu. Wąs im osiwiał a z potężnej głowy myśliciela opadł włos - strąciły go myśl i troska. Wytworne to grono gości; są książęta i hrabiowie, jest uczony profesor, jest świetny mówca, nie brak też wybitnego publicysty. Słowem kwiat kultury

i intelligencyi krajowej zasiadł przy stole marszałka.

Przychodzą i Panowie ze Sejmu wprost z wytężonej pracy nad dobrem kraju. Niebawem cicha ta i spokojna sali zabrzmi chaosem głosów i zdań. Arystokrata jeden pewną ręką rozdzielając niepokalanej białości skrzydło kapłonię ostro krytykuje zachowanie się ministerstwa sprawiedliwości w sprawie Rusinów, uczony filozof wykłada o losach reformy wyborczej. Przy drugim końcu stołu dwóch właścicieli ziemskich ściera się z ożywieniem o sprawę ustawy drogowej a mianowicie w odnośni do gmin powiatu ---skiego w okręgu---skim. Mówca zaś sięgając ręką po purpurowe jabłko biada nad upadkiem dobrych obyczajów wśród młodzieży.

Tak wszędzie wre rozmowa i polityczna dyskussya i „entre poire et fromage" ważą się i rostrzygają losy i kraju. — — — —

Przyzna drogi Ojcze, że dałem obraz stylowy i prawdziwy. Nieprawda???

Zawsze oddany Stefek

Praga 81

27/2 07.

Kochany Ojcze!

Z radosnem uczuciem czytałem dziś list drogiego Ojca, list tak tchnący prawdziwą słoneczną przyjaźnią wobec której nie wiem czem się odwdzięczyć!

Cieszę się niezmiernie, że moje uwagi z Drezna Ojcu się podobały - nie wiem tylko, czy Ojciec dostał mój list z Lipska.

Za rady co do wyboru książek prawniczych bardzo dziękuję - nie omieszkam z nich skorzystać.

Morstinka bliskie odwiedziny napeł-
niają mię radością. Sądzę, że je-
szcze jest w Krakowie; proszę za-
tem Ojca bardzo, by Ojciec powiedział
mu, żeby doniósł mi swój adres,
oraz kiedy mniej więcej jego se-
mestr się kończy. Niech koniecznie
tu w Pradze zabawi ze dwa dni!

Bardzo Ojca przepraszam, że
śmiem Go nużyć temi prośbami,
ale myślę że pamięć serca skłoni
drogiego Ojca do odwiedzin na
Stolarską, a wtedy Ojciec mógłby
nalegać na małego gospodarza,
by napisał i dokładnie doniósł.

Co do charakteru Morstinka
niema dwóch zdań - nietylko Ojciec

i ja, ale wszyscy, którzy go choć trochę znają wiedzą, że to dusza szlachetna i dobra, a serce najlepsze. Wszyscy powinni go kochać –.

Na tej sentencyi zamykam dzisiaj list, gdyż muszę jąć się czyhlarza. Mam nadzieję, że ojciec kilku łaskawemi słowy znowu nastręczy mi sposobność do napisania epistoły.

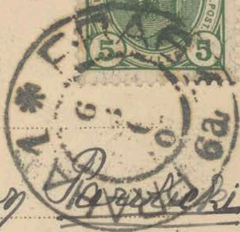
Załączam serdeczne wyrazy przywiązania

Stef.

CARTE POSTALE BRIEFKAART POSTKARTE POSTCARD.

83

6/3, 07.

Posyłam drogiemu Ojcu widoczek z ziemi obiecanej nam, do której - jak Mojżesz i plemię jego - będziemy się starali dotrzeć po moim egzaminie. Kraina to miodem i mlekiem płynąca ale my będziemy pić tylko piwo."

Z prośbą o kilka łaskawych słów w odpowiedzi na obszar „politycznego śniadania marszałkowskiego" - Stefek

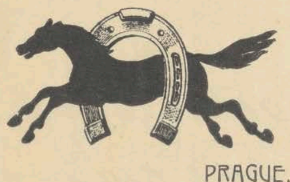
Wielebny
Ks. Stefan Pawlicki
Krakau
Łobzowska, 10
Galizien

GABRIËL

84

HOTEL

PRAGUE.

9/3 / 07.

Kochany Ojcze!

Otrzymuję właśnie list drogiego Ojca i zaraz odpisuję, ale niestety kilka tylko słów rzucam na papier, gdyż uginam się pod natłokiem zajęć i interesów.

Tak jak salamandra w ogniu, tak ja teraz żyję, obracam się wśród colloquiów - oddycham colloquiami - a jutro odjeżdżam na wakacye. Nasz semestr dziś się skończył.

Onegdaj zasiadłem do colloquium z

Z rzymskiego prawa spadkowego - collogium było trudne - profesor pytał bardzo gruntownie. Sukces był śliczny. Z radością wyniosłem ze sobą świadectwo - - mit ausgezeichnetem Erfolge - najlepszy stopień. Ja się z tego cieszę - czy ojciec także - wątpię! Ale mnie ten pierwszy sukces na żmudnym terenie prawniczym napełnia radością.

Jutro zaś przedpołudniem zdaję collogium z prawa kościelnego! A wśród tego mam załatwić 1000 drobnych interesów przed wyjazdem, który nastąpi jutro o 6-tej popoł.

... ocenione przez zagranicznych antykwaruszy na przeszło 300.000 rubli, odstąpił p. Jakowicz za trzecią część tej ceny.

[redacted] **Brutalna zemsta.** *Przegląd* donosi, że p. Wołoszkiewicz z Oparowa pod Lwowem nawiązał stosunek miłosny z artystką dramatyczną, panną Rawiczówną, a nawet oświadczał, że się z nią ożeni. Tymczasem panna Rawiczówna dowiedziała się od jednego ze swych kolegów w teatrze ludowym, iż p. Wołoszkiewicz jest człowiekiem żonatym i że wskutek tego żenić się nie może, więc natychmiast zerwała stosunki z Wołoszkiewiczem i wysłała do niego list pełen wymówek. P. Wołoszkiewicz, otrzymawszy ten list, postanowił zemścić się na niej i na jej informatorze. Przyjechał więc do Lwowa ze swym ekonomem, sam udał się do handlu Ważnego i zastawszy tam owego artystę teatru ludowego, który informował pannę Rawiczównę, rozbił mu kuflem głowę i pokaleczył go ciężko, a ekonoma z przyjacielem swoim, pewnym inżynierem, wysłał do mieszkania panny Rawiczówny i polecił mu, aby ją pobił. Ekonom spełnił polecenie w tak okrutny sposób, że panna Rawiczówna, ciężko raniona, straciła

... podczas bytności na asamblach ... wolno siedzieć, chodzić, zabawiać się grami ... jeden drugiemu przeszkód żadnych czynić nie ma... Także ceremonia wszelka, jako to wstawanie, przeprowadzanie i tym podobne, wzbronione jest«.

Oba pokoje — w jednym z nich jedzono i pito, a w drugim tańcowano — przestronne były, ale z bardzo niskimi sufitami. W pierwszym ściany wyłożone były niebieskiemi kaflami fajansowemi, jak w kuchniach holenderskich. Na półkach widniały ustawione naczynia ołowiane, ceglaną podłogę usypano piaskiem i silnie napalono w ogromnym piecu kaflowym. Na jednym z trzech długich stołów znajdowały się różne zakąski, na drugim szachy i warcaby, na trzecim pudła z tytoniem, kosze z glinianemi fajkami i smolne łuczywa do zapalania tychże. Świece łojowe płonęły niewyraźnie w obłokach dymu. Niski pokój, napełniony ludźmi, przypominał piwnice majków gdzieś, w Plymucie lub Rotterdamie. Podobieństwo to rzucało się w oczy i z powodu mnóstwa angielskich i holenderskich marynarzy. Żony ich

846

przytomność. Dokonawszy tego ohydnego czynu, opuścił ekonom pokój, zeszedł na dół, gdzie czekał już na niego p. Wołoszkiewicz i obaj wsiadłszy na wózek, odjechali do domu. Epilog tej sprawy rozegra się przed kratkami sądowemi. —

Koloniści niemieccy w Poznańskiem. Ze Śmi-

Kraków

więtach uroczystych dwa razy dziennie, a mianowicie:
odzinie 6 wieczorem.
ów A. Olszewskiego, S. Sokołowskiego, K. Buchstaba,
wym Sączu na peronie w księgarni kolejowej, tudzież
h u portyerów kolejowych.

4 hal. } z przesyłką pocztową:
wieczorny 12 hal. ... 6 hal.

85

Głowa mi pęka - a dusza się
raduje!
Ale ten dzień, który mi do
odjazdu został będzie żmudny.
Ojciec sobie może wyobrazić jak
wobec tych colloquiów, pakowań,
zakupów, sprzątań, wyrównywań
rachunków etc. - jestem zdenerwowa-
ny - jaki naokoło siebie rozsze-
rzam bajeczny niepokój. Do Lwowa
przyjadę w Poniedziałek popołudniu,
a w kilka godzin później muszę
we fraku czynić zadość wymogom
towarzyskim! Zamiast spokojnie
kroczyć przez życie ja pędzę przez
nie z hukiem, szerząc wszędzie zamieszanie.
Prawda, że to jest myśl Ojca czytającego

te kartki?
A więc jutro takie: O 5tej wstaję, aby powtarzać o dekretach Gratiana, o synodzie Trullańskiej, o Isidorianach i Pseudo-Isidorianach – przed 8ma msza z komunią św. (oczyściłem też dziś grzeszną duszę.) – o 10tej wizyta u dentysty, potem colloquium, potem pakowanie, uprzątanie pokoju, rozdawanie trinkgeldów, jazda całą noc, Poniedziałek – śniadanie przelotne wieczór frak – przedstawienie amatorskie. — O przebiegu tych spraw doniosę ze Lwowa – a teraz Ojca proszę o życzenie mi wszystkiego najlepszego na jutrzejszy dzień.

Pełen szacunku troski i radości Stefek

Posyłam wycinek z gazety – jak mści się Szlagon i jego ekonom Ojciec się z tego wycinku dowie.

Lwów

22/3/07.

Kochany Ojcze!

Okropnie dużo upłynęło czasu od owego listu, który Ojcu posłałem z Pragi, a napisałem gorączkowo w wieczór przed dniem twardym i trudnym, dniem obfitym w wysiłki i natężenia wszelkiego rodzaju.

Otóż ten dzień minął szczęśliwie, obowiązki spełnione, wysiłki przyniosły pożądany owoc.

„colloquium" zdane z nakomicią i od kilkunastu dni bawię i bawię się we Lwowie.

Jest tu wiele fet; było raczej, gdyż teraz zbliża się wielki tydzień - więc głośny szmer zabaw przycichł. Ale w ubiegłym tygodniu były teatra amatorskie, rauty, five-o'clocki, suto śniadania, świetne obiady. Ale nadewszystkiem górował sejm - tegoroczny sejm wyróżnił się tak powagą i do-

niosłością obrad jak i
ilością i świetnością śniadań
z jego okazyi zjedzonych. —
Zabawa więc była i jest
odpoczynek po trudach u-
mysłowych - jest wszystko
jednym słowem - jednego
tylko niema, co do szcze-
ścia mego niezbędne - oto
listu od Ojca, kilku dobrych
słów jako wynadgrodzenie
słusznych kollokwiów. Ale
i też brak da się przy dobrej
woli - nie mojej niestety - wy-

zrównać.

W tem przekonaniu najserdeczniejsze składam pokłony przed drogim Ojcem

wierny

Stefek.

13 IX 1907

88

TUCK'S POST CARD

CARTE POSTALE. POSTKARTE.

By Appointment

(FOR ADDRESS ONLY.)

Raphael Tuck & Sons' "OILETTE" [Regd.] Postcard 7536.
Picturesque Counties — BERKSHIRE. Series III.
ART PUBLISHERS TO THEIR MAJESTIES THE KING & QUEEN

Reverende Pater!

Gratias ago de litteris tuis benignissimis. Ego hoc in mense nondum scribam multorum causa officiorum. Scribam autem ad te R. P. atque carissimum dominum Koźmianum e Brylewo vel iam ex Praga.

Nunc vero exprimo Tibi, Reverende, dominoque Koźmiano summam observantiam summumque amorem meum

Leop. die 13 m Sept. 07 Stephanus

Wielebny

Ks. Stefan Pawlicki

Dobrzechów

pałac

Oilette
BERKSHIRE, BRIMPTON MILL ON THE KENNET

Witków nowy
via Lwów
8/11 09

Łaskawy Ojcze!

Piszę do Łaskawego Ojca ze wsi, gdzie na stałe osiadłem.

Życzliwość okazywaną mi w tak wysokim stopniu przerwał Ojciec temu dwa lata. Przyznaję, że były ku temu powody. Brak silnej woli w postępowaniu i brak wskutek tego szczerości, brak szczerości względem Ojca także – wzbudziły niechęć;

niech mi Ojciec wierzy, że boleję
nad całą sytuacyą w ostatnich
latach powstałą.

Pragnąłbym bardzo, by
Ojciec wrócił mi choć cześć tej
dawnej życzliwości i z tem do
Ojca się zwracam - z nadzieją
otrzymania kilku łaskawych słów
tymczasem.

Załączam wyrazy głębokiego
szacunku i czci

Stefan Badeni

91

EXCELSIOR PALACE HÔTEL
VENISE-LIDO

15/3. 1911.

Łaskawy Ojcze!

Nad brzegiem Adryatyku spełniam obietnicę doniesienia Łaskawemu Ojcu o moim pobycie na włoskiej ziemi. Pobyt ten zaczął się od Neapolu. Tydzień rozkoszowałem się błękitem morza i białością nadbrzeżnych willi. Zrobiłem całodzienną wycieczkę do Pompei i na szczyt Wezuwiusza - obecnie znowu dokazującego. Wybrałem się do klasztoru Camaldoli ze słynnym

92

widokiem. Zastałem tam kilku rodaków w osobie przeora i niektórych członków. Na wyspie Capri oddałem hołd pamięci Tyberyusza. Niebieska grota zawiodła nieco moje oczekiwania.

W Rzymie przebyłem 10 dni. Wśród tylu dzieł sztuki, wzniosłych pamiątek najsilniejsze wrażenie wywarł kościół św. Piotra. Co za olbrzym, a jaka w nim harmonia, ile spokojnego przepychu! Śliczne są grobowce papieży. Zostałem przyjęty na ogólnej audyencyi w Watykanie. Z zajęciem oglądałem piękne, czerwono-złote pokoje, sute stroje papieskich dworzaków. Odbywało się tego dnia w jednej z sal papieskich nabożne zebranie - kazanie postne - i miałem sposobność

widzieć wychodzących dostojników, wspaniałe postacie purpuratów i skromne habity mnichów przeróżnych. – Na obliczu Ojca Św. nie ma wprawdzie tej uśmiechniętej dobroci, którą przywykliśmy u papieży szukać, zato jest zamyślenie i powagą bolesny wyraz. Szczególnie pociągającym staje się Ojciec Św., gdy przemawia łagodnym, dźwięcznym głosem. Otrzymałem od Ojca Św. dla parafii, w której mieszkam, piśmienne błogosławieństwo.

Polaków w Rzymie widywałem kilku: Księży Sapiehę i Potulickiego, Olesia Skrzyńskiego, z którym zrobiłem wycieczkę automobilową do Frascati. O J. Michałowskiego się pytałem – nikt o nim nie wiedział, zdaje się, że go w Rzymie teraz nie ma.

Obecnie kończę mój włoski pobyt podziwiając plac Św. Marka i z głębi gondoli Weneckie pałace.

Jeśli Ojciec kiedykolwiek zechce do mnie napisać, proszę nie zapominać adresu: „Witków nowy".

Łączę wyrazy głębokiej czci i przywiązania

Zawsze oddany

Stefan Badeni

9 I 1890

93

Przewielebny Ojcze,

Za łaskawą pamięć i serdeczne życzenia najszczersze dzięki w imieniu nas wszystkich a dziękuję tem serdeczniej że czuję ile mieści się w nich szczerej dla nas życzliwości. Wizyta w Theresianum wdzięcznie także

w imien

Sercem zapisana - z radością
wielką się o niej dowiedziałam -
niepotrzebnie jednak proszę wie-
lebnego Ojca o tem zapewniać
bo odgadł już może jak wysoko
sobie cenię każdy dowód dobro-
ci Jego dla mego młodzieniaszka.
Korzystam więc z tej sposobno-
ści aby i nadal łaskawym
względom Jego go polecić.
Jak się Ojciec miewa? czy
influenza żadnych nie
zostawiła

94

-ładów - uszczęśliwiony cały
Zachód do nas teraz dopiero
zagląda, powoli jakby od nie-
chcenia - wszystkiego wszczynając
w tym porządku. Mój mąż
miał influenzę ale był
lekką bez gorączki - z nas
wszystkich podobno[illegible]
[illegible] daje się najgorzej we
znaki - bo z powodu epidemii
w [illegible] [illegible]
zamknięty i on dotąd u
nas

Siostry. Wiadomości o panu Arturze zasmucają nas nad wyraz wielki –.
Ale kończyć już muszę co czynię składając od nas wszystkich przewielebnemu Ojcu życzenia najlepsze na ten rok nowy oraz wyrazy najgłębszego poważania i uszanowania

M Baraniowa

Lwów 9/1 1890

13 VII 1894

45

Przewielebny Kochany Ojcze.
Za pamięć i życzenia Aleksyi
najserdeczniej - wdzięczne były
mi nad wyraz wszystkie. -
Dziś do wyrazów dziękczynnych
dołączam prośbę od nas
wszystkich - aby Ojciec raczył
do nas przyjechać. Przybyciem

twojem, wyzdrowiałby Ojciec radością
ogólną - Mój Mąż już zjechał
na Wielkie wakacyj - Ludwika
zdawszy dobrze trudny egzamin
wypoczywa - czego także potrzebuje
bo bardzo mizerny. Dojechaliśmy
kiedy razem świadectwo wystawiamy
Monice chcę aby kochany
Ojciec list ten dostał jak
najprędzej. Dzięki od ciebie
i nas wszystkich wyrazy

głębokiego poważania i do
miłego widzenia
Marya Badeniowa

Busk 13/7 1894

Wiedeń 8/12. 95.

Przewielebny Kochany Ojcze,

Przy nadchodzących Świętach Bożego Narodzenia budzi się w nas gorące pragnienie, aby Ojciec Kochany z nami je tak, jak zawsze spędzić zechciał. Niestety mamy tylko do zaofiarowania wspólny pokój z Ludwikiem

cały

Ojciec Dziekan przyjął
nasze gorące zaproszenie
chociaż w tak niewygodnych
warunkach. Radością
byłoby dla nas ogromną
mieć tu Kochanego Ojca -
pobyt Ojca - opromieniał
nam Świętą corocznie,
a teraz będzie i wszystkim
miłosierdziem dostarczyć
nam tu trochę pogody
ducha i wesołości. Nie

wiem jeszcze dokładnie
kiedy Ludwik zjedzie.
Mój mąż tak sądzi, że
o tem, nawet wyobrażenia
mieć nie można —
ja nie wiem czy siły
wytrzymają przy podo=
bnej pracy. —
Wanda i Ludwik się
już ogromnie cieszą
wraz z nami na
Kochanego Ojca - Księcia
przesyłając wyrazy najgłębszego
poważania M Adamowa

Będziemy razem chodzić
na wystawę obrazów —
co mi się ogromnie
uśmiecha

99

Correspondenz-Karte.

An
Przewielebny Ojciec
Stefan Pawlicki

Kraków
Łobzowska 10.

Nur für die Adresse.

BUSK

Kochany Wujcie 10/12 1900

Wszystko załatwione
nas na zawsze, gdyż
mamy pozwolenie
na odprawianie bytu
przez rok cały jak
długo żyć będziemy.
Za list dziękuję bardzo;
zasadam wyjazdy głęboko
pozdrawiam Mikołajka

100

 BUSK 2/5 1905

 KRASNE

Łaskawy Kochany Ojcze.
Za listy oraz pamięć
podczas Świąt wielkano-
cnych serdecznie dziękuję-
mieliśmy Marszałka
z synami i Wandą których
mieli serdeczny [illegible]
wesoło się odzywać. Ale
naturalnie były to tylko
błyski - wesołości - bo

obce łaskawiejszego stanu
Wszyscy uczestnicy trudno
oswobodzą myśli. Atmosfera
tak elektrycznością przepeł-
niona duch rewolucyjny wre-
~~wczoraj~~ Tuncaja a 1go maja
znowu było ludzi padło-
robotników. Żal by było wszyst-
jeszcze gdyby nie uczucie
że oni ponieśli sami ka-
źnie nieszczęścia, tego gnębią-
cego natury religijnej —
oby były przynajmniej
pracowniczy

zdobyczy – ale dotąd nie
mogłam wiedzieć czy wszystko
dotrzymacie. Zostanie –
co obiecują – bo tam zawsze
każde postanowienie
zostanie wkrótce
ulepszeniu podlega ciągłym
zmianom. Co do klaszto
rów wydaje się że przymu
sowe zamykanie klaszto:
rów cofnięte. Adaś wraca
we Czwartek zdaje się czy jedzie
w Środę do Warszawy –
dalejże tu Dzień tego Wanda
[illegible] niezliczony każdego dnia

już opuścić. Jechać mamy
do Warszawy - ale obecnie
nie mogę o nich swobo=
dnie myśleć - bo trudno
wierzyć aby obecna fermen
tacya umysłów prędko
ustać miała. - Loty złoty
batiuszkiej równo dawają
także na skali - reform.
Mój mąż jest od wczoraj
w Frankfurcie na 3ch tygo-
dniowej kuracyi - po której
wiele dobrego się spodziewa-
Może za Wandą pojadę
trochę do Warszawy a
potem do Wiednia! do
Karlsbadu. Obydwie przesyła
my Ojcu Kochanemu gorące
uściski - wszystkie pełne uszanowania
M Badeniowa

BUSK — KRASNE 7/7 1905

Przewielebny Kochany,

Ojcze —

List Kochanego Ojca zawitał jak zwykle w sam dzień moich Imienin. — Wywołał on odmienne uczucia - najpierw uczucie serdecznej wdzięczności i wielkiej podziękowań za wierną pamięć i które życzenia, dalej uczucie pełne także wdzięczności za wiadomości o pracach które Ojca czekają - o Jego zamiarach

twoich obowiązkach jako
~~dziekan~~. rektor itd. ale nie
następuje zwrot w uczuciach
bo uczucie oburzenia, gorzało
w nas wszystkich gdy teraz
się dzieci, stronnicy by
zostali z jaką łatwością
Ojciec na ten rok żadby
oddać ! Apostolską władzę
ponieść Biskup i wrócić
się tylko do Stolicy podczas
Sejmu. – Przed końcem
lipca Ojciec wyjechać nie
myśli – w pierwszych dniach
Sierpnia muszę się przygoto
wać do wykładów [illegible]
–kich

10go lutego Ojciec wyjechał
do Salzburga — myślę że
Ojciec tam dłużej jak
tydzień nie zabawi —
więc może do 18go Sierpnia
a [illegible] obowiązki
powołują Ojca Kochanego
dopiero 23go września. Sądzę
że może więc doskonale
zapełnić czas — a potem
znowu na Sejm. Zjedziemy
się we Lwowie, Ojciec aby
radzić nad dobrem kraju
a ja aby się naradom
czasem przysłuchiwać.
Prosimy wszyscy mojej

uachcela aby Ojciec Kochany
nie zapatrywał się ściśle
filozofię w uczeniu
katolickich tradycji. Zadanie
obiecuje się w Sierpniu,
Kołomyja. nie wiem. jeszcze
dobrze czy zjedzie pieszo
tu czyli do Dobrzechowa.
Tyle przewodników zabieram,
katechizm że trzeba Konie-
cznie wszystko to z ojcem
omówić - takich czasów
dawno nie było - szkoda czy
też o braniu szkoły i -
na modłach a pomiętkę i
na łaskę. Wypisuję się
z pod zniewagi. a u nich po tyle

wielkich despotyzmu —
wszystkie starcy się dają
a który potrafi przewodzić
Bóg i kiedy uspokoją się
wzburzone umysły i
kto sam potrafi swoją
cię otworzyć.
Smutną niedawno wia-
domość o Ojcu przez
Ks. Arcybiskupa Bilczew-
skiego który wracając
z Kolonii Radziechowa gdzie
święcił Kościół właśnie
dostał na kolacyi. Smajda
że się pomimo trudów
i smętnie dni ostatnie

doskonale wygląda – lepiej
niemal jak temu
lat temu gdy odbywał
wizytacyę w ...
o Fon. pierwszy ...
napisałam ...
Oni są teraz w Opinogórze
przyjechawszy się po ...
byli w Warce t. j. Wanda,
i w Annopolu aby tam
pożegnać arcyb. Szembeka
który zostawił głębokie
wrażenie w ...
które swoję ... obec-
ności. Ale czas kończyć
co czynię ... od ...
obojga wszystkich najgłębsze pozdro-
wienia ... Aleksander

105

26/9 1905

Przewielebny Kochany Ojcze,

Za list z Gumnisk pisany
serdecznie Ojcu dziękuję. –
A z wdzięcznością bardzo
wielką wspominam o kilku
dniowym tu pobycie – Ko-
chanego Ojca – bo dał nam przed-
tym dowód szczerych przyja-
znych uczuć dla Ludwiska –

to te smutne stany twojej
Anielci wyssałaś smutnie
tem bardziej, że wiem takie
jako [illegible] szczęśliwy gdy
może swego Ojca widzieć
i z nim pomówić. Wiem
najdziej że podczas ślubu
[illegible] jedziemy się ślubu
wszyscy w Krakowie, tylko
będzie brak spokoju –
pewno gwarno i tłumno.
Termin ślubu jeszcze nie
wiadomy, ma się odbyć 8/1.
Obecnie zaczynam przez
dnie pełne uroku na
Lido – dopełniając pewno

zbyt ciężko do królewnej
wróci do Cudnej Wenecji.
Dla uwiedzionych cos ta
śliczne panny! - Wdowie-
działa jedziemy do Wiedenia
na dni kilka przed sejmem
czy tam przypadkiem!
Ojca Kochanego nie będzie?
Adasiowie wracają do
Warszawy 28go aby zaraz po-
jechać wraz z Sienkiewiczami
i tym tymem na polowanie
do Skotnik.
Jakiekolwiek Ojciec po-
siada zamiary - podczas Sejmu

Dowiadywać się będziemy
na co kolejno się ciągnie. –
Naturalnie będziemy brać
Celem – przesłaniem z całą
Warszawskiego z której
dawno powinien być
wystąpić. Co z tego będzie
niewiadomo – ale ostatnia
audiencya Węgrów u Cesarza
była wielkiem uspokoje=
niem dla całej Warszawy.
Zasyłam Ojcu Kochanemu
dziękując szczerze w imie=
niu nas obojga za
łaskawy pobyt w Krakowie
i załączając wyrazy głębokiego
poważania
M. Badeniowa

M. S. Zaleniów

6 XII 1906 107

Brzesk 6/12 grudnia
1906

Przewielebny Kochany
Ojcze –

Twój list przed paru dniami
odebrany serdecznie dziękuję-
piszę Ojcu bo dziś dopiero
bo dotąd się ociągałam
do słów dziękczynnych
dołączyć prośbę – aby
Ojciec łaskawy zechciał
mnie dalszą mieć bardziej-

spędzając u nas święta
Bożego Narodzenia. – Nie
wiedziałam jednak czy
prosić Ojca mówiłam bo
groziła trzydniówka teraz
tuż zaraz po świętach – ale
dziś odebrałyśmy wiadomość
z bardzo wiarogodnego źródła
że trzydniówki nie będzie
pospieszam z napisaniem
listu mego. – Mam nadzie-
ję trochę wypoczynku Ojcu
bardzo pomoże, dlatego prosz

tem usilniej oczekiwany
przyjazd. Stanowi więc
żałobną zupełnie nie-
spodzianą. Przyszedł
wczorajszy Czas i potwier-
dził niektóre pośmiertne
Antoniego Stadnickiego
Stąd odebrane. Czy to
to straszny cios dla Bodziów
biednych stracić drugiego
syna - najstarszego - nagle
w krajach dalekich.
Bóg miłosierny dopomoże
tym nieszczęśliwym w wielkie
=tem

tego ciężkiego krzyża — bo
po ludzku sądząc bez pomocy
Bożej upaść by tylko mógł
pod nim. Cudowny jest
ten świątek między dzieć-
cierpiącą a Bogiem - tak że
zrównanie niepodobne
jak ludzie bez wiary —
wielkie Cichy ludzie wogó-
Ludwik Sattan. Gdzie się
jesteście ciągle nad umiarem
Stefan Stwórcy - bo tylko mnie
o niej jesteście. Dziania jednak
wobec krótkości czasu —
on wyrazy o niewdzięcznie wszę
dobra Szwodu - Palladium
wydaje mu się inteligentny
i sympatyczny. Koniec stron-
niej a wszę Nowickiej trzeba lub
mocno czynią przeszkadzając od nas

[illegible]

 BUSK 8/1 1909

 KRASNE

Przewielebny Księże
Ojcze –

Za pamięć o nas i przesła-
ne nam życzenia – ser-
decznie oboje dziękujemy
to wielce wielki niespodzie-
wanie powodziłam. Z
pod drogi do Ospedaletti
Święta spędziliśmy –
cicho bardzo i nadzwyczajnie

przypominając sobie
z żalem owe święta
które nam tak miło
schodziły w towarzystwie
Ojca Kochanego. Tego roku
w takiej ciągle żyjemy
niepewności że ani
nie myśliśmy nawet na
chwilę aby tu mieć Ojca
Kochanego. tak się wszystko
smutnie zmienia.
Piszemy przerwany

Ojcu gorące życzenia
na ten rok nowy – oby
przyniósł Ojcu zdrowie
i pogodę ducha, bo to są
wielkie skarby. Mieliśmy
przed paru dniami Pana
Marjana Sokołowskiego,
odwiedziny Jego zostawiły
nam najprzyjemniejsze
wspomnienie odrywające
wtedy bardzo [illegible]
od naszych smutków

i niepokojów. Niechby
uważają one ciągle bo stan
Adalia budzi ciągle naj=
poważniejsze obawy. –
Cieni polepszenia stanu
w ciężkich gorączkach
i w powracającym stałego
godzinnym. Sami wybieramy
się z końcem tego mie
siąca do Krymu i Ospeda
letti. Ludwik podczas świąt
Adalią odwiedził, teraz
wrócił do Krymu – zgoła
przejętego po strasznej Cuszy
mskiej katastrofie. Zaczekam=

111

Busk 27/7 1909

Przewielebny Kochany
Ojcze -

Nie umiem wyrazić
uczucia serdecznej
wdzięczności które
mnie ogarnęło - gdy
w liście Ojca przeczy-
tałam o Mszach trzech
które Kochany Ojciec

odprawia na intencyi
śp. męża mego.—
Jest to dla mnie
wielka — prawdziwa
pociecha — Ojciec odgadł
że najgorętszem pra-
gnieniem serca mego
jest modlitwa — ofiara
Mszy św. przynosić ulgę
tej ukochanej duszy,

112

Dziękuję Ci Ojcze całą
siłą mej serdecznej
boleści – za ten dowód
prawdziwej przyjaźni.
Że mi tak niezmiernie
smutno – obecność
Wandy i Ludwika
była mi wielką pociechą,
czuję że powinnam
dźwigać krzyż mój

w cichości, pokorze i
poddaniu - bo Pan
Bóg obdarzył mnie
bardzo zdolnemi dzieckami.
Życzę Ojcu Kochanemu jak najlepszéj
kuracyi - żałując
że stan zdrowia Ojca
Kochanego i Szumbne
okoliczności pozbawiają nas obecności
Ojca Kochanego.
Ręce całuje głęboko
prawdziwa Chodaniowa

113

Busk 14go/10 1909

Przewielebny drogi Ojcze.

Z serdeczną wdzięcznością
odebrałam list Ojca
Kochanego - a słowa
gorącego uczucia dla
Mele mego - były mi
niewypowiedzianie
miłe. Próżnia która
się zrobiła w koło
nas coraz dotkliwiej

Mnie się daje — takie
brak tego wielkiego serca
pełnego oddania — rady
zawsze mądrej i życzliwej,
opieki bezustannej —
Musi być rodziny wielki
dlatego tak ciężko odkąd
nas opuścił. Z wolą
Pana Boga zgodzić się
trzeba — a tęsknotę za
nim jako najświętszy
serce ściskający ofiarować

za tę drogę ukochaną duszę, że
walka to trudna — ciężka
te chwile nam darowane
serdeczne Ojca dziękuję —
wszystkie one ciąg dalszy
dawnej, wielkiej, tra-
dycji — tak teraz miłej —
Pobyty tu Ojca drogiego
i p. Kołmana były
radością prawdziwą dla
ś. p. Męża mego — ogromnie
dbał o nie, dlatego dzięku-
ję —

Za nie Ojcu Kocha-
nemu polecam
widok Bursk Jego
serca i pamięci.
Zostajemy tu razem
z Ludwikiem do
pierwszych dni
listopada - potem
Ludwik wybiera się
na przejażdżkę - po
szerokim świecie
a ja około 20go udam
się do [illegible] na

kilkotygodniowy
pobyt. Wanda tak
dzieci wyjedzie do
Rogalina - Czas ma-
my cudowny - cie-
płe słoneczne dnie,
jakby wiosenne,
Szkoda że Ojciec
dłużej tu nie zo=
stał wobec zamó=
wionych dalszych
podróżach. Ale kiedy

chyć

muszę aby Wam
kochanemu całe
więcej nie zabierać
Załączam odemnie
i Ludwika wysyłamy pozdro-
wienia i serdeczności
od p. Skrzyneckiej
piękne ukłony.

M. Badeniowa

3 I 1910 116

Lwów 9go maja b.
3go Stycz. 1910

Przewielebny Kochany
Ojcze!
Za serdeczną o mnie
pamięć podczas
tych smutnych
niezmiernie Świąt
pierwszych, zasyłam
Ojcu Kochanemu
najszczersze po=
dziękowania, oraz

najlepsze życzenia
zdrowia i pogodnych
Ś. na r. 1910.
Bardzo żałowałem że
będąc w Krakowie
tylko dzień jeden
dla odwiedzenia
Rodziny nie mogłem
się zgłosić do Ojca
Kochanego. Umyślnie jecha-
łem Syna zaglądnąć
do Krakowa i wieczorem
uda mi się mało

Ojca kochanego Izbaniec
Tamecznem kudrik
wybiera się do Krakowa
aby tydzień urlo-
lan zabawić. Wielka
sympatya do Krakowa
z lat dziecinnych,
żywiej się jeszcze u
niego obudziła - po
dwudziestoletnim tam pobycie
w jesiennej porze —
Kraków kocha — i
żałuje że ustalała i
blisko

Buzka przychodzi-
go do nadspodziewanej
stolicy. Ludwik
niebawem. Do Ojca
Kochanego zapukaj
i przypomnij mu
usilnie życzenia
na ten Rok nowy
Załączam wyrazy
prawdziwego poważa-
nia i serdecznej
przyjaźni
H. Badeniowa

Pozwalam sobie
załączyć obrazek z
prośbą o modlitwę za

[illegible]

118

Brzesk 13/7 1910

Przewielebny Kochany
Ojcze – Tyle mam
wyrazów wdzięcz-
nych do złożenia Ojcu
za życzenia na dzień
imienin i za pamięć
o bolesnej rocznicy
naszej – wdzięczna
za pamięć u stóp
Ołtarza

Za ukochanej mamy duszę
swobodę w zawsze nie,
zmierzę wdzięczności
w niebie ścian — bo to
dar najpiękniejszy jaki
który mocne być —
dla których odczuwaliśmy
w przyjaźni. — a których
Pan Bóg przed nami
do siebie powołał. —
Ojciec kochany padre
Ludwika w Krakowie
wobecny — więc ona
nie nie

pisał aby czasu Swojego
nie zabierać - a tylko
powiedzieć pragnę że Duch
jest za ukochanych dobrych
Chłopów, dzieci i ludzi, Ojca
kochanego z radością
i wdzięcznością oczekiwać
będzie - Niech na to Ojcu
zajęcia pozwolą.
Załączam wyrazy
prawdziwego poważania
M. Badeniowa

Pińsk 14/10 1910

Przewielebny Kochany Ojcze –

Słyszę że Ojciec po=
wrócił ze swojej
podróży i że jest już
[illegible] zupełnie po
[illegible] wypoczęty, –
przesyłam więc
tych słów parę ser=
decznego

120

podziękowania za list
z [illegible] pisany-
i za łaskawe wspomnie-
nie ostatnie w nim
zawarte.- Jesteśmy
przerażeni tragedyą
częstochowską - z grozą
i bólem serce ogarnia,
pozwoli - od dawna przy-
gotowywać się na [illegible]
ten straszny upadek -
wolniarów nie bywałych,
Pan Bóg pozwolił aby
doszedł do

ostatnich kultów ale
w swojej łaskawości
i bezmiernej dobroci - nie
pozwoli - aby to upadku,
przyszło zadośćuczynie
nie - a do uwydatniania
Pana Boga zdaje mi
się że każda jednostka
powinna by się przyczy
nić według sił i możności
Polskę to szczytne
narodowi naszemu
zadanie zadane - i którą
ogarnąć
się ~~[illegible]~~ najwięcej w tym
czasie

ciężkich walk
przez które Kościół
wszystkie przechodzi.
Ludwik nie jeszcze
nie wie o swoich
losach i tem czasem
siedzi na wsi - folwar-
ki objeżdża co gorzej
się pogarsza i co dotko-
nadziei jest uspoko-
jeniem. –
Załączam od mnie
i od niego najgłębszy
poważania wyrazy
M. Badeniowa

17 I 1911

122

Przewielebny Kochany
Ojcze -

Wyjeżdżam z tąd teraz
z Wandą w niedzielę -
obiedwie pragniemy
bardzo widzieć Ojca
Kochanego - podczas
naszego w Krakowie
pobytu - dlatego przy
chodzę

prosić ażeby Ojciec
Kochany zechciał przyjść
do nas na śniadanie w
Poniedziałek o 1½ w
Grand Hotel. Najpewniejszy
będzie to sposób nie rozmi
nąć się z Kochanym Ojcem.
Proszę kilka słów odpowiedzi
zostawić dla mnie w
Hotelu, — abym wiedziała
czy Ojcu Kochanemu
dogadza nasz projekt. —
W miłej nadziei zobaczenia

niebawem Ojca Kochanego
Dziedzictwem odyszały
najgłębszego poważania

Marya Badeniowa

Warszawa 17/1 1911 -
Dziś smutna bardzo
dla nas rocznica
śmierci Adasia, jest
dwa lata jak Go niema
między nami.

124

Brzeż 12 7/5
1911

Przewielebny Kochany
Ojcze -

Dziś dopiero przychodzę podziękować Ojcu Kochanemu za książkę o mnie pe-wnie podczas świąt wielkano-cnych, ale tyle miałam. Zajęć wszelakich teraz

cały

że na napisanie listu
najtrudniej było o
wolną chwilę.. –
Niebawem myślę
być w Krakowie –
ale może ten zamiar
nie będę mogła wyko-
nać bo chcę z
Wandą się zjechać,
a tymczasem ona
z pewnością chce
zostać w Wenecyi,
z dziećmi pani
Bisi

125

słowo pani Zosia
umiała pielęgnować
w Krakowie ciężko
chorego męża. –
Bardzo mnie zmar-
twiła wiadomość
o jego powolnej choro-
bie – może jednak
że da się uratować.
Tak tu wszędzie smu-
tku i żałoby – biedna
pani Waleria

Borkowska

w Krymie umarła,
bardzo mi żal
Staruszki. – Co
do sprawy o której
mówiliśmy w Zimie
niech się Ojciec
łaskawie pomówi
z prof. B. Ulanowskim
który podobno in=
nego jest zdania
co do załatwienia
tej kwestyi.
Załączam serdeczne
wyrazy pełne naj=
głębszego poważania
h B.

126

Busk 14/10
1911

Przewielebny Kochany
Ojcze —
Na list dziś rano otrzymany, pospieszam odpisać choćby jednem słowem... Od onegdaj 12/10 Wanda zaręczona z Zygmuntem Zamoyskim, z pół ślą[s]ką zadowolona co będzie ze wiem sercem każdej

że za łaską Boga to
wodzem życiem swojem,
jeżeli naród umieć
będzie swobodą, od której
nigdy wolnym się
nie jest, to z drugiej
strony – znajdzie
pomoc która się zawsze
znajduje dzielna z osobą
sympatyczną pracy
i trudy – a wszelkie
jej życie przestanie być
tak bardzo

pustem i smutkiem
twoje w imię Boże
daje Jej krzyżyk t.a. tę
nową drogę.–
Za przysłanie serdeczne
i prawdziwie życzliwe
które czytam w każdem
słowie Ojca Kochanego
dziękuje wdzięcznem
sercem, polecając
twoją duszę przez
modlitwom drogiego

Ojca i Jego wiecznej
przyjaźni. Ślub
odbędzie się we Lwowie
Zapewne 9go Grudnia
Załączam wyrazy
prawdziwej przyjaźni
i głębokiego poważania
A. Badeniowa

Bardzo mnie cieszy
że zdrowie Ojca lepsze
Marszałek zachorował
na katarralne zapalenie
płuc co [illegible]
trapi i martwi.

1 XI 1911

128

1^{go} Listopada 1911

BUSK

KRASNE

Marszałek dzielni Boga niecolepiej –

Kochany Ojcze – Tego roku mam wiele wydatków ale chętnie nabędę M. Boskiej obraz za 200 K: może dam Jerzy zechce go dać odrestau

i Zamu w sobie każe
proste z tocone, wszystko
gdy będzie gotowe przeliczę
byśmy starać odesłać do
Brzeska.. Otrzymawszy
odpowiedź zaraz przeszlę pie-
niądze. Tymczasem przesyłam
wyrazy pełne poważania i

Serdecznie
A. B.

Busk 21go Lipca 1912

Najukochańszy Kochany Ojcze —

Stokrotnie dziękuję za pamięć o imieninach i prze-słanie za tak piękną odpowiedź na obydwa listy Tadzie

Do ... pisania.—
Nie wiedząc jak się
w ostatecznym planu
zachować - nie pisałam-
wcale wszystko się
sprawie wydostało, więc
pisz aby bieżące i twoje
plany mógł wydać.
Z kochaniem tego tyle
Dnia

było wszystko dobrze
i Ks. Windisch-Graetz
niesłychanie miły był.

i doskonale wszystko
bierze u Sudwiłłów

Muszę na dni parę
pojechać do Lwowa
na ślub mojej
siostrzenicy Bandrowskiej
od Niedzieli będę w
domu i mam nadzieję
że Ojciec niebawem
zjedzie, do Br. Ska.

Sembratki

że Ludwik i p. Kośmian
pewno wspomnieli też
żądzy..

Przepraszam, dziękuję
i całuję jak kiedy
tak z radością Kochanego
Ojca a zasmucona
przesyłam wyrazy
głębokiego poważania
M Badeniowa

Wanda niedawno tu
była dzięki Bogu zdrowa

Kochany Przewielebny Ojcze -
Za Łaskawą pamięć i życzenia
przesłane na ten Rok nowy -
serdecznie dziękujemy Kochanemu
Ojcu - i nasze najlepsze życzenia
oby Pan Bóg raczył udzielić
zdrowia do dalszej pracy.
Załączam wyrazy najgłębszego

L. Propst, Lwów

Bruksela

3/1 1913.

pozdrawia.
I znowu poniósł
kraj ponowo
nową wielką stratę
przez śmierć
Zaleskiego - wielka
Go szkoda

M Badeni

21 VII 1913

132

Westende Belgique
21go Lipca 1913.

Wielebny Kochany Ojcze -
Między Bonn - Westende -
Xięciem, Synową i wnukiem -
nie mogłam znaleźć wolnej
chwili, aby Ojcu podziękować
za listy o mnie pamięć
i za życzenia na dzień Imie
nin. - Wiem że całego one

do najszczęśliwszych a więc do najle-
pszych - i dlatego sercem
całem za nie dziękuję -
to Bogu - Pan Bóg zesłał
mi wielką pociechę - Doktorowie
odrazu postawili diagnozę -
wskutek czego - jest nadzieja
zupełnego wyzdrowienia -
trzeba tylko cierpliwości -
bo jeszcze kilka miesięcy

to

Sanatoryum będzie musiało po-
zostać - ale w obec tego - co
być mogło, to jest tylko
bolesny szczegół, ofiara, którą
Panu Bogu wdzięcznym
sercem złożyć trzeba - bo
miłosierdzie jego bezgraniczne.
Jestem tu od 10 dni - z
Synową i wnukiem -

Łardzki

tu dobrze - ale jestem już na
wyjezdnem - wracam jeszcze
do Bonn - zkąd wrócę już do
kraju. - nie wiem dobrze jeszcze
kiedy - może będę w przejeździe
w Krakowie w którym - co
by mnie bardzo cieszyło. -
Załączam jeszcze serdeczne
pozdrowienia i wyrazy
najgłębszego poważania
M. Badeniowa

14 VIII 1913 134

Busk 14/8 1913.

Przewielebny Kochany Ojcze –
niesłychanie mi żal że smutne
tegoroczne zajścia, pozbawiają mnie
szczęścia posiadania Kochanego
Ojca.. Wróciłam nie dawno –
słoty ciągłe – nieobecność Twojego
Kochania – smutek który wisi
jeszcze nad nami, wszystko –

to odjęło mi zupełnie odwagę
proszenia Ojca Kochanego do
Buska – tem więcej że wyjazd
z prof. Zalanowskim będzie wielce
wodzie bardzo przyjemnym
kilkotygodniowym wypoczyn=
kiem –. Słowo będę pełnienia przed
Kochów znowu kiedyś przyjeż=
dać – zatrzymać się pragnę –
Aby Ojca Kochanego widzieć bo
chcę się zupełnie za tem

szczęśliwą. Życie twoje ciągle
jeszcze bardzo ciężkie – ale Pan Bóg
wszechwiedzeniem swojem wie
dźwiga – bo słaba ludzka natura –
chciałaby cierpienia usunąć
zamiast złożyć je Panu Bogu
w ofierze – jako hołd miłości, –
On woli jedynie nauczyć nas
tudzież jak iść za nim drogą
krzyżową. Mam nadzieję że
zdrowie Ojca Kochanego się
poprawi

podczas tych wakacyj czego
życzę sercem całem —
Dziękuję za przysłane uczucia
tak wiernie nam okazywane
umiem je oceniać i być za
nie wdzięczną. — P. Hohmann
pisze że czuje się zmęczony i że
nie pojedzie ani do Dobrzechowa
ani do Buska — nie pozwoli mu
stan jego — chociaż pisze że zdrów.
Załączam wyrazy głębokiego
poważania

A. Badeniowa

136

Busk 5/9 1913.

Przewielebny Kochany
Ojcze -
Na dzień 2go września myśli moje i życzenia serdeczne bardzo, ku Ojcu uleciały - chciałam zatelegrafować, potem wolałam napisać aż nareszcie nic z tego nie wychodziło... - i dziś dopiero tem słowem.

Odzywam się do Ojca z prośbą
aby życzenia moje choć
spóźnione na Stanisława
przyjąć zechciał. Pamiętam
o 25tym Sierpnia była mi
nad wyraz miłą. Zmieniły
się czasy, a obecnie dzień
ten jest dniem smutku –
niech to Pan Bóg przemienić
raczy w swojem miłosierdziu
i mądrości pośle dnie pogodniej=
=sze

Koszt ten strasznie bardzo
zapóźnięsię to pamięci szkoła
bo te szkoły elementarne
przybrały niesłychanej
wielkości odmiany — o
biednych ludziach trudno
i myśleć — bo pomoc im
potrzebna w egzystencyi jedno
tylko udzieloną im będzie.
Nie chcę być drogiego ślubu
Uściskać ... Kończe twoje przecie

Tasja —

wysyłą pełne serdeczności
i pozdrowienia oraz życzenia
od p. Zofji

M. Badeniowa

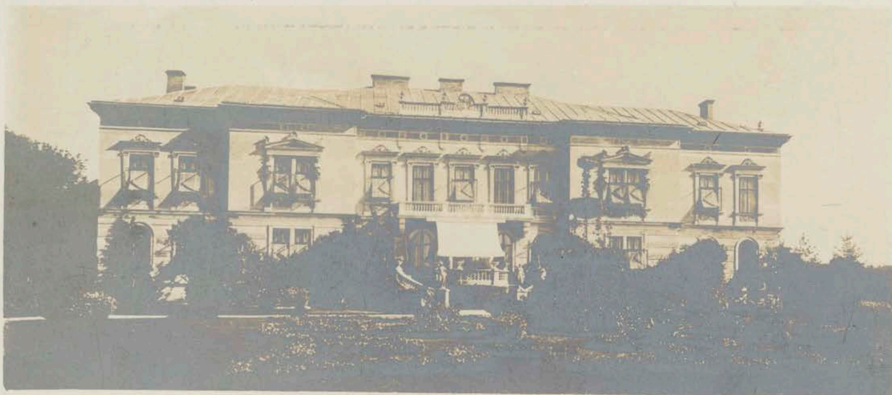
15 XI 1913

138

Przewielebny Kochany Ojcze –

We wtorek przyjeżdżam Blitzem o 2½ p. południu – nazajutrz rano odjadę – gdyby to było możebnem, bardzo byłoby mi miło przyjąć Ojca na filiżankę herbaty o godz: 4tej Grand Hotel – Załączam wyrazy prawdziwego poważania

Busk 15/11 1913 M. Badeniowa

139

Semmering 2/9 1915
Hotel Erzherzog Johann

Przewielebny Kochany Ojcze-

Już od długiego czasu – milczę – tyle trosk, smutków niepokojów serce przygniatały, że milczenie było może drogą najlepszą – bo cząstka cierpień każdej jednostki jest dostateczną – i nie już do niej dodawać nie trzeba – opisem oddalonych przeżyć. Dziś jednak hory= zont nieco jaśniejszy –

Heiska

się do serca pierwszych bardziej
lepszej przyszłości, chociaż
jeszcze dalekiej bardzo –
Korzystam więc z tej jedynej
chwili aby byłej Kochanemu
złożyć w dniu imienin
życzenia najlepsze, dobrego
zdrowia – i pociech wiele
w tych ciężkich czasach. –
Rok minął przed paru
dniami jak kraj opuściłam –
zimę spędziłam w Wiedniu
wśród wzruszenia – a teraz
od dwóch miesięcy jestem
na Semmeringu

moja Synowa od trzech
tygodni we Lwowie - czeka
tam na wyswobodzenie
Franka - aby pojechać
zobaczyć co tam mu zostawili. Troska o tych
którzy tam pozostać
musieli - jest jedną z naj:
cięższych trosk moich.
Sam Bóg tylko gorąco
polecić ich mogę. -
Zygmuntowie są obecnie
w Galicyi - w Wysocku
mieszkać nie mogą z

powodu jednego zmartwie-
nia - osiedli więc chwilowo
w Mozzzelnach - w pobliżu
Wysocka i stamtąd według
możności starają się tam
jakieś - względnie przyzwoi-
niej zaprowadzić. -
Ja opiekuję się tu Kalcem
których dziecko jest zdrowym
wesołym i inteligentnym
dzieckiem - szkoda tylko mnie
myśl że Ludwik nigdy nie
wyjdzie na szczęście podobnie
takiej przemiłej dzieciny.
Bardzo byłabym wdzięczna
za słówko wiadomości - jak
się czuje mama - ściskam serdecznie szczerzy
pedzie pozwala... i najlepszego

Breslau, Kreuzstrasse 44a.
22.8.95.

141

Lieber Freund!

Anbei erhalten Sie Panizza's pathologisch nicht uninterressantes Buch mit seiner anarchistischen Orthographie. Mit der Rücksendung eilt es nicht.

Wegen des Termins der Görres-Gesellschaft habe ich soeben an Prälaten Hülskamp geschrieben. Wie schön, wenn wir uns dort treffen könnten!

Ich benutze die Gelegenheit, hochverehrter und lieber

Freund, um Ihnen noch einmal meinen herzlichen Dank auszusprechen für die Freude, welche Sie mir durch Ihren lieben Besuch gemacht haben. Ich rechne jetzt zuversichtlich darauf, dass Sie auch in Zukunft nicht mehr bloss durch Breslau hindurchfahren, sondern für einige Zeit mit meiner bescheidenen Häuslichkeit vorlieb nehmen, zu philosophischer Diskussion und zur Aussprache über all die vielen Fragen, welche uns gemeinschaftlich bewegen.

Frl. Bertha Goesen erwidert bestens Ihre freundlichen Grüsse.

142

Mit herzlichem Gruss Ihr

stets ergebener

Baeumker.

Empfänger abgereist nach Rogalin bei Schrimm
Schroetter 27-8.95

Deutsche Reichspost

Postkarte

An

Herrn Universitätsprofessor

Dr. Stefan Pawlicki

in ~~Gluchow bei Czempin~~

~~Wiecher~~ (Posen) Schroetter

Wohnung
(Straße und Hausnummer)

143

Breslau, Kreuzstrasse 44a, d. 26. VIII. 95

Verehrter und lieber Freund! Soeben erhalte ich von Herrn Prälaten Dr. Hülskamp Antwort auf meine Anfrage betreffs des Termins der diesjährigen Görres=Versammlung. Leider ist die Auskunft noch ziemlich unbestimmt. Fest stehe Fulda als Ort, der Anfang Oktober als Zeit des Congresses. die Tage seien noch nicht endgültig be=stimmt.! In der Hoffnung, Sie in Fulda wieder zu sehen, bleibe ich mit herzlichsten Gruss

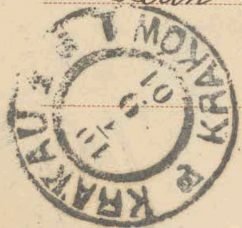
Ihr stets ergebener Baeumker.

Postkarte.

An Sr. Hochwürden

Herrn Professor Dr. Stefan Pawlicki

an der Universität

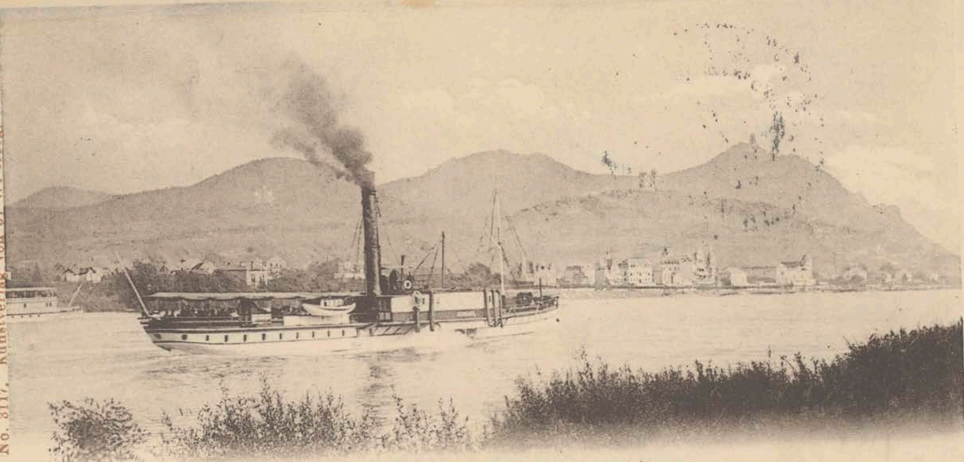
in Krakau

Oesterreich

144

9 I 1901

No. 3117. Kunstverlag von J. W. Heeg, Bonn. 1900.

Königswinter mit Siebengebirge.

Gruss vom Rhein. Bonn, 8. I. 1901. Ihre freundlichen Wünsche zum
Neuen Jahre erwidere ich, lieber Freund, mit herzlichem Danke auf das
beste. Möge der Rhein mit seiner Schönheit Sie bald einmal zu uns herüber
locken. – Coll. Strassburger erwidert bestens Ihre Grüsse. Herzl. Gruss Ihr Cl. Baeumker

POSTKARTE.

An Herrn Professor Dr.

Stefan Pawlicki

Hochwürden

Krakau

Galizien

145

28 XII 1901.

ROLANDSECK
u. DRACHENFELS.

Zum neuen
Jahr sendet
Ihnen, lieber
Freund, die be-
sten Glückwünsche
in der Hoffnung,
Sie an diesem schö-
nen Fleckchen Erde
bald zu sehen,
Ihr treu ergebener
Clemens Baeumker

C. PFAFF

V. KÖNIG'S KÜNSTLERKARTE № 67 GESETZLICH GESCHÜTZT

146

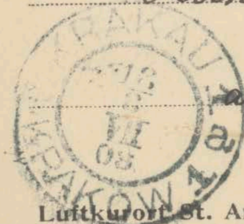
903

Weltpostverein
Postkarte
Union postale universelle
Carte postale.

Hochwürden

Herrn Professor Dr. Pawlicki

an der Universität

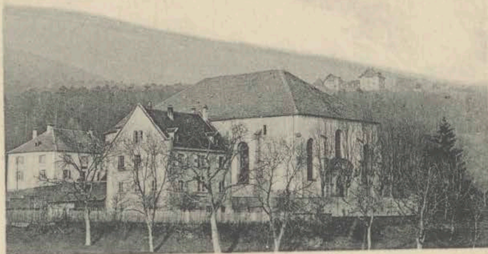
Krakau

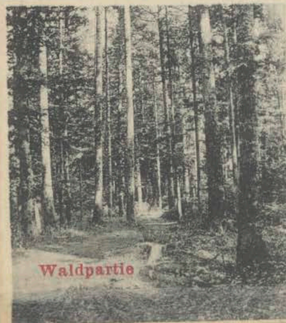
Luftkurort St. Anna
bei Sulz, Ob. Elss.
Besitz.: Wwe. Schuller.

Dobrzower Strasse 7.

16 VIII 1903

St. Anna, Luftkurort

Tierenbach

Waldpartie

Gruss aus St. Anna bei Sulz (Ober-Elsass)
sende ich Ihnen, hochverehrter Herr College
und lieber Freund, mit meiner Schwägerin
und meinen Kindern. Die beiden Ältesten
deren Lateinstudien Sie sich wohl noch erinnern,
haben jetzt nach 1 ½ Semestern Prima ihr
Abiturientenexamen gemacht. Franz gedenkt sich
der Theologie zu widmen, Clemens zu Ostern zur
Marine zu gehen, wird aber bis dahin die Universität besu[chen]
[illegible]

Baumstark

147

Strassburg i. Els., d. 17.9.03
Wenckerstrasse 8

Lieber Freund!

Die Aussicht, bei der Görres-Versammlung dieses Jahres Sie wieder zu sehen, bereitet mir eine grosse Freude. Ich habe es recht bedauert, dass Sie im vergangenen Jahre nicht in Breslau sein konnten; es war dort so schön und anregend.

In Strassburg habe ich bereits das Sommer-Semester verbracht. Es

war nicht mein Verlangen, hinzugehen, da ich mich in Bonn sehr zufrieden fühlte, aber auf dringenden Wunsch, der von verschiedenen für mich bestimmenden Seiten geltend gemacht wurde, bin ich dem ~~[illegible]~~ einstimmigen Vorschlage der Fakultät gefolgt. Bereut habe ich es nicht. Die kollegialen Verhältnisse sind hier sehr angenehm für mich, die Studenten meist fleissig, überall ist viel guter Wille vorhanden. Freilich auch Schwierigkeiten in grosser Zahl, nicht am wenigsten im Ka-

tholischen Lager selbst. Doch darf man nicht verzagen.

Lesen Sie regelmässig die Annales de philosophie chrétienne? Der Artikel „Pie X." im letzten Heft hat mich doch erschreckt.

Mit den besten Grüssen, denen meine Schwägerin sich anschliesst (meine beiden ältesten Söhne sind wieder in Bonn, um dort ihr Abiturienten-zeugnis in Empfang zu nehmen)

Ihr

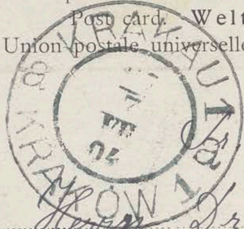
aufrichtig ergebener

Clemens Baeumker

but
Baeumker
2 17. 9. 903

Postkarte.

Correspondenzkarte. **Carte postale.** Cartolina postale.
Post card. **Weltpostverein.** Briefkaart.
Union postale universelle. Unione postale universale.

Sr. Hochwürden

Herrn Dr. Stefan Pawlicki

o.ö. Professor a. d. Universität

Krakau

Lobzower Strasse

149

Verlag der Gesellschaft für christliche Kunst, G. m. b. H., München.

25 VII 1904

St. Stephan.

Lieber
Freund!
Werden
wir uns
vielleicht
bei der
diesjährigen
Generalver-
sammlung
der Görres-
gesellschaft
in Mainz
treffen?
Herzliche
Grüsse!
Ihr Cl.
Baeumker.
Strassburg
Wenkerstr. 8
25.7.04

No. 96. *A. Spieß.* *Nachb. verb.*

150

Strassburg, 3.1.08.
Wenkerstrasse 8

Hochverehrter Herr College!

Von ganzem Herzen erwidere ich Ihre lieben Grüsse zum Neuen Jahre. Möge Gott der Herr Ihre Gesundheit festigen und uns recht lange Ihre so wertvolle und verdienstreiche Wirksamkeit erhalten.

Schönen Dank auch für das hübsche Bildchen aus der Jagellonenstadt, deren herrliche Bauten ich während meines leider nur kurzen Aufenthaltes

vor bald 10 Jahren so sehr habe schätzen lernen.

In den letzten Jahren habe ich viel Schweres erlebt. Herbststürme, die dem Winter vorangehen! Vor kurzem musste ich meine Tochter in eine Anstalt für Geisteskranke bringen, wie einst meine arme Frau, die nun 15 Jahre in einer solchen vegetiert. Doch hat der liebe Gott den Silberrand an der Wetterwolke nicht vergessen. Mein ältester Sohn bereitet sich im erzbischöflichen Priesterseminar zu Köln auf den Empfang

der Weihen vor; mein zweiter ist seit Oktober Leutnant zur See. Und die Tante waltet mit gleicher Sorgfalt über allen, auch über den jüngeren, von denen der jüngste hoffentlich Ostern Primaner wird, der Vorgänger im 5. Semester als Theologe in Bonn steht. Wie ist alles herangewachsen, seitdem Sie bei uns waren!

In alter treuer Anhänglichkeit

Ihr

Clemens Baeumker.

152

Strassburg, Wenkerstr. 8
4.9.08

Lieber Freund!

Sehr erfreut war ich über das Lebenszeichen von Ihnen und die guten Nachrichten aus Busk. Mir ist es nicht ganz gut gegangen; nach einem glücklich verbrachten Sommersemester kam plötzlich wie aus heiterem Himmel ein Rückfall meiner schweren Herzneurose, der böse Befürchtungen erregte. Doch ist, Gott sei Dank, die Gefahr behoben und ich darf in den nächsten Tagen aufs Land fahren, um mich dort weiter zu kräftigen.

Mein „Witelo" ist nach langen

Hemnissen beendet. Da ich nicht weiss, ob Sie noch in Busk sich aufhalten, sandte ich ein Exemplar für Sie nach Krakau. Ich hoffe, dass der behandelte filius Thuringorum et Polonorum Sie interessiert; es existiert über ihn bereits eine reiche polnische Litteratur, die ich mit Hilfe lieber Freunde nach besten Kräften zu benutzen mich bemüht habe.

Diese Beziehungen zu Polen und der polnischen Litteratur sind der Grund, auf den hin ich mir erlaubte, ein zweites Exemplar beizulegen, mit der Bitte, dasselbe der Akademie der Wissenschaften in Krakau in meinem Namen zu überrei-

153

chen. Da mir die Weise einer solchen Überreichung nicht bekannt ist — eine direkte Zusendung ist wohl nicht statthaft —, so möchte ich Sie um diesen Freundschaftsdienst ersuchen. Eine Hinweisung in den Sitzungsberichten oder im Anzeiger wird hoffentlich auch möglich sein. Mir liegt sehr daran, dass diese Untersuchungen über Leben und Wissenschaft des mittelalterlichen Denkers auch dem polnischen Leserkreise vorgelegt werden. Sollte ich die Sache anders einrichten müssen, so darf ich Sie wohl um gütige Nachricht bitten.

Mit den besten Wünschen für die Ferien und unter herzlichen Grüssen

Ihr freundschaftlich ergebener

Baeumker.

154

2 I 1909

Hochwürden

Herrn Universitätsprofessor

Dr. St. Pawlicki

Krakau

Zołzowska ulica 10

Herzlich danke ich mit den
Meinen Ihnen für Ihre lieben
Wünsche zum Jahreswechsel.
Ich erwidere dieselben in treuer
Gesinnung und verbleibe in
Freundschaft Ihr

Dr. Baeumker

Strassburg
Schlachthausstaden - Quai de l'Abattoir.

155

CARTE POSTALE
POSTKARTE — CARTOLINA POSTALE

Adresse

Herrn Universitätsprofessor
Dr. Pawlicki
Krakau
Lobzowska ul.

Badenweiler, 19. 4. 09
Von einem kurzen Erholungs-
aufenthalt in den heil-
kräftigen Schwarzwald-
bergen sendet Ihnen,
lieber Freund, die herz-
lichsten Grüße
Ihr treu ergebener Baeumker

Verlag von H. Gissler, Badenweiler

BADENWEILER

156

Straßburg, 23. V. 09.

Mein lieber Freund!

Wie soll ich es entschuldigen, daß ich Ihnen für so viel Freundlichkeit und Liebe noch nicht gedankt habe, noch nicht gedankt für Ihre freundschaftlichen Worte, für Ihre mich beschämenden anerkennenden Besprechungen und für die sonstigen freundlichen Nachrichten![2] Aber – leider möchte ich in gewisser Hinsicht hinzufügen – es hat weniger

an meinem Wollen, als an meinem Können gelegen. Ich bin nämlich wieder recht krank gewesen. Das Herz spielte mir wieder einen Streich, so daß die Meinen mitten in der Nacht zum Arzt eilten, und der hat mich dann sogleich für einige Zeit in das Bett gesteckt, damit die Nerven, die das Herz regieren, wieder vollständig sich beruhigten. Gott Dank ist das denn auch geschehen, so daß ich meine Vorlesung wieder

halten kann, wenn ich auch sonst noch sehr behindert bin. Ich bin leider recht schwankend in meiner Gesundheit geworden, seit dem schweren Anfall im Jahre 1905.

Nun lassen Sie mich denn aber jetzt wenigstens bestens danken für Ihre lieben Worte und für die Mühe, die Sie sich gegeben haben, um meine Arbeit bekannt zu machen. Es ist mir eine wahre Freude gewesen, daß mich dieselbe auch in die mir sonst

leider so fremde, so reiche polnische Litteratur hineingeführt hat, wenn meine eigene Lektüre des Polnischen auch nur auf das mühsamste mit steter Zuhilfenahme des Lexikons voranschreitet.

Mit der Bitte, daß Sie mir Ihre mir so werte Freundschaft auch in Zukunft wahren, bleibe ich in treuer Ergebenheit

Ihr

Cl. Baeumker.

158

S. Hochwürden
Herrn Universitätsprofessor
Dr. St. Pawlicki
Krakau
Lobzowska 10

Straßburg, 23.9.09 Lieber Freund!

Hocherfreut bin ich über die Aussicht, Sie in Regensburg wieder zu sehen. Sprechen werde ich freilich nicht, da ich zur Zeit anderweitig zu sehr in Anspruch genommen bin. — Unsere Ferienreise führte uns dieses mal zum Norden, wo wir u.a. die beiden Söhne besuchten, den Oberleutnant z. See in Kiel und den Bibliothekar im Priesterseminar zu Köln. Mit herzlichen Grüßen Ihr stets ergebener

Dr. Baeumker

Felix Luib, Kunstverlagsanstalt, Strassburg i.E.

Strassburg i.E. Bei den Gewerbslauben.
Strasbourg, rue des grandes arcades.

159

PROFESSOR Dr. BAEUMKER

STRASSBURG I. E.
WENCKERSTR. 8.

29.12.09

Lieber Freund!

Recht herzlich erwidere ich Ihre lieben Wünsche zum Weihnachtsfeste und zum Neuen Jahre. Möge der liebe Gott Ihnen Gesundheit und den frischen, fröhlichen Sinn erhalten und möge er alle Ihre Arbeiten segnen! Meine Schwägerin schließt sich meinen Wünschen auf das beste an, sowie die drei von den Kindern, die zum Feste hier waren, Franz als Bibliothekar im Priesterseminar zu Köln, Clemens als Oberleutnant zur See in Wilhelmshaven und

Adolf (der jüngste) als Fähnrich in Glogau! Nur Max, der dritte, konnte nicht hier sein, da er als Diakon in Köln bleiben mußte. Am 19. Februar soll er die hl. Priesterweihe empfangen.

Unsere „Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters" schreiten rüstig voran. Demnächst beginnen wir den IX. Band. Die Hefte des VIII. sind teils gedruckt, teils unter der Presse.

Daß der „Witelo" den unmittelbaren Anstoß zu meiner Ernennung zum korrespondierenden Mitglied der bayerischen Akademie der Wissenschaften in München gab, war mir eine große Freude. Ich hatte mit

viel Liebe an dem Buche gearbeitet — ganz anders als an einer Biographie Prantls, zu der ich jüngst gepreßt war (für die Allgem. deutsche Biogr.) und von der ich Ihnen hoffentlich bald einen Abzug zusenden kann.

Zur Zeit wird mir durch das Ostern eingerichtete Psychologische Institut entsetzlich viel Zeit geraubt. Ich hoffe, daß wir in einigen Semestern dafür einen psychologischen Fachmann erhalten. Vorläufig aber war beides zusammen, Institut und psychologisches Extraordinariat, nicht zu erreichen, und so mußte ich alle Arbeit allein auf meine Schulter nehmen.

Nun, lieber Freund, noch einmal herzlichsten Glückwunsch und beste Grüße, zugleich im

Namen meiner Angehörigen.
Möge auch das neue Jahr uns
Ihre so hoch geschätzte Freundschaft
bewahren.

Stets Ihr

Cl. Baeumker

161

S. Hochwürden
Herrn Universitätsprofessor
Dr. Stefan Pawlicki
Busk bei Krasne
Galizien

Baden-Baden, 17.8.12

Lieber Freund! Herzlichsten Dank sage ich Ihnen für Ihre liebenswürdigen Glückwünsche, die mir über Straßburg hierher zugingen. Es freut mich sehr, daß wir die Hoffnung haben können, Sie in München demnächst begrüßen zu können. Vale, amice carissime, et perge mihi favere. Mit herzl. Gruß Ihr Cl. Baeumker

Baden-Baden.
Gönner-Anlage mit Josefinen-Brunnen.

Verlag der Hofkunsthandlung Edm. von König, Heidelberg. Nr. 93. Ges. gesch.
N. e. Original von H. Hoffmann.

162

München, den 26. 1. 13
Franz-Josefstr. 30/I.

Lieber Freund!

Eine böse Influenza, die mich fast 14 Tage an das Bett fesselte, und die vielen Arbeiten, die die neue Wirksamkeit mit sich bringt, insbesondere auch die Einrichtung einer Seminarbibliothek, haben mich noch immer nicht dazu kommen lassen, Ihnen meinen und meiner Frau herzlichsten Dank für Ihre lieben Glückwünsche zum Neuen Jahr auszusprechen. Wir erwidern dieselben von ganzem Herzen und insbesondere wünsche ich Ihnen für Ihren „Platon" fri-

sche, rüstige Schaffensfreude
und besten literarischen Erfolg.
Aber ich zweifle nicht daran,
daß beides in reichstem Maße
vorhandensein wird. Freund
Pawlicki weiß zu gestalten,
wie nur einer unserer besten
Bildhauer, und weiß allem eine
interessante und neue Seite
abzugewinnen, wie der Maler,
der auch oft Gesehenes durch
ein reich schwingendes Tempe-
rament zieht und so überall
Neues und noch nicht Erschau-
tes findet.

Weihnachten waren zwei
unserer Kinder hier, der älteste
Franz, der Doktor der Theologie
und Bibliothekar an der
Erzbischöflichen Bibliothek in
Cöln ist, und ~~Max~~ Adolf der jüngste,

der nun bald drei Jahre als Leutnant in Straßburg steht. Leider konnte ich damals erst auf Stunden aufstehen, so daß die Freude nicht ganz ungetrübt war. Clemens, der zweite, konnte leider nicht dabei sein, da er für zwei Jahre ~~mit dem~~ nach dem Osten kommandiert ist, wo er als Oberleutnant zur See auf dem Kanonenboot Tiger augenblicklich in Tsingtau weilt, aber bald weiter nach Süden fahren wird. Er hatte eine hübsche Überraschung zu Weihnachten, als er beim Dechiffrieren der Depeschen, das mit vielem andern zu seinem Dezernat gehört, heraus las, daß ihm für seine bei den Rettungsversuchen im Sturm vor Helgoland, wo mehrere Matro-

zen über Bord gespült waren im Herbst bewiesene Tapferkeit ein Orden verliehen war. Leider konnte auch Max, der dritte, nicht kommen, der im Erzbischöflichen Generalvikariat zu Cöln eifrig tätig ist. Er muß nämlich daneben den 84 jährigen Pfarrer von St. Maria im Capitol beim Gottesdienst unterstützen und konnte darum gerade zu Weihnachten nicht abkommen.

Die 2. Aufl. meiner Skizze der mittelalterl. Philosophie ist im Reindruck fertig, ebenso eine neu eingefügte Skizze der patristischen Philosophie. Nun hängt es von Windelband und seinem Beitrag über die neue Philosophie ab, wann das Ganze herauskommt.

Mit herzlichen Grüßen und mit besten Empfehlungen von meiner Frau Ihr treu ergebener Cl. Baeumker

11 VIII 1913

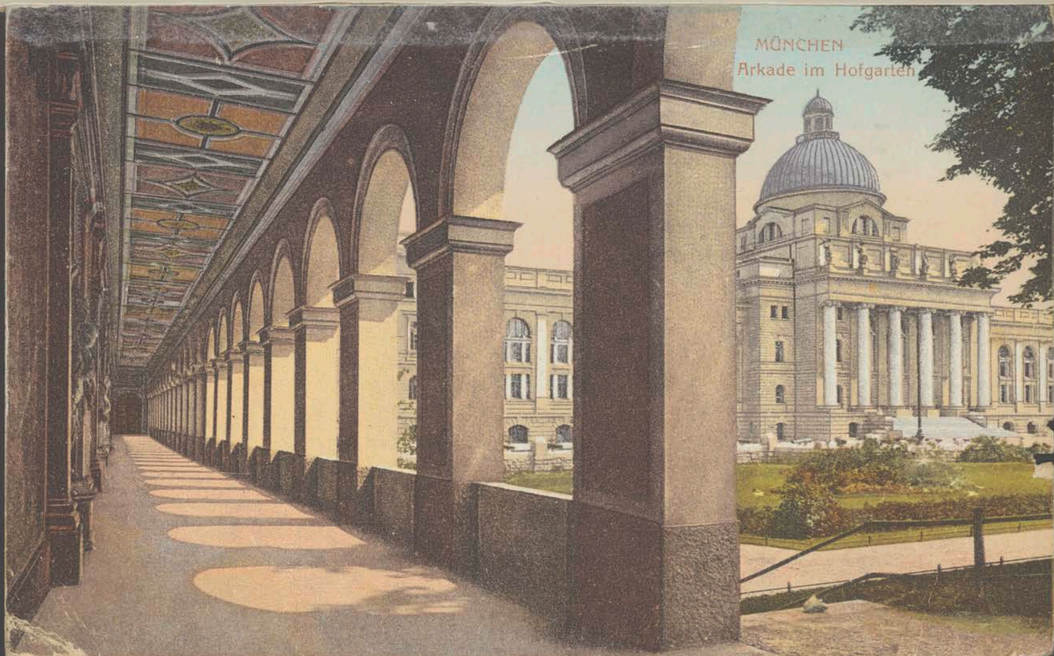
München, Franz-Josefstr. 30/I

Lieber Freund! Der
beste Weg von ... nach
Aschaffenburg geht über München, Franz-Josefstr. 30/I
wo wir am 20ten wieder eingetroffen sein werden und Sie
bitten abzusteigen. — Vorgestern
überreichte ich mit Prof. Endres
u. Prof. Wittmann in Ruhpolding
unsere Festschrift an Exz. v. Hertling
der jetzt schon jedem Beteiligten
vielmals danken läßt. Herzl. Grüße
auch von meiner Frau. Ihr ergebenster
Baeumker

S. Hochwürden
Herrn Universitätsprofessor
Dr. Stefan Pawlicki
Krakau
Lobzowka ul. 8
(Galizien)

464

MÜNCHEN
Arkade im Hofgarten

165

Herzlichen Glückwunsch

zum Jahreswechsel!

1914

und besten Dank für die liebenswürdi-
gen Karte, sendet mit freundlichen
Grüßen (auch von meinem Mann)
Ihre ergebene
Huberta Baeumker.

POSTKARTE.
WELTPOSTVEREIN.
CARTE POSTALE.
Union postale universelle.

MÜNCHEN -7.1.14. 11-12 N

12 MAERZ 1911 5 Pf BAYERN

München, 7.1.1914

Verehrter und lieber Freund.

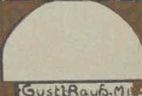
Herzlichst erwidere ich Ihre lieben Wünsche und Grüße. Möge dieses Jahr uns in Sigmaringen zusammenführen, wohin auch die Nähe von Beuron lockt. – Meine Frau hat das zweite Blatt des Billets beschrieben. Sie müssen das übersehen haben!

Mit herzlichen Grüßen
Ihr getreuer Clemens Baeumker

S. Hochwürden
Herrn Universitätsprofessor
Dr. Stefan Pawlicki
Krakau (Galizien)
Lobzowska ul. 10

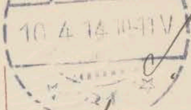
DER LUEGE ZUM TRUTZ
DER WAHRHEIT ZUM SCHUTZ!
OTTONIA SEI'S PANIER!
MUENCHEN

Gustl Rauß. M.

168

Carte postale — Postkarte — Cartolina postale
Post card — Levelező-Lap — Dopisnice — Briefkaart
Brefkort — Breokort — Tarjeta postal

Herzlichste Oster-
grüße, lieber Freund,
senden Ihnen in
treuer Gesinnung
Ihre ergebensten
Baeumker und Frau

München, 10. 4. 14.

S. H.

Herrn Universitätsprofessor
Dr. Stefan Pawlicki
Krakau (Galizien)
ul. Lobzowska 10

Gesetzlich geschützt Hannovera Serie 4956

Fröhliche
Ostern

Galizien

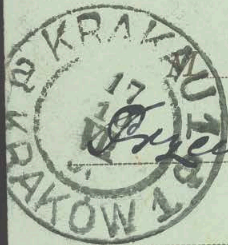
Carte postale — **Postkarte** — Correspond[...]

Cartolina postale — Post card Levelszö-Lap — Briefka[...]

Union postale universelle — Weltpostverein — Unione posta[...]

169

Przewiel: ko. dr. Pawlicki

Krakau

Podzamcka 10.

16/10 1903 Wiedeń

STENGEL & Cº. — DRESDEN U. BERLIN. SÉRIE 12.

Książkę otrzymałem.

LA POSTE EN CORÉE

Serdeczne dzięki!

Wam na zawsze oddany

X. A. Bakanowski

170

Prof.re B. Ballerini

Se in greco Stefano
vuol dir corona,
oh! senza dubbio
l'idea fu buona
onde il bel nome
sortivi tu.

E a' tuoi dolcissimo
Stefano suona;
chè sei non ultimo,
anzi corona
di quanti educano
la gioventù.

Αἰεὶ ἡ Στεφάνου, δίου βασιλῆος, ἑορτή
φώσκοι, τοῖς παισίν σοῖσί τε χάρμα φίλοις.

-8697

171

JAN BARZYŃSKI,
Redaktor,
No. 631 Noble St.

Chicago, 8-go Stycznia 1879

Do W-go Księdza Dra Stefana Pawlickiego
w Rzymie.

Szanowny Księże Dobrodzieju:

Redakcya "Gazety Polskiej Katolickiej" w Chicago, pragnąc w myśl proponowanego przez Wł. ks. Kanonika Tripepi adresu redaktorów i pisarzy katolickich do Ojca Świętego przyłączyć się do deputacyi, mającej na audjencyi 20-go Lutego b. r. złożyć Stolicy Apostolskiej swoje uczucia miłości, uszanowania i wierności, śmie upraszać Szanownego Księdza Dobrodzieja o przyjęcie pełnomocnictwa jej reprezentacyi, o czem objaśni Go odezwa nasza ogłoszona w gazecie z 9-go Stycznia b. r.

./.

JAN BARZYŃSKI,
Redaktor,
No. 631 Noble St.

Chicago, 187

Czas zakrótki, z powodu oddalonej komunikacyi z Europą, nie pozwolił nam pierwej zająć się tą sprawą, i dla tego nie wiemy jeszcze, czy Świętopietrze zebrane przez "Gazetę Polską Katolicką" dojdzie do Rzymu na dzień 20-go Lutego, lubo starać się będziemy, aźeby doszło. Spodziewamy się wszakże, że gdyby było spóźnione, chęć i nasza dobra wola wytłómaczy nas w tym względzie.

Trzecia pozycya w okólniku Sz. Ks. Dobrodzieja: wydrukowanie ozdobnego arkusza nie jest dla nas jasną i nie wiemy, co się ma przez to rozumieć; a więc jeżeli dopełnienie tej formalności będzie koniecznie potrzebne i możebne,

1697 3

173

KANCELARJA

Gazety Polskiej Katolickiej.

NO. 631 NOBLE STREET.

JAN BARZYŃSKI,
Redaktor,
No. 631 Noble St.

Chicago, 187

niechaj Wlb. Ks. L. Moszygemba nas zastąpi, o czem redakcya dziś pisze do Niego.

Co dotyczy nadesłania ostatniego rocznika publikacyi "Gazety Polskiej Katolickiej" nie jesteśmy w stanie tego uczynić, i tylko 17 numerów z ostatniego półrocza możemy dostarczyć. Sprawę każemy zrobić w Rzymie.

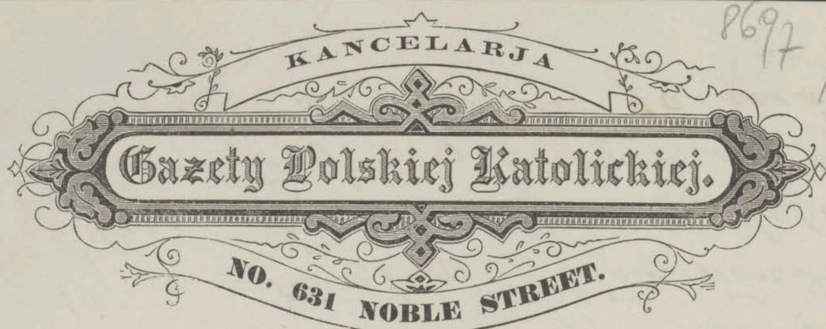
Wlb. Ks. L. Moszygemba upraszany jest przez redakcyę Gaz. Pol. Kat. pomówić ustnie z Wlb. Ks. Dobrodziejem o dalszych szczegółach i wymaganiach, gdyby jakie były.

Upraszając o rychłą odpowiedź i polecając się Jego modłom,

Za Redakcyę

Sługa Sz. Ks. Dobrodzieja

Jan Barzyński

JAN BARZYŃSKI,
Redaktor,
No. 631 Noble St.

Chicago, 10go Lutego 1879

Szanowny Księże Dobrodzieju:

Przed paru dniami posłałem na ręce Wrb. Ks. L. Moczygemby (Vatican Basilica – Penitencyarjusz Apostolski) weksel wystawiony na imię Xa Dobrodzieja na 1500 lirów w złocie. Jest to Świętopietrze od czytelników Gazety Polskiej Katolickiej, pierwsze installment; — a resztę nadeszlę przy końcu Marca bieżącego roku.

Dla tego nie mogłem się uwinąć z kollektą prędzej, bo zapóźno wziąłem się do dzieła, dopiero od 9-go Stycznia, a

czytelnicy moi rozrzuceni są po całej przestrzeni Stanów Zjednoczonych; więc odległość komunikacyi nie sprzyjała prędkiemu kolektowaniu pieniędzy. Że znów pierwej nie zacząłem ogłaszać kolekty, to sa była przyczyna, że wiadomość o proponowanej audjencyi Redaktorów Gazet Katolickich u Ojca Św. na 20 lutego doszła mię bardzo późno.

Koniec końców — jeżeli weksel pierwszy na 1500 lir czyli około 300 dolarów amerykańskich, nie dojdzie na czas t.j. przed 20-tym Lutego; upraszam Wlb. Ks. Dobr. na osobnej audjencyi doręczyć te pieniądze komu należą — następnie odesłać do mnie pokwitowanie, abym je mógł w Gazecie ogłosić — a spodziewam się, że ks. Dobrodziej nie zaniedba wyprosić u Ojca Świętego błogosławieństwa dla moich czytelników, to jest, wszystkich ofiarodawców, abym go mógł

2 8697 175

KANCELARJA
Gazety Polskiej Katolickiej.
NO. 631 NOBLE STREET.

JAN BARZYŃSKI,
Redaktor,
No. 631 Noble St.

Chicago, 187

na pociechę moich czytelników ogłosić w Gazecie, bo oni się tego domagają. Posyłam listę polskich amerykańskich kolonij, które przyłożyły się do składki — gdy następną odsyłać będę kollektę podobnież listę ofiarodawców z imienia i nazwiska wymienię.

Tak samo posyłam 24 numerów Gazety Katolickiej do oprawy — ~~[illegible]~~ i do zachowania w archiwach, jak to X. Dob. proponował w swojej odezwie — naturalnie, jeżeli uważać to będzie ks. Dob. za stósowne. Nie posłałem więcej nu-

merów Gazety, bo w istocie nie mam ich, prócz własnych roczników po jednym Exemplarzu na użytek Redakcyi.

NB: Załączam tu wycinek z mej gazety No 18 z 9go Stycznia b. r.; według którego to artykułu poczyniłem pewne obietnice i zgodziłem się na pewne zobowiązania dla ofiarodawców na Świętopietrze; — jeżeli można, upraszam je wypełnić.

Polecając się Jego Łaskawym względom,

z najgłębszym szacunkiem

Sługa

Jan Barzyński,

Redaktor

Gazety Polskiej Katolickiej

w Chicago.

Błogosławieństwa, na przykład, można żądać, wymieniając tylko nazwy kolonij polskich, jako to: Chicago, La Salle, Minonk, Manistee i t. d. i t. d. — a wtedy ja będę wolny od obietnicy, którą dałem ofiarodawcom, że dla nich wyjednam błogosławieństwo Stolicy świętej — oni w tym względzie są bardzo wymagający.
Polecając się Jego [illegible]

176

\+ 22 - V - 1876.

Przewielebny Ojcze,

Upraszam bardzo Przewielebnego Ojca o przyjęcie intencyi mszalnych dwie - jedną za d. ś. p. Bolesława która ma być odprawioną jutro (w sobotę) o godzinie 8½ przed Ołtarzem Ś. Józefa. a drugą mszę św. według intencyi rocznicę o 8½ godzinie i rodzinie najbliższym. Jednocześnie 2. flor. na te 2ie msze św. załączam. Łączę przytem wyrazy głębokiego poważania

brat w Panu Jezusie

X. Wincenty C.R.

Ks. Basinski

177

Turek 19-10-78.

Mój Drogi X. Stefanie!

Poczciwy doktór opuszcza dom mój w chwili, kiedy najdrożej zajęty jestem pracą. Zaledwie się zdobyć mogę na parę wyrazów, aby Ci podziękować za drogocenną mi zawsze pamięć i za fotografią. Przy najbliższej sposobności więcej napiszę. – Przysyłam Ci przytem następne stipendya mszalne:

16 mszy św. à 1 R = 16 r. –
11 –"– –"– à 1½ – = 16 – 50. –
2 –"– –"– à 3 – = 6 –"–
4 –"– –"– à 4 – = 4
38 r. 50 k

29

Kropl.

Kropelki krwi z ochotą Ci poświęcił, ale więcej przesyłki nie mogę, bo mało teraz wpływa na [illegible] '24.

Polecam się Twej pobożnej [illegible], prosząc raz po raz o parę wyrazów.

Z prawdziwym szacunkiem i przywiązaniem

Twój

niezmienny przyjaciel

A. [illegible]

Seiner Hochwohlgeboren

Dem Herrn Rektor, St. Pawlicki

Hier.

Habe Ihr werthes Billet erst heute erhalten und wäre es mir eine besondere Freude gewesen Ihrem Wunsche nachzukommen, doch ist leider mein Umzug an dieser mir höchst unangenehmen Verspätung Schuld. Bitte, entschuldigen Sie mich! Ich glaube jedoch, wenn ich mich nicht irre bemerkt zu haben, daß man mich im „Palazzo delle Sabine" V. Muratte 70-I leichter auffindet, da ich dort zweimal täglich gegenwärtig bin, denn in meiner Wohnung, die jetzt „Palazzo Lancellotti - Piazza Navone 113" ist, bin ich wegen Geschäften fast nie anzutreffen. Ich beeile mich dies hierbei Ew. Hochw. nochmals kund zu thun, dieselben können sich gar nicht vorstellen wie peinlich und ungemein ärgerlich mir diese Kränkung ist, zumal ich letzten Sonntag im Hause Ew. Hochw. [struck] wegen unbrauchbaren russischen Briefmarken vorgesprochen habe u. noch gar nichts davon wußte.

Nochmals ganz ergebenst um Nachsicht

in Folge der angeführten Gründe bittend hoffe ich, dass mir die außerordentliche Freundlichkeit E. Hw. selbe gewähren wird, und wollen Dieselben mir gestatten mich mit der tiefsten Verehrung und größten Hochachtung zu zeichnen

E. Hw.

ganz ergebener Diener

J. Bartetich

Rom, den 13ten/4.80

V. delle Muratte 70-I

P. S. Ganz in Eile . . .

6 XII 1880.

180

PONTIFICIA ACCADEMIA ROMANA
DELL' IMMACOLATA CONCEZIONE
DI MARIA VERGINE

Roma 6 Decembre 1880

Chiarissimo Signore

Il Consiglio Generale dell' Accademia legalmente adunatosi il giorno 26 Nov. p.p. per la rinnovazione degli Officiali per l'anno 1881, eleggeva la S. V. Chiña Vice-Segretario Generale della stessa Accademia.

Il sottoscritto lieto di parteciparle il voto del Consiglio sudº con sensi di perfetta stima si professa

Della S. V. Chiña

Devmo Servo
Valdimaro Berardi Segrio Gle

Al Chiarissimo Signore
D. Stefano Pawlicki

20 I 1881

181

PONTIFICIA ACCADEMIA ROMANA
DELL' IMMACOLATA CONCEZIONE
DI MARIA VERGINE

Chiarissimo Signore

Roma 20 Gennaio 1881

Il sottoscritto è lieto di parteciparle che il Consiglio particolare dell'Accademia nell'adunanza del giorno 15 cor.te ha confermato la S. V. Segretario delle Scienze Filosofiche, e con sensi di stima distinta si rassegna

Della S. V. Chma

Al Chiarissimo Signore
P. Stefano Pawlicki

Devmo Servo
Valdemaro Peraldi

Żytkr. 20 I 1892 182

Clarissime Domine!

Bardzo przepraszam, że na szanowny list Wo. profesora dziś dopiero odpisuję.

Oświadczam tedy że na załączone należytość za Przegląd odpowiadam regularnie mnie. Święte choć consignationem nie posyłam. U nas po wsiach brak stipendiów – więc z tłumaczeń obligacyj bywają wyrównane.

Czytam pilnie Przegląd – wielkiej obfitości materyi – a ciekawe kawałki historyczne. Rozprawa Clarissimi D. o Xenofoncie mocno mnie zajęła. Przychodzi na pamięć i gymnasium – w których choć coś uczono się po grecku i tłumaczono chciano wtenczas wszystko w języku niemieckim. Co się tyczy prawy, jak

n. p. Anabaza Xenefonta. tej nie brano
chociaż w historyi Greckiej wychwalano
jego odwrót berühmten Rückzug Xeno-
fonta. Z prozy chyba bajki brano
Ezopa – a nie zupełnie. z tragedyów
Aeschila i Sofoklesa, ale ten wtenczas
gymnazium z 6 klas się składało tylko.
Dziękuję Ks. Drowi za jego łaskawą
pamięć i fatygę w dostarczaniu
mi Przeglądu. prosiłbym jeszcze o jedno.
Wyczytałem z ostatnich Przeglądach że
Ar. Pus. drui wydałoi Pamiętniki
Szefa Józefa Drzewieckiego. Otóż czytając
recenzyę tych pamiętników – mocno
mnie one zaciekawiły – bo ten to czas
ówczesnej burzliwy.. wojen Napoleoń-
skich – Dalej wspomnienia. Wołyn
ce. Otóż prosiłbym bardzo W.Z. profesor-
dobrodzieja, aż nie możebym Dostać

tych pomników. Jeżeliby były nie bardzo
drogie. to będziemy i za cenę ornatów
a gdybym i za stipendia, to byłbym
jemu kontentniejszy.
Proszę bardzo o Łaskawą odpowiedź na
korespondencję.
Życzę szczęśliwego nowego roku, wielkiej
łaski i darów Bożych. i polecając się
Łaskawej pamięci i modłom. –

Zostaję z Uszanowaniem
X. M. Brieger
w Medyce.
20/1 892.

7 XI 1908

Najprzewielebniejszy Księże Profesorze!

Czytając psychologię Merciera (II^{do} włoskie z I^{do} francuskiego), zanotowałem sobie kilka punktów w których uważam, że się rozmijam z Autorem. Nie, o ile jest P. T. Mercierem, ale o ile ciągnie za sobą twierdzenia starej szkoły.

Właśnie to uważam za tybienie naszej dzisiejszej teologii, że naukową jej nazwać nie można.

Dawniej rozwój pojęcia był ujednolicony – dziś pod stary budynek podkładamy nowe belki i zaraz w inny plan, więc węgły sterczą, więc niezgoda – i trudno powiedzieć, że naukowość.

O ile jest Mercierem, bardzo mi się podoba – pogoda wyrażeń, dopóki nie najdzie na punkty ~~zetknięcia~~ zetknięcia się duszy i ciała –

Bardzo wyraźnie przedstawia zasadnicze scholastyki i tą wyrazistością swoją sprawia,

że łatwo się przepuści punkty zetknięć - na te, raz patrzy ze strony scholastyki, to znów ze strony dzisiejszego uświadomienia przyrodniczego.

Najprzewielebniejszemu Księdzu Profesorowi winienem uczucie głębokiej wdzięczności. Przepraszam bardzo za śmiałość moją.

Z wielkiem uszanowaniem i z wielką wdzięcznością dla Najprzewielebniejszego Księdza Profesora.

Wojciech Bielecki
słuchacz teol.
Zadar, Dalmacya.

Zadar 7/XI 08.

Do logiki Merciera (I^o włoskie z II franc.)

2n. Considerare isolamente un aspetto d'una cosa che ne presenta diversi, „separatim considerare" dicesi, in linguaggio filosofico astrarre.

Separatim considerare jest rzeczą niemożebną in quantum separatim, prędzej comparatim.

Pojęcie działania rozumu wiąże się ściśle z pojęciem rozumu. Kto więc uważa rozum nie jako fakultat duszy, ale jako naturę osobowości, tem abstrakcyi nie będzie uważał za podstawę rozumienia.

Z osobowości wynika rozróżnianie i wyróżnianie - ujęcie relacyi, związku. Więc związku tożsamości rzeczy samej z sobą, więc tożsamej jakości z innymi rzeczami - więc w działaniu, ujęcie tożsamości, jako podstawy, która ujedynia działanie.

Gdy jest jeszcze rozróżnianiem, abstrakcyą nie jest. Gdy jest wyróżnianiem, jest abstrakcyą, która jest zaniechaniem nietożsamości - to jest in actu primo, np. białość w przedmiotach - In actu secundo abstrakcya równa się zaprzeczeniem innych rysów, np. czerwidła względem bielidła.

Abstrakcya przez wyróżnienie, indywidualnego rysu, większą jest od abstrakcyi rysu powszechnego. Stąd wynika, że abstrakcya nie jest podstawą rozumienia, a jest nią generalizacya przez rozróżnianie,

na podstawie tożsamości.
La conoscenza intellettuale quindi prima è astrattiva e poi unitiva, a podstawą jednej i drugiej jest universalizacya, na podstawie tożsamości, więc
poznanie pierwsze nie jest abstrahowaniem.
Essa (filos.) consisterà dunque a ricercare i principi constitutivi, di efficienza, di finalità, per mezzo dei quali la ragione potrà meglio intendere l'universalità delle cose - ὅτι i διότι - a czemu nie, by poznać rzecz samą na prawie tożsamości praktycznej: więc nie „cur" ale „quomodo"? bo to „cur" wiedzie na drogi naiwne. Autor posługuje się metodą przystosowywania się.
3n. Aristotele -- ha trovato in tutte le cose della natura un triplice oggetto commune: il „moto" o il cambiamento, la „quantità", la „sostanza". Są to wyrazy już faktu, więc nie odpowiadają naturze nauki - dla nauki potrzeba rozumienia prawa - by było podstawą filozofii, musi być prawo najprostsze i najpowszechniejsze.
4n. -- S. Thomas „sapientia, causas primas omnium causarum considerat" - naukowo niepraktyczne - było.
(nota 2) „Certum autem judicium de aliqua re, maxime datur ex causa" - jeśli causa jest składnikiem i jest cognita. Wpierw bowiem z rzeczy, którą widzimy, poznajemy causas, których nie widzimy, chyba że poznanie nasze

nie dzieje się drogą zmysłów-

5a. (Causa)-in un senso più stretto, si chiama principio l'antecedente, che esercita sul conseguente un influenza reale; il "principato" dipende positivamente dal suo principio. Wyrażenie ważne, gdy zastosowane w tłumaczeniu natury. Czyn stworzenia świata nie jest przyczyną, ale wyrazem początku świata. Causa znaczy powód, więc z jednej strony cel, z drugiej bezpośredniość przed działaniem.

Una causa - dicevamo- é un principio in virtù del quale un ente é ciò che é o diven tale o tale; essa influisce direttamente sull'esistenza e sulle proprietà dell'ente- jest principium, pierwiastkiem rzeczy, mając wpływ realny, więc w działaniu będzie w zjednoczeniu z effektem, według tej samej natury. Więc na mocy tożsamości i jest prostym składnikiem działania złożonego, poprzedzającym je czasowo. Formalna jest „daną" na wypadkową o ile się łączy z drugiem działaniem w mocy wyraz. Materyalna causa, jest „daną" na mnę. Causa sprawcza jest bezpośredniością przed działaniem, a celowa może być tylko od osoby. Przeto większe dla filozofii ma znaczenie relatywność dystynkcya, Konieczność, a wyrazem tego jest prawo.

- Causa formale é ciò per cui una cosa é quel che é. Więc z drugiej strony, taką causam formalem można sprawić, robiąc rzecz taką, jaką być powinna. Więc dusza człowieka nie jest formą ciała cielesną. Bo albo ona sprawia formę cielesną albo kto inny, duszę sprawia, jako formę-

jeśli ona, to formą nie jest, jeśli kto inny, to wtenczas nie dusza formuje ciało. Forma bowiem jest wyrazem już faktu.

2° – la materia prima, primo sostratto delle molteplici forme sostanziali nel mondo corporeo – więc separatim considerata" jako podstawa. To rozróżnienie na materyę i formę, ta analiza musi mieć podstawę jakąś wspólną – myślę że tą jest działanie – można to zrozumieć wpierw z pojęcia ciągłości działania, potem z analizy materyi, aż na elektrony, że oto inne złożenia nie są elektronami, więc tu jest przejście, które jest działaniem, a nie materyą.

3° Causa efficiens est id a quo ens fit id quod est, więc wpierw celowy, a potem powód bezpośrednio przedstawa- niem się marmuru idący, nie młotek ani uderzenia, ale że dla uderzenia marmur musiał pękać. P. Bóg nie jest naszą przyczyną ani powodem naszym, a myśmy celem Jego, a On jest naszym najwyższym celem.

Celem działania artysty jest nadanie dziełu formy – dla tej formy podstawnej; tworzą się rozmaite relacye.

La filosofia ha per oggetto la scienza profondità delle cause e delle ragioni delle cose – przy scholastycznem pojęciu causarum et rationum, wypowiedzenie to równa się naiwności.

12 n. La Chiesa ha ricevuto in deposito da Dio una rivela- zione e insieme la missione di custodirla e prote- gerla – co było potrzebą ustanowienia Kościoła: Oto, że

prawdy człowiekowi nadnaturalne, poznajemy pomocą naturalnych – te się doskonalą – więc orientowanie się w prawdach naturalnych, może skrzywić pojęcie nadnaturalnych człowiekowi. Więc Kościół św. jest tutaj moderatrix.

Essa non insegna positivamente né scienza né filosofia. Więc ni w punkcie, że dusza jest formą ciała cielesną, ni w oznaczeniu osobowości ni w pojęciu substancyi i accydensu.

18 n. La logica è una scienza. Essa infatti, si occupa degli atti della ragione in modo da comprenderne le cause; or, la conoscenza di una cosa per le cause è appunto la definizione della scienza. „In modo comprenderne le cause" nie jest to samo, co „la conoscenza di una cosa per le cause". W sumie składniki i w składnikach sumę poznać i z celu rzecz – zawsze na podstawie tożsamości. Ze scholastycznego pojęcia „causae" definicya nie odpowiada zadaniu nauki. Filozofia jest całością, przeto psychologia, logika itd. o tyle jest tylko jest nauką o ile jest częścią filozofii.

22 n. I principii o i soggetti immediati, prossimi dei nostri differenti atti, chiamansi facoltà – g[illegible] principium pryncyp est id a quo actio procedit. Soggetti immediati są czynne. Czyny są dalszym ich ciągiem – inaczej czynu nie miałyby w nas jedności – to ważne – wynika, że facultates są przestrzenne, że tej samej z czynem natury.

Nessun pensiero è un puro atto di ragione – i to jest ważne. Coby Autor powiedział o myśli refleksyjnej? pewnieby

zrobić wyjątek od tej reguły i tamby ją potwierdzić.
Myślę, że sama concepcya. pojęcie dzieje się w materyalności!
24. Il concetto è astratto e per conseguenza, universale - przeciwnie, wpierw universalis, a relate do rysów indywidualnych, abstracta - Dal momento che un oggetto è astratto, è applicabile a una quantità indefinita di oggetti individuali, ossia diviene universale. Czy rozróżnianie i porównywanie, już jest abstrakcyą? myślę, że nie. Więc wpierw jest uniwersalność na tożsamości.
Astrarre e universalizzare sono le funzioni proprie della ragione umana. Myślę, że uniwersalizacya jest działaniem osobowem i ta natura działania zowie się rozumem.
25n. Quando lo spirito considera un oggetto indipendentemente da ciò che lo circonda, dicesi che vi fa attenzione - czy atencya już jest abstrakcyą? - uniwersalizacyą pewnie już jest, ponieważ pomocą niej (uniwersalizacyi), kojarzą się pojęcia, na podstawie tożsamości. W porządku poznania, negacya jest następnym aktem - Abstrakcya, jeśli nie jest negacyą, jest zaniechaniem rysów indywidualnych. Więc nie abstrakcya jest fundamentem generalizacyi lecz tożsamość w rozróżnieniu. Reflexya równa się dawnemu „aktus secundus"?.
La distinzione è un atto mentale, per cui ci rappresentiamo un oggetto, come diverso da altro intendendo per oggetto, „id quod objicitur cognoscendi" ciò che può esser termine di un pensiero. Dużo słów, ale na czem

się zasadza ta dystynkcya?

26 n. L'intelletto ha per la proprietà di considerare gli enti senza i loro characteri individuanti; di astrarre. Więc jest umysł tylko w abstrakcyi rozmyśla, kto mu wtedy sprawia tę abstrakcyę?

L'astrazione rende pure possibile il ragionamento, che suppone (!) un termine medio universale. E però l'universalità non è che consecutiva all'astrazione: Abstractioni ad quod sequitur intentio universalitatis. Czy ta universalność jest in actu secundo sumpta? i jest pojęciem apriori, tylko go zastosować? ale i wtenczas abstrakcya jest tylko współczynnikiem, raczej negacyą czynnika, gdy względem universalności in actu primo = (universalność poznana w rzeczach) jest tylko zaniechaniem czynnika.

31 n. Il pensiero umano è astrattivo e unitivo: esso rappresenta la realtà della natura per mezzo di note astratte, capaci di essere generalizzate - a że abstraktne, jak je zgeneralizować, bo nie mają związku, o ile są abstraktne?

32 n. Pytanie - jak się ma „passio" do formy? i relacya do działania?

34 n Lecz nie powie quomodo se habet accidens ad substantiam w działaniu?

33 n (nota) L'essenza si chiama:

1 natura, quando viene considerata come primo principio (czy causa?) - (więc poprostu movens non motum) intrinseco (!?) (czy działanie w przestrzeni może być wewnętrzne?) dell'attività di cui un essere è capace

(więc tu się stwarza działanie przestrzenne czy się tylko jego forma zmienia?) e delle modificazioni che l'attività degli altri esseri gli fanno subire.

II Sostanza quando viene considerata come il primo soggetto su cui riposa intrinsicamente(!) tutto ciò che si trova nell'essere (czy wewnętrznym?)

43 n. Un'idea è detta astratta, quando rappresenta una nota separamente da ogni oggetto concreto; p. es. le idee di bianchezza, di animalità.

In realtà l'idea „concreta" è già frutto di un atto astrattivo, myślę, że raczej polega na wyróżnieniu, chyba, że jest, jako actus secundus - L'idea „astratta" è frutto di una seconda astrazione, è astratta riflessivamente - nie bardzo, bo tak samo i białość lub e nota może być pojęciem in actu primo vel in secundo.

43 n. Analogia relativa fa conoscere la cosa per mezzo di rapporti con altre esse la cui natura ci è nota direttamente - jakiem prawem? - prawem identitatis, więc Byt Boży i życie człowieka pewnie nie mają analogii.

44 n. Również intuitiva musi mieć swoje prawo, które się rozciągnie, aż do poznania pośredniego (la conoscenza mediata, ponieważ bez tej ciągłości, bez tego ujednolicenia nie bylibyśmy pewni poznania.

59 n. Pojęcie (rozumienie) prawa, pojęcie tożsamości praktycznej, natury - do jakich sądów należy? myślę że do metafizycznych - to ważne.

79 n. Se è chiaro e manifesto che il predicato appartiene al

proposizione dicesi evidente, e in tal caso l'intelligenza è determinata irresistibilmente ad affermare la convenienza del predicato al soggetto – lecz są mniej lub więcej jasne, mniej lub więcej ewidentne, przeto musi być jakieś prawo z którego byśmy sądzili o ewidencyi – pewności.

84 n. Da se stesso, l'oggetto astratto non è attualmente, ma potenzialmente universale. La percezione riflessiva dell'identità della quiddità astratta nei soggetti individuali che la posseggono, legittima l'attribuzione si è dato il nome di universalizzazione – Jak może się stać abstrakcya bez uniwersalności? Przedmiot o tyle jest abstrahowany o ile jest powszechny.

U Autora abstrakcya jest wyróżnieniem, przed uniwersalizacyą z tożsamości, więc im więcej sprawa powszechną, tem mniej abstraktna, bo mniej wyróżniona, a to nie bardzo.

85 n. Syllogizm opiera się na dedukcyi – dedukcya na indukcyi – indukcya na tożsamości, więc syllogizm, jako wyraz indukcyi ważnym jest czynnikiem w poznawaniu – zato tylko pośrednim – Indukcya nie jest „collectio" więc się nie rozróżnia na incompleta et completa.

88 n. Natura w działaniu, więc prawo na tożsamości oparte jest absolutnie konieczne, bo oznacza rzecz samą w sobie. Ta jest właśnie dążność filozofii, by do takiej prawdy dotrzeć, która jest niezmienna, i na niej działania oprzeć i nie być zawodzonym.

91 n. 1° Qui dobbiamo suppore che la ragione sia capace di

conoscere la verità - lecz nie wiemy co znaczy la ragione i stąd, co znaczy conoscere. Poznajemy rzecz, gdy wiemy quo modo się dzieje, przez prawa.

2° - wpierw, że twierdzenia prawdziwe są prawdziwemi affirmative, non exclusive - Evidentia jest przez tożsamość sprawdzoną, która to tożsamość jest prawem ($\frac{a}{a}=1$).

9f. n. (nota, Św. Tomasz „Inductio est, quae non ex connexione cum uno tertio, sed ex pluribus singularibus sufficienter enumeratis infert universaliter sic fieri in omnibus" - więc enumeracya, więc „collectio", a to zarzucono Stuartu Millow.

Syllogizm na indukcyi, więc indukcya nie jest „modalità del sillogismo."

10f. n. Z pojęcia syllogizmu wynika zrozumienie twierdzenia, że „scientia est cognitio rerum per causas" - które jest przeciwne indukcyi i twierdzeniu, że poznanie nasze ma początek w experyencyi i zmysłach.

11f. n. 2° Inductio scientifica tworzy się na podstawie analogii, na ujęciu momentu tożsamości, posiadamy nam prawa przyrody, przeto effektus jej nie jest tylko probabilny.

11f. n. 5° Boerhaave „la semplicità è il segno della verità" - w porównaniu.

11f 6° d, „Gli uomini sono tutti eguali" wszyscy są wolni! a porządek społeczny powinien być przez zrozumienie nie przez tyranię urządzony - to też podłą jest dusza prusaczą.

123n. — „le forme d'energia possono essere valutate in energie meccaniche" a każde działanie, przemiana, jest ujednieniem na podstawie tożsamości. — Drugie jest współwzględność czasu, a drugie łączność bytu, działania, która jest prawem.

124n. Że systematyzacya jest formą całego uświadomienia filozoficznego, według najprostszego i najpowszechniejszego prawa, nie, tylko zestawieniem momentów dyalektycznych.

126n. Rzecz prosta, że taki musi być wynik, gdzie jest więcej niż jeden pierwiastek. Tu ostatecznym pierwiastkiem jest naiwność.

127. Jak można czynić essencyalną definicyę rzeczy, gdy rzecz sama powinna być dopiero poznaną? Tak właśnie zrobił Arystoteles twierdząc, że dusza jest pierwiastkiem życia.

128n. Nie rozumiem — wiem, że definicya jest zdaniem możliwie najdokładniej wyjaśniającem rzecz, o ile ją już znamy — i to ma powiedzieć czem rzecz jest, że A = B + C, analizującem rzecz, dlatego jest zdaniem syntetycznem — Syntezą rozumienia działań, są prawa. Tu, w 128n. synteza jest abstrahowaniem. Przedmiotem jej jest uniwersalność — la sintesi restringe e limita progressivamente il proprio oggetto e ne dà la definizione — Przez połączenie not syntetyzowanych uniwersalność bywa ściągana i ograniczana, aż wynik z połączenia not, staje się każdej nocie bardzo własny; ujęcie tego momentu jest definicyą — Ktoby to rozumiał? — drugi przykład: życie rozkłada na akty, które się równają życiu — te akty składa i wspólność ich widzi w immanentności;

choć działania immanentnego w przestrzeni być nie może, chyba że ich formy złożone, o ile są względem siebie.

134 n. Il principio logico è l'enunziato di un rapporto tra nozioni prime – jest jakiemś założeniem dyalektycznem.

139 n. „per le loro cause" – zgoda, jeśli natura jest wyrazem działania „quo modo".

140 n. Podstawą matematyki jest jednostka. Jednostkę otrzymujemy przez tożsamościowe zrównanie. Kombinacya stron zrównania tożsamościowego jest treścią matematyki, więc i twierdzeń podstawnych.

141 n. Natura wyraża quo modo agitur, prawo zaś jest łącznikiem, jest wyrazem, w którym się działania ujednyniają. Analizować można tylko to, co jest w syntezie – ujęcie razem rysów indywidualnych jest indukcyą, ale takie ujęcie jeszcze nie jest nauką całą, filozoficzną – trzeba w tych rysach znaleźć prawo ogólne. Synteza actus intellectus? dobrze – ale w rzeczach.

142 n. (nota) Spesso i logici chiamano rispettivamente causa ed effetto i due termini fra cui si manifesta un unione costante, e legame causale la stessa connessione naturale – więc i tu causa jest daną na sumę, którą jest effectus, że oto w działaniu effectus jest sumą przyczyn, accidensów, bo causa i effectus mają wspólną podstawę ujednyniającą je.

144 n. Inductio dzieje się przez spostrzeżenie tożsamości – tak się i wynalazki dzieją.

145 s. – il microbo è causa efficiente della fermentazione – Fermentacya jest wypadkową nie samego mikroba, ale wespół z żywiołem.

Affinitas H i Cl. jest wyrazem wzajemności kierunków, więc nie przyczyną formalną lecz effektem – Ten względem następnego effektu jest przyczyną.

Causa materialis jest „daną" na sumę działania.
Causa finalis tylko jest osobowość, gdy działa.
Indurre adunque, significa salire dagli effetti alle cause, e determinare le proprietà e con esse la natura per comprendere la legge della loro azione – Właśnie że tak, bo prawo jest wyrazem działania, ale prawo nie jest ogólnym wyrazem fenomenów – Autor zaraz mówi, że „la dimostrazione διότι" jest „espressione ultima della scienza".

148 s. – przy końcu nieszczerze – inclinazioni naturali są według praw – a że działanie jest ujedynieniem, że istnieją prawa Newtona i ciągłość działania, które jest zachowaniem energii – przeto prawo fizyczne działania na tożsamości jest oparte, więc konieczne, więc „non può subire delle variazioni accidentali" – i cuda się dzieją według praw natury, a pośród ich sprawczy jest celowy, jest Pan wszystkich działań w przyrodzie. Właśnie umysł człowieczy chce się uwolnić od swawoli accydentalności.

149 s. Czem się tłumaczy materya necessaria? – tożsamością.
Cinque volte ~~cinque~~ uno fan cinque! czy to nie jest

materya necessaria? – Że św. Tomasza i Arystotela można tylko wywnioskować, że jeśli incompleta indukcya ma znaczenie naukowe, a potiori, tem bardziej completa. Tak i Pesch rozumie. Autor ma metodę przystosowywania się.

157n. Dowodzi się przez syllogizm, a poznaje przez indukcyę.

165. Choć praca wielka, ale to rozkosz, że się to z moją myślą zgadza w całość.

166n. – il suo (della filos.) metodo sarà, per conseguenza, quello sintetico – w dowodzeniu. Główną rzeczą we filozofii jest intuicya w indukcyi.

168n. – il filozofo renderà conto sinteticamente del moto della natura corporea, della diversità delle leggi che lo reggono – ale poznaje je indukcyjnie –

– – altre funzioni della vita dell uomo rivelano un ess. spirituale – niekonieczne, więc potem i synthesis fałsz i naciągana.

171n. Huxley „la filozofia scholastica, monumento insign. di pazienza e di genio, innalzato dall' intelligenza umana, per dare una risposta, logicamente unita – nie bardzo – wyciąga do wysokiego „c"– niewłaściwe – i znów zacznie ton z innego klucza.

172n. Il metodo scholastico – – anzitutto esplicativo sintetico, koniecznie więc i konsequentnie jej szczytem jest dyalektyka, dzielenie w nieskończoność, jest wypraszająca – a filozofia powinna nam przedstawić rzecz tak, jak ona jest, nie w inną formę ją wpierw

abstrahując.

-- dummodo non quaeratur certitudo in his in quibus essere non potest - wtedy trzebaby poznać pewny stopień probabilności, podobieństwa.

173 n. - logika ma zastosowanie w obcowaniu prawda.

174 n. 2° - dobrze, lecz trzeba dopełnić w jaki sposób wiemy, że rzecz jest ewidentna lub mniej ewidentna.

174 n. 5° - l'unità della scienza consiste in questo, che dalle sue prime definizioni risultano i principi - wpierw, że definicya jest tylko wyrazem już poznania, potem, że dla ujedynienia nauki musimy mieć jeden principp, nie wiele.

175 n. la legge riposa su una proprietà e finalmente sulla natura del soggetto - lecz ta proprietà nie odpowiada na pytanie quomodo działania. Scientia jest rozumieniem, a nie wyrażeniem rozumienia - prawo nie jest uogólnieniem własności, jako fenomenów, ale ich wyrażonem rozumieniem, jako podstawy ujedynienia działania.

- Gdyby Autor inaczej rozumiał prawo swoje, wyszedłby poza wyniki scholastyczne.

-- istituire un ordine logico conforme all'ontologico itd. -- więc Autor nie jest pewny tego ujedynienia w swoim kursie? ——

„Cudów pragniesz? lecz te będą w rozbudzeniu się duchów, w objawieniu się nagłem naszej wnętrznej polskiej natury, która teraz oszukaną jest i uśpioną bręczeniem różnych opinii — ideą podbijaj duchy narodów, aż cię ukochają dla wielkości i anielstwa celów twoich. A wszyscy dopomogą do czynu. Przytomną się uczujesz w każdej godzinie między narodami, i już nie żebraczką narodów, już nie próżno płody ziemi jedząca".

— pisze Słowacki — czytam te słowa i kołysze mi w piersi krew. Niechże ucichnie wołanie o serca cudze — bo oto często jesteśmy bez serc i bez wszelkiej własnej mocy i oto jedni oparli się o obce bogi, a powinni być zdrową głową Narodu i świętością jego, drudzy z Bogiem Ojców swoich jeżdżąc po świecie, pokłony biją uniżone, nie z mocy ale ze słabości swojej. Niech każdy z nas ma swoje serce i duchową moc — Oto niech moc będzie między nami i niech nam stworzy rozumienie wspólne — imię jego chrzestne „polskie" nie, że nie jest powszechne, lecz że jest dziełem polskiej natury — Znakiem świata i przewodnią dla nas.

3 XII 1908 193

Najprzewielebniejszy Księże Profesorze,

Ośmieliłem się napisać tych kilka uwag. Takie jest moje przekonanie - Nie wiem, ale może te uwagi będą zapoczątkowaniem się myśli mojej, może i polskiej, jeśli pochodzą z natury polskiej duszy. Niemcy zdrętwieją, bo będą się musiały zwrócić, jak oto myśmy słabi, patrząc w drugich. Nie wiem, ale charakterów nam trzeba.

Z głębokiem uszanowaniem i wyrazem wielkiej wdzięczności dla Najprzewielebniejszego
Księdza Profesora.

Wojciech Bielecki.

Zadar (Dalmacya) dnia 3/XII 1908.

Gasimy ogień, gdy płomień już jest na dachu – to zapóźno – potrzebę ducha już naprzód rozumieć trzeba i pomóc. I nie jest to marna rzecz dawać duchowi wytyczne w życie – a praca ta jest dodatnia i jest owocem rozważań ducha dróg przeszłych. Bo dzisiaj wielu powtarza drogi przeszłe i śledzi je i jako rachunek sumienia z wieków przedstawiony, tak nam je przedstawia – czy więc zdolni będą ci, którzy w analizę i przeszłość się zapatrzyli już nie, żeby nam coś dodatniego dać ale by obrócić twarz ku świtaniu dnia i rozumieć dodatnią pracę ducha na wielkie dziś, które jest na świtaniu? Więc mówię że nie jest to trud marny wysłuchać szczerej spowiedzi ducha, który jest młody i żądny życia, który gardzi pogardą, który ze swego chce dać – młodzi; chcemy, abyście rozumieli nas, byście łączność wypełnili, która jest doskonałością dzieła. Gdy nas zrozumiecie, chciejcie Ojcami nam być, a my będziemy, jako synowie wasi. Bo otóż na cobyście przedstawiali to co było, jeśliby nam nie wolno było wyciągnąć z tego wyniku? – a jeśli w utrudzeniu tworzymy wynik pracy waszej, czemuż nie mielibyście przyjąć tego owocu trudów waszych? Myślę, że to nie jest marna rzecz – oto poznać wyniki pracy dodatnie, i łączność ich i związek ścisły.

Wielu w dzisiejszych czasach czyni zarzuty teologii – ale palcem nie wskaże „ten i ten punkt jest nie naukowym". Filozofia świecka również nie ma podstawy jednolitej – i Kantyzm w historyi filozofii jest wielkim skokiem w błędy dzisiejsze i Arystotelizm z Platonizmem przez całe prawie jej dzieje – bo właśnie tylko od czasu wielkich pracowników podstawą poznania, stał się dogmatyzm ich twierdzeń. Też błędy nas przyciskają – My musimy podstawę pod stopą naszą zbadać i rozpatrzyć się w około nas.

We filozofii pierwiastek tożsamości „A=A" jest nie praktyczny

i nie jest wskazaniem rzeczywistości żadnego z działań ale tylko wyrazem faktu - więc trzeba go przemienić na prawidłowy pierwiastek tożsamości „a:a=1" jako wzór działania. Taki pierwiastek tożsamości staje się pierwiastkiem filozofii, a uzasadza się fizycznemi prawami „zachowania energii" i Newtona o równem przeciwdziałaniu"

Te dwa prawa razem wzięte, zastosowane we wszechświecie przestrzennym, dają pojęcie prawa „a:a=1" a stąd natury która oznacza sposób działania i nie jest pierwiastkiem „a quo actio procedit" bo właśnie „quomodo est actio" jest naturą. Stąd natura materyi jest tezą - siły antytezą - a działanie syntezą. Tem więcej forma materyi, która jest wyrazem, która jest racyą bytowania jest tylko potwierdzeniem faktu, a nie wskazaniem natury działania. Słusznie więc odrzucamy metafizykę bytu ogólnego, pierwiastka tożsamości teoretycznego „A=A" pierw. kontradykcyi materyi i formy. One bowiem nie tłumaczą nam rzeczy o ile te są działaniem ale tylko o ile są wyrazem, przeto z naturą nauki się nie zgadzają. Nauka dąży do kierowania przyrodą według jej praw.

Metafizyka jest uświadomieniem sobie bytów pod względem ich natury - przeto samem wzmnieniem praw.
Najogólniejszem pojęciem bytu jest pojęcie jego względności i to jest najprostszem pojęciem prawa - jest wyrazem rzeczywistości i konieczności. jest najwięcej refleksyjne, przeto najwięcej uświadamiające i naukowe, to pojęcie względności.

Zwracam uwagę na „a:a=1" - jest wielką podstawą uświadomienia subjektywnie i rzeczywistości bytu objektywnie. Cały byt przestrzenny przedstawia się jako całość pełna, w okresy działań rozłożona.

O naukowości poznania nie świadczy odpowiedź na=
=pytanie

cur: czemu) – lecz quomodo, w jaki sposób i w tem mieści się tamto – To quomodo staje na drodze każdemu naiwnemu cur: – i oto nie jest już nauką poznanie rzeczy per causas" ale z rzeczy poznanie przyczyn z powodu tożsamości działania i łączności – z widocznych poznaje się niewidoczne.

Prawo „A : A = 1" według praw fizyki wskazuje pełnię działania przestrzennego – i daje pojęcie ujednolicenia się działań we wszechświecie. Według niego ciała, siły ciał i siły ducha stopiły się w działanie przestrzenne fizyczne – to rozróżnienie naiwne w następstwie jest szeregiem błędów.

Metafizyczny rozdział bytu jest bardzo prosty – Byt, który nie ma względności jest nijaki (V-a), a byt w następstwie tj. w czasie, jest możebnym (ax). Przestrzeń jest względnością działań w linii prostej, równoległej – a czas względnością działań linii równoległych w następstwie – przeto duch sam nie będąc przestrzennym, musi być także poza czasem (bo czas jest względnością działania fizycznego).

Dogmatyka Eggera jest bardzo niedołężna, a w następstwie szkodliwa dla Narodu, bo często jest świadomie nieszczera i naciągana, a przeto charakterów większych, dziś tak bardzo potrzebnych, stworzyć nie zdoła, owszem, zmaci je – te siły przyrodzone człowieka zmąci – i świadomość.

Wiem, że każde działanie jest według swojej natury, że jest samo sobą i jedno nie jest drugiem. Prawo fizyczne nieprzenikliwości rzeczy jest błędne czy niedostateczne, a większem jest prawo tożsamości działania, gdyż w tej samej przestrzeni (ta jest względna) więcej być może naraz działań. Przyrodzoność i nadprzyrodzoność wyraża tylko względność kierunków – Działanie fizyczne jest działaniem przyrodzonem ~~fizycznem~~ naturalnem, a to działanie fizyczne, skierowane od osoby, jest działaniem fizycznem nadprzyrodzonem – w sobie przyrodzonem – a skierowane od od Bytu Wyższego również jest nadprzyrodzonem – to właśnie

kierowanie nadprzyrodzonem jest względem czynu osoby-człowieka.
Osobowość uważam za treść człowieka - osobowość jest wolność libertas, jest przeciwstawienie się, jest byt własny, ukochany tkwiący w głębi bytu, a w działaniu wyraża się jako rozum, jako wyraz świadomości tj. przeciwstawienia się do innych bytów.
Osobowość i rozum są dwoma podstawieniami poznania samego siebie. Osobowość nie jest tylko „pewną, jakąś perfekcją" natury człowieka, jak mówi Egger - bo i w moralce czyny nieosobowe człowieka są niepoczytalne. Kto nie jest osobą, nie jest wolny, rozumu mieć nie może, przeto natury człowieka nie ma.
Tym wybiegiem chce p. Dr. Egger przepchnąć swoje wyjaśnienie o unii hypostatycznej w P. Jezusie.
Więc powiem najpierw o P. Bogu potem o treści człowieka, o działaniu jego osobowem według praw przyrody.
Prawie wszyscy przyjmujemy, że P. Bóg istnieje ale nie znając jego natury, tworzymy Go sobie w pojęciu na podobieństwo nasze. Wielu z wielkiem upodobaniem chcieliby się nazwać cząstką Bożej świadomości - istoty Bytu Jego.
Uświadomienia być nie może bez prawa - prawa bez względności. Rzeczywistość jest uświadomieniem sobie współwzględności, przeto nauka, poznanie nasze jest całkowicie względne - i istnienie nasze względnością tylko jest pewne. Szczytem względności jest tożsamość bytu i działania „A=A" i „a:a=1" teoretyczna i praktyczna. Praktyczna tożsamość daje nam poznać naturę bytu i prawo istnienia.
Wielobóstwa dziś pewnie by nikt z nas nie bronił, bo mamy wielkie uświadomienie porządku we wszechświecie - Więc przypuszczamy że jeden jest Bóg. Gdyby Bóg nie miał żadnej względności wewnątrz siebie, dlaczegoby musiał istnieć? Bo absolutna jednostka jest bez prawa, a temsamem prawa wytworzyć nie może - To właśnie dowód istnienia P. Boga - Byt materyal

ny świata, który jest pewny dlatego, że jest względny, nie miałby żadnej względności z Bytem Boga. Byt Boży byłby niejako (Va) a byt świata i byt osobisty, ta świadomość siebie każdego z nas, jest pewny - Więc są trochę nieroztropni, którzy odrzucają objawienie Trójcy św. i zarażają nam młodzież lichemi pojęciami panteistycznemi.

Trójosobowość Boga bardzo jest inna od naszej osobowości która jest stworzona (choć może nie w czasie stworzona), Wiarą poznajemy rzeczy nieznane ... Więc te tajnie Boże i tajnia Wcielenia się Bożego, jako unii dwu osób: osoby Boga i osoby człowieka w jedną osobę P. Jezusa jest św. tajnią wiary naszej, a rozumowi przeciwną nie jest.

Wynika z natury rozumu, że świadomość mógłby ktoś uważać za cząstkę boskości - oto rozum jest powszechną naturą działania osobowego we wszechświecie ogólnie, a szczególnie w człowieku. Ale że jest jeden tylko rozum i świadomość we wszechświecie, trzebaby wpierw wykazać, że jest tylko jedna osobowość - A, że osobowość z natury swej nie może być złożona, przeto uświadomienia ogólnego, jako unii uświadomień osobników być nie może. I panteizm nie jest głęboką nauką - a modernizmy dzisiejsze są odcieniem pojęć panteistycznych.

Twierdzenia Kanta o rozumie i świadomości są bardzo „a priori" za podstawę mają wolę autora, który praw natury w tym względzie nie uznaje.

Sądzę, że byt przestrzenny jest działaniem, że siła i materya są tylko w działaniu, że kierunek działania przestrzennego jest substancyą, która zależy od naszego pojęcia całego kierunku. Wyraz kierunku jest ideą, formą scholastyczną.

Ciało człowieka jest harmonią działań całkowitą i działanie to, gdy jest osobowe, wtenczas jest siłą duszy bezpośrednią i tylko wtenczas dusza formuje człowieka.

że początek woli człowieka nie jest nowym stworzonym aktem, ale tylko zmianą kierunku - Tłumaczy się prawem „energia nie ginie - wyrazem tego prawa jest prawo tożsamości praktycznej: Więc idei niematerialnych nie ma w człowieku ni uczuć, zatem ni myśli ni rozumu, który uważają za jakąś essencyalną potencyę duszy - nie przecze - on jest wyrazem naturą osobowości.

Ta jest różnica między działaniem Bożem i działaniem człowieka. Każde najmniejsze działanie we wszechświecie już jest samo w sobie od Boga rozumiane bez idei. Że początek względności we wszechświecie tj. działanie i jego wyraz, czas, stało się bez żadnej siły fizycznej; a na zewnątrz względem Boga świat jest zawsze tem, czem jest - więc akt stworzenia jest względnością wewnętrzną we wszechświecie, nie zaś względem Boga. Względność zaś osób jest (w Trój) poza czasem, bo czas jest właściwością działań równoległych -

(To) Bardzo się różni od wieczności świata Arystotelesa.

Osoba - duch człowieka, dostał ucharmonizowaną cząstkę mocy, działań wszechświata - władając nią duch, jako bezpośrednią siłą swoją, urzeczywistnił byt swój.

W ciele ludzkiem harmonia w osobowości jest zawsze w mniejszym lub potężniejszym akordzie, bo i świat zewnętrzny w akord swej osoby włączyć może. Ciało jest kluczem ducha. A że duch jest i że jest władzą, wskazuje to, że w człowieku początek uczucia (początek kierunku) zawsze jest zmienny i ujmujący inne uczucia w harmonię, czego dostrzec nie można nawet w najwięcej różniczkowanych uczuciach zwierząt. Duch jest to jakaś wielkość poza przestrzenią, ogromnie ważna, która ujmuje działanie w osobowości. I oto poznanie nasze według praw fizycznych, w ciele jest i idee rzeczy są jakby odgłosem - zawsze materyalne i w ciele człowieka, bo oderwanoś-

myśli dzieje się zaprzeczeniem wyrazistości –
Więc sądy Kanta „a priori" mają za podstawę tożsamość działania, że oto przestrzeń i czas jest samą względnością poznania, tj. oznacza: i przestrzeni czyli matematyczne, czego on nie zdaje się być świadom. Bo podstawą naszego poznania jest działanie materyalne, a myślą jest kierowanie tych działań, tych nerwów i to jest także rozumem, to właśnie ujęcie względności własnej osoby do drugich osób i czynów zewnątrz. Rozumy Kanta są naiwne.
Jako rolnik na polu swojem szerzy, tak pracujmy na polu umysłowem i dajmy Narodowi naszemu uświadomienie i źródło mądrych sił.
Duchowieństwo musimy sobie powinni wychować – xx. Jezuici nie są wolni od grzechu względem Narodu – oto jeśli się zrzekają przekonań swoich – czego im nikt nie zawiedzi ani broni – od nas zaś tego żądać nie mogą, również nauczać nas nie mogą, bo są bez przekonań – bo w przekonaniach są posłuszni ślepo.
Wielu myśli, że kongregacye i pochlebstwa te pobożne, pomocne są św. wierze – mówią że dzisiaj szkodliwe – stąd to jakieś obtrącenie dzisiaj się czuje od pisarzy Kościelnych i od Ojców Kościoła św. przyczyna tego jest taka w tych pismach i spotęgowaniu się u nas myśli krytycznej i nerwu szczerych.
Kościołowi św. się nie sprzeciwiam i konieczność jego sobie uzasadniam. Oto miarą naszego poznania my jesteśmy – prawdy nadprzyrodzone (znamy nie identyczne) poznajemy koniecznie pośrednictwem przyrodzonych. Poznanie przyrodzone się wydoskonala. Poglądy na świat czasem są sprzeczne zależne od punktu wyjścia. Więc z powodu jednostronności poznania naszego naturalnego, czasem prawdy objawione okażą się niemożliwemi. Żeby się więc to nie stało – bo naówczas było wtedy objawienie? – musi istnieć kontynuacya tego objawienia, nauczycielstwo nieomylne, Kościół. Kościół na podstawie poznania naturalnego tłumaczy nam objawione prawdy.

I ten naturalny pierwiastek, (bo poznanie jest tylko o tyle o ile jest działaniem osobowem.) ten pierwiastek jest w Piśmie św. i w dogmatach, które są definicyami i historycznym śladem pojmowania religijnego i jego rozwoju, równoległego z jaźnią, najwięcej uświadomionych. Stąd śmiałość nasza sądzić Pismo św. i dogmata, właśnie to poznanie w nich przyrodzone, ponieważ powaga ich nie polega na poznaniu w nich przyrodzonem.

Otóż transsubstancyacya zależy od pojęcia substancyi. Biorąc rzecz krytycznie, to każdy kierunek jest substancyą - w kierunkach złożonych wypadkowa jest substancyą i oczywiście a dane na nią przypadkowemi, przyczynowemi (accid.) Stąd wynika, że substancya i akcydens to są bardzo względne pojęcia, a transsubstancya nieco głębiej sięga niż nas uczy szkoła, że oto w Najśw. Sakramencie obecny P. Jezus „vere realiter et substancyaliter" ale nie materyaliter, jak wychodzi z pojęcia szkoły, a jeżeli substancyalność jest materyalną, to tylko w skutkach, w działaniu na zewnątrz. Tłumaczenie tego miejsca przez Dr. Eggera jest dowcipem i takie dowcipy (bo nie pocznia ducha) są zdumieniem pojęć średniowiecznych. Przeto i tu teologia naukową nie jest. A kto rozumie wewnętrzną rozciągłość rzeczy (P. Dr. Egger i inni żartują z nas) - rozciągłość wewnętrzną? Rozciągłość (Quantitas) ma być różnicą rzeczy małej, a wielkiej - to nie bardzo prawda! bo quantitas rozciąga się od 0 - ∞. tak externa, a interna quantitas jest sprzeczna sama z sobą i jest pojęciem oderwanem zewnętrznej rozciągłości. A że alumni zadowolą się takiem tłumaczeniem, to widać, że im nie chodzi o przekonanie - przeto są zawadą - przeto stają się zmienawidzeni - takie jest proste prawo natury.

Dusza człowieka mieszka w człowieku, ale wcale nie w ciele i przy śmierci nie wychodzi z ciała, ale

z ciałem się rozstaje - i ciało, jako bezpośrednie siły swoje, formowała według osobowe - i o tyle była formą ciała. Życie jest energią materyalną w rozwoju organicznym i dlatego że jest rozwojem organicznym, jest jednym tylko okresem, a nie tak, jak mówią, że co jakiś czas, całkowicie się zmienia.

Z myślę, że dusza po rozłączeniu się z ciałem, harmonii sił nie ma, jakkolwiek jej zostają pewne siły przestrzenne, a osobowość im więcej się ma ku zniszczeniu, tem więcej cierpi, tem więcej kocha siebie, tem jest większą - i na tem zasadza się nieśmiertelność duszy - na osobowości - a osobowość duchowi tylko przysługuje.

A zmartwychwstanie jest naprawieniem harmonii działania, jako ciała - w tem samem ciele tzn. z tą samą racyą ciała, z tą samą ideą jego. A już z natury działania osobowego, nie będzie działaniem równoległem ale promienistem.

I właśnie grzech pierworodny będący strąceniem rozwoju osobowości człowieka z działania promienistego w równoległe w rozwój równoległy; przez tem rozwój trwa w potomkach i tem więcej że rozwój w człowieku tylko ciału jest właściwy, a duch jest poza czasem - więc grzech pierworodny i odkupienie mają racyonalne uzasadnienie - i pozostają tajnią wiary św.

Osobowość człowieka tak jest nietykalną, że nikomu nie wolno z drugim robić co mu się podoba, ani nawet przełożonemu, gdyż pod względem osobowości jesteśmy równi, a przełożeństwo wszelkie tembardziej najwyższe, jest tylko dla dobra społeczeństwa ustanowione - więc przełożony ma władzę działać tylko dla dobra społeczeństwa - a nie ~~tj~~ np. jak mówi moralka, że Ojciec św. może kogoś tak bez przyczyny „valide" w prawach swoich dyspensować - Dobro społeczeństwa polega na uharmonizowaniu dobra społ jednostek.

Działać należy sprawiedliwie i principp, że cel uświęca środki, nic nie warta, bo czasem uświęca tj: gdy jest sprawiedliwy - wtedy jest czynem sprawiedliwości, środek i cel jedno stanowią dzieło - a czasem nie uświęca środków.

Wszyscy dbający o świetność Starodu, patrzą by zdrowy był jego duch i rozmachy dać życiu świeże. Przewielebny Księże Doktorze, przez kilka lat celowo i we wielkim trudzie starałem się wynaleźć punkty rozsterki umysłowej między inteligentnymi - i słuchając teologii pomiędzy obecnym narodem, nasłuchałem się, że teologia nie jest nauką, a pomimo to starsi nasi nie starali się zbadać stanu rzeczy - robili tylko hałas ogromny robili, że słowo takie jest bluźnierstwem dla kościoła, dla świętych autorów i dla wieków - Trudno jest mieć tyle wolności i tyle mocy, żeby trud wszystkich unicestwić, a jednak sprzeciwić się mu w zasadzie i, choć się go nie przekryśli, jednak stworzyć między nim, między tym trudem wieków, swój własny byt, harmonizujący wszystkie dane, to ogromnie trudno i przeciw dzisiejszemu wychowaniu i wykształceniu.

Wyznałem kilku Księżom swoje zapatrywanie - Ks. Dr Pechnikowi, Ks. Wajsowi i XX. Jezuitom na Wesołej w Krakowie - daremna była praca.

Gdybym publicznie wystąpił wtenczas by Księżule cięli choćby nawet i nie rozumieli dobrze rzeczy, często bowiem dość, że ktoś z wyższego krzesła się odezwie słowem, a już nieprzerwane larum się słyszy. Bo czem zresztą są nasze teologie? oto pieśnią starą, której melodyę znamy na-pamięć, a nie rozumiemy słów - taką nauką duchowieństwa, tą zasadniczą i taki

jego charakter.

To, co mówię, jest owocem prac Waszych - jest wnioskiem z Renana, z wstępu p. Struvego i Historyi Ueberwegena i kilkunastoletnich studyów scholastyki. Ma to być zarysem przyszłej polskiej filozofii - Naród nasz jest wolny i mocny, na bezbożne drogi nie pójdzie - a uświadomieni wyznaczą mu środek w pełni życia - Ks. Morawski niegdyś to przewidział.

Tylko że mocni często są leniwi -

Pracować muszę na chleb powszedni, przeto dziś nie mam sposobności rozwinąć wszechstronnie i wypracować dzieło i przygotowane podać go „zjadaczom chleba".

Piszę tylko Przewielebnemu księdzu Doktorowi, jako znawcy na szerokiem polu umysłowem, by raczył dać komu, uwagi moje wykorzystać dla dobra Narodu i dla mnie proszę o wskazówki na dalsze życie - mam w stanie duchownym pracować dla Narodu i dopóki sprawa nie dojrzeje, nie chciałbym się dzielić ze świeckimi - bo świeccy w tych sprawach od duchownych mają się uczyć, a duchowni kościołowi mają być wierni - im to łatwiej przychodzi - Gdyby jednak nie dbali o dobro Narodu, będę współpracował ze świeckimi -

Zasłanym względom Przewielebnego Księdza Doktora polecam się.

Wojciech Bielecki.

Pawlikowice p. Wieliczka d. 3 sierpnia 1908.

Zakład.

10 V 1887 200

+

Wielmożny Księże Profesorze Doktorze Dobrodzieju!

Zachęcony życzliwością Wielmożnego Księdza Profesora Dobrodzieja, ośmielam się dziś prosić o łaskawą radę. Obok wykładów pracuję nad traktatem de traditione a mianowicie głównie nad „fontes secundarii", bo tylko tutaj można do tego działu mieć źródła. Przy pomocy Ks. Wilperta, kapelana z Campo Santo, pracującego już od dłuższego czasu przy boku Rossego, poznałem katakomby. Prócz dzieł mniejszych, przerobiłem dotychczas Le Blant'a „Inscriptions de la Gaule" T. I; Inscriptions de Lyon par A. Boissieu; inskrypcye umieszczone na pilastrach w Lateranie, a teraz czytam de Rossego: Inscriptiones ... Jeżeli zaś znajdę dzieła Hübnera i Waddingtona to poznam nieco inskrypcye Hispanii i Azji małej.

W Zielone świątki będę przy otwarciu Katakomb w Albano a przytej sposobności poznam może profesora de Rossi. Chciałbym jednak poznać i usłyszeć zapatrywania Wielmożnego Księdza Profesora Dobrodzieja na tę moją pracę. Czy dobrze zrobiłem imając się jej i jak ją prowadzić dalej? Z jakich źródeł tu głównie czerpać i czy nie mógłbym niektórych mieć po powrocie z biblioteki Łaskawego Księdza Profesora Dobrodzieja? Z wielu stron zachęcano mnie, aby pisać o Katakombach po polsku dlatego, że w literaturze naszej ten dział prawie nieznany. Przyznam się, że myśl ta spodobała mi się: dać pogląd na Katakomby a potem część drugą, jako teologią monumentalną, bo od celu swego nie chciałbym zboczyć. Później zaś, po ukazaniu się dalszych tomów de Rossego i drugiego, poprawnego wydania encyklopedyi realnej Krausa, możeby się dał opracować cały traktat o Tradycji po łacinie. Nie miałem dawniej pojęcia, że kamienie, malowidła, vetri d'oro etc. są tak głośnymi świadkami wiary pierwszych chrześcian.

201

żałuję tylko, że mi nie dane pracować pod doświadczonem okiem Łaskawego Księdza Profesora Dobrodzieja. Wiem, że każda chwila jest Mu drogą, mam jednak nadzieję, że mi nie odmówi Swej światłej rady. Byłem wczoraj u Ks. Bosco, pobłogosławił całej ojczyźnie, dodając: „módlcie się głównie o cierpliwość, bo wam tej cnoty najbardziej potrzeba."

Przepraszając za natręctwo i ciężar dla Wielmożnego Księdza Profesora Dobrodzieja wyrazy najgłębszego uszanowania, piszę się

zawsze wdzięcznym uczniem

Ks Józef Bilczewski.

W Rzymie d. 10 maja 1887.

12 III 202

+

Kochany i Najczcigodniejszy
Księże Profesorze!

Ponieważ czas nagli a ja chwili nie mam wolnej, żeby przed odjazdem do Rzymu w najbliższą niedzielę złożyć choćby zarys adresu do Ojca św. składam tę sprawę w ręce Najczcigodniejszego X. Profesora, który ma w razie potrzeby obiecany współudział J. E. Stanisława hr. Tarnowskiego. Wiem, że z gorącego serca Drogiego X. Profesora wypłynie adres piękny pod względem treści i formy.
Proszę też jeszcze omówić rzecz z Jego Em. X. Kardynałem a raczej porozu=

/

żyć Mu do przeczytania adres gotowy, abym mógł jak najprędzej zarządzić zbieranie podpisów.

Bardzo przepraszam za sprawienie trudu. Mam tylko jedną myśl, którą pragnąłbym widzieć wcieloną w adres i zastosowaną do Leona od narodu polskiego, mianowicie: „numquid et vos vultis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes" Jan 6, 68-69

Proszę przyjąć wyrazy czci najgłębszej

sługa powolny

X. [illegible]

12/3

27 III

203

+

Drogi Ojcze Profesorze!

Serdeczne dzięki za miłą pamięć. Przysłano mi telegram do Iki, gdzie wzmacniam nerwy.

A jak zdrowie Kochanego X. Profesora? Przepraszam, że zanoszę prośbę. Idzie mi o to czy jest i w jakiem znaczeniu u Arystotelesa słowo ἀνθρωποπρεπέστα[illegible]. Czy chce niem wyrazić tyle, co wieść życie szlachetne, godne człowieka pełne charakteru? Nikt lepiej nie zna Arystotelesa od Ojca, więc nikt lepiej nie da mi odpowiedzi. – Wracam za kilka dni do Lwowa.

Zasyłam dla Drogiego X. Profesora życzenia świąt najlepszych i wyrazy czci najgłębszej oddany

Ika 27/3

+ Józef Bilczewski

14 XII

204

+

Kochany Księże Profesorze!

Chciałem osobiście podziękować za piękny adres do Ojca św. Tymczasem dostałem w czasie mego krótkiego pobytu w Krakowie influenc. zakatarzenie. Jadę do Lwowa za kilka godzin.

Składam tedy pismem serdeczną podziękę i proszę o przyjęcie małego upominku z Rzymu.

Łączę serd. uścisk i życzenia świąt uważliwych

sługa powolny

14/12

+ Z. Szeptycki [?]

3 X

205

+

Kochany Najczcigodniejszy
Księże Profesorze!

Na list Dr. Windakiewicza pozwalam sobie przesłać na ręce Kochanego X. Profesora pismo, dotyczące jubileuszowej książki pamiątkowej. Jeśli Ksiądz Profesor sądzi, że odpowiedniejszą byłaby inna forma pisma, zaraz zmienię. Napisałem, co serce czuło.

A jak zdrowie Drogiego X. Profesora? Ja wyjeżdżam jeszcze na wizytę Kanoniczną, ale najdalej 16go b. m.

będę już z powrotem. Może potem będę miał szczęście mieć Kochanego Ojca u siebie. Całem sercem czekam. Przy zawodzie nie zrobię.

Ściskam Drogiego X. Profesora najserdeczniej i polecam się Jego modlitwie

sługa oddany

Lwów 31/10 X. Gilewicz

P. S. Chętnie godzę się teraz na to, aby X. Profesor pomieścił w piśmie do komitetu, co uzna za stosowne. Widzę sam, że adres do komitetu byłby lepszy

gdzieby opiewał: Do Szan. Komitetu
Ku uczczeniu jubileuszu J.E. Profesora
Stan. hr. Tarnowskiego w Krak.

List
x. arcyb. Bilczewskiego
o jubileuszu
Tarnowskiego

7 VII 1908

+ 207

Najszanowniejszy Drogi Księże

Profesorze!

Bardzo, bardzo dziękuję za adres. Śliczny. Dość powiedzieć, że obok wielkiej prostoty w formie, jest ogromna słowotworność. To tylko Ojciec Kochany umie tak pisać.

Przepraszam, że wcześniej nie podziękowałem, ale co dopiero wróciłem z niefortunnej wycieczki na południe, gdzie febry się nabawiłem.

Jeszcze osobiście podziękuję. Tymczasem łączę dla Drogiego

Księdza Profesora serdeczny
uściski i pozdrowienia
przyjacielskie
sługa oddany
27/7 908 + [illegible signature]

ALLELUJA!

23/3

Drogiemu Księdzu Rektorowi
bardzo dziękuję za pamięć
Łączę serdeczne życzenia: Alleluja
i uścisk przyjacielski + J. Bilczewski

LITOGR. K. KRANIKOWSKI, KRAKÓW.

POCZTÓWKA

Wszystkim
Kochanym Ojcom
wesołych świąt!

verte!

Przewielebny Ksiądz
Dr. Stefan Pawlicki
b. Rektor Profesor uniw.
Kraków.
Dom XX. Zmartwychwstańców
ul. Zobrowska

209

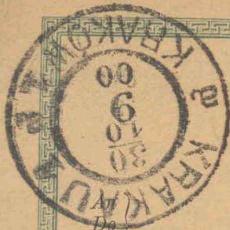
Czernichów pod Krakowem 29/10 1900

Wielmożny X. Profesorze,

Z końcem XV. i na początku XVI. wieku żyje we Włoszech uczony: filozof, teolog, astronom i geograf, nazwiskiem Marcus Beneventanus, osobistość interesująca mię z kilku powodów. Siedzi on kolejno w Neapolu, Bolonii, Wenecyi, w Rzymie (+ wkrótce po r. 1525), jest zakonnikiem „ordinis s. Benedicti Congregationis Coelestinorum"; jako filozof jest zagorzałym nominalistą (zwolennik Ockama, Mikołaja Oresme'a, Buridana itd), współczesny głos zowie go „inter nominalistas nostrae aetatis princeps", inny znów głos (również współczesny) zwie go „scholae philosophicae, quam nominalium vocant, in Italia restaurator." Był w jakichś sporach z racyonalistami współczesnymi. — Czy nie raczyłby Wielmożny X. Profesor Dobr. poratować mię i donieść mi łaskawie cokolwiek bliższego o tej osobistości? Za wszelki o nim szczegół, z życia lub działalności naukowej, będę niezmiernie obowiązanym Czcigodnemu X. Profesorowi.

Łączę wyrazy wysokiego szacunku i poważania, z jakiem mam zaszczyt pozostawać

Wlmgo X. Prof. Dobr. powolny i obowiązany sługa Dr L. Birkenmajer

Correſpondenz-Karte.

Karta korespondencyjna.

Карта кореспонденційна.

An / Do / До

Wielmożny JegoMość X. Prof. Dr Stefan Pawlicki

profesor c. k. Uniwersytetu Jagiell., członek czynny Akademii Umiejętności itd. itd.

Nur für die Adreſſe
Wyłącznie na adres
Виключно на адрес

in / w / в Krakowie

Ulica Łobzowska l. 10

(Deutsch-Poln.-Ruth.)

Warszawa, d. 18 Marca 1892

REDAKCYA
BIBLIOTEKI WARSZAWSKIEJ
w Warszawie
FOXAL № 6.

Czcigodny Księże Profesorze!

P. Konstanty Górski przywiózł nam odbitkę pracy Czcigodnego Profesora, łaskawie przeznaczonej do Biblioteki, za którą zarazem imieniem Redakcyi najserdeczniej się autorowi składam podziękowanie. Pomieścić zaś ten fragment zamierzamy drukować zaraz, t. j. w zeszycie kwietniowym a nie posiadamy jeszcze ostatniej kartki, przeto pozwalam sobie najuprzejmiej nam prosić Czcigodnego Księdza

Profesora o możliwie najrychlejsze nadesłanie nam brakującego zakończenia.

Oczekując z niecierpliwością tej przesyłki łączę z najgłębszym uszanowaniem

sługa powolny

W. Bogusławski

5.
3/? X 1878

211

Nie umiem prawdziwie wyrazić Szanownemu
Panu Dobrodziejowi wdzięczności naszej za
przysłaną nam Tadkowi fotografię
która tak się powtórnie odbiła. Jest
to przynajmniej radość prawdziwa po
zmartwieniu jakie mieliśmy z powodu
nie dostania do skutku otwarcia kaplicy [?]
w Krakowie gdzie pewnie mieliśmy widzieć
oglądać Go tam. Pocieszamy się tylko
tem myślą że skoro wolny sposób [?]
Szanowny Pan Dobrodziej powróci do
Kraju ten nieszczęsny [?] oswobodzić [?] się

nam że myślę aby Jego [illegible] un-
[illegible] mogę zastąpić. O Panu
fotografów których uprzejmości
zawdzięczamy kilka [illegible] a
[illegible] Panu mogę tu
pracy [illegible] przedstawić [illegible]
[illegible] v [illegible] już były
z wielkiem uprzejmością [illegible]
nie na [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] do [illegible] z tym co

się nie nastąpiły. Oprócz wielki
artykułu którego uczyniono mi nadzieję
ośmielałbym się prosić o raz
na kwartał przysyłanej korespondencji
z Paryża w której możnaby pomieścić
i rzeczy naukowe nawet Paryża nie
dotyczące. Niezmiernie Lordy także
listy do nas przyjdą i polecony
je pamięci a Pana Szanownego
Pan. Ostatnie pory [illegible]
wiadomości czy mogę się [illegible]

5/X 1878

władzy spełnienia mej prośby zostaw[illegible]
[illegible] od [illegible] brata mego, matki i
pana Odyńca wszystkim wyrazy [illegible]
poważania a sam pozostaję
w [illegible]

A. Borkowski

[illegible] 10 1878 r.

23 X 1879

213

Dawno już dosyć nie uprzykrzałam
się korespondencyą moją i prośbami
Szanownemu Panu Dobr.; i nie znaczyło
to wcale żebym całkiem już miała
uprzykrzać się zaprzestać. Obieram chwilę
obecną na ten cel w nadziei że może
gdy pozamykały się już zupełnie upusty
Szanowny Pan zabierać się musi
do prac swoich a wtedy z tego
stołu umysłowych bogactw może i
dla nas spadną jakieś okruchy a
w każdym razie chcę kiedy niekiedy

(owa w koncertach tylko) jakiś kompozy-
torskiego z Bryennem, przy okazyi których
doznaliśmy też i wiele zarówno dla
nas rozkoszniejszych wrażeń dotyczących
osobistości Szanownego Pana. Dla
nas ubiegłe lato samo wstrząsające
przyniosło, najpierw i przed tem i
potem mój brat mocno był chory
i obecnie nawet tylko jest do zdrowia
powracającym wychodzić mu jeszcze nie
wolno, a następnie straciliśmy
bardzo ukochaną i bliską Krewną

ciotki mojéj z któréj śmiercią ponieśli
również wielką stratę ubodzy tutejsi
którychby była nader czynną opiekunką;
Na kilka lat przed tem założyła
w Warszawie przytułek dla nieuleczalnych
kalek o którym może Szanowny Pan
czytał wzmiankę we wspomnieniu jéj
pośmiertnem zamieszczonem w ostatnim
numerze Kroniki; Zakład ten któremu ona
dała początek rozwija się obecnie coraz
więcéj i daje przytułek wielu nieszczęśliwym
Podziwiać w nim można cuda miłości
bliźniego w osobie wszystkich Szarytek
które dobrowolnie przyszły poświęcić się

bezpłatnie niezmiennie czyniłem posługę
przy Kaplicach mówiąc i myśląc tu, iż
służbę Pana Boga przyjąłem, i pełnię
obowiązki swoje z niedostatecznem przekonaniem
i według doskonałości. Gdyby Szanowny Pan
Dobr. zechciał kiedyś przy wyszukanej okazyi
prosić dla nich a zarazem dla wszystkich
osób opiekujących się zakładem błogosławieństwa
Ojca S-go byłoby to wielce nieocenionym
uczynkiem. Zostałem też trochę interesowany
w tej prośbie bo liczę się do opiekunów
chorych, ale nie patrzę ani dbam o ich
pokorne a prawdziwie świątobliwe pod
każdym względem stosunki. Ale z przestrachem
widzę że cały czwartek zapisałem a zatem
czytaniem się utrudziłem Szanownego
Pana. Przepraszam pokornie razy a
polecając się łasce i pamięci Szan.
wyrazy wysokiego poważania od
Kirku i swoich

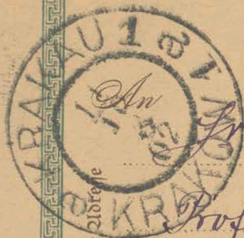
O. A. Dorkowski

d. 23/10 1879 r.

215

Correspondenz-Karte.

Nur für die Adresse

An

Sr hochw. Herrn Dr Stef. Pawlicki

Professor an der Jagellon. Universität

in Krakau

Feldkirch, Vorarlberg, (Oesterreich). Pensionat
9/10 02

Hochwürdiger, hochgeehrter Herr Professor

Ich erlaube mir Ihnen einen kleinen philos.-histor. Aufsatz zuzuschicken, der Sie vielleicht interessieren wird. Er erscheint im Fuldaer Philosoph. Jahrbuch.
Mit vorzüglicher Hochachtung verbleibe ich Ihr Diener

Stan. v. Dunin-Borkowski
S. J.

Celina Borzęcka
(córka Celiny)
na 4 stronie
dopisek
ręką matki

9 VIII 1878

216

Obremszczyzna
9 Août 1878.

C'est à peine aujourd'hui que je profite de votre permission, mon révérend et cher Père, en vous traçant ces quelques lignes ; d'abord je tiens à vous remercier pour votre photographie qui nous a fait un vrai plaisir, elle est charmante et on ne peut plus ressemblante, on voudrait croire que c'est vous même, vous faire parler sur des sujets différents que vous seul savez si bien développer, mon révérend Père, mais hélas, c'est loin de la réalité et il faut finir par croire à l'immense distance qui nous sépare de la chère Rome, oui, elle nous est bien

chère et son souvenir sera ineffaçable dans ma vie, j'y ai puisé tant de trésors, que mon seul désir serait de la revoir un jour; on ne sait apré-cier que trop tard le bien qu'on a eu! Tout de même je ne suis pas moins heureuse de revoir notre pau-vre patrie et en particulier la Lithuanie où nous avons retrouvé tant de parents et d'amis dévoués. Notre pays est triste et lugubre, on se demande quelle sera la fin de cette lutte continuelle? et cependant il y a quelque chose qui m'attache quand même à cette souffrance, car elle est la notre et tant de nos frères ont à l'endurer. Dans ces tristes circonstances, la vue de ceux qui semblent oublier tout, même ce que nous avons de plus cher, notre foi, et notre religion est

bien douloureuse, l'indifférence prend le dessus. Plus d'une fois en société nous nous sentons comme des brebis égarées ne sachant nous faire à la conversation de ces messieurs, le silence nous sert ordinairement de réponse.

Que n'êtes vous pas ici, mon révérend Père, quel bien immense que pourrait faire ici votre Société !

Hiér soir, nous avons eu une bien belle cérémonie dans notre chapelle, nous l'illuminâmes à giorno et le curé baptisa l'enfant du régisseur de Mr Glaser. Mon cousin fut parain et moi maraine juger de ma joie, mon Père; c'est un bien beau sacrement que celui du baptême; cela m'a beaucoup amusé de faire le trousseau de l'enfant.

Nous jouissons beaucoup de notre séjour à la campagne, j'aime tant

nos fleurs, nos arbres, nos paysans, leur
extérieur à quelquechose de si noble.
Nos voisins viennent nous voir de temps
en temps, nous voyons très souvent le Gé-
neral Lachnicki et sa fille, ils portent
leur croix avec une résignation admirable.
Comment passez vous votre Été mon
cher et Révérend Père, est-ce la philosophie
qui vous préocupe? écrivez vous beau-
coup? pourvu que votre santé n'en
souffre. Mr. Orpiszewski sera-t-il à Rome
cet hiver? Maman n'a pas de projets
pour l'hiver nous vivons du jour au jour
sous la protection de notre Divin Maître.
Je me recommande beaucoup à vos
prières mon révérend Père, j'en ai grande-
ment besoin. Pardonnez-moi de vous
avoir si longtemps importuné, mais j'ai
eu tant de plaisir à vous parler que si
ce n'était le monde qui m'attend au
salon je serais capable de vous ennuyer

avantage connaissant votre grande bonté mon Révérend Père.
Je vous baise respectueusement la main et suis

J'ai eu bien de plaisir à revoir votre chère personne, mon cher Père. Si je ne vous écris pas c'est que je trouve peu de sujets intéressants à traiter, mais ma pensée est bien souvent auprès de Vous; Hedwige

Obrembszczyzna Octobre 78.

Celina Borzęcka [matka]

X.1878

218

Mon très cher et révérend Père!

Je crois que vous devez vous fâcher contre moi ou pour le moins me considérer pour une personne peu reconnaissante. Je vous en prie de bannir tous ces vilains sentiments de votre coeur pour une personne qui conservera toujours des sentiments de vraie amitié et d'estime pour le cher Père Etienne. En regardant votre si bonne et si chère photographie je me reproche toujours de ne pas vous écrire. Notre pays étant si peu riche en sujets

intéressants à traiter, je regrette tout simplement votre temps pour me lire ; je ne le regrette pas au contraire pour m'écrire, car ce serait un bien immense de nous réveiller de temps à autre de ce sommeil qui nous prend malgré nous à la vue de tous ces esprits qui dorment et ne comprennent rien à la seule et vraie vie de l'ame. Une étincelle que votre plume produirait, nous réveillerait chaque fois et ainsi en attisant toujours ce feu, nous nous retrouverions un jour comme par le passé, lorsque vous veniez nous instruire et nous réjouir par votre société —

Céline vous a écrit dans le courant de l'été; elle a été désolée d'avoir oublié de se signer et suppose que c'est pour cela que vous ne lui répondez pas. Je vois que vous allez bientôt vous introduire dans notre nouveau collège. Vous y aurez une chambre splendide! Je me rappelle comme le bon père Charles me l'a montrée. Dans notre pays les feuilles sont déjà jaunies par le froid mais nous ne manquons pas de belles journées; c'est comme un adieu avant les frimats qui nous attendent. Je crois que nous aurons le courage de passer l'hiver à la campagne; j'ai restauré notre maison et notre petite chapelle est en train d'être aussi

achevée

tout cela m'aurait fait plaisir si je pouvais vous y voir tous, mes chers Pères, si chacun de vous pouvez nous y bénir et dire le St Office sous notre toit. Si vous saviez que de fois nous parlons de cela, quel vif affection nous ne cesserons jamais de vous porter! — Oh! si Dieu avait enfin pitié de nous et si une plus grande liberté pouvait enfin être accordée à notre religion! — J'ai le projet d'aller à Vilna la semaine prochaine; nous aurons une petite réunion de famille le jour de la Ste Thérèse; nous prierons à Ostrobrama; j'ai toujours aimé depuis mon enfance cette Vierge de notre Lithuanie, si persécutée et si miséricordieuse. Il me

faut pas croire que dans notre pays il n'y a pas d'âmes qui soient ferventes et aptes à tout comprendre. Je ne parle plus de cette foule qui encombre toujours les églises paroissiales c'est comme un essaim d'abeilles qui vole là où une nourriture douce et bienfaisante les attend. Aux 40te heures cette année ci, pour la première fois depuis longtemps nous avons eu 6 prêtres; le peuple en a été si heureux! c'est une faveur inattendue de notre Gouverneur. Cela nous fait espérer quelque allègement viendra-t-il enfin?
J'ai rencontré ces temps-ci le jeune Sottan qui connaît Mr Oupiszewski; j'ai eu beaucoup

de plaisir de causer de lui avec Mr Victor surtout, que c'est un jeune homme qui a de bonnes tendances et qui est très intelligent. Je vous prie de vous rappeler au souvenir de votre élève qui certainement continue à être votre benjamin. Mes filles sont indisposées, de forts rhumes les persécutent; elles me chargent de vous présenter leurs respects, mon cher Père, Céline vous fait dire qu'elle a un jeune chat, qu'elle élève et qui est en amitié avec Wiedenka —

Je clos ma lettre en vous priant, révérend et cher Père de prier beaucoup pour moi, de ne jamais nous oublier et de croire à mon amitié pour vous. Ne nous oubliez pas auprès du Père Charles. votre dévouée Céline B

18 XII 1878

Obrembrzeźyna 18 Décembre
1878.

221

Mon révérend et cher Père,

J'ai été on ne peut plus touchée de votre bonté à mon égard et avant tout je Vous remercie du fond de mon coeur pour la Ste Messe que Vous avez bien voulu dire à mon intention le jour de la Ste Cécile. C'est bien charitable, mon cher Père pour nous qui sommes privées de tout secours religieux. Voilà trois semaines que nous n'avons pu aller à la messe. Les chemins sont impraticables, on ne peut aller ni sur roues ni en traîneau

Quand je suis à la maison avec mes enfants, mes occupations et mes livres la vie est supportable, mais le froid, la neige, le vent et ces pauvres arbres dépouillés de feuilles, tout cela me glace et me peine. N'est-ce pas l'image de beaucoup d'âmes froides et insensibles à tout, dépouillées aussi de ce qui orne et charme. Je crois qu'il y aura aussi un enfer bien froid pour les malheureux pécheurs et que les glaçons comme le feu feront souffrir les pauvres damnés. Mais chacun a des goûts. Céline se réjouit d'un prochain <u>traîneau</u>, Hedwige apporte des boules de neige au risque de s'enrhumer. Vous me dites, cher Père, que leur amour pour moi me suffit ici.

Je ne sais si ce que je vais vous dire vous étonnera. Peut-être suis-je dure de leur affection, mais je vous assure que jamais je n'y pense. Je tremble continuellement à l'idée de ce qu'elles peuvent devenir si le bon Dieu ne les garde et si elles ne répondent pas à la grâce. Tout cela fait que je n'ai pas le temps de penser à moi. Je me révolte quand elles ne sont pas sages, heureusement cela arrive rarement; alors encore je pense que c'est ma faute, en un mot leurs individualités me préoccupent mais non ma personne. Nous éprouvons toutes les trois une terrible soif d'un bon sermon ou de quelque salutaire instruction religieuse. Ne croyez pas que je n'ai pas pensé mille fois à la retraite que vous a faite Notre Saint Père Général. Je savais qu'elle aurait lieu, car

la Sœur Rose me l'avait écrit. Vous me dites que vous demanderez le Père Pierre de faire un résumé pour moi de ses instructions, vous oubliez donc, mon cher Père, qu'il est absorbé de travail, qu'il dit mille choses qu'il n'écrit probablement jamais, que ses riches pensées, ses sentiments qu'il exprime, augmentent au moment où il parle et où il s'entraîne, donc, mon cher Père, vous qui l'appréciez tant, comment faites vous pour ne pas ordonner à votre jeunesse d'apprendre à sténographier. De plus pauvre couvent du Sacré Cœur recueille toute instruction des Pères Jésuites, et tous les jeunes filles qui sténographient et souvent cela n'en vaut même pas la peine. Au couvent de Marie Réparatrice on a recueilli avec le plus grand soin toutes les conférences du Père Pierre, faites la

donc aussi d'une manière ou d'une autre et donnez un démenti à ce qu'on dit généralement de notre nation, qu'elle s'exalte beaucoup en parole et qu'elle ne sait qu'être impressionnable; un jour pourrait venir où sa santé vous fera défaut et alors vous seriez privés de sa parole. Pensez aussi au bonheur que vous me procurerez, car je serai toujours la plus dévouée et la plus obéissante fille spirituelle du Père Pierre.

Dites moi cher Père quelle opinion a-t-on à Rome de M. Dupanloup? Ici a tous les admirations tous nom depuis sa mort. Je voudrais être dans le vrai, car je me rappelle comme il a été mal vu au Vatican. Nous ne recevons pas la Voce della Verità. Pourquoi n'y envoyez-vous pas de vos articles. Je suis heureuse de vous savoir si bien installés via Maronite. Comme je suis contente de connaître cette maison.

Le bon Père Charles nous a rendu[illegible]
Veuillez nous rappeler à sa bienveillance
et recevez tous les deux nos souhaits
de bonnes et heureuses fêtes. Je ne
sais quelle est la chambre que vous
occupez. Le parloir est-il joli? N'ou-
bliez pas de me dire si le Père [illegible]
a prêché à St André dans la semaine
de Noël. Que l'année 77 soit riche
en prospérité de tout genre pour
vous tous! Quel bonheur de penser
que tant de serviteurs de Dieu quit-
tent votre maison pour faire le
bien dans notre pauvre pays, si pauvre
en bons prêtres. Au revoir cher Père, je
forme un seul souhait pour mon
compte celui de vous revoir ou
plutôt et de me retrouver parmi
vous tous dont je crois être la Soeur
Ne me laissez jamais croire que je
suis oubliée(s), car ce serait une vive
peine pour moi. Recevez l'expression
de mon amitié et de mon respect
Votre dévouée [illegible]

Mes souhaits au jeune
[illegible]. Comme je
voudrais être à la première messe.

Observations sur trois chats qui nous visitent dans notre solitude et que Céline a surnommés:

<u>Cattiva</u> Petite chatte tachetée de gris, sur fond blanc. Nature sauvage, vive, ne restant jamais à une place dormant peu, difficile à apprivoiser. Elle attrape les souris à merveille. Elle tracasse Wiedenka de <u>rien du tout</u> et avant que celle-ci ait le temps de se fâcher elle fait mille bonds folâtres toujours sûre de s'échapper. Elle ne s'attache à personne, n'aime pas à quitter son gîte.

<u>Sirka</u>. Petite chatte intelligente et très sociable, ne fuyant personne. Elle se tient tranquille même dans une poche. Elle miaule par tendresse sans demander

à manger. On chasse toujours Cattiva tandis qu'on a pitié de Sirka. Quand on lui touche le dessous des pattes, elle craint le chatouillement. Elle veut même jouer avec Widmuta malheureusement, celle-ci la considère comme un bon gibier et veut la saisir. Sirka a le poile gris clair, bien dans sa queue est rayée.

Nero. Gros chat noir lourd et grand. Il fait tellement peur au cuisinier qui croit que c'est un démon, qu'il récite la nuit des godzinki afin de s'en préserver. Quelqu'un l'a apporté dans un sac et voulant s'en débarrasser l'a déposé à Olsumb: Il est imposant avec son air sournois. Il est voleur par excellence très mal élevé et très rusé. Il cherche les poêles et les cheminées pour dormir. Il boit beaucoup d'eau et s'il n'en trouve pas, il lèche les vitres humides. On a beau le chasser, il revient toujours.

26 VIII 1879

225

Obrembszczyzna 26 Sierpnia 1879r.

Przewielebny, kochany Ojcze!

Już dawno pora podziękować kochanemu Ojcu za łaskawy list Jego który otrzymałam w Karlsbadzie, niepewność co do przyjazdu Celki tego lata, a następnie jej postanowieniu, tej jedynej wymówki, bo sercem i myślą zawsze z Wami jestem, tylko pióro niezawsze mi wystarcza, gdyż przywykłam dzielić się z Ojcem wrażeniami mojemi, w takim razie list mi zawsze wystarcza. Otóż Celka posłuchała rady Ojca i zamąż idzie. Bóg przewodniczył jej wyborowi a mnie niezmiernie jest słodko pomyśleć i dwie rodziny oddane Ojcowe

zmartwychwstańcowa — tęsknię się
tak Świętymi mężami. — Doprawdy,
drogi Ojcze, Bóg tak widocznie ją
prowadził, że w małżeństwie, przed
Bogiem, uczuła że ten a nie inny
być powinien jej przyszłym mężem;
od tej chwili była spokojną zupełnie
a właśnie dobrze że tego zakocha-
nia się szalonego nie ma — charak-
ter p. Hallera, spokojny, praktyczny
prosty, niewymagający żadnej blagi,
a nadewszystko Bogu wszystko przy-
pisujący i do niego wszystko od-
noszący, są rękojmią szczęścia dla
mego dziecka — Boga proszę co dnia
żeby oni byli przykładem chrześcijań-
skiej rodziny, żeby nie żyli podług
świata ale starali się uświęcić
siebie i tych co ich otaczać będą;
być może że oni zawitają do
Rzymu po ślubie, szczęśliwsi
odemnie Ojca zobaczą — dotąd

jednak Dzieci z tobie niezmarnowany.
Zapewnie Kochany Ojcze wie
o mojem szczęściu posiadania
Ojca jenerała przez dni kilka w
Styryi gdzie na kuracyi bawiłam po
Karlsbadzie – z niewymównem wz-
ruszeniem witałam go i uczest-
niczyłam jego obecności, zachowując
w duszy mojej wszystko co Bożego
nam mówił, tonie wiem wy-
czerpać jak pięknie mówił! jedna
z tych chwil była gdy przy mnie,
bardzo solennie, przywiózł sobie
Celkę i p. Józef, gdy ich z osobna
niemi błogosławił, przemawiając
do nich jakby sam Jezus prze-
mawiał – potem spowiadał młodego
Józefa i nas, a odprawiwszy
nazajutrz mszę św. en action de
grâce, wyprawiliśmy razem do
Wiednia – towarzyszyła nam matka
Murawska która dziwnym trafem

poracała z Rzymu. W Widzewie Ojciec Jenerał w Sacré Coeur był najmilej przyjęty; matka przełożona zaprosiła go nawet na mieszkanie gdy z powrotem będzie w Widzewie – w tym więc klasztorze, gdzie Celka dwa lata się wychowywała, słuchaliśmy mszy św. Ojca Jenerała i do komunii św. przystąpiliśmy – od tego czasu miałam list od ojca Piotra z Zawiniarki i bezar niewinne gdzie się obraca – w Przeglądzie czytałam śliczny artykuł Ojca i bardzo winszuję tak trafnego opisu; pełno w nim myśli zastosowanych do dzisiejszej strasznej obojętności a z drugiej strony budzącej się prawdy – dojdzie ten artykuł do przeczytania Kardenne, obojętnym i gorszącym w pierwszych może choć oczy – w drugich radość sprawi bez wątpienia – czy Ojciec czytał artykuł Szczęsnowskiego o ks. Dupanloup proszę mnie tłumacząc powiedzieć co Ojciec o tym myśli – ja się cieszę

dla zmarłego Biskupa niepodzielone proszę też o B. Czackim coś napisać – czy jego nominacja będzie ze stratą dla nas jakkolwiek dobra dla Kościoła –

Polecam siebie i moją drogą matkę i rodzinę modlitwom Ojca zawsze w Jezusie przywiązana Celina Borzęcka

Merci, cher
Père vous êtes
beaucoup trop
bon pour nous.
Je suis heureuse
de boire à la
santé de notre
Souveraine et
de notre Saint
Je voulais être

chez vous ce
matin; mais
pas moyen de
trouver une
minute; Avant
de vous sou-
haiter person-
nellement mes
vœux de bon

P. Charles mes meilleures félicitations & souhaits

Votre dévoué

C. Dorzély

229

Révérend Père!

J'ai été hier au couvent où j'ai appris que la Mère Générale partait Mercredi matin. J'ai dit à la Mère que vous vouliez y dire une messe avant son départ. Elle en fut vivement touchée sur son désir de l'entendre Mardi les mères se sont opposées car Mercredi elle sera obligée de descendre au Choeur et on craint trop de fatigue pour elle avant son départ — Lundi c.à.d. aujourd'hui un prêtre français a demandé depuis longtemps d'y dire la messe, donc, cher Père

La Mère Générale m'a chargé
de vous exprimer ses excuses
si vous avez l'intention de lui
faire vos adieux, allez y au-
jourd'hui; demain étant la veille
de son départ ce sera difficile
à moins que vous y alliez
dans la matinée.

Au plaisir de vous revoir; j'espère
que le Pce Grabowski est rétabli,
je lui passe mes respects et
suis votre dévouée

CB

Lundi matin

Frau D. Braun

20. I. 1908

230

POSTKARTE.

FREIBURG (BREISGAU) 20.1.08. 8-9 N

DEUTSCHES REICH 5

Sr. Hochwürden

H. Prof. Pawlicki.

Krakau.

ul. Łobzowska.

Sehr geehrter Herr v.! Herzlichen Dank für Ihre fr. Neujahrsglückwünsche, die mich sehr erfreut, u. die ich, wenn auch spät, doch darum nicht weniger aufrichtig erwidere! Mit Vergnügen denke ich immer wieder der schönen Krakauer Tage — besonders ~~[illegible]~~ der schönen Abende, da es meiner Tochter u. mir vergönnt war, [illegible] meiner lieben Creizel's mit Ihnen [illegible] zusammen sein zu können. Führt Ihr Weg, Ihre Reiselust Sie nicht auch einmal zum Rhein? Es lässt sich auch hier für einige Zeit aushalten u. etwas recht Willkommenes könnten Sie [illegible] [illegible]. Mit den besten Grüßen für Sie u. meine Kinder bin ich Ihre ergebene L. Braun

Dr. Trenkler Co. Leipzig. 1907. Fbu. 55

23/1. 1908
Freiburg i. Br.
Münsterplatz mit Kaufhaus

20/1 1908

Luise Braun

Carte postale. **Postkarte.** Cartolina postale.
Dopisnice. Correspondenzkarte. Levelező-Lap.
Post card. Weltpostverein. Briefkaart.
Union postale universelle. Unione postale universale.
Всемірный почтовый союзъ. Россія. Открытое письмо.
Karta korespondencyjna. Korespondenčni listek.
Cartão postal. Brefkort. Brevkort. Tarjeta postal.

Oranotypie
Neue Photographische Gesellschaft A. G. Steglitz 1904.
Als Postkarte offen hinterlegt zum Musterschutz-Register beim Amtsgericht Berlin.

Vielen, vielen Dank für die fr. Neujahrsglückwünsche, die ich, zwar etwas spät, doch darum nicht weniger herzlich erwidere. Ihre traurigen Gedanken hat mich sehr gerührt u. [illegible] Wie oft u. gerne erinnere ich mich auch des Krakauer [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ihren Willen habe ich [illegible] einmal [illegible] zu können, leider vergeblich! [illegible] Ihre Luise Braun [illegible]

Adresse:

Sr. Hochw. Herrn Professor
Dr. Stefan Pawlicki
Krakau.

231

FREIBURG I B.
Frbg. i/B. 20/1. 1909

Postkarte

Post card — Cartolina postale — Carte postale

Sr. Hochwürden
Herrn Prof. Dr. Stefan Pawlicki
Krakau.
Łobzowska ulica.

232

Hochverehrter, lieber Herr Professor! Was werden Sie von mir denken, daß ich jetzt erst Ihre Festkarten erwidere. Weihnachten mit all seinem Zauber, aber auch mit all seiner Arbeit – dann die [illegible] der Festlichkeiten mit den Anforderungen an ein [illegible] – dazu ein bisschen [illegible] u. Verkältung, ließen mich eigentlich zu nichts kommen. [illegible] Sie mir das nur nicht böse – erteilen Sie mir gütigst Absolution. Sie glauben nicht, wie sehr mich Ihre [illegible] Gedanken erfreut. Ich bin geradezu stolz, daß Sie mir in Ihrem Gedächtnis ein Plätzchen bewahren. Oft, wenn [illegible] denke ich Ihrer u. das [illegible] wieder und einmal wieder ein [illegible]

Vertrieb: Karl Zanger, Freiburg i. Br.

Frbg. i/B. 3/12. 1910

Wiedersehen bringen. Unser Frbg. mit seinen
Bergen u. kräftigen [illegible] ist doch [illegible]
[illegible]
[illegible]

14 III 1866

233

Kochany Panie,

Elew Pański wczoraj szczęśliwie [illegible] examen przebył. Przepraszam, że dopiero dziś odpowiadam na list uprzejmy. Ale pragnąłem podziękować kochanemu Panu za szczególniejsze zabiegi względem p. Kasprowickiego w Bibl. Warsz., z nadesłaniem pomyślnej wieści która Go najbliżej obchodziła. Zatem winszuję Panu z całego serca pomieszczenia się z chlubą w gronie docentów Szkoły Głównej w Warszawie. Jak Pan może zobaczysz Prof. Kowalewskiego, bądź tak łaskawym, zapytaj Go, czy mu Gebethner wręczył przeznaczony dla niego exemplarz mego przekładu Homera Odyssei!

Zmęczony i [illegible] zdrowia [illegible] jestem niezmiernie poplątany [illegible] pozdrawiając kochanego Pana a życząc Mu wszystkiego najlepszego w zawodzie do którego przystępujesz

[illegible]

Ostr. 14/3 66 A. Bronikowski

P.S. [illegible] [illegible] napisałem w Nrze 42 (z 22go lutego) Gazety Polskiej, [illegible], ale i niektóre [illegible]

23 XII 1866

234

Szanowny Panie Profesorze,

Przysłałeś mi w liście, zeszłego lata do mnie w sprawie młodego Raczyńskiego pisanym, artykuł do Rocz. Krajowych o przekładach polskich. Nie śmiem nalegać o dotrzymanie słowa, którego zjawienie mnie głównie pozostawało; ale nie zwalniam Szanownego Pana Profesora przeto całkiem z obietnicy, dopomożenia tym usiłowaniom, gorliwie.

Macie tam Państwo w Warszawie tyle pism / dobrzejszych / macie pisma Zenonowe. Jedne i drugie nie koniecznie błyszczą oryginalnemi elukubratami; owszem wszystkie, w głównych działach, albo gotowemi albo przerobionemi przekładami z francuskiego ~~żywiąc się~~ paradują. Czyżby nie udało się, naturalnie za pośrednictwem takiej Osoby jak Pański, i do tego urzędowej wielkiej dyplomacji, czyżby (mówię) nie udało się skłonić nie którego z tamtych Panów redaktorów, aby zechcieli zamieszczać od czasu do czasu coś:

z moich tłumaczeń z greckiego? Sądzę że wszystko
Panicz zdołałby tego dokazać, atoli uwalniam się
najpierw podeń i błagam na klęczkach. Odtąd
bowiem przekonałem się aż nadto wyraźnie, iż
o osobnem wydaniu tych skryptów ani nie
śnić nawet mi wolno, z dnia na dzień więcej
o nie niespokojnym się stawam. Jeżeliby ocalały
wszystkie po moim zgonie, to któż je przeczyta?
mnie samemu dziś to już z trudnością przycho-
dzi. Zkądinąd sądzę, że, gdybym po pewnych przejrzy-
stych poprawkach pomnożył dyalogi — pięciu
o wielkich ustępach mowy być nie może — toby
moje wreszcie ~~swoje~~ i nakładca znalazł się na księgi Pana
Rzeczpospolitej, Timaeosa. Takem się dziś wypole-
rował do gustu obecznej polszczyzny. O reszcie
Thucydidesa, o Memorabiljach Xenofonta, o Fili-
pikach Demosthenesa, o reszcie (12tu) xięg. czy połowie
Odyssei, co wszystko porządnie dawno gotowe do
druku w tekście, nie mogę również myśleć tutaj.
To już porzucone być musi losowi jaki je czeka.
Obawa mię do głębi ta konfederacyja quasi-kory-
fejów naszej literatury, wymierzona nie na prace,
boć niepodobna im aż to przypuścić, ale na autora
ich. Gdybym nawet zawinił czem tym Panom, do
czego się nie przyznaję, to cóż zawiniły utwory dale

tak pospieszne przemienności od całych wieków wiele
podobnej strony nadpóźniadającemu, zatem zgiwiłem
się one to listami szczytkami drobne i narzu-
cenia one to widomej prosto. Że zaś istnieje jakaś
konfederacja przeciwko mnie, dowodzi mi potrzebny.
Co tylko wydrukowałem, i czego wytłumaczono one jak
najpilniej drobiazgi niedorzeczne i atakowano takowe.
o tem co dobre słówka nie wspomniano. Albo z kadłubem
donoszę o lada bagateli, o publikacjach moich
milczą na wzwór wszystkie wyrównie w kraju. Widomie, iż
pod jej zgodą zakonspirowano się. Powiedz, Szanowny
Panie, czy nie mam powodu obawiać się?
Jeżeli nie możesz, Kochany Panie, a myślę że możesz,
to racz nie być pomocnym. Rękopisy porządnie
przepisane przesłałbym na Jego ręce, pod wskazanym
mi listownie adresem.
Końcem polecając się życzliwej pamięci z tym interesem
z szczerym szacunkiem kreślę

powolnym sługą

Ostrów 23 Grudnia 1866

A Bronikowski

Racz Pan sobie wziąć od Gebethnera exemplarz
przekładu III tomu R. P. Platona, a ten mnie takowy
polecił wysłać do Szubartowi, o którym drukiem
we wstępie składam

15 III 1884

236

Szanowny Drogi Księże
Profesorze!

Znowu Was trudzę, ale bardzo pilnym interesem. Może wkrótce zobaczycie w druku polską „Rzecz Pospolitą" Platona. Ale do różnych warunków dołączono mi i ten, ażeby na okładce wydania znajdował się spis wszystkich moich publikacji. Otóż ogłosiłem w piśmie zaraz po roku 48 wychodzącem

jako dodatek do Czasu pod
tymże tytułem najprzód tłuma-
czenie Xenofonta: „O dochodach
ateńskich", a następnie Xenofonta
„O Łowiectwie" (Cynegetyk).
Nie mogę sobie przypomnieć,
w których latach ja to ogłosiłem,
a zdaje mi się, że pomiędzy
1856 — 60. Przypominam
sobie zaś dobrze, że traktat o my-
ślistwie drukowany był zimą, jakoś
w Grudniowym zeszycie. Potrzebne
mi są te rzeczy do celu, jaki
oznaczyłem, ale przy sposobności

237

przyjąłbym kopie sobie porobić,
gdyż oryginały posłałem był
Siemieńskiemu. Biblioteka
Czasu posiada niezawodnie te książki;
a Wy, Szanowny Księże Profesorze,
macie współpracowników z Nią stosunki,
raczcie wyprosić mi odnośne zeszyty
na czas niejakiś i przesłać, natu-
ralnie na mój koszt, a ja naj-
skrupulatniej z najszczerszą wdzięcz-
nością pożyczone mi dzieła odeślę.

Z wyrazem najwyższej
czci
Wasz
sługa w Chrystusie
Dra Bronżowski

Ostrów 15/3 84.

Gorączka jestem po kilkanaście godzin
codzień nawiedzany — nie mogę nic
rozpocząć,

Drucksache

238

Herrn P. T. Universitäts-Professor Dr. Stefan Pawlicki

Hochw.

Krakau/

Oest. Galizien.

Herrgottskapelle zu Schwanebeck.

Huysburg bei Halberstadt, d. 17. II. 04.

Herzlichst danke ich für die übersandte Gabe und wünsche, daß der göttliche Heiland an dieselbe seinen reichsten Segen für Zeit und Ewigkeit knüpfen möge. In Dankbarkeit gedenke ich Ihrer täglich beim hl. Opfer. Innigst bitte ich um Ihr ferneres Wohlwollen und verbleibe mit besten Grüßen

dankbarst und ergebenst L. Bruck, Pfarrer.

P. LUIGI BRUZZA B.ª

239

Rmo Pawlicki

La prego di rimandarmi le prove di stampa colle aggiunte e le correzioni che avrà fatte

P. LUIGI BRUZZA B.a

240

Le mando quanto finora è stampato; non si va innanzi perchè giungono iscrizioni dalla Croazia, da Berlino e dall'Inghilterra. Appena stampate le manderò. La festa sarà non più il 23, ma il 1° di luglio, ottava di S. Giov. Batt. perchè la medaglia non sarebbe pronta

Dąbrowa wiedeńska 8 Maja 1892.
towarzystwo francusko włoskie

Wielmożny Panie i Czcigodny ojcze
Nie mam jaki właściwy jest tytuł napisać do osoby nauką i zasługą tak wysoko położonej, proszę mi darować niewiadomość moją a ja zaraz przystępuję do rzeczy.
Mąż mój s. p. Ludwik Bukowiecki doktór, kolegował na uniwersytecie wrocławskim z JW Panem, i nawet na honorowym dyplomie, wydanym mu przez kolegów, jako byłemu prezesowi towarzystwa Literacko słowiańskie jest podpis JW Pana.
Z łaski Bożej nie brakło mi nigdy chleba, z tej strony więc pomocy nie potrzebuję, ale my tu w kraju żyjący więcej jak ktokolwiek czujemy

prawdę słów pisma „że nietylko chlebem
żyje człowiek". Wiem JW pani że jest
wielką z mej strony śmiałością udawać
się do nieznajomego po tę duchową stra-
wiedzę ile na stanowisku swojem prac
mieć musisz, ale może ten okruch
światła którego nam nie odmówisz wyda
dobre owoce, a to rozgrzeszy [illegible] swoje dusze
i śmiałość mojej wytłomaczy.
Zresztą na cóż nie odważy się matka
dla syna jedynaka, a ja właśnie dla
niego umocnienia duchowego pragnę,
Syn mój miał dwa lata, kiedy straszny
tydzień zaledwie trwający, tyfus zabrał
mu ojca. Odtąd z ciężkiemi walcząc warun-
kami chowałam go jak umiałam i jak
mogłam. Skończył gimnazyum w Ra-
domiu mając lat 17, co na stosunki
nasze jest niezmiernie wcześnie, następnie
w 21 roku wydział prawny w Warszawie
wystawszy najwyższy stopień, potem wy-

jechał do Heidelberga i tam otrzymał stopień doktora praw, z takim jak i ojciec na dyplomie dodatkiem, cum laude superato. Do zeszłego roku aplikował przy sądzie w Warszawie, a obecnie od pół roku ma posadę stałą prawnika przy ~~sądzie~~ towarzystwie eksploatacyi węgla w Dąbrowie górniczej - ~~niżej~~ st. stacya kolei warszawsko wiedeńskiej. Podróżował wczasie wakacyj dużo, zna dokładnie język niemiecki ruski i francuski, z którym obecnie całą kancellaryjną czynność załatwia, bo towarzystwo do którego wszedł jest francuskie.

Tyle o tem co się nauczył, szlachetnością wrodzoną serca, miłością kraju, dobrocią sprawiedliwością, względnością dla niższych a godnością względem przełożonych, nakoniec bezgranicznem uczuciem dla mnie, zadowolnic może ducha swego nieodżałowanego ojca, ale Zdanie tem

braku ojcowskiej opieki nawet, dziś kiedy 25 lat kończy jeszcze się czuć daje i to właśnie było przyczyną mego natrętnego listu. Nie możemy i nie mamy pojęcia, jaki my tu mamy głód duchowy, jakiej z nikąd pomocy. Mój syn zakosztowawszy wiedzy wreszcie może z natury poważniejszego będąc usposobienia, mało z ludźmi więcej z książkami przestaje. Uniemożebnioną mając tutejszemi stosunkami wszelką społeczną pracę do której szlachetne jego serce rwałoby się z zapałem, zadowalniać się musi pracą zawodową na chleb, który też z łaski Boga mamy, ale choćiaż tego po sobie poznać nie daje, to jest z dobrem dzieckiem czuję że cierpi. Wiem Przezacny Ojcze że na to cierpienie jest lekarstwem wiary gnająca chrześcijańska, ale niesnadziem czy może miłość i modlitwa matki uchronić syna od wpływów przeciwdziałających, zresztą może ja się źle modli .

tem się kochałam, dość że syn mój nie
byłby wprawdzie, szanuje wiarę w drugich
ale sam nie wierzy. Musiałam i
niegodny ojca odkryć ranę, skoro do ka-
doktora się uciekam.
Właściwie ciężar wątpliwości i mojej szar-
pie duszę, ale ja kobieta, stara i
życiem stargana, łatwiej mi mimo
dręczących mnie myśli skłonić się
Krzyża i bądź co bądź chcieć w nim wytrwać
młody człowiek chce wiedzieć i rozumieć,
a cóż ja mu nieumiejętna i mało
uczona odpowiedzieć mogę?
On się zresztą nawet mnie nie pyta, tylko
temu życiu prawie ascetycznego myśliciela praco-
wnika, nie przyświeca nic a matkę to
tak boli.
Zapytasz mi się teraz JW pan
Studnie czego właściwie żądam od
ciebie, a ja odpowiem po prostu
Niewiem. Ja sama niewiem czego

mam żądać ani co mi JW pan dać może
Ale kiedy okoliczności a może ręka miłosier-
nego Boga zbliżyły nas tak do Krakowa, że
nie opuszczając swej służby syn mój w nie-
dzielę być tam i wrócić tu może, pomy-
ślałam sobie kto wie może z tej strony
znajdę pomoc duchową żeby nie zmar-
niały zdolności i niepospolita wartość
mego dziecka, dziecka Ludwika!
Odtąd ta myśl ściga mnie wszędzie
i dała mi odwagę do napisania
tego listu. Niemam zupełnie znajo-
mych w Krakowie, bo cała moja rodzina
w Sandomierskiej dotąd mieszka ziemi
niemam się na kogo powołać żeby JWP.
szczerości moich intencyi poświadczył
Ksiądz J. Hempel był kiedyś przyjacielem
mojej młodości, ale dziś on już nie żyje
Oddaję więc prośbę moją wzywając Opieki
Bożej, jeśli to z Bożego czynię natchnienia
i czekam jej spełnienia ufna sercu JW Pana

Zofia Butkowiecka

30 XI 1893 244

S. Bukowiecki
Adwokat przysięgły.

Dąbrowa, dnia 30 Listopada 1893 r.

Czcigodny Księże Profesorze!

Korzystając z upoważnienia, łaskawie danego mnie przez Szanownego Księdza Profesora, ośmielam się zdać sprawę z bytności mojej u Pana Profesora Milewskiego. Wszechstronne informacje, jakich mnie Pan Milewski z całą uprzejmością udzielić zechciał nie mogły na razie zdecydować mnie do poświęcenia się karjerze naukowej w Galicyi; okazuje się, że dyplomy rosyjskie i niemieckie nie mają w Austryi prawie żadnego znaczenia i że dla uzyskania austryjackich stopni naukowych niezbędnem jest przesłuchanie kursów i zdanie odpowiednich rigorosów

w austrjackim uniwersytecie. W tych warunkach potrzeba dużego zaufania w swoje siły i zdolności i środków materjalnych, aby się na tę drogę zdecydować, a danemu temu poszczycić się nie mogę.
Pomimo to tyle ta droga przedstawia dla mnie uroku, że zupełnie jej się nie zarzekam, a ostateczne postanowienie odwlekam ze względu na mające nastąpić w tym czasie unormowanie moich stosunków majątkowych.
Dziękując jeszcze raz Szanownemu Księdzu Professorowi za tak uprzejmie okazaną mnie pomoc, proszę o przyjęcie wyrazów prawdziwej czci i poważania, z jakiem pozostaję

St Bukowiecki

17 X 1895

245

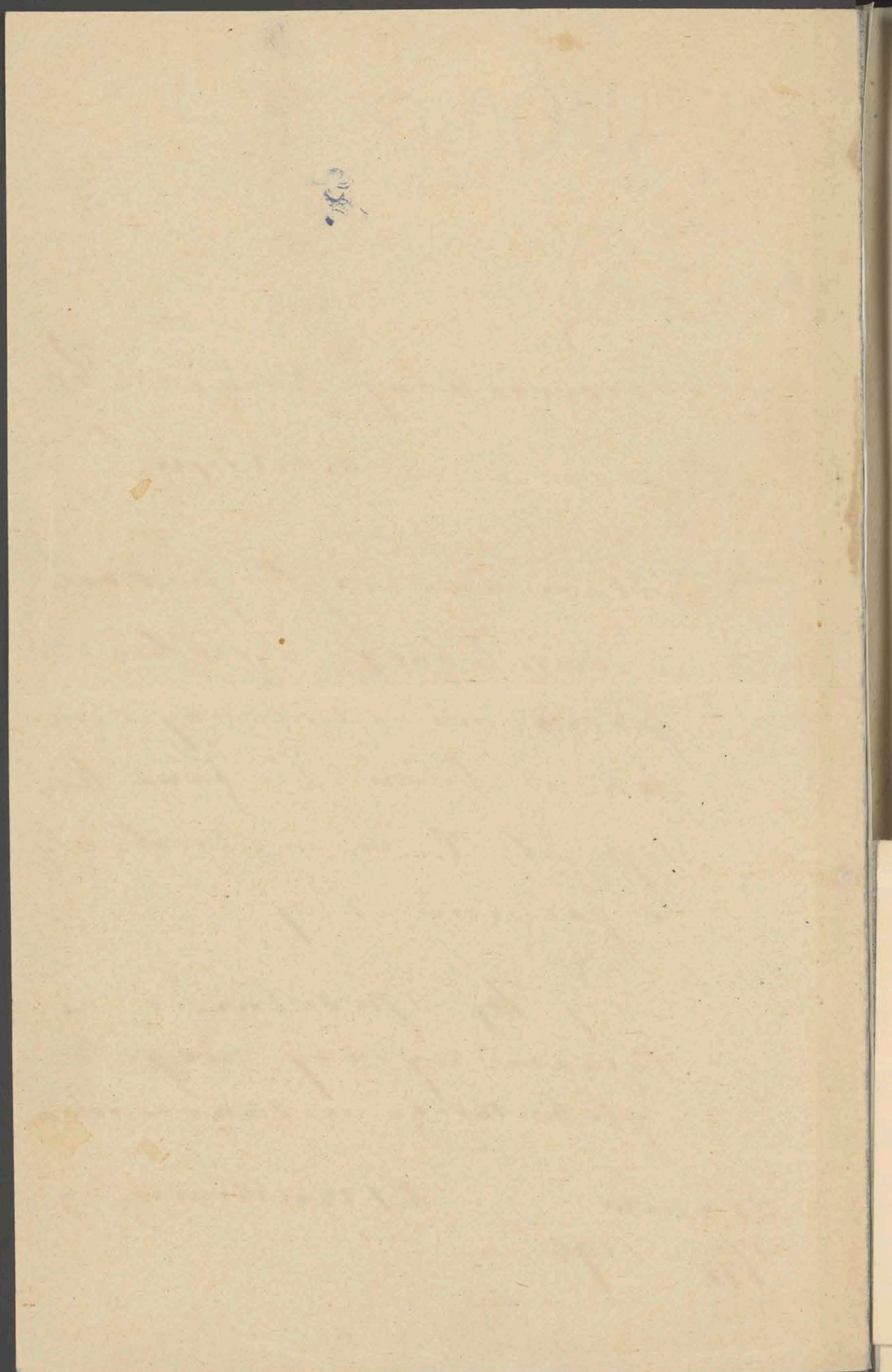
Przewielebny Księże Profesorze Dobrodzieju!

Mam zaszczyt prosić Przewielebnego Księdza Profesora na skromny obiadek w dzień S^o Jana Kantego 20 t. m. w Niedzielę o godzinie 1szej

Przy tej sposobności załączam wyrazy mego głębokiego uszanowania

[illegible]

Kraków 17/10 1895

246

TADEUSZ BUTRYMOWICZ

przesyła u „Aczarny" jako wydawca [Bogusława B.] oraz brata swego i prosi o łaskawe przyjęcie.

Kraków, Siemiradzkiego 6.

247

TADEUSZ BUTRYMOWICZ

ośmiela się w imieniu Brata ofiarować I-szy tom Przekładów Arystofanesa.-

Kraków, Siemiradzkiego 6.

30 VI 1905

248

Przewielebny Ojcze!

Jan Stankiewicz magazyn mały w piecz. przypominam, że ustawy dobrotliwej wiem przy łonemnie się przepisaniem wstępi. i że obędzie się może bez operacji. W każdym razie mamy go widzieć co tydzień, ale dać [illegible]

radę
Wyraży wyrobiego powołania
Tarze
30/VI 1905   dr Bardygan

2 VIII 1906

249

Jego Magnificencyi mam zaszczyt
donieść że analiza nie wykazała
składników szkodliwych. – Zaflegmie-
nie ranne pochodzi z gardła
zwykłym objawem u palących cygara.
Należy rano wypłukać gardło

wodą letką ciepłą t. j. na szklankę
wody rozpuścić ½ łyżeczki soli
kuchennej: —
Stwierdzam powodę, proszę do
mnie zgłosić po południu o
godz. 3ej —
Wyraz wysokiego poważania
7/8 1906 Dr Świtygan K

Cabrol 5 VI 1886 250

+
PAX

Solesmes ce 5 Juin 86.

Mon Révérend Père,

J'ai retardé ma réponse parce que je vous savais à Rome ~~et~~ où je n'avais pas votre adresse et j'ai attendu que vous fussiez de retour à Cracovie. Je vous remercie de vouloir bien accepter ma traduction et vous suis surtout reconnaissant de l'offre de votre concours pour la traduction. Je recevrai avec beaucoup de plaisir les additions ou corrections que vous voudrez bien m'envoyer : je me permettrai moi-même dans la suite de vous signaler deux ou trois passages qui seraient peut être à modifier pour les Lecteurs Français.

J'ai déjà traduit plusieurs chapitres de votre excellent ouvrage. Malheureusement les cours et autres occupations dont je suis chargé ne me permettent pas d'aller aussi vite que je le souhaiterais. J'espère cependant terminer bientôt.

Je ne connaissais pas, Mon Révérend Père, vos relations avec le P. Kalinka et j'ai été tout heureux de savoir que Solesmes n'était pas pour vous un nom inconnu. Le P. Guépin dont vous me parlez, réside habituellement en Espagne, dans la province de Burgos, où il a fondé un monastère pour quelques uns de nos frères expulsés. Il est maintenant à Paris et comme il va bientôt repasser par Solesmes, j'aurai l'occasion de lui

parler de vous et de lui transmettre votre bon souvenir.

Veuillez agréer, Mon Révérend Père, l'hommage de mon profond respect

Fr. Fernand Cabrol

Solesmes par Sablé Sarthe.

252

Całczyński

Jaśnie Wielmożny Księże Profesorze!

Przed ośmiu mniej więcej laty zdarzył się taki wypadek, że profesor dr. fil. tak zawrócił w nauce propedeutyki uczniom głowy, że biskup odniósł się do namiestnictwa. Skutek był taki, że mu przedmiot odebrano i oddano mnie, z zawodu poloniście. Chociaż nie fachowy, dostrzegłem, że podręczniki propedeutyczne nie są propedeutyczne. Spróbowałem uczyć podług Willmanna. Skutek był zadziwiający. Pomyślałem wtedy, że takie książki bardzo przydałyby się w języku naszym. Ale Willmana nie można tłumaczyć, można go tylko przerobić i

zastosować do języka i gramatyki polskiej
Tak też zrobiłem, napisałem logikę.

Mając zamiar oddać rękopis Radzie Szk.,
napisałem list do autora. Autor odpowia-
da tak: W tej sprawie rozmawiałem w r 1906
z Ks. P.; proszę porozumieć się, czy nie
byłby możliwy podział pracy, abyś pan
logikę, a Ks. P. psychologię wydał. Od ho-
norarjum odstępuję, zrzekam się, chyba
coś bardzo mało z dochodów mogę ża-
dać albo nic. Proszę uwiadomić mnie,
jaki będzie wynik porozumienia.

Znana mi bardzo dobrze powaga
Księdza Profesora na tem polu; z pro-
pozycją autora występować nie śmiem.
Ale inna jest możliwość. W naszym
języku książek w duchu Willmana
brak wielki. Potrzebna logika w studjach

253

wyższych, potrzebna w nauce początkowej w gimnazjach, potrzebna dla szerokich kół popularyzująca wiedzę. Moim zamiarem było napisać książkę dla szkoły średniej. Przy odczytywaniu rozdziałów dostrzegłem, że można ją czytać dla przyjemności. Do recenzji lwowskiej nie mam zaufania, bo wiem, że na wartość Willmanna patrzą się tu dość skeptycznie.

Aby dogodzić życzeniu autora, proszę choć kilka słów w odpowiedzi. Do porozumienia bliższego osobiście jestem gotów każdej chwili, bo jestem na urlopie a w dwóch miesiącach przechodzę na emeryturę.

Przepraszając najusilniej, że nieznajomy ośmieliłem się trudzić, polecam się w uniżone służby Jaśnie W. Księdza Profesora

Łańczyński Jan Karol
Lwów
Wyspiańskiego 24.

Campi

12 II 1889

254

Rmo Padre Stefano

Roma 12 Febbrajo 1889

Vengo con la presente per parte della Madre Badessa del M.ro delle Benedettine di Subiaco, la quale mi pregava rinnovare l'istanza che diversi mesi or sono le mandò senza avere nulla di risposta. La pregava caldamente di un soccorso per questo povero M.ro che giace nella più stretta miseria, le loro necessità sono urgentissime; dunque Rmo Padre prenda tutto in considerazione; che il Signore non mancherà a ricolmarlo d'ogni bene del mondo. La saluto tanto da mia parte, riceva i saluti della Madre Badessa e di tutta la Comunità; io grazie a Dio mi trovo ancora nel Collegio Dolacco, dove godo una florida salute

Addio. Le Bacio la Sacra Mano, e mi credo per sempre Suo Dmo Servo

Campi Mario

Caputa

13 XII 1891

256

Jaśnie Wielmożny Księże Dziekanie!

Poczuwam się do miłego obowiązku podziękowania JW. Księdzu Dziekanowi za wystosowanie podania i proszę o łaskawe podpisanie tegoż. Jutro o godzinie 11tej idąc do X. Dziekana Spis za podanie podpisane odbiorę.
Wszystko jest załatwione. Rektor Magnificus X. Chotkowski w poniedziałek da wizę, a X. Dziekan Spis przyrzekł także konkomitować; i tak podanie jeszcze w poniedziałek do Wiednia odejdzie.

gdzie X. Rektor Chotkowski przyrzekł

swoje poparcie, gdyż we wtorek

jedzie do Rady państwa. Łącząc

wyrazy wdzięczności i szacunku

zostaję oddanym sługą

X. Caputa

W Krakowie 13/12 91

Rmo P. Rettore 13 XI 1879

Caranzetti 258

Ho ricevuto la sua pregiatissima, in cui si contiene il vaglia con le intenzioni delle Messe da celebrare, e la grammatica tedesca con la chiave. La ringrazio distintamente dell'uno e dell'altro favore, ed in quanto alle messe, sarà mia cura il celebrarle, e farle celebrare al più presto, in quanto alla grammatica, non essendomi stato possibile leggere il nome del libraro, che per sua commissione me l'ha inviata, le invio entro questa mia il prezzo di lire nove che Ella avrà la bontà di far avere al libraro.

A quest'ora avrà ricevuto dal Sig.r D.n Giuseppe Antonucci i tre libri, che Ella ebbe la bontà di prestarmi, nonchè le due schede bibliografiche, che ho steso in fretta, ed in mezzo a mille impicci. Ora, che mi son liberato, grazie a Dio, da qualche fastidio sto un po' più spiccio, e spero di poter far cose migliori, se mi si invieranno altri libri filosofici.

La riverisco di cuore e con perfetta stima ed osservanza mi confermo

Della S. V. Rema

Subiaco li 13 Novembre 1879

Dmo Servitore

L. Caranzetti

Mio Rev.mo P. Rettore 17 1880.

260

Le sono tenutissimo per il nuovo favore che Le piacque farmi nell'incaricarmi della celebrazione di messe 50 con l'elemosina complessiva di £ 61. La ringrazio ancora delle belle espressioni che Ella ha creduto usare a mio riguardo nel suo gentilissimo biglietto, ed in corrispondenza fo' voti ardenti al cielo per la prosperità di Lei, e per la soddisfazione di tutti i suoi buoni desideri!

Avrei gradito una notizia qualunque dell'esito delle due bibliografie di cui volle incaricarmi qui in Subiaco; ma suppongo che Ella o non ha avuto tempo di scrivermene, o ancora di esse nulla si è concluso. Mi farà però grazia accennarmene qualche cosa a suo tempo. Se poi ci fosse da far qualche altra cosa mi mandi pure, che cercherò di fare come meglio potrò.

Di nuovo ringraziandola, la riverisco, e con perfetta stima mi confermo

Della S. V. Rev.ma Subiaco li 17 del 1880

Dev.mo Servitore
Luigi Caranzetti

262

POST CARD CARTE POSTALE

UNIVERSAL POSTAL UNION UNION POSTALE UNIVERSELLE

GREAT BRITAIN & IRELAND

SEA S.W 9 PM AY 1

CHELSEA S.W 2.15 PM 10 MAY 13

à Mons.

L'Abbé Étienne Pawlicki

Lobzowska 10

Cracow

Austria

Carr

Moses's Garden, Chelsea 10 V 1913

London S.W. 10 May 1913

Dear Sir,

I have received your letter with thanks and I hope that it will be possible for you to be present at the next Congress and to take part by reading a paper. It will give me great pleasure to lay your letter before the Committee.

I am Yours faithfully

H. Wildon Carr

Secretary Inter. Congress of Philosophy.

Carin

Paulus Cazin, Gallus,

Gallicarum litterarum apud juvenes Raczynski Comites magister

Clarissimo Stephano Pawlicki, Sacerdoti,

Cracoviensisque Universitatis Rectori magnificentissimo

Salutem

Haud leviter, amplissime Rector, miratus sum et gavisus, cum Poloniam peragrans ad linguam tuam discendam, Cracoviensemque civitatem invisens, quantam inter doctos animi dotibus, studiosam vero juventutem obsequio, famam sis adeptus audivi.

Nihil certe mihi foret antiquius, qui jam Deo favente, in hac urbe saeculorum monumentis clarissimā, Venetiā quadam septentrionali, e luteis nunc hiemali tempestate eminente paludibus, sub tecto nobilissimae stirpis habito;

qui fidelissimo tuo Eduardo Raczynski Comite, vera senescentis Apollinis imagine, utor familiarissime, cujusque cari Filii, Cupidines baptizati, tanto me prosequuntur affectu; nihil, inquam, mihi praestantius foret quam ut me dignum duxeris cui in studiis meis auxilium praebueris et exemplum. Quibus quidem, nimiae forte meae laudi fateor, tanto sum ardore incensus, ut vernaculo tuo sermone mox me copiose ornateque spero fore locuturum, primasque inter slavophilos partes mihi vindicaturum. Sed quantam insuper e conversatione tua oblectationem haurirem, cum, ut mihi asseruit nobilissima Comitis Uxor, dignus es qui Sapientum antiquorum vestimento induas, plurimumque prae te fers ingenium ad illa divina Litterarum studia quae, ut nostro Tullio placuit, nobiscum peregrinantur, in adversisque rebus perfugium praebent et solamen.

Di faxint, Rector amplissime, ut parum politae istae epistulae, quas ad te

ex tempore reluctanteque calamo, bonā tamen spe misi, benevolenter accipias, et si quid forte mendi repserit ignoscas.

Vale.

Chełmicki

265

REDAKCYA BIBLIOTEKI
DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH
Podwale 27.

Warszawa, 7/6 1903

+

Wielebny Ojcze
i Profesorze.

Będąc w Krakowie mówiłem Ojcu o mojem zamiarze wydawania Biblioteki dzieł chrześcijańskich. Projekt mój od 2½ roku stał się czynem. Wydałem już obecnie 30-tu tomów różnych prac w zakresie naukowym na gruncie

Katolickim. Dochodzi już
do 2500 prenumeratorów,
co świadczy jak bardzo po-
żądane wydawnictwo było
na czasie. Oświadczenie
to zwracam do Wieleb-
nego Ojca z prośbą,
żeby nie rozgłaszał
powodów nieprzychyl-
nego „Kronika". A nasz
jest to wszystko mało
jeszcze znane, a z wiel-
kim pożytkiem dobrze by
to rozpowszechnić. Teraz
Ojciec do mojej prośby
należy i przysyłki ko-
pertę o oznaczenie

wysokości honorarium,
które będzie [illegible]pro-
sto. Oczekując szybkiej
odpowiedzi pozostaję
z najgłębszym szacun-
kiem i czcią

P. Chmielowski

13.2.904 z Warszawy przysłany przez Hen. Sienkiewicza

267

Najczcigodniejszy

Ojcze.

Używam pośrednictwa Sienkiewicza, aby uprosić drogiego Ojca o autografy – [illegible], [illegible]-[illegible] i [illegible] [illegible], które mi są potrzebne, gdyż przygotowuję do druku toma. Prosiłbym też o [illegible]-

wiedzi na dwa moje listy (jeden pisany do majątku pp. Badeniów), co do nowego wydania Byrona, ze względu na tanie wydanie jego obecne przez „Przegląd tygodniowy". Z wysokim poważaniem oczekuję rezultatu porozumienia [illegible]

[illegible]

A. L. [illegible]

268

Chełmicki

REDAKCYA BIBLIOTEKI
DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH

Podwale 27.

Warszawa, 12/4 *190*4

Najczcigodniejszy
O. Profesorze

Za Arystotelesa serdecznie dziękuję. Jest treściwy, jasny a wyczerpujący zarazem. Takiego nam trzeba. Tylko profesor nie poruszył wcale nauki Ar., z czego wnoszę, że ją odłożył do drugiego artykułu Arystotelesa szkoła. Lub też może Arystotelesa nauka. W takim

rosie protestem usilnie o roz-
rzyszłego..., przysłania artyku-
łu, który najwłaściwszego omó-
wienia wymagającego nauki A. Fene-
now[illegible] Ks. Profesor tak bardzo
zajęty, więc Arystotelików
pomieszczenie Ks. Kodzinow-
skiemu. Nauki wnosili
nieraz tak pono i ogromnie.
nie przedstawi jak

Ojcze. A co będzie z Ko-
nonem?!

Uczuciem najgłębszego
i wyrazy czci łączy

[illegible]

[illegible]

REDAKCYA BIBLIOTEKI
DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH

270

Przewielebny
O. Rektorze

Honoraryum za przedruk Renana w umówionej kwocie 500 koron, poleciłem firmie Gebethner w Krakowie wypłacić przewielebnemu O. Rektorowi, co też zapewne już uskuteczniono.
Jeszcze raz składam najgorętsze wyrazy podzięki.
Jednocześnie śmiem zanieść jeszcze następującą prośbę. Otóż

niem „Początki Chrze-
ścijaństwa" to szczególnie
wyczerpana, a jednak
to praca, która powinna
być wszakże u wszystkich.
Czyby też Przewieleb-
ny O. Rektor nie
raczył się zgodzić na
jej przedruk w Biblio-
tece na warunkach
analogicznych z Re-
nanowi. Z niecierpli-
wością oczekuję przy-
chylnej odpowiedzi,
Łączę wyrazy naj-

[illegible]
[illegible]

P. [illegible]

Warszawa 7/5 1906

272

Pyrmont 9.8.72.
w Hanowerskim

Kochany ojcze!

Po długich przejściach mamy nareszcie w Kuryerze Poznańskim dziennik który w duchu katolickim po katolicku pisze i sprawy religijne po katolicku sądzi i broni.

Gazeta wielkopolska, założona na drobne akcye po 10 tal. upadła bo chciała być katolicką a nie ultramontańską, co jest zadaniem niewykonalnym, przy pierwszej kwestyi, sprawie Tow. Jezusowego nie wiedziała co zrobić i potknęła się, chciała to poprawić wielkim nowym frazesem katolickim potem ale pomieszano się więcej i nikt pomocy nie chciał. Na koniec stronnicy dziennika zapewnili jej dalszą wegetacyę moralnie wspierać myśli życzy Kuryerowi szkodzić.

Tymczasem Kuryera abonament roczny i mało jeszcze a pewno w krótce przejdzie Dziennika abonamentów.

Pan Bismark wrócił wyraźnie na
prześladowanie Kościoła i zajdzie tak
daleko jak wszyscy w tego przewidzi.
Wszystko to i smutku wiele dla pozo-
stałych katolików, ukontentuje na-
szych przeciwników Kościoła i Rzecz-
rzeczy.
Redaktor Kuryera życzyłby mieć
co tydzień jedną korrespondencyę
z Rzymu, za każdą płacąc 3 Tal.
Gdybyś Ojciec miał czasu tyle
i chciał się zająć tym, toby bardzo
pożyteczne to było pismu. Podpi-
sywać Ojciec nie potrzebuje jako
uprzedziłbym Szymańskiego i
pokazałbym mu pismo Ojca raz,
potem by je znał. Jakkolwiek ma
on swoje błędy to dyskretny jest
najzupełniej.
Mniej tam dotąd umieść moje dwie
córki na kuracyę ale wszelakoż
jej wkrótce do domu (Szóstary
p. Czempin) jeśli Ojciec Zacharii
odpisać raczy.

Na końcu września będę w Wiedniu bo syna mam w Kalksburgu u Jezuitów i będę w Krakowie, może tam spotkam ojca Kalinkę.
Uszanowanie i przywiązanie dla Was wszystkich zasyłam pisząc się Wam przychylnym sługą

Stanisław Chłapowski

Berlin 29.1.78.

Kochany Ojcze Dobrodzieju!

Mój Kolega pan Tokarski roko-
wy z Gdańska ma syna który
się poświęca stanowi duchow-
nemu i jest w Monachium w
Georgianum. Chciałby aby syn
mógł się dostać do Was do
Rzymu i gdyby miał wodolk,
toby syn mógł być na Wielka-
noc uroczystym.
Donieś mi Ojcze kochany łas-
kawie czy można kolegę mego
zapewnić że syn do Was przy-
jętym będzie i jakie warunki,
albo gdzie się udać potrzeba.
Młodego Tokarskiego nie znam
Ojciec bardzo zacny człowiek
wrażenie zrobił gdy opowiad-
ał w dzień że ma syna co
się sposobi do stanu duchow-
nego

ale gdyby miał uznać prawa ma-
jowe wypadki by się go".
Przesyłam odbitki Ks. Kardynała nawet
dla Ojca i dla p. Łaszewskiego i
czekam na okrzyk aby je do Przy-
sam przesłać.
Łączę serdeczne ukłony i wyrazy
uszanowania przyjaciołom i zna-
jomym.

Pozostaję z cz. P. Kaj.
J. Chłapowski

Chłapowski

z Szołdr w Styczniu

276

Kochany Ojcze Dobrodzieju

Mój syn Dezydery udaje się do Rzymu na kilka miesięcy. Pozwól Kochany Ojcze polecić go sobie. Mam nadzieję iż pobyt w Rzymie pośrodku środka katolickiego świata będzie mu na całe życie pamiątką wzruszającą a zbawienną z Ojcem i z Waszym zakonem wskaże mu jak się na wszystko zapatrywać i wykonywać obowiązki opierając je na wierności Kościołowi.

On by życzył sobie umieścić się na mieszkaniu w domu zakonnym mniemam by mu się to udało i by to wykonalne Ojciec to orzędzie — jeśli nie to może z pomocą daną przez Ojca znajdzie gdzie mieszkanie w pobliżu poważnych ludzi. Obawiam się

Tylko ony mieszkania tam nie
ma zimnu a on był [illegible]
raz zapaleniu płuc ale był
później w Francji gdzie także
tylko na [illegible] pala.
Dobrze by było żeby umiał spo-
sobności i w francuskim się
troszy uczyć może się jako
słuszna znajomości znajdzie.
Przeczytam byłem pismo list
mego kolegi [illegible]
wiem że [illegible] mogli to
będzie mówiła. Przypominam
że na początku mojej kul-
turnej [illegible] przed [illegible]
wszystko z [illegible]
w stanie duchownym, [illegible]
go ale [illegible] umiał [illegible]
prawa mojemu wszystkich
być do się!
Serdeczne ukłony dla Ojca
kochanego i wszystkich
członków Waszego zakonu
z wyrazami [illegible]
[illegible] przywiązania
zostałem [illegible] sługa
S. [illegible]

Tylko się uśmiechnęła Tam na-
ui ziemi a on był szczęśliwy
nie zapominał jaka ale był
pewien w Francji [illegible]
Tylko na kamieniu pada.
Dobrze by było teraz mieć wyso-
kości i w pamiętniku się
trochę [illegible] jak
słuchać [illegible]
[illegible]
mego [illegible]
[illegible]
będzie można. Przypominam
ci na początku [illegible]
[illegible] Pan przed [illegible]
[illegible] z [illegible]
w [illegible]
go nie przyjął [illegible]
prawa [illegible]
[illegible] go się!
[illegible] dla [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

J. [illegible]

Odpisałem 30. list. 78.

Berlin 27.11.78.

Kochany Ojcze Dobrodzieju!

Kolega mój p. Tokarski pokazał mi list kochanego Ojca Dobr. do swego syna księdza z doniesieniem że miejsca w kolegium zajęte wszystkie. Bardzo to smutne dla Ks. Tokarskiego bo zdaje mi się że to jest materyał z którego może być pociecha.
Pan Tokarski ojciec ma sam ledwo wystarczające dochody synowi pomagać nie może, ktoś przyjaciel dał wprawdzie pomoc jednak nie taką aby na dłuższy pobyt w Rzymie wystarczyła jednak moim zdaniem na 6 lub 9 miesięcy tak że gdyby były widoki że miejsce się w tym czasie otworzy mógłby na wakans poczekać a tym czasem przy radzie i pomocy Ojca Dobr. znaleźć gdzie tanie umieszczenie.
Radziłem więc aby do Rzymu się udał z tą nadzieją, choć

on ma

skrupuły więc w ten sposób po-
moc mi dana, ale moją radą
nie pozwoliłem się sobie czynić.
Bądź Ojcze Dobr. mi raz zda-
nie napisać.
Mój syn zapewne w przyszłym
miesiącu uda się do Przymi-
wiutka mam chęć sam iść
choć na krótko im Towarzy-
szyć i wszystkim Ojcom do
przedstawić i pokłonić, nie wiem
tylko czy zdołam się uwolnić
od prac sejmowych itd. ale
bardzo sobie życzę być tam
i widzieć Was wszystkich, X.
kardynała i wszystko co w Przy-
mie się kaiha i widzi
Mówię do widzenia a zawsze
z wyrazami najszczerszego po-
szanowania i przywiązania
oddany w Chr. Panu Sługa
J. C. Kiaporwski
(Abgeordnetenhaus)

z Szołdr 29.8.
88.

280

Kochany Ojcze i Dobrz.!

Miałem zamiar jechać do Fryburga bo jestem zdania że to potrzebne, ale l'homme propose Dieu dispose, mój książę Napoleon tak jest chory że odjeżdżać nie mogę. Komplikacya chorób czyni stan jego niebezpiecznym.
Stas Morawski dobrze zrobi jeśli tam pozna Windthorsta Huenemanna Frankensteina Porscha będzie pewno tam X. Falkenberg, myślę że X. Stablewski się wybierze i Tatko Hektora Kwileckiego namówić.
Tak jestem na wyjezdnym do Quersonsdorpu gdzie i Moja żona pojechała

że nawet mimo owocnadną-
nej przyjemności odwiedzin
Ojca Dobr. w Jurkowie.
Serdecznie zasyłam ukłony
dla Ojca i całego Jurkowa
przywiązany
S. Chłopowski

P.S. Jeśli stać chce to mam
mogę służyć listem do Wład-
korta.

z Szołdr 26.4.96.
Poczta. Dr. ... Felgr.

282

Kochany Ojcze i Dobrodzieju!

Mówiono mi że Ojciec Dobr[odziej] w podróży po Prusach słyszałeś od Księży niemieckiej narodowości zdanie: „że skoro Polacy przez zniemczenie staną się protestantami to oni (Księża) ich znów nawrócą"
Trudno w to wierzyć komu co księży niemieckiej narodowości w Prusach Książęcych nie zna. Tutaj takich niema.
Ale jeśli osobiście także Kochany Ojciec słyszałeś i mnie powtórzyć ustnie [illegible], naturalnie dyskretnie, tobyś mnie Ojciec bardzo zobowiązał

potwier

potwierdzające lub zaprzeczające ten fakt.
Polak zniemczony zrzuca także wiarę, jeśli przejdzie na protestantyzm to bez wiary zostanie i niemiecki ksiądz takiego wyposobienia go nie nawróci nigdy może to tylko uczynić polski duchowny a wtedy i do narodowości on zbłąkany wróci.
Przez Centrum i wpływ jego można by wpływać na takich księży którzy także czasy mówią wpływ wywołać aby ich może od germanizowania odwiodło. A choć nie to próbować warto bo in magnis voluisse sat est.
Serdeczne wyrazy poważania i szacunku przesyłam

[illegible] sługa
S. Chłapowski

284

SETON HALL COLLEGE,
SOUTH ORANGE,
NEW JERSEY,

17, 12 1893.

Przewielebny Ks. Pawlicki!
Dr. i Dziekanie wydziału Teolog.
na Uniwersytecie w Krakowie!

Mam zaszczyt oznajmić,
że wielkie nauki i exa-
mina w Kollegium tutejszem
pomyślnie ukończyłem.
Z dostąpiłem tej łask
wielkiej łaski od Pana
Jezusa i N. Panny, równie

się z mojej strony zupełnie nie rozstrzygnięty, otrzymania święceń kapłańskich.

Primicye będę odprawiał w Kościele Polskim Św. Józefa w Jerseys Pa.

Dołączam parę obrazków 1 dla Przewielebnego Ks. Pawlikowskiego, jeden dla Ks. Pratota Pelczar i Ks. Gromnickiego jako moich Wielebnych Ks. Proffesorów. Jeśli Pańska proszę im doręczyć!

Przyjąłem również łaskawe powinszowania na Nowy rok. Będę się modlił aby Bóg dla Dostojnego Grona Profesorów również całej młodzieży obfitych łask i błogosławieństw udzielić raczył.

Z głębokiem szacunkiem
pozostaję
Rev. Val. Chlebowski

286

Lwów, 16. VI. 1904.

ul. Mochnackiego 31.

Wielmożny Księże Profesorze!

Równocześnie z tym listem ośmielam się przesłać Wielce Szanownemu Księdzu Profesorowi dzieło Kanta w przekładzie S.p. mego Ojca, — z uprzejmą prośbą o łaskawe przy-

jęcie tej książki. Sądzę, że postę-
puję w myśl życzenia ś.p.
mego Ojca, który pragnął
ostatnią swą pracę ofiaro-
wać również Wielce Sza-
nownemu Księdzu Profe-
sorowi, jako jednemu z
niewielu tych ludzi, co
dziś w Polsce sztandar
nauki filozofii tak
wysoko dzierżą.
Łączę wyrazy najwyższego

287

szacunku, z jakim dla
Wielmożnego Księdza
Profesora pozostaję
Janusz Chmielowski

FA

LJXt!

Czcigodny Ks. Professorze
Dobrodz.!

W dniu wczorajszym odebrałem napisany po łacinie życiorys śp. brata mego.

Pełen wdzięczności za wyświadczenie mi tej przysługi, serdeczną podziękę przesyłam Czcigodnemu Ks. Professorowi za Jego pracę i trudy.

Da Pan Bóg doczekać, w przyszłym miesiącu mam przejeżdżać przez Kraków: będę więc miał sposobność osobiście podziękę moją powtórzyć.

Z prawdziwą czcią i poważaniem

Ks. H. Chodyński

Włocławek
d. 10 Czerwca 1890 r.

22 X 1891

289

WPan!

Clarissime Domine!

Serdeczne dzięki przesyłam za książkę Pamiętniki J. Drzewieckiego. Tydzień temu jak nadeszła do rąk moich z Cenzury Warszawej. Właśnie w tymże czasie otrzymałem rs. 35 na 47 oblig ad intent. dantium, które tu załączam. W tym roku z Częstochowy dostać ich trudno, dla tego tak małe partie wysyłam i dość niskiej stopy.

Kónierz

Kończę, bo służący już czeka z przesyłką na pocztę.

Racz zapewnienie prawdziwego szacunku i poważania

Ks. W. Srodzyński

Włocławek,
d. 22 paźd. 1891.

290

Lyst.!

Clarissime Domine!

Zdobywszy cokolwiek oblig, posyłam ich 30 ad int. dant. i na takowe żądam tyleż rubli.

Wakacje w domu spędziłem z powodu zajęć miejscowych, które mi czasu na wszystkie nie zostawiły. Lekcje już rozpoczęliśmy, lecz dotąd wszystkich alumnów nie mamy, bo z powodu nowego prawa, wielu aspirantów składa jeszcze egzamina dodatkowe z języka, literatury i historyi Ros., oraz z geografii. W miejsce usuniętych XX. Fridmana i Myssalskiego, dostaliśmy dwóch nowych

n

profesorów, XX. Kmiecia i Bajera. Łżej więc nam będzie w tym roku niż w przeszłym, gdy przedmioty wykładane przez usuniętych musieliśmy rozebrać między siebie.

Łączę serdeczne i życzliwe zawsze pozdrowienie, a razem wyraz głębokiego poważania

M. H. Hodyński

Włocławek, 18. IX. 95.

L.J.Ch.!

Kochany Ks. Profesorze!

Serdeczne dzięki za list i życzenia.
Dawno już nie pisałem do Kochanego Ks. Profesora: coraz więcej czuję się pracą zbarczonym i nie zawsze zdrowym. Nie było też odbitek, których teraz dopiero nieco otrzymałem, za osobistą bytnością w Częstoch. Poczytam rubli dwieście na tychże odbitek od św. Dantiscum.

Ze składek, które zamyślamy tu wystawić w kościele katedr. pomniki dla zgasłych niedawno biskupów Bereśniewicza i Kossowskiego. Obadwa godni wszystkich pochwał dla czynów swoich, znanych całemu krajowi. Naszkicowałem do pomników tych napisy. Proszę bardzo poprawić je, dodać coby dodać wypadało, lub ująć co umieszczenia nie warto.

Cum

Czas na to – całomiesięczny. Wolno napisy znacznie nawet rozszerzyć.
Do prośby tej ośmiela mnie szczególna Łaskawość Kochanego Ks. Profesora ciągle mi okazywana.
Za śmiałość przepraszam, łączę serdeczne pozdrowienie

Ks. St. Chodyński

Włocławek,
d. 12. XII. 1903.

PS. W Epitafiach może żyjących z datami skrócić, lub opuścić.

Illustrissimus ac Reverendissimus
Alexander Casimirus
Beresniewicz

S.I.M. Ordinum S. Annae et S. Stanislai I Cl. Eques, natus die 16 Junii 1823 a., presbyter ordinatus 1847 a., Episcopus Maximopolitanus ac Suffraganeus Samogitiensis a. 1859 consecratus, in Sedem Wladislaviensem a. 1883 translatus.

De hac dioecesi optime meritus: Ecclesiam cathedralem ornari curavit. Seminarii aedes auxit Iurium Ecclesiae strenuus defensor. Pastor gregis vigilantissimus. Prudentia et zelo conspicuus. Propter animi et ingenii dotes omnibus charus et amabilis. Morbo incurabili correptus, Episcopatui renuntiavit 15 martii 1902 a. ac brevi die 4 junii eiusdem anni vita functus: in hac cathedrali quiescit.

Praeclara Pastoris sui merita Clerus Dioecesanus celebrans, hoc Monum. posuit.

Illustrissimus ac Reverendissimus
Henricus Petrus
Kossowski

STD. Episcopus Serrensis: natus 21 Jan. 1828 a.; presbyter 1857 ordinatus. Episcopus Suffraganeus Plocensis 1884 ac 1890 a. Wladislaviensis nominatus.

Vir ingenii, doctrinae ac pietatis singularis. Verum exemplar sacerdotum, cuius vita duobus his describi potest: „semper orans vel laborans"; plura aeque praeclara et admiranda insignis doctrinae suae reliquit documenta in libris typis impressis, praesertim ad pietatem promovendam omnibus utilibus.

~~Omnibus~~ sacramentis provisus, Varsaviae d. 2. Maii 1903 a. extinctus, hic quiescit.

15 IV 1912 293

Szanowny Księże Profesorze!

Nie podziękowałem dotychczas Szanownemu Księdzu Profesorowi za Jego tak łaskawą i życzliwą dla mnie kartę z życzeniami Wielkanocnymi, gdyż przypuszczałem, że będę to mógł osobiście za dni kilka w Krakowie uczynić.
Niestety rozmaite sprawy zatrzymały mnie w Genewie dłużej niżem przypuszczał i może dopiero w końcu tego miesiąca lub na początku maja będę mógł Księdzu Profesorowi w Krakowie uszanowanie złożyć i za pamięć podziękować.

Pyta mnie Ksiądz Profesor o Bergsona: oczywiście wszystkie jego dzieła czytałem, a obecnie, będąc podczas zimowego półrocza w Paryżu, chodziłem na jego wykłady o Spinozie. Rzeczywiście, człowiek ten ma niepospolity dar wykładu i umiejętnego modernizowania starych filozofów. Jest on zdania, że należy koniecznie transponować pomysły filozofów dawnych na język i pojęcia współczesne, gdyż w przeciwnym razie ma się tylko złudzenie, że się danego filozofa zrozumiało. W takim transponowaniu Bergson celuje i jego wykłady o Spinozie, paralela Spinozy z Plotynem były wprost arcydziełami.

Co do chrześcijańskich idei, to tych rzeczywiście w Bergsonie niema, zdaje się nawet, że wyrazu „Bóg", Bergson ani razu w swych książkach nie użył, ale to poniekąd wynika z tych tema-

tów, którym się dotychczas poświęcał.
W każdym bądź razie jego krytyka determinizmu, jego filozofja wolności, która jest rdzeniem „bergsonizmu" mogą dać nowy punkt wyjścia dla spekulacji filozoficzno-religijnych. Tak też np. uczeń Bergsona Edward Le Roy, wychodząc z założeń mistrza dał szereg niezmiernie ciekawych wykładów p.t. L'idée de Dieu w paryskiej École des Hautes Études sociales. Tenże Le Roy zamieścił w dwuch zeszytach Revue des Deux Mondes (zdaje się 15 janvier i 1 février 1912) bardzo dobre przedstawienie filozofji Bergsona.
Obecnie, jak fama głosi, Bergson pracuje nad dziełem o etyce, zapewne to go zmusi do bliższego zajęcia się problemami, które dotychczas z boku zostawiał.
Prócz Bergsona słuchałem również bardzo ciekawych wykładów Pierre Janet'a o psychologji języka. Były one może mniej głębokie niż bergsonowskie,

może bardzej błyskotliwe i paradoksalne czasem, niemniej jednak dawały dużo materyału do myślenia.
Ale obawiam się, że zanudzam Szan. Księdza Profesora swoją gawędą, kończę ją więc przeto, raz jeszcze dziękując serdecznie za Taskawą pamięć i prosząc przyjąć zapewnienie o wysokim szacunku z jakim dla Niego pozostaję

Artur Chojecki

Genewa 15 kwietnia 1912

pension Fugazza chemin Krieg.

295

Correspondenz-Karte. — Levelezö-Lap.
Dopisnica.

Abbazia. 2. IX. 08.

P.

Na dzień imienin przesyła powinszowanie i życzenia wszelkiej pomyślności i jak najlepszego zdrowia w Sługę całe.

X Chotkowski

JWJMX Ks. Rektor
Prof. Dr. Stefan Pawlicki
~~Krakau.~~ Busk
~~Dom XX. Zmartwychwstań.~~
pałac J. W. Hr. Badeniego.

No 1184. Orig. Druck von Stengel & Co.? Kunstanstalt, Dresden A. Ges. gesch. 1908.

Verlag A. Dietrich, Abbazia

No. 654

11799

296

Przewielebny Ksiądz Profesor
Dr. Stefan Pawlicki
Krakau

Abbazia Hotel Stefanie 26.IX.912

Nel giorno della Lei Festa
vi auguro tutti gli prosperi
successi, ottima salute e lunghissima
vita   Servo suo devotissimo

Mgr Chotkowski

No. 654 | R. E. C. A.

Abbazia. Caffé Cursaal.

297

Przewielebny Jmć ks. Profesor
Dr. Stefan Pawlicki
Kraków
ul. Domu OO. Zmartwychwstańców

Abbazia - Hotel Stephanie
2. IX. 913.

✠

Vi auguro, Illustrissimo Professore
ottima salute e benissima mente
per lunghi ancora anni, che i Vostri
lavori per bene della dottrina polacca
durano longissime. Miei saluti
Mgr Chotkowski

17673

60

ABBAZIA — Palace Hôtel u. Hôtel Bellevue
PALACE HOTEL
PENSION BELLEVUE
CAFFE

ia).

298

ZENSURIERT.

Przewielebny Ks. Rektor
Prof. Dr. Stefan Pawlicki
Kraków.
ul. Łobzowska Dom OO. Zmartwychwstańców

„WISŁA" 1913.

Kraków 1. IX. 914

☧ Vi auguro per la sua festa tutte le bellissime cose e adempiero di tutti suoi desiderii

Chodkowski

Serya II. No. 43.

Printed in Austria (Galicia).

J. PIOTROWSKI :
„Wnętrze.“

8 III 1913

299

Czcigodny Ojcze!

Pomimo szczerej chęci nie
mogłem być wczoraj u Ojca, z
powodu wykładu (ostatniego). Wię-
[illegible] zanoszę serdeczną prośbę,
aby Ojciec był łaskaw być u
mnie we Wtorek, d. 11 Marca,
o godzinie 8 wieczorem na Kolacyi.
Będzie kilku dobrych znajomych
–

Ojca, a potem – Miriam, wcale kulturalny człowiek.

Qui tacet consentire videtur, malim ergo Reverendissimum Patrem tacere, quam respondere!!

Przesyłam wyrazy najgłębszego szacunku, z jakim pozostaję

Sym Chodanowski

Kraków 8/3 1913

[1907?]

301

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Brzydko postąpiłem, nie przyjeżdżając na zjazd, a jeszcze gorzej, że nie dałem dotąd znać o sobie. Wciągnąłem się tutaj w życie towarzyskie, które pochłonęło mi cały czas. Nie żałuję tego, bo długie próżniactwo obrzydło we

mnie wielką tęsknotę za
pracą i jestem przekona-
ny, że przez sierpień bę-
dę mógł wiele zrobić.
Źle jest tylko, że wydałem
nadmiernie dużo pieniędzy,
– Zakopane jest nieprawdo-
podobnie drogie, a ja nie
zawsze umiem być prak-
tyczny. Przez cały czas
była tu prześliczna pogo-
da i bardzo ciepło. Do
najmilszych wspomnień
zaliczam wycieczkę do
Morskiego Oka automo-

bilem. Poznałem tu wiele
ludzi i miałem sposobność
sprawdzić doświadczalnie
wiele teoryj Ojca o na-
szem społeczeństwie.
Przekonałem się naocznie,
że heretycka mistyka
(bo to nie filozofia)
jest u nas jeszcze bardzo
silna. Piszę „heretycka"
bo to są ludzie, którzy
uważają się za wierzących.
Zestawiając się z nimi
nie mogę ogarnąć ogro-
mu wdzięczności dla Ojca
za ten kierunek który

mi Ojciec podał w moim rozwoju i nie mogę się nauczyć myśleć, że kiedyś będę może Grekiem a nie współczesnym Polaczkiem. —

Całuję serdecznie ręce Ojca Leon.

W tych dniach wyjadę do Nowych Strzelisk — ale nie wiem, ~~czy~~ jeszcze czy zatrzymam się w Krakowie dłużej nad kilka godzin, pisze mi bowiem ciotka, że jest tam okropnie.

Zakopane 2 IX 1907
Adamówka

303

Czcigodny, kochany Ojcze!

Trudno mi wysłowić przykrość, jakiej doznałem z powodu wiadomości, że Ojciec nie będzie u nas tego roku. Wszyscy cieszyliśmy się niezmiernie nadzieją zobaczenia Ojca i spędzenia wspólnie kilku miłych tygodni. Piękne lato tegoroczne, klimat – nawet w Zakopanem – bardzo łagodny i zdrowy zdawały się być potężnymi sprzymierzeńcami. Stało się inaczej. – Pozostaje czekać przyszłego roku, a jakoś to wydaje się daleko i długo. – Tymczasem pocieszam się myślą o rychłem stosunkowo widzeniu

Ojca w Krakowie. - Niestety, zdaje się, że będę zmuszony odmówić sobie przyjemności korzystania z tak zaszczytnej i miłej propozycji Ojca. Nie potrzebuję chyba podkreślać, jak wiele ona obiecuje mi duchowych rozkoszy i jak wielkie miałaby dla mojego życia znaczenie. Toteż po przeczytaniu listu Ojca pobiegłem uradowany do Mamy, chcąc się z nią podzielić radosną wieścią. Tu jednak napotkałem na nieoczekiwane trudności. Mama skarżyła się na zły stan interesów, spowodowany w części nieobecnością Papy, który

309

od dłuższego czasu bowiem zagranicą, - rozważała znaczne ekonomicznie koszta, jakie pociągnęłaby wyprawa, a wreszcie, jakkolwiek przyznała mi racyę co do dawniejszej takiej, zaprotestowała, że w tej chwili jest ona niemożliwą. Rozczarowanie było tem przykrzejsze im mniej spodziewane. Miasta, Kościoły, uczone zebrania, które już zaczęty rozwijać się po głowie rozpłynęły się pod wrażeniem brutalnej jak zwykle i bezwzględnej rzeczywistości, o której powiadamiała pani Dąbrowska (jeśli go Ojciec pamięta).

Życie przedstawia mi się w tej chwili naogół sympatycznie. Przedewszystkiem muszę się pochwalić, że pod wpływem Zakopanego odzyskałem nadspodziewanie szybko siły i zdrowie. Wprawdzie wygląd mój pozostawia jeszcze po-dobno wieco do życzenia, czuję się jednak świetnie, le-piej może niż kiedykolwiek przed chorobą, mam też wiele energii do pracy i nie zaprzestaję jej mimo nadmiaru obowiązków towarzyskich, jakich nie-

brak w Zakopanem. —
Uprawiam głównie mate-
matykę, z uwagi na jej
znaczenie praktyczne
w obecnych stosunkach.
Z filozofii nie czytam wiele —
ograniczając się na razie
do rozmów i rozmyślań
samotnych na przechadzkach
wśród pobliskiego lasu.
Z książek towarzyszą mi
stale Confessiones, w któ-
rych rozmiłowałem się na serio.
Prócz tego próbowałem nie-
co malarstwa do którego
mam zasadniczą słabość.

Malinowski odwiedzał mnie przed kilku tygodniami. Zamieszkał podobno na Bukowinie, wsi w okolicach Zakopanego, gdzie jest mała kolonia letników. — W Zakopanem tego roku ruch wielki, — dużo znajomych z Krakowa, bardzo wielu profesorów uniwersytetu. Widziałem Radlińskiego, a słyszałem, że był także Ksiądz Kazio Morawski, — nie odwiedzał mnie jednak. Do p. Puszeta nie wybrałem się dotąd, gdyż

306

niestymście mi trudno, jeśli jednak nie wypełniał tymczasem mam nadzieję, że go odszukam.

Na zakończenie niech mi będzie wolno powtórzyć jeszcze raz wyrazy najgłębszej cześci i przywiązania oraz wdzięczności za tyle łask i dobroci jakich od Ojca doznaję. – Mama i Siostra przesyłają serdeczne dzięki za pamięć, najgłębsze uszanowanie i nasze ukłony.

Leon Chwistek

Kraków 8 IX 08
Czysta 14

Czcigodny i Kochany Ojcze,

przed kilkoma dniami wyjechałem z Zakopanego nie doczekawszy się spodziewanego z utęsknieniem listu Ojca. Kraków zastałem wyludniony, ale ozłocony cudnem słońcem, nie czuję więc przygnębienia, — owszem, korzystając z wolnego czasu, dużo przebywam za miastem, oddając się w rozmyślaniach ulubionym tematom, których tak długo byłem pozbawiony. Szczególnie wiele zastanawiam się w tych dniach nad tem, jak fałszywa jest opinia tych wszystkich, którzy powiadają, że w doświadczeniu mamy tylko oddzielne elementa zmysłowe, które w sposób dowolny, stosownie do naszej wygody, kombinujemy w kompleksy. Takiemi kompleksami mają być przedmioty otaczającego nas świata. — W ciągu lata malowałem trochę i wtedy przychodziła mi niejednokrotnie myśl, że linie i barwy oddzielnie wzięte, są właściwie zupełnie czemś innem, niż wtedy, kiedy występują jako własności jakiejś samodzielnej istoty. Żebyśmy nie wiem jak kombinowali je, nie otrzymamy nic, coby przedstawiało jakąś konkretną całość, jeśli nie mamy idei z góry powziętej, która kieruje naszem działem.

I stąd wniosę, że to co spotykamy w świe-
cie bezpośrednio i pierwotnie, — to są
odrębne jednostki; które dopiero przez anali-
zę późniejszą rozbijają się na elementy
wrażeniowe, przyczem jednak gubi to właś-
nie co jest istotą rzeczy. — Przypominam
sobie, jak często Ojciec podnosił, że to co
istnieje, to są jednostki: τὰ ὄντα
i coraz lepiej uczę się rozumieć, i ce-
nić te słowa. Równocześnie jednak mam
uczucie, jakgdybym potrącał o jakąś
bezwzględnie tajemniczą zagadkę i doznaję
ję dziwnego niepokoju, — który jednak
nie wydaje mi się przykrym. Owszem
ma coś z rozkoszy oczekiwanej i bliz-
kiej wiadomości. —
W czasie wakacyj spędziłem kilka dni
w górach, całkiem samotnie i wtedy prze-
bywając sam na sam z naturą, nie mogłem
wyjść z podziwu, że te rzeczy niby to dobrze
już znane i przetrawione, dostarcza-
ją przecież zawsze coraz to nowych
i coraz wznioślejszych zagadek.
Co najważniejsza, nauczyłem się jeszcze
silniej krytykować tę całą wiedzę, któ-
rą już nabyłem. Dziwne jest prawo,
że człowiek, póki pracuje naukowo,
nie umie uchronić się od błędu
Goethe'owskiego Wagnera i ule-

ga o końcu zdolności, że przecież już coś zdobyłem i chciałbym o krok przybliżyć się do rozwiązania najwyższej tajemnicy. Dopiero chwilowe oderwanie się od książek i zwrócenie się do życia okazuje własną głupotę i bezsilność.—

Wobec tych wielkich przejść wewnętrznych mały tylko sprawia mi kłopot pewna trudność w uzyskaniu posady w Krakowie. Sołtysik, który jest referentem mego podania, jest mi bardzo przychylny, napotyka jednak na pewne trudności u Dembowskiego, który ma swoich protegowanych. Udałem się po radę do bawiącego tu obecnie prof. Natansona, a ten zapewnił mnie, że dla Ojca byłoby to rzeczą łatwą przeprowadzić tę sprawę we Lwowie. Jeśli więc te rzeczy nie byłyby dla Ojca zbyt trudne, — byłbym niezmiernie wdzięczny, gdyby Ojciec zechciał nie odmówić mi swej pomocy. Sołtysik proponował mi posadę w Przemyślu.— Zapewne, miejsce to może dostarczyć wiele pola do skupienia się i pracy nad sobą, z drugiej jednak strony byłbym pozbawiony towarzystwa tylu osób, z którymi zżyłem się, a może nawet narażony na zupełną samotność umysłową.— Dlatego zaląkłem się i wymówiłem się od tej posady.—

Tymczasem, korzystając z wolnego czasu

staram się uzupełniać nieco tę strony językoznawczego, które ostatniemi czasy zaniedbałem. Czytam się przedewszystkiem i The history of England Macaulaya, aby nie wychodzić z wprawy w angielskim a przytem przygotowywać się nieco do kwestyj społecznych. - Przy tem pracuję nad tem, aby nabrać jak najwięcej sił fizycznych, uprawiam więc systematycznie gimnastykę.
Rozpisałem się dużo o sobie, ale mam nadzieję, że Ojciec wyrozumiale odniesie się do mego gadania, - przez wzgląd na wielką potrzebę mego serca, która mi każe szukać w Ojcu prawdziwego powiernika we wszystkiem, co tylko leży mi na sercu.
Przy furcie mówiono mi, że Ojciec z końca tego tygodnia będzie w Krakowie. - Jeśli na to pozwolą zajęcia Ojca, czułbym się nad wyraz szczęśliwym, gdybym mógł Go zobaczyć.
Tymczasem przesyłam najserdeczniejsze ucałowanie rączek i wyrazy synowskiej czci i przywiązania

Leon

Getynga 13 V 1909
Bertheaustr. 23.

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Długo nie donosiłem nic o sobie, bo chciałem naprzód poznać choć trochę tutejsze stosunki, aby móc cośkolwiek o nich napisać. Wpadłem tutaj w wir nauki niezwykle żywy i objawiający się na wszystkich polach. Pomiędzy filozofami króluje tutaj Husserl, którego szkoła liczy już znaczną liczbę uczniów, nie tylko w Getyndze, ale w całych Niemczech, zwłaszcza w Monachium, gdzie reprezentuje ją docent Pfänder. Hasłem ich walka z psychologizmem i dążenie do ugruntowania absolutnego poglądu na świat. Najbardziej może zbliżają się do Platona.
Szkoła Friesa liczy tutaj także kilku wybitnych przed-

stawicieli. Prócz Nelsona naj-
wybitniejsi są Hessenberg i Grelling.
Wszyscy oni stoją w bliskim
kontakcie z problemami teoryi
mnogości, które mnie niezwy-
czaj interesują. Nelson habili-
tował się tutaj w zimie, a te-
raz ogłosił pierwsze wykłady.
Główną jego ideą jest walka
z teoryą poznania, którą uwa-
ża za niemożliwą, wychodząc
z zasady, że sama teorya
poznania musi być poznaniem,
jeśli ma mieć jakąś wartość;
skoro zaś tak jest, musimy
wyjść z poznania, jako dane
przed wszelką krytyką.
Prócz filozofów słucham Abra-
hama, którego wykłady o zasa-
dzie względności w fizyce są
niezmiernie zajmujące.
Od wczoraj jestem członkiem
tutejszego towarzystwa ma-
tematycznego, do którego na-

lecz najwybitniejsi tutejsi uczeni.
Wykłady, posiedzenia, czytelnia i t. p. zajmują mi prawie cały dzień, tak że dopiero wieczorem wychodzę na przechadzkę, ażeby cieszyć się widokiem kwitnących wiśni i filozofować! Dawno nie czułem się tak szczęśliwym i zrównoważonym jak teraz. Zrobiłem tu kilka bardzo dobrych znajomości; prócz kilku matematyków i filozofów poznałem młodego Hildebrandta syna rzeźbiarza monachijskiego. Niezmiernie miły i inteligentny młody człowiek. Filozofujemy wspólnie i mówimy dużo o życiu i kwestyach społecznych. Twierdzi, że we mnie spotkał pierwszego członka narodowości uciśnionej, który umie mówić nie

tylko dobre ale i złe strony swego społeczeństwa.
Z całego serca dziękuję księdzu Ojcu za parę słów wiadomości. – Spodziewam się, że zdrowie Ojca jest jak najlepsze.
Piszą mi z Krakowa, że tam deszcze i zimno, a w Zakopanem podobno śniegu na stopę. Tutaj, wprawdzie dni są chłodne, ale pogoda od kilku tygodni trwała. –

Całuję najserdeczniej ręce Ojca

Szczerze przywiązany

Leon

Getynga 8 czerwca 1908
Bertheaustr 23.

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Serdecznie dziękuję Ojcu za łaskawe przesłanie mi tak interesującej rozprawy o Witelonie i piękną karteczkę. Piękne lato i kwieciste ogrody przywodzą wspomnienia niezapomnianych dla mnie przechadzek z Ojcem po plantach krakowskich, kiedy wydawało mi się, że cudownym sposobem znalazłem się w gaju Akademosa, na słuchanie pięknej myśli, kiedy nawet powszechna publiczność krakowska zamieniała się w dzieci błądzące wśród drzew, zadumane o wielkiej idei. Im dalej zagłębiam się w myśl o sztuce, tem bardziej uczę się cenić naukę Ojca, przedziwnie głęboką i prostą, chociaż dla pojęcia trudną

i coraz silniej odczuwam potrzebę wymiany myśli z Ojcem. –
Nauka niemiecka jest potężna, ale dla mnie jest przykra, ponieważ nie rozumie piękna. Uczeni tutejsi robią naogół w życiu wrażenie jak najlichsze, mają się wrażenie kupców zachwalających swój towar. – Przytem szalona nerwowość w dobijaniu się o pierwszeństwo i życie stadowe tych ludzi wzbudzają wprost ból i zniechęcenie. Należeć do takiego tłumu, pisać przyczynki do przyczynków – nie potrafię tego nigdy zrozumieć i pogodzić się z tem.
Były teraz prawie dwa tygodnie świąt. Skorzystałem z czasu i zrobiłem kilka przechadzek zamiejscowych. Okolica jest tu niezmiernie ubogą, – można powiedzieć

jeden wielki ogród, jeden najmniej niewinnych zapaleńców. Byłem w München u rzeźbiarza Wierzy z Fidolą w Wezerę, wstępowałem na Fuldzie wzdłuż stromo opadających lesistych wzgórz przeglądających się w szybkie wody. – Byłem na zamku Hansstein, gdzie opadły mnie wszystkie duchy raubritterów i okrutnego barbarzyństwa, tak widocznego jeszcze tutaj w duszach ludzkich, chociaż ogólnie jest lepiej niż u nas.

Wykłady zaczęły się w tym tygodniu. Nelson nie zachwyca mnie formą. Jest to niepokaźny człowieczek, z nadmiernie rozwiniętą dolną częścią twarzy. Mówi nad wyraz monotonnie i rozwlekle. Wykłada przytem elementarne rzeczy z logiki nie dodając wiele oryginalnego. –

Husserl czyta wykłady, opracowane
bardzo starannie, ale powiedziałbym
także nieco za rozwlekle. Są
to rzeczy w gruncie rzeczy stare, ale
opowiedziane jako objawienie nowej
ery w myśleniu ludzkiem. Stadowe
skłonności ujawniają się bardzo silnie
pomiędzy jego uczniami, którzy mnie-
mają mniej więcej, że właściwie dopiero
od niego zaczęła się filozofia. W tych
dniach habilitował się tutaj młody
uczeń Husserla, monarchista dr Reinach
nadzwyczaj sympatyczny i inteligentny
człowiek, chociaż zanadto swoje za-
palony. - Najbardziej objektywnym
jest niejaki dr Konrad również mona-
chista.-
Zanasłuchawszy się już wiele, zabra-
łem się do pisania. Chciałbym wydać
najpierw książeczkę o badaniach
nowszych nad logiką, w szczególności
o pracach Russel'a, - równocześnie
pragnąłbym jeszcze raz wrócić do starego
problemu indukcji matematycznej, któ-
ry wreszcie może uda się ostatecznie
załatwić. - Całuję serdecznie ręce Ojca
i pozostaję szczerze przywiązanym
Leon

10 VIII 1909

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Z prawdziwą boleścią donoszę Ojcu, że dotychczas nie udało mi się widzieć pana Zachariewicza. W zeszłym tygodniu złożyłem mu wizytę w jego mieszkaniu przy ul. Prewnica l. 32, nie zastałem go jednak w domu. Do dziś dnia daremnie oczekuję go u siebie.–

Poza tem pobyt w Zakopanem jest jak zwykle bardzo miły, tem bar–

3/14

dziej, że pogoda jest idealna. Zastałem w domu wszystko jak najlepiej. W Zakopanem i na Adamówce jest ruch, jakiego nie pamiętam od dawna. Wiele czasu spędzam sub Jove, zajęty kontemplacyą idei uzmysławiających się w postaci potężnych łańcuchów górskich i dziwię się, jak bardzo zbliża się abstrakcyjna myśl do życia, jeśli tylko to życie wyzbędzie się codziennych małostek.

Serdecznie całuję ręce Ojca, prawdziwie przywiązany Leon

Zakopane, Adamówka
10. VIII 1909

Chwistek | 1.IX 1909 315

Czcigodny i Kochany
Ojcze,

W dniu Imienin przesyłam Ojcu najserdeczniejsze życzenia i wyrazy najgłębszego przywiązania. Spodziewam się, że zmęczenie z powodu podróży tychto ustąpiło i że obecnie jest Ojciec zadowolony z pobytu za granicą. Spotkałem w tych dniach kompozytora Różyckiego, który powracał właśnie z Wenecyi: opowiadał, że temperatura jest tam obecnie nadzwyczaj miła; cieszyłem się, że Ojciec tam właśnie jest teraz i korzysta z darów tego pięknego kraju.

Ja z pobytu w Zakopanem
jestem bardzo zadowolony.
Cały czas było bardzo
ciepło i pogodnie. Wypo-
czywałem w całej pełni, stro-
niąc od zajęć szkolnych,
a poświęcając czas przeważnie
niedalekim przechadzkom,
samotnym lub w towarzystwie
miłych znajomych.-
Z Zachariewiczem poznałem
się w końcu i doznałem
tak najmilszych wrażeń.
Nadzwyczaj zabawna była
historya naszej znajomości.
Przez całe 3 tygodnie

odwiedzaliśmy się wzajemnie,
nie mogąc się żadną miarą
spotkać. Nawet wszystkie zapo-
wiedziane listownie nie uda-
wały się systematycznie
z powodu jakichś nieocze-
kiwanych przeszkód. W końcu
zapoznał się p. Zacharkiewicz
z moją żoną, która
wiele mi opowiadała o nim, a
ja nie mogłem od dłuższego
czasu dojść do tego żeby go
poznać. Co prawda mieszkamy
bardzo daleko od siebie i trzeba
wybierać się z wizytą na kilka
godzin co najmniej. – Dopiero
przed kilku dniami zastałem

go w Domu. Była to prawdziwa przyjemność. Wyśmialiśmy się jak dobrzy znajomi i niebawem wyprzągała się jak najmilsza rozmowa. —
Niestety nie zabawię jeszcze długo tutaj. Odjeżdżam z Dziadziem na dzień konwokacji, który była tym razem nie zawiedzie.

Przesyłam Ojcu uszanowanie, ściskam serdecznie i pozostaję z prawdziwą czcią i przywiązaniem

Leon.

Od Mamy, Ciotki i siostry załączam najlepsze ukłony i życzenia w dniu imienin.

[1911 albo 1912]

317

Czcigodny i Kochany Ojcze,

prawdziwie boleję, że wczoraj nie mogłem widzieć Ojca. Jestem co prawda w tym czasie źle usposobiony, bo mam masę pisania z powodu matury, a to nie pozwala mi dostatecznie przejąć się włoską atmosferą tego tygodnia. Pracę wykończyłem, jak mogłem najlepiej, nie zdążyłem tylko przepisać tego porządnie, ale mam nadzieję, że się może

318

bez tego obejdzie. Równocześnie przesyłam ją Ojcu wraz z referatem Twardowskiego i moją odpowiedzią. Tego referatu Twardowskiego niech Ojciec będzie łaskaw nie oddawać Ułanowskiemu bez zwrotu kosztu, jak mu wspomniałem napisać. — Przepraszam najserdeczniej Ojca za tyle kłopotów, jakie Ojcu sprawiam i dziękuję z całego serca za dobroć i wyrozumiałość Ojca, której tyle dowodów otrzymałem.

Całuję serdecznie ręce Ojca i pozostaję z prawdziwą czcią i przywiązaniem

Leon Chwistek

319

Sobota wieczorem.

25. V. 1912.

Szanowny i Kochany Ojcze,

Z radością pośpieszam donieść Ojcu, że intryga nie udała się na całej linii. Dzisiaj mówiłem ze Sołtysikiem, bardzo szczerze i pozyskałem go dla moich planów. Obiecał mi urlop, z tym dodatkiem, żebym zdawał egzamin. Ja chętnie się zgodziłem, bo chociaż głównie chcę się zająć filozofią, to nie

mi nie szkodzi słuchać
w Paryżu wykładów fizy-
ki.- Mam uczucie, że
cały ten pomyślny obrót
sprawy zawdzięczam tej
sile wewnętrznej, jaką
Ojciec przez swoją bezmier-
ną dobroć i wyrozumia-
łość potrafił we mnie
wlać – i dlatego nie mogę
się powstrzymać, żeby
natychmiast, nie cze-
kając osobistego widzenia
się, wyrazić Ojcu moją
wdzięczność i czułość

320

jaka mi wzbiera w sercu.
Wczorajszy wieczór będzie dla
mnie niezapomniany i
będzie wiecznym dowodem,
że wszystko co niskie, musi
ugiąć się ostatecznie przed
prawdziwą mądrością i wiel-
kiem sercem.—

Całuję z miłością ręce Ojca

Leon Chwistek

14 XI 1912

Czcigodny i Kochany Ojcze.

Nie pisałem długo, bo chciałem donieść coś pozytywnego o sobie. W rezultacie zakopałem się tak w naukę, że świata Bożego nie widzę. Słucham wykładów Boussinesq'a (hydrodynamika) Koenigsa (Dynamique des milieux continus) i Darboux (teorya powierzchni). Filozofię na razie nie rozpoczynam zupełnie. — W pierwszych dniach wiele zwiedzałem i byłem w Operze. Teraz jedyną rozrywką jest Luwr, a osobliwie sztuka włoska. Prócz tego chodzę

trochę na rysunki, co bardzo
odświeża umysł.—
Jedna rzecz mnie niepokoi,
to to, czy będę mógł zrobić
sprawozdanie, któreby po-
dobało się przełożonym.—
Właściwie nie będę miał
nic do powiedzenia prócz tego,
że słuchałem wykładów i pra-
cuję, bo tu nawet indeksów
nie mają.
Urządziłem się bardzo skromnie
i niewiele pieniędzy wydaję.
Warunki pracy są tu o wiele
lepsze niż w Krakowie, bo
ruch i życie dokoła nie pozwa-
la popaść w spleen. Miesz-
kam w dzielnicy starej, bar-
dzo ruchliwej niedaleko
Luwru. Notabene, dowie-
działem się wczoraj, że

to na mojej właśnie ulicy zabili pana Curie.
W niedzielę wybieram się do Odeonu na Malade imaginaire, jest nowa inscenizacya, podobno bardzo staranna i mają grać wybornie. —
Pogoda od kilku dni fatalna, mimo stosunkowo wysokiej temperatury (+5°R) odczuwa się zimno. Siadam z książką przy kominku i zdaje mi się że żyję w dawnych czasach, przypominają mi się medytacye Kartezyusza. Pomimo republiki czuje się tu więcej tradycyi niż u nas. Nie mogę oczywiście o hotelach całkiem nowożytnych, ale bardzo wiele domów jest takich jako były za Ludwików, a zatem jest atmosfera wielkiej sztuki dawnych wieków.

Nie śmiem trudzić Ojca prośbą o odpowiedź, a jednak pragnąłbym gorąco wiedzieć zwłaszcza jak zdrowie Ojca, — czy poprawiło się od września.

Przesyłam Ojcu wyrazy prawdziwego przywiązania i głębokiej czci

Leon. Chwistek

Paryż 14. XI 1912

47, Rue Dauphine.

23 I 1913

Czcigodny i Kochany Ojcze.

Nie wiem jak mam dziękować
Ojcu za troskliwą pamięć o mnie.
Wiadomość o urlopie była
naprawdę radosna, bo muszę
wyznać, myśl o powrocie
do gimnazyum jest pozbawio-
na wszelkiego uroku.—
Tutaj jest niezwykle miła,
ciepła, choć trochę wilgotna,
zima. W tej chwili mimo
spóźnionej pory siedzę przy
otwartem oknie.—

Miły klimat i brak nieprzy-
jemnych wzruszeń wpływa
korzystnie na umysł i
daje prawdziwą pogodę.
Wykłady z fizyki są napraw-
dę bardzo interesujące, zwłasz-
cza Boussinesq'a, który ode-
grał ważną rolę w historyi
nowożytnej hidrodynamiki.
W drugiem pół-roczu będzie
wykładał Milhaud: l'oeuvre
philosophique de Leibniz,
co bardzoby mnie zajmowało,
ale niestety koliduje z Boussi-
nesq'iem. Bergson'a niema
w Paryżu, - wykłada w x któ-

wypuść z uniwersytetów zagra-
nicznych. – Fizyką zajmuję
się ile możności jak najgłę-
biej tak, żebym mógł dojść
do prac oryginalnych. Uśmie-
cha mi się myśl pozostania przy
fizyce, tembardziej że to nie
przeszkadza ale nawet pomaga
filozofowaniu. Myśl o habilito-
waniu się z filozofii zarzuci-
łem, bo zraziłyby mnie stosun-
ki, jakie w tym dziale panują.
Zgodnie z radą Ojca, wiele
korzystam z muzeów, a
nawet trochę rysuję anty-
ki w Luwrze. – O wiele
mniej pokazuję się w tea-
trach, a jeśli idę to

wybieram coś klasycznego.
Całą siłą muszę hamować biblio-
manię, bo niezwykle spotyka
się tu kurzości bardzo cenne,
które można nabywać bardzo
tanio. Dzisiaj kupiłem za
20 centimów doskonale zacho-
waną geometrię Legendre'a,
drukowaną w Paryżu w roku
VIII ym.

Przesyłam Ojcu wyrazy głębokiej
Czci i prawdziwego przywiązania
i jeszcze raz dziękuję z całe-
go serca za okazaną mi łaska-
wą troskliwość

Leon Chwistek

Paryż 23 I 1913

Fuenterrabia

Fuenterrabia

24. VIII 1913.

325

Drogi i kochany Ojcze.

Wobec nadchodzącego dnia imienin Ojca posyłam Ojcu moje najserdeczniejsze życzenia. Wiem, że Ojciec nie umie brać mi za złe mojego systematycznego oddalania się od gimnazjum, mam jednak przekonanie, że zwyciężywszy pracą systematyczną, której tam się nauczyłem, do innych celów będę mógł uzyskać znowu pochwałę Ojca. —

Sierpień spędziłem nad brzegami

oceanu między Biarritz a San
Sebastian. W San Sebastian
widziałem walkę byków, a w Biarritz
kąpałem się w srebrnej fali,
o której dotąd marzyłem [illegible].
Tutaj kąpiel jest miła, fala
łagodna, miejscowość cicha,
starożytna. Twierdza z cza-
sów Karola V, z dobrze zacho-
wanemi fortyfikacyami i
zamkiem. Niedaleko Cabo
Higuer z zamkiem wybudo-
wanym przez Filipa II. ad
coërcenda piratarum latrocinia.
W powietrzu jest spokój i sło-
dycz, która usypia wielki
smutek i budzi myśli
jasne i dobre. Hiszpanie
są ludzie bardzo sympatycz-
ni i grzeczni. Zrobiłem

tutaj kilka miłych znajomości, między innemi z rodziną ministra byłego Ugarte. — Po hiszpańsku nie nauczyłem się tak wiele, bo czas zbyt krótki, ale od biedy mogę już zaratować [illegible]. Co prawda nie jest tu trudno spotkać ludzi mówiących trochę po francusku. Chcę tu pozostać do 7go września, potem wracam do Paryża, gdzie zatrzymałem mieszkanie.

Przesyłam Ojcu najserdeczniejsze ucałowania rączek i wyrazy najgłębszej czci i przywiązania. Będę wdzięczny za parę słów odpowiedzi i wiadomość o zdrowiu Ojca i o tem czy wakacye się udały.

Leon

Paryż 12 IX 1913

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Do głębi wzruszony nowym dowodem niewyczerpanej dobroci i łaskawości Ojca, pośpieszam z najserdeczniejszem podziękowaniem za tak miły list, który dzisiaj otrzymałem. Cieszę się niewypowiedzianie dobrym stanem zdrowia i tak ożywioną działalnością Ojca. Zawsze mi przykro, że wspólna wycieczka na zebranie Görresowe nigdy

dotąd nie doszła do skutku;
nie mniej żałuję, że przez moje
zasiedzenie się za granicą tyle
miłych wizyt u Ojca odpadnie.
Nie sposób było wracać już
teraz. Widzę, że niepodobna
zaczynać pracę w gimnazjum
bez poprzedniego przeprowadze-
nia habilitacji z fizyki, a
do przygotowania tego nowego
przedsięwzięcia potrzeba
czasu. Wiadomość o urlopie
dostałem dopiero w Paryżu.
Ucieszyłem się ogromnie bardzo.
Ujejski jest najlepszy chło-
pak, ale ma jedną wadę, —
brak dyskrecji, i to spra-
wia, że zawsze jestem w sto-

smutku od niego z rezerwą. —
Pobyt w prześlicznym kraju i
rozkoszne kąpiele morskie
wpłynęły wybornie na zdrowie
fizyczne i moralne. Pracuję
wiele i zachowuję przez cały dzień
jak najlepsze usposobienie. Pa-
ryż jest teraz pusty, ale bar-
dzo miły. Jestem zupełnie
sam, bo znajomi jeszcze
się nie poprzyjeżdżali. Zresztą
spodziewam się wkrótce Papy,
a może i mojej siostrzyczki.
Nie wiem, czy pisałem Ojcu,
że wiosną Mama spędziła
tu cały miesiąc. Filozofią
oficjalną mało się zajmuję.
Prócz wybornej i bardzo głęboko
napisanej, a popularnej książ-
eczki Russella p.t. Problems

of Philosophy, dawno już z filozofii nie czytałem, ale filozofuję wiele, do czego przechadzki po Paryżu, gdzie wśród tłumu jest się naprawdę samotnym, – doskonale dopomagają. Konstatuję coraz silniejsze wzmaganie się ducha religijnego we mnie i widzę jak ziarno zasiane przez Ojca kiełkuje powoli z większą siłą.

Przesyłając najserdeczniejsze wyrazy czci i przywiązania i osobliwsze wyrazy podzięki za słowa błogosławieństwa, które są dla mnie skarbem nieocenionym, – pozostaję zawsze tenże sam

Leon.

Adresuję do Krakowa, w przekonaniu, że list natychmiast Ojcu oddadzą.

8 V 1914

Czcigodny i Kochany Ojcze

Strasznie dawno do Ojca nie pisałem, co jednak wcale nie dowodzi, żebym rzadko myślą ku Ojcu się nie zwracał. To, co Ojciec zapisał w mojej duszy, niczem z niej już wytrzeć się nie da, bez względu na to, co się ze mną dzieje i choć może nieraz zasłużę na nagany Ojca.— Już to tam ostatnie

mowi o nauce, które napewno do Krakowa dotarły, musiały Ojcu sprawić wiele radości: — nic tam nie było o filozofji, ale zato o innych naukach bardzo barbarzyńskich. A jednak, wbrew pozorom, cały zatopiony jestem w nauce. Nawiązałem stosunki z tutejszym fizykiem Bouasse'em i przygotowuję pracę z zakresu teoryi o płynięciu rzek, którą on wymyślił jeszcze w latach siedemdziesiątych. W ostatnich czasach zno-

w mniej mam czasu
na filozofję ale w zimie
był okres wielkiego rozmy-
ślania, pod wpływem
Bergsona. W zeszłym
roku był w Ameryce
i dopiero teraz było
mi danem go słyszeć,
a potem przestudyo-
wałem Matière et
Mémoire. Jego dowody
nie są ścisłe, ale nie
spotkałem autora, który-
by tak podniecał do myśle-
nia jak on. – Od proble-
mów Bergsona przeszedłem
do analizowania indy-
widualnych różnic

w systemach filozofów.
Nie wiem czy o jakimś syste-
mie można powiedzieć, że
jest bezwzględnie prawdziwy.
Wiele jest fałszywych, a
mimo to nikt im nie od-
mawia wielkości. Ten fakt
możliwości wielu syste-
mów filozoficznych wyda-
je mi się ważny bardzo
i chciałbym choć tro-
chę przyczynić się do
jego wyjaśnienia. —
To, co dotychczas napi-
sałem nie jest zbyt
obszerne, ale wszakże
znaczne, gdy będzie
trzeba myśleć o

331

opracowania szczegółów.
Do Krakowa przyjadę
w pierwszych dniach lipca
i wtedy przedewszystkiem
potrzebuję ucałować się
Ojca. Cały ten rok
w Paryżu był bardzo miły,
wiele pracowałem, używa-
łem dużo życia towa-
rzyskiego, często bywa-
łem w Operze i w te-
atrach. Ostatniej
niedzieli byłem z panami
w Versailles. Park
o tej porze jest tak
cudny, że trudno poka-

niowaé najdrobdre marrenia jeno, kiedy po południu 1 byłyśmy w tłumie gapiów oglądać samochody wyścigowe, wydawało mi się, że jeszcze raz wyglądam Maryi Antoniny z pałacu i że będą się działy jakieś rzeczy okropne.
Trudno wyobrazić sobie coś milszego jak Paryż na wiosnę. Troska na żaden sposób człowieka się nie czepia. Nie jest to ten stan roztkliwienia, jakiego doznaje się na południu. Przeciwnie, tu się mało [illegible] myśl jest bardzo

332

nerki i grzbki, ale jest wielkie porucie siły życiowej i jakaś lekkość serca.
Rozpisałem się, nie bacząc na to, że w ten sposób mógłbym kontynuować jeszcze bardzo długo, a Ojciec ma tyle innych rzeczy o wiele ważniejszych na głowie.
Kończę więc przesyłając wyrazy najgłębszej czci i synowskiego przywiązania. Leon

47, Rue Dauphine 6e

8. V 1914

Wiedeń 6. XI 1915

Reserve-Spital No 1

Mariahilferstrasse 22

Czcigodny i Kochany Ojcze,

Po Odyssei odbytej w Królestwie, na Litwie i na Wołyniu, leżę w szpitalu. Z pola wysłałem do Ojca jedną kartkę, ciekawy jestem czy doszła. Kiedy pomyślę, ile zaszło różnych rzeczy nowych i ciekawych od czasu kiedy Ojca po raz ostatni widziałem w Krakowie, — ile

doświadczeń nowych i nieoczeki-
wanych przyszło przeżyć, —
jakaż radość napływa do duszy
na myśl, że mogę niedłu-
go znowu Ojca zobaczyć, w tej-
samej bibliotece, w któ-
rej czytaliśmy Senekę i że
będziemy rozmawiali o tem
wszystkiem. Po przeżytym
niezupełnie udanym wystą-
pieniu wojennym w lecie
zeszłego roku, chorowałem
długo w Wiedniu, a później
pracowałem tu w N. K. N.
Spotykałem tu prof. Stern-

bacha, który opowiadał mi
że Ojciec jest przy dobrem
zdrowiu. Był to bardzo zły
okres, pełen niepewności
i niepokoju, który zakończy-
ło dopiero wstąpienie do arty-
lerji: Seuw Philippos i
oto znowu jestem w Wiedniu.
Nie przypuszczam, żebym
jeszcze przydał się na co
w armii, bo serce coraz
bardziej odmawia posłu-
szeństwa. Chwile samotne
życia szpitalnego poświęcam
filozofji. Przygotowuję książkę

trochę może zryzykowną, ale
pisaną w wielkiem natchnie-
niu. Zresztą w życiu mojem
zaszły zmiany zasadnicze,
o których początku Ojciec
pewnie pamięta. Nie mogę
powiedzieć, że już jestem na-
rzeczony, ale wszystko tak
mi się składa, że chyba nieza-
długo będę człowiekiem
żonatym. Jest to tasama
historja, której początki
obserwował Ojciec swojego
czasu w Krakowie.
Papier się kończy, choć list
daleki jeszcze końca, ale
kto wie, może niebawem będę
na Dobrowskiej. Wyrazy najgłębszej
czci i przywiązania. Zawsze kochający Leon

335 Atessa (Abruzzi) Italie 30 VIII 1893
30 Août, '93

Monsieur; Je vois bien annoncé dans nos Revues philosophiques votre ouvrage „Historyja Filozofii Greckiej," mais sans nom d'éditeur: et comme il me semble qu'il serait utile la traduire en italien, (nous manquant une histoire récente) je vous prie ou de m'indiquer où je dois m'adresser en me donnant la faculté de traduire, ou bien de m'en envoyer un exemplaire en échange de mes „Études littéraires." Veuillez aussi avoir l'extrême obligeance d'adresser le livre chez moi à "Roma, Via Lungara, 31," où je vais revenir.

J'attends une réponse, et j'ai l'honneur, Monsieur, d'être

Votre bien dévoué

Prof. D. Ciampoli

N.B. Sul lato anteriore si scrive soltanto l'indirizzo.

(Chemin de Russie)

CARTOLINA POSTALE

(CENT. 10.)

A Mr. le Dr. S. Pawlicki

Prof. de Philosophie

Krakau

(Cracovie)

(Provincia di Pologne)

336 Roma, Luglio 31 16 IX 1893
14.

Illustre Sig.r Professore,

Grazie della sua gentile risposta, la quale mi ha fatto cara impressione perchè scritta in italiano. Oggi Le ho mandato una copia de' miei „Studi letterari," ove vedrà che mi occupo di letterature slave, e anche di polacche. Lei mi mandi il 1° Vol. e vedrò se debba tradursi in Italia. Il resoconto dell'„Accademia delle Scienze" non mi è giunto: come mai? Siccome dunque potrebbe smarrirsi, mi mandi il suo volume „raccomandato" alla posta. Se Lei conosce qui, in Roma, qualche polacco che possa, meglio di me, tradurre la sue opere, mi dia l'indirizzo e cercherò di metterlo in relazione con l'editore. La ringrazio d'una risposta e La prego di credermi con singolare stima

devmo suo

D. Ciàmpoli

CARTOLINA POSTALE

(CENT. 10)

NB. Sul lato anteriore si scrive soltanto l'indirizzo.

93

All' Illmo Sig^r^ Prof^r^ Pawlicki

Via Lobzovska, 8

Cracovia

(Provincia di Austria)

Roma, Lungara 31 6 X 1893

6 8bre 93 337

Monsieur : Il y a presque trois semaines que je vous ai envoyé mes „Études littéraires" en attendant votre livre, mais je ne vois pas de réponse. Veuillez bien, Monsieur, avoir l'obligeance de me dire si mon livre ne s'est pas égaré et de "recommander" le vôtre. Croyez-moi votre bien dévoué

D Ciampoli

NB. Sul lato anteriore si scrive soltanto l'indirizzo.

CARTOLINA POSTALE

(CENT. 10.)

93

A M.r le Prof.seur Pawlicki

Via Lobzovska 8

Cracovia

(Provincia di Austria)

[List pisany do księżnej Lubomirskiej kopia ręką ks. Pawlickiego] 38

Wierzenica 27. III. 94 =

.... Śmierć Ojca, choć tak niespodzianie szybko nastąpiła, była tak łagodna, tak bez wszelkiej agonii, boleści lub trwogi nawet cichą i spokojną, że w smutku i okropnościach naszego osierocenia pozostawiła nam tę pociechę, że prawie za łaskę Bożą uważać trzeba dla Ojca naszego. Groziła bowiem wprost głodowa śmierć. Ponieważ w ostat. dniach nie mógł przełknąć a na sztuczne odżywianie za pomo. sondy nie chciał się mimo próśb naszych i doktorów zgodzić, już chcieliśmy się decydować. Tatkę uśpić i sondę mimo woli i wiedzy Jego wprowadzić. Otóż po śmier. przekonał się p. Fran. Chłapow., że tumor kostny, który początkowo utrudniał, a wreszcie

uniemożebniał przetykanie, nie byłby po-
zwolił na przejście sondy. Bylibyśmy
tylko na próżno Ojca męczyli a co gor-
sza, bylibyśmy, tak Tatka jak my,
na parę dni wprzód się przekonali, że
ratunku już żadnego nie ma i śmierć
i to głodowa, nieunikniona. Stanowczy
opór Ojca mego w tej mierze siebie
i nas od tych okropnych wrażeń oca-
lił a chyba jako nagrodę za taki
żywot można tak cudownie łagodny
zgon Jego poczytywać. Zasnął tak
spokojnie i łagodnie, że w rzeszy osób klęczących
przy łóżku, a było między nami dwóch
doktorów, nikt z nas chwili nie dostrzegł
w której życie ustało. Na tydzień przedtem
spowiadał się i komunikował; w poniedziałek rano

otrzymał oleje święte; bisk. Likowski,
którego mowę żałob. przesłałę Szanow.
Książe, gdy tylko z druku ją otrzy-
mamy, sam Go spowiad. i kilkakrot.
podcz. choro. odwiedz. Do ostat. chwili
prawie zachow. nie przytomno. tylko,
ale świeżo. umysłu i zainteresow. się
wszystkiem co w koło Niego się działo.
Na dwa dni przed śmier. z posłami
o polityce rozmaw.; nam i tym wszy-
stkim bliższym, którzy Go odwiedz. przy-
szli, błogosław. żegnając się z wszyst-
kiemi a niezmąconą niczem pogodą
umysłu, która całe życie Jego cechowała
pozostawił niezatarte wrażenie nie tyl.
na nas, ale na wszystk. świadkach Jego
ostatn. chwil.

Ostatniemi czasy prawie wyłącznie swym
Ojcze naszem był zajęty, którego rękopis
mi oddał dając wskazówki co do Jego
wydan. Czyt. kazał go sobie głośno, pytał
o zrozum. i nigd. nie pamiętam Ojca mego
tak rozu tak objaśniającego najdrob.
szczegóły, jak w owych dniach, gdzie Ojcze
nasz czytaliśmy. To „trzecie dziecko swoje"
jak sam Ojcze nasz nazyw. było treścią
całego życia Jego i jak sam mi mówił
w ostatn. dniach, „słoś" pacierzowy wszystk.
dzieł Jego, bo wszyst. co napis. i Drogi
Ducha i Prolegom. i naw. rozprawka o
Ochronk. wiejskich, wszystko się w nim mieści
wszystko to gałązki z jednego pnia, który
opuściłem a pośrednio owe gałązki wy-
robić"..... A. Cieszkowski

Wierzenica 31. XII. 94.

Mój drogi.

Niezmiernie się ucieszyłem w przejeździe
przez Warszawę gdy mi Tadzio powiedział
że Ciebie tam zobaczę. Chciałem się rozga
dać z Tobą o broszurce, którą Ci posyłam
bo faktycznie na sercu mi leży że wydru
kowali w niej list mój, prywatnie do prof
Wicherkiewicza pisany. Dali mi tych odbi
tek kilkanaście, za co im b. wdzięczny jes
tem, mogąc je posłać tym, którym pamięć
Tatki droga, a list ten nieszczęśliwy nie prze
staje mnie trapić. Posłałem wczoraj jedną
broszurkę Pani Róży, jedną Twemu stryjowi
do Kotowiecka. Za wiele mnie kosztuje za każ
dym razem usprawiedliwiać nieszczęśliwy ten list
(a nikogo nie śmiem nużyć elukubracyami dłu
giemi) i nie wypowiedzieć co mi na sercu leży. Bo
nietylko conwenansowy czysto wzgląd mnie trapi
że, jak do P. Róży pisałem pod frankaturą
Ojczenasza zdawać by się mogło że własną
prozę narzucać pragnę tym właśnie którym

bym ją najchętniej oszczędzić pragnął, ale
wprost obawiam się aby ciasnotą swoją nie
zrobił ujmy pojęciu zakresu i doniosłości
takiej pracy. Bo choć prawdziwe to i ważne dla
zrozumienia Ojczenasza ale fatalnie ciasne i
niedojrzałe, dziś, zwłaszcza, gdy do połowy prawie
już II tom przeczytałem przynajmniej, i to co wówczas
pisałem wydrukowane widzę, najlepiej to czuję.
Po prostu wówczas nie więcej z Ojczenasza nie zna-
łem po za tym ustępem, i wysłałem pisząc owlist
że postawy Redakcji Rocznika do zrobienia kilku
słów przedmowy do tego artykułu, ale nigdy aby go
po prostu wydrukowali i to z moim podpisem, co
horresco referens, ale jest tak, niedostatecznemu
pojęciu znaczenia Ojczenasza tylko więcej jeszcze
wagi dodaje. Skutki mojej winy na Tobie się skru-
pią: kiedyśmy się w Warszawie nie spotkali, muszę
listownie ujmę uczynioną naprawić. Przeczytaj,
uważnie proszę Cię do końca wybacz jego długość
a w danym razie broń Ojczenasz od tak ciasne-
go pojęcia. Pamiętam jak kiedyś w Jurkowie
przy kominku Twoim szczerym żaleniu
się na polską nieprodukcyjność, krytykowałeś
generację podówczas żyjącą tem zdaniem, że
nie ma jednego Polaka, którego dzieła miały

by międzynarodowe znaczenie i mogły zwró
cić na siebie uwagę zagranicy, przypomnieć
się jej owocami intellektualnej pracy i stano
wiskiem w nauce zajętem dowieść, że nie
tylko istniejemy ale że z nami nawet liczyć
się wypada. Żądałeś aby Ci zacytowano jedno
nazwisko wywołujące rozgłosu zagranicą,... i
sam zacytowałeś Tatkę. Pamiętam jak dziś
że ani chwili nie miałem wrażenia żeby
to miał być kompliment ad usum Delphi
norum, którzy obydwaj byli między Twemi
słuchaczami. A mimo to i ja i wszyscy co
Cię słuchali, i Ty sam, dziś mam to prze
konanie, nie zdawałeś sobie sprawy jak
słusznie ten wyjątek przynajmniej (si ex
ception il y a) zrobiłeś. Dziś widzę i mogę
być przekonanym, że nie mówię tego pro
domo mea, że Tatka jedno z przednich
miejsc zajmie w rozwoju myśli ludzkiej
i rozumiem dziwnie dokładnie że godzina
Jego jeszcze nie wybiła. Nie chciałbym tu
jednego wyrażenia użyć, któreby trąciło przesa
dą i baczę pilnie abyś mnie o zawrót głowy nie
posądzał, a mimo to wyznaję że obecnie miejsce
Tatki na skali rozwoju ducha ludzkiego, pomię

być najpierwszemi Koryfeuszami jego
jest zapewnione w tych oczach. Bo jeżeli
Kopernik z geocentrycznego na heliocentry-
czne stanowisko nas wprowadził, Kant z do-
gmatycznej na krytyczną (transcendentalną)
filozofię naszą przedźwignął, Fourier z cywi-
lizacyi do harmonii nas przenieść usiłował,
toć Duch ten chyba ma prawo wierzyć w ideę
postępu Leibnitza, i że swą nieprzepartą siłą
odradzania się ma prawo wywiesić hasło: „Quo
non ascendam." A Tatka czy nam otwiera
na to nietylko że tak być powinno i tak być
musiało jak było, ale otwierając przed nami
daleko dalej sięgające jeszcze horyzonta, wy-
tknął ich kierunki i zawarował ich urze-
czywistnienie na jedynym tylko prawdziwym
gościńcu „którego bramy piekielne nie przemo-
gą" na objawionem Słowie. Distingue tempo-
ra et concordabit scriptura, to jedyne motto
które możnaby na Ojczenaszu położyć.
Te z głębi trzech ludzkości wydobytą potrzebę
i zdolność zarazem niepohamowanego a wsze-
stronnego postępu pośród Tatka obszu-
kać oznaczyć i wyświetlić, czyli uzasadnić
w Objawieniu, i nie w scholastycznych zapasach

nad literą ale wyzwolonym rozpamięty-
waniem ducha jego, całokształt wiedzy
dziejów i zadań ludzkości oświecił. I to
właśnie, a nie mniej lub większy zasób wiedzy
lub siła logiki, lub biegłość dyalektyki, choć
mimochodem wszystko to troje w stopniu nie-
pospolite - stanowi jego zasługę i warunek oso-
biste zupełnie stanowisko w rozwoju filozofii
i postępie Ducha ludzkiego. Bo on pierwszy
przejrzał że czas już nadszedł, aby ludz-
kość hołdująca niepohamowanej żądzy postę-
pu nie bała się już gniewu zazdrosnego
Bóstwa jak w starożytności, ani lekkomy-
ślnie odrzucała nierozwiązalnych na pier-
wszy rzut oka tajemnic Wiary, lub wy-
niośle im zaprzeczała, jak w naszej epo-
ce chrześciańskich niedowiarków, ale
wprost przeświadczoną była, że spełnia w
tem właśnie przez Boga samego nakreś-
lone jej przeznaczenie.
Dziś postęp nie może już być buntem Ty-
tanów przeciw Ojcu Bogów i ludzi, ani ostać
się przekonanie, że Prometeuszowym tylko

szlachcem, a więc wbrew woli Bożej pojedyń-
czych szczeblów jego dostąpić tworzeniu;
ani wreszcie przypuszczać się nie
godzi, aby, jak dotąd zwyczajnie było,
tak i na wieki wieków ludzkość każdo-
razowy swój postęp Prometeuszowemi iście
katuszami okupywać miała. Innemi sło-
wy przypuszczać się nie godzi aby
dziś wielkie tajemnice Chrześcijaństwa: od
kupienia Ciała i zbawienie od złego
wiecznie verbum absconditum pozosta-
wać miały. W tem właśnie przekonanie
i wiara że „nie masz nic ukrytego coby
na jaw nie wyszło, a z drugiej strony w
tym często wyrażonym głębokim poglądzie
(patrz w broszurce dołączony ustęp o Newtonie)
że świata fizycznego niedostateczna
znajomość odpowiada zupełnie ciemno-
ności (czasowej) Objawienia, i że przewodni-
czy postęp w jednego lub drugiego pozna-
niu obydwa na raz ich odsłania, gdyż
wzajemnie się jako correlaty warunkują

343

ją – w tem właśnie na wskroś Tatczynem
przekonaniu upatruję Jego znaczenie
i doniosłość dla rozwoju myśli ludz
kiej. Przyjmij przybliżenie że wiarą
to teleskop którą w pomoc rozumowi
przywołujesz trzeba tam gdzie krótkość
jego za ciasny horyzont mu zakreśla,
a patrz jak żywotnem i dodatkiem
staje się owe Credo quia absurdum
które było dotąd tylko kamieniem
obrazy dla wierzących. I w tym zrozumie
niu wszystko co w owym niezręcznym
liście do Wicherkiewicza o realności i spo
żytkowności jako postulatu Tatki powiedzia
ne jest nie tylko prawdziwem zupełnie
ale Mu ujmy nie przynoszącym, i sta
nowisko Ojcze nasz jako pnia z którego
wszystkie dzieła Tatki pochodzą, o ile dotąd
go poznałem, ściśle charakteryzującem.
Wyjeżdżam do Ujazdu w tej chwili, wybacz
żem Cię tak długo męczył i nudził, ki-
raj żem tego potrzebował, bo na serio fa-

talne sobie wyrzuty robiłem. Kiedym z powrotem z Królestwa ujrzał znów mój list do Wicherkiewicza wydrukowany i niezwłącznie z broszurką. Wysyłam je, bo dla tego głupstwa nie chcę tych którym panu Tatki droga ustępu z II tomu pozbawiać wszak powiedział Horacy: Aut ubi plura nitent in carmine non ego paucis offendar maculis. – Zresztą pocieszam się tem że dzieło same najlepiej za siebie odpowie i jak pisałem do p. Rosy niedojrzałe komentarze nic nie znaczą.
Dla mnie passe moi le mot Ojcze nasz to objawienie objawienia.
Czy mogę się prosić abyś z 4 broszur które ci przesyłam jedne dla siebie zatrzymał, jedne Ojcu Pawlickiemu dał jedne prof. Milewskiemu których adresu nie znam, a właściwie dla ostatniego czuję się zobowiązanym dla czci i miłości którą zawsze memu Ojcu okazywał a czwartą prof Tarnowskiemu.
Ściskam cię serdecznie życzę tak Tobie jak Twojej Pani najlepszego nowego roku Twój Cieszkowski.

Wierzenica 19/XII. 02.

Szanowny i Łaskawy Ojcze,

Cieszy mnie że podczas kilkodniowego pobytu mego w Poznaniu zanim dojechałem do Wierzenicy udało mi się wywiązać się z zobowiązań Krakowskich. Tomkowicz prosił mnie o wiadomość o pewnym manuskrypcie, czy znajduje się w Poznaniu w bibl. Raczyńskich. Przekonałem się że manuskryptu ani drukowanego exemplarza tam nie ma, natomiast w Tow. Przyj. Nauk aż 3 wydania żądanej książki się znajduje, o czem mu natychmiast kartką

[illegible], Dziś donieść nawet mo-gę że oprócz 3 wydań opisanych w mej kartce, Towarzystwo Przyj. Nauk nie inne-go nie posiada, nawet w dziale manu-skryptów, niedostępnym mi wówczas dla nieobecności dr. Ersepki.
Dziś również otrzymuję za łaskawym pośrednictwem znajomych odbit-kę artykułów Ks. Dr. Hozakowskie-go które wystarać się obiecałem Szanownemu Ojcu.
Spieszę przeto przesłać natychmiast otrzymaną odbitkę, a jeżeli pozwoliłem sobie wspomnieć o interesie St. Tomko-wicza, to w nadziei że może Ojciec o [illegible] manuskryptu powią-

śnić do Truskawie rzeczy, przy
widzeniu.
Ojciec zechce mi tę prośbę wyba-
czyć, jak również i moją a-calli-
grafię, gdyż piszę z łóżeczka, prze-
ziębiwszy się w Poznaniu. A że nie-
zmiernie mało czasu mam do cho-
rowania, uciekłem się zaraz do tę-
go heroicznego środka, aby czem
prędzej być znowu na nogach.
Przy okazyi pozwolę sobie donieść że
Przegląd Powszechny, którego P. Brz-
ezicka nie ma, posiada X. Cecylia,
która mówiła mi że bardzo chętnie
Ojcu go pożyczy. Na str. 12 niniej-
szej odbitki podane są roczniki dzie-

Krytyki O. Koppensa wyszły. O ile pamiętam artykuły z 900 r. są spokojniejsze a przeto objektywniejsze od poprzednich.

Raz jeszcze przepraszam za formę mego listu, czyli za moje dygresy[illegible]ty. Ks załączając życzenia Świąt wesołych i Nowego Roku pomyślnego zostaję Szanownego Ojca

szczerze oddanym sługą

A Cieszkowski

Wierzenica 26/V. 05.

Szanowny i Łaskawy Ojcze.

Natychmiast po przyjeździe do Wierze-
nicy napisałem do Leitgebra aby pod
adresem Ojca wysłał 5 tomów O. N. o
których mówiliśmy w Krakowie. A mia-
nowicie 3 exemplarze tomu I oraz z
Drogami Ducha, z których jeden miał
służyć Ojcu, drugi Akademii, trzeci
P. Ujejskiemu, - oraz 2 exemplarze
III tomu dla Łaskawego Ojca oraz dla
Akademii.

Mam nadzieję że nawet przy opie-
szałości naszych kupców wogóle, a-
nie końcu [?], bo nomina sunt odiosa -
książki już dojść powinny dziś rano

nego Ojca.

Piszę te słówko aby wytłomaczyć prze-
syłkę, której nie będąc w Poznaniu
nie mogłem nie to dedykacyą, ale
choćby jakimś znakiem życia opatrzeć
któryby nadał jej charakter grzeczniej-
szy. Oraz zarazem proszę Ojca o łaska-
we wytłomaczenie mojego milczenia
wobec p. Ujejskiego, którego grzeczność
w Krakowie mi okazana, conajmniej
liściku z mej strony wymagała z
prośbą aby łaskawie przyjął odemnie
tom I. o którym wspominał że w
Krakowie dostać go nie mógł.

Racz Ojciec przyjąć wyrazy prawdzi-
wego uszanowania odemnie i od
Panny Dembińskiej, wielce zobowiąza-
nej Ojcu za łaskawą pamięć.

Sługa
A. Cieszkowski

347

J. M. J. S. A. d. V. 26. Marzo 82.

Molto Reverendo Padre

Sta mane era venuto per sottometterle una modificazione, che si crede opportuna di apportare all'ultimo dei sei argomenti: e sarebbe la seguente ... - si dimostrerà finalmente che alla istituzione della Chiesa Romana, basata sul primato universale di Pietro concorsero ambidue gli Apostoli - La sostanza è la stessa, si è soltanto mutata la forma - La prego a dirmi se Ella v'incontra qualche difficoltà -

Rispetto al cominciar delle conferenze resta fissata la Domenica in Albis - 16. Aprile - Le confesso, che mi piacerebbe se si tenessero ogni 15. giorni, e l'ultima sarebbe il 25. Giugno - Ciò peraltro si rimette interamente al di Lei piacere -

Lo stesso le dico per l'ora - Quella delle 10. 1/2 ant. fu scelta come più comoda per l'Uditorio: la gioventù nelle ore pomeridiane ama più di andare a passeggio, che udir Conferenze - Se Ella poi amasse più l'ore pomeridiane si potrebbe stabilire alle 5 -

Voglia compiacersi di farmi conoscere il suo piacere, sulle tre domande pria di dare alle stampe il Programma - . Perdoni, aggiungo una quarta inchiesta: vorrei intitolar le sue Conferenze - Storico - Polemiche più che Apologetiche - Quel titolo mi sembra che possa attirar di più la classe poco religiosa, scopo a cui principalmente miriamo -

Con ogni rispetto mi dico

Della P. V. Dmo Servo

F. M. Cirino C.R.

348

24 déc

Le Temps
VIENNE
IX., HAHNGASSE 7
TEL. 14.204.

Mon père

Votre carte m'aurait fait beaucoup de plaisir si elle ne m'avait pas annoncé que votre voyage à Vienne était ajourné de plusieurs semaines. J'espère bien que ce n'est que partie remise à bientôt et que nous vous verrons ici au printemps.

J'ai été comme vous fort satisfait de l'heureuse conclusion de l'interminable séance du parlement. C'est la possibilité de travailler. Je suis sûr que l'impression aura été excellente en France où le Reichsrat n'était malheureusement connu que

par son record d'obstruction.

Toutefois je crains que la mise en action du nouveau règlement ne soit pas favorable immédiatement à ceux qui en attendent de bons résultats. C'est une arme à deux tranchants. Les surprises au début me paraissent inévitables.

Tout s'apaise à l'approche des congés ; nous aurons une bonne semaine de calme. Le procès Friedjung a enfin abouti à un arrangement ; il aurait mieux valu qu'il n'eut pas lieu. M. d'Aehrenthal s'est trompé et il a fait partager son erreur aux fameuses „leitende Stellen" qui n'en sont pas du tout reconnaissantes.

Une des grandes surprises de

cette semaine a été l'annonce de la prochaine nomination de Mgr Nagl comme coadjuteur à Vienne. Mgr Marschall ne s'y attendait nullement et en a été extrêmement affecté.

Je ne vous parle que d'événements récents. C'est notre défaut à nous autres journalistes. Nous vivons dans le présent, et tellement, que nous en oublions presque parfois qu'il y a un passé. C'est bon d'ailleurs pour notre métier, car si nous nous rappelions le passé, nous ne pourrions apporter aux petites batailles quotidiennes qui remplissent les gazettes l'intérêt nécessaire. Mais tout de même il est excellent, de temps à autre, de s'élever au dessus de la vie minuscule de chaque jour et de

monter assez haut pour avoir comme horizon une période d'histoire. Cela rafraîchit la tête. C'est pour cette raison que je serai vraiment heureux de causer avec vous, mon père, car je sais de quelle altitude vous considérez notre spectacle contemporain.

Veuillez agréer mes meilleurs voeux de Noël et tous mes souhaits pour un prompt rétablissement.

avec mes très respectueux hommages

Pierre Comert

Comert

350

Très Révérend Père
en N.° 1.

I just send you back
The books and I am
Indeed very much
obliged for all your
Kindness, but "how
to be happy etc .. is
by me declined with
Thanks.

./.

As the "question" is quite indifferent to me I do not see the use of knowing it?

I remain, très Révérend Père,

Respectfully and truly yours

Marie Corbusier

14th January

Postkarte — Carte postale

Weltpostverein – Union postale universelle

Levelezö-Lap – Correspondenzkarte – Dopisnice

Karta korespondencyjna - Korespondenčni listek

Briefkaart - Cartolina postale - Post card - Brefkort

Открытое-письмо — Дописна карта

Au Révérend Père

Dr. Prof. Etienne Pawlicki

ulica Łobzowska Kraków

Dom. OO. Zmartwychwstanców.

№ 190

351

ad majorem Dei gloriam! 11 Juin 1902.

Mon Révérend Père,
j'ai été hier chez vous
pour prendre congé
et vous remercier de
votre bonté pour moi!
Je ne vous ai pas trouvé.
Je vais pour l'été chez
la comtesse Wolanska,
née Dzieduszycka, que je
connais

depuis 15 ans; c'est la belle-mère de ma première
élève (la comtesse Sininska.) Je passerai un été agréable
dans le grand monde, et une jolie résidence!
Je reste votre dévouée en Jésus Christ (je partirai samedi!)
Marie Corbusier.

Mon Révérend Père, sans ce pensionnat je n'étais pas
contente, mais j'ai très ... elle! pour la gloire de Dieu!
Je regrette grandement et voudrais revenir en Automne!

Je regrette Cracovie et vous tous ...

20 XII 1902

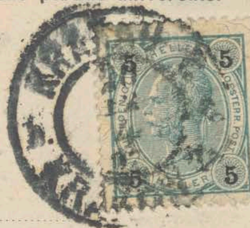
Carte postale — **Postkarte** — Correspondenzkarte

Cartolina postale — Post card — Levelezo-Lap — Briefkaart

Union postale universelle — **Weltpostverein** — Unione postale universale.

Открытое-письмо

Au Révérend Père

Dr. Étienne Pawlicki

Professeur à l'Université

ulica Łobzowska — Kraków

11 O.O. Zmartwychstańców

352

ad majorem Dei gloriam!

Mon Révérend Père,

Veuillez agréer mes souhaits pour les Saintes et Joyeuses fêtes de noël.

Marie Corbuner.
Willa Wenecya — Cracovie.

353

Dopisnice. **Postkarte.** Levelező-Lap.
Correspondenzkarte. **Carte postale.** Cartolina postale.
Post card. **Weltpostverein.** Briefkaart.
Union postale universelle. Unione postale universale.
Karta korespondencyjna. Korespondenční lístek.
ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ.
РОССІЯ. ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.
Brefkort. Brevkort. Tarjeta postal.

Au Révérend Père Etienne Pawlicki
Professeur à l'Université de Cracovie
Kraków
ulica Łobzowska
u O.O. Zmartwychwstańców.

Serie 1081. Lieblingsblumen 12 Dess. Dessin 8. Koch & Bitriol, Dresden.

ad majorem Dei gloriam!

Sapientissime!

Venecija, le 7 Mars 1903

Mon Révérend Père,

J'ai beaucoup prié saint Thomas [illegible] à pour Vous chez les Dominicains ce matin .... je Vous présente mes saluts respectueux. Votre dévoué en Jésus-Christ M. Corbau[illegible]

Austria. Autriche.

354

POST CARD.

galizien-oesterreich.

This Space may be used for communication for Inland Postage only, NOT Foreign.

THE ADDRESS ONLY TO BE WRITTEN HERE.

in Krakau.

Au Très Révérend Père Pawlicki

Prof. à l'Université de Cracovie

Klasztor O.O.

Zmartwychwstanców

ul. Łobzowska

Kraków

London W. - Vernon House School - 17 Pembridge Villas. 17.
Bayswater

ad majorem Dei gloriam!

Tower of London.

Basement of the Wakefield Tower.

In here were confined some of the prisoners taken at the battle of Wakefield, 1460, and many of the Scotch prisoners after the rising in 1745.

27. II. 1904.

Très Révérend Père!
En vous présentant mes respects, je viens vous dire que je travaille bien dans cette Ecole pour la gloire de Dieu et que je prie toujours pour vous!!...

Je regrette la Pologne à cause de la piété!

Les bons Polonais sont si pieux! Ici c'est le matérialisme!!

Je visite souvent l'église des Pères Jésuites à Londres.

Je reste, Révérend et Bon Père, vôtre in Dom[ino]: Marie Corbusier.

Austria. Autriche.

POST CARD

Cracovie oesterreich-galizien

THIS SPACE MAY BE USED FOR COMMUNICATION FOR INLAND POSTAGE ONLY. (Post Office Regulation)

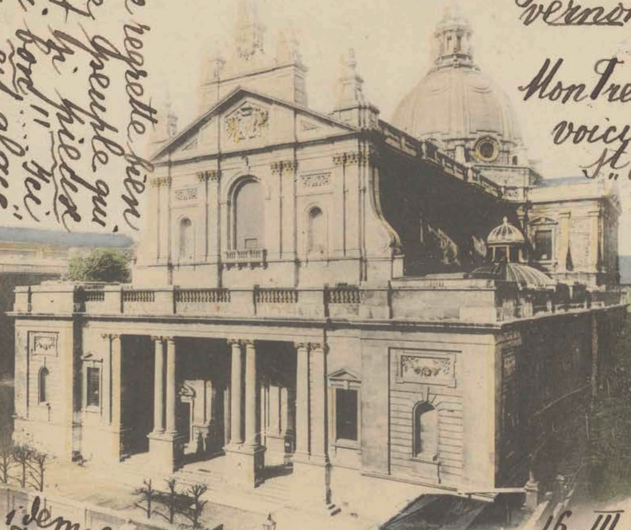
THE ADDRESS ONLY TO BE WRITTEN HERE

355

Au Très Révérend
Père Etienne Pawlicki
Dr. Prof. à l'Université de Cracovie
ul. Łobzowska Kraków
Klasztor O.O. Zmartwychwstańców Krakau

27. II. 1904.

"ad majorem Dei gloriam" London W.
17 Pembridge Villas 17 -
Vernon House School
Bays water.

Mon Très Révérend Père,
voici l'Eglise de
St Philippe de Neri
à Londres. Elle
est fréquentée
par le grand
monde.
Moi, je vais
finir mon
travail ici
le 12 avril
et je veux
revenir en
Pologne!...

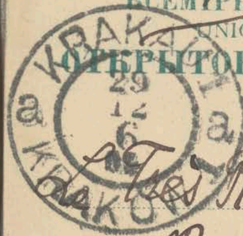
Je regrette bien
ce peuple qui
est si pieux
et si bon!!! Ici
on est glacé
par le matérialisme
J'ai prié pour
vous! Bon Père
le jour de saint Thomas d'Aquin.

16-III
1904.

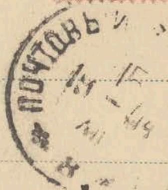
semper idem.
vôtre in Dom.°
M. Corbusier. "Très Révérend Père!

Abonnirt. oesterreich. 356

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

galizien

Très Révérend
Père Etienne Pawlicki
Professeur à l'Université de Cracovie

Krakau - Kraków

Klasztor O. O. Zmartwychwstańców
ul. Łobzowska - w Krakowie. —

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

à "Ad majorem Dei gloriam" 27-12-1904.
Abramowsk — par Varsovie — chez Mme la Comtesse Plater.
poste: Ebbe
gouvernement Wilenskie — Russie.—

Vilna   Le jardin des Bernardins

Mon Très Révérend Père
Je vous prie d'agréer mes souhaits de nouvelle année 1905,
et l'expression de mes pieux souvenirs! M. Corbusier.

COMITÉ DE L'ŒUVRE
des Cercles Catholiques
D'OUVRIERS

PRESSE

262, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 262

LA CORPORATION

Paris 24 mai 1890

Mon Révérend Père.

Nous devons votre adresse à votre confrère M. le Cte de Nicolaÿ qui a pensé que vous pourriez peut être prendre un ab.^t au Journal "la Corporation", organe de l'Œuvre des Cercles.
Déjà vous vous intéressez aux études de l'Œuvre. Par le J.^al

vous pourriez vous tenir au
courant de ses développements,
de sa vie et celle de ses fondations.
Nous nous proposons donc pour
cet abt, si vous ne nous donnez
pas l'avis contraire, de faire
traite sur vous pour la somme
de 8.50 vers le 5-6 Juin,
Dans le cas où vous ne pourriez accepter
cet abt, il vous suffira pour nous
en aviser de nous renvoyer le
No du Jal.
Veuillez agréer, Mon Révérend Père
l'expression de mes sentiments
respectueux

L'administrateur

Simonnot

358

COMITÉ DE L'ŒUVRE
des Cercles Catholiques
D'OUVRIERS

LA CORPORATION
262, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 262

Paris 3 Juin 92.

Mon Révérend Père.

Je prends la liberté de venir vous demander s'il vous convient de renouveler votre abonn.t au Journal de l'Œuvre des Cercles, en vous priant en ce cas de nous adresser 12f par la Poste.

Nous avons conservé une

profonde reconnaissance, pour votre bienveillant intérêt jusqu'à ce jour, et nous osons espérer que vous pourrez nous le continuer.

Avec nos remerciments anticipés j'ai l'honneur Mon Révérend Père, de vous offrir mes sentiments les plus respectueux

L'administrateur

Simonnot

9 IV 1904

CARTOLINA POSTALE
(CARTE POSTALE)

359

Hochwohlgeboren Herrn Professor Dr. Stefan Pawlicki

Krakau

(Austria) Ul. Łobzowska

Pilade Lapi, Edit. - S. Giovanni Valdarno

Saluti, auguri dalla
terra dove l' arte di un
Michelangiolo parla
alla mente ed al cuore

Rom 9/4 04 Aletta Breijenbach

360

Aletta Creizenach sendet
Ihnen, hochverehrter Herr Professor,
mit verbindlichem Dank das sehr

interessante, wenn auch etwas
einförmige Buch zurück.
Hoffentlich haben Sie einen guten
Sommer gehabt.
Wir beide grüssen ergebenst.
Krakau 15/10 04

17 I 1905 361

Postkarte

KUNSTANSTALT LAUTZ & BALZAR, DARMSTADT

Herrn Professor Stef. Pawlicki

Krakau.

(oestreich).

Frankfurt a. M. 17. Januar 1905. Römer. Vielen Dank für die

freundlichen ... Wünsche und herzlichen Grüße ... Ihr ergebener Prof. Götzenbach.

E 50076

21 IV 1907

Austria

Carte postale — Postkarte — Cartolina postale
Post card — Levelező Lap — Dopisnice — Briefkaart
Brefkort — Brevkort — Tarjeta postal
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

362

21/4 07

Dem feinen
Kenner u. Be-
wunderer hel-
lenischer Kultur
sendet vom klassischen
Boden herzliche
Grüße
Aletta Crucigenant

Sr. Hochwürden
Herrn Prof. Dr. Pawlicki
Krakau (Oesterreich)
Lobzowska ulica

Athen mit Akropolis.
Athens.
Athènes.

Postkarte

24 XII 1903

363

Herrn

Professor Dr. Stefan Pawlicki

Krakau

Frankfurt a. M. 24 Dezbr **Hauptbahnhof.** 1903.

Vielen Dank für Ihre freundlichen Wünsche u. hoffentlich sehen wir Sie auch einmal wieder hier. mit besten Gruß L. Creizenach.

D 16647 R. Springer, Frankfurt a. M.

12. Januar 1906.

POSTKARTE — CARTE-POSTALE

Weltpostverein - Union Postale Universelle.

12 I 1906

364

Sehr geehrter Herr
Professor!

Vielen Dank für Ihre
lieben neujahrs Wünsche
die ich aufs herzlichste er-
widere, hoffentlich sehe
Sie, Ihre Frau auch wieder ein
mal in unserer Gegend. Mit
freundlichem Gruß
Ihr W. Creizenach.

F.E.D.

(Für schriftliche Mitteilungen.)

(Nur für die Adresse.)

6

Herrn
Dr Stefan Pawlicki
in
Krakau
(Galizien)

Frankfurt a. M.
Rathausbau von Osten Paulsplatz aus gesehen.

2 I 1907 365

Hochwürdigster Herr und verehrter Freund,

Wir alle sprechen Ihnen unseren herzlichen Dank aus für die liebenswürdigen Zuschriften, die Sie an meine Mutter gerichtet haben. An der Weihnachtskarte mit dem hübschen Bild von dem ländlichen Kirchgang konnte sie sich noch erfreuen, inzwischen hat leider die Krankheit immer mehr um sich gegriffen, die Patientin ist seit einigen Tagen in einem halb bewusstlosen Zustand, sie ist bei ihrem hohen Alter nicht mehr widerstandsfähig. Unter diesen Umständen finde ich auch zum Lesen und Arbeiten nicht die richtige Sammlung.

Dagegen freue ich mich, daß Sie die Festtage in der ländlichen Abgeschiedenheit behaglich verlebt haben. Hoffentlich kehren Sie gestärkt und erfrischt nach Krakau zurück und bewahren noch

lange, lange Jahre Ihre geistige Frische und Ihren offenen Blick für alles Gute und Schöne, zur Freude aller Ihrer Verehrer und Freunde.

Meine Frau und meine Geschwister senden Ihnen die besten Wünsche zum neuen Jahre, Seiner Excellenz bitte ich mich in empfehlende Erinnerung zu bringen.

Ihr treu ergebener

W. Creizenach

Frankfurt a/M. Myliusstrasse 55

d. 2 I 07

10 IV 1900

366

CORRESPONDENZ-KARTE
DOPISNICA.

Wny O. Stefan Pawlicki

Kraków

Ul. Dobrowsky, Zakład

OO. Zmartwychwstańców.

Ulaz u Hram.

Un salut de Spalato - Pozdrav iz Spljeta - ПОКЛОЊ ИЗ СПЉЕТА

Mille Saluti!

Czermachowic

10/4.00.

Svojinar Jozipa Karaman, Split.

4 VIII 1902

367

Correspondenz-Karte.

An

Herrn Professor Dr Pawlicki

Busk ~~[illegible]~~ k/o.

~~[illegible]~~

in ~~Krakau~~ (Galizien

~~Ul. Łobzowska~~

~~Klasztor~~

Nur für die Adresse.

Sulden 4/8 02

Wilh. Flora, Mals.

Schaubachhütte mit Königsspitze.

Hoch aus den Bergen Tirols - 2745 Meter ü. M. - senden dem verehrten Herrn Professor herzliche Grüße

Wilhelm u. Aletta Creizenach

Purger & Co., München. Photochromiekarte 1877

Austria

14 IX 1903

Tarjeta Postal

UNIÓN POSTAL UNIVERSAL

ESPAÑA 368

Escrita por

D.

En

Calle

N.º

Herrn Professor Stefan Sawlicki

Ul. Łobzowka

Krakau (Galizien)

"LA CONCEPCIÓN" PLAZA MAYOR 44--SEGOVIA

SEGOVIA—.EL Acueducto.

11/903

Mille saluti dalla Spagna,

Crezenachowie.

26 IV 1905 369

CARTOLINA POSTALE
(CARTE POSTALE)

An Herrn Professor Pawlicki

Ul. Łobzowska

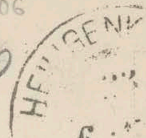
(Austria) Krakau

Ferd. Gobbato, Editore - Venezia

Venezia - Imboccatura del Canal Grande coll'Albergo Europa

22 IV 1906

370

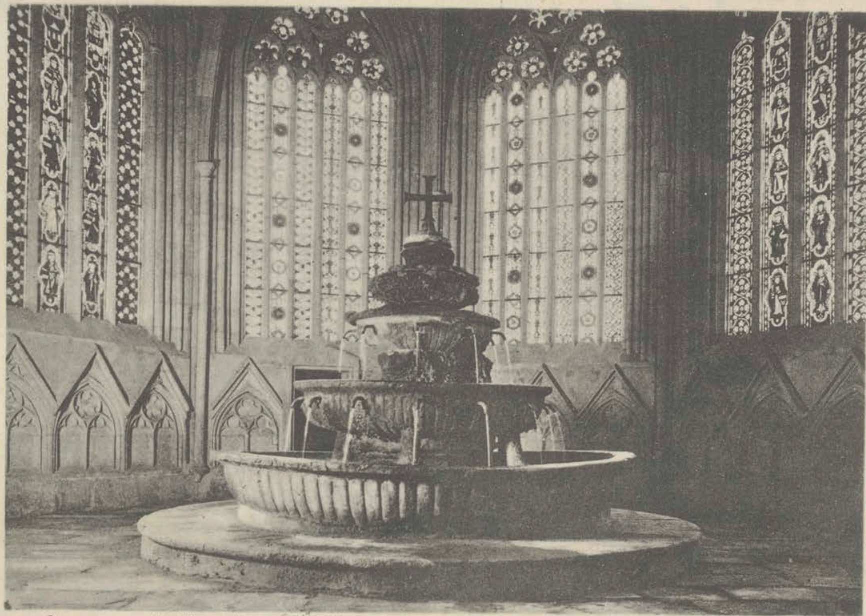
CORRESPONDENZ-KARTE

Verlag von Josef Haasler, Reiseandenken, Heiligenkreuz, Wienertor 1905.

Herrn Professor
Dr. Stefan Pawlicki

Krakau (Galizien)
19 Studencka

38820

Gruss aus Heiligenkreuz i. Wiener Wald

Bleibrunnen

29 XII 1906

Postkarte.

371

Sr Magnificenz Herrn Rektor Prof. Dr Pawlicki
p. A. Sr Exzellenz Grafen K. Badeni
Busk (Ostgalizien)
Oesterreich

L. Klement Frankfurt a. M.

No. 121.

Frankfurt a. M. 29/12 06

HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH

ZUM NEUEN JAHRE!

u. verbindlichen Dank für die freundlichen Weihnachts-
grüße senden Ihre hochverehrten Freunde

W. Reizenachowic

29 IX 1908 372

CARTE POSTALE

Tous les pays étrangers n'acceptent pas la correspondance au recto (se renseigner à la poste)

COTE 08

Correspondance

Dijon 29. IX. 08

Wir sind an der letzten Station unserer Provinzreise angelangt; bei den schönen Kunstdenkmälern, die wir hier erblickten, haben wir oft an Sie gedacht und uns schon darauf gefreut, Ihnen davon zu erzählen und die Bilder zu zeigen. Also auf ein frohes Wiedersehen. Ihre verehrungsvoll ergebenen

Creizenachowie

Adresse

Wielebny
O. Stefan Pawlicki
Cracovie (Autriche)
Łobzowska 5.

DIJON - 113 - Asile des Aliénés

Le Puits de Moïse (*Moyen-Age, 1399, par Claux Sluter*)

DIJON - 113 - A
Le Puits de Moïse (Moyen-

373

12 IV 1909

Correspondenz-Karte.

Nur für die Adresse.

An

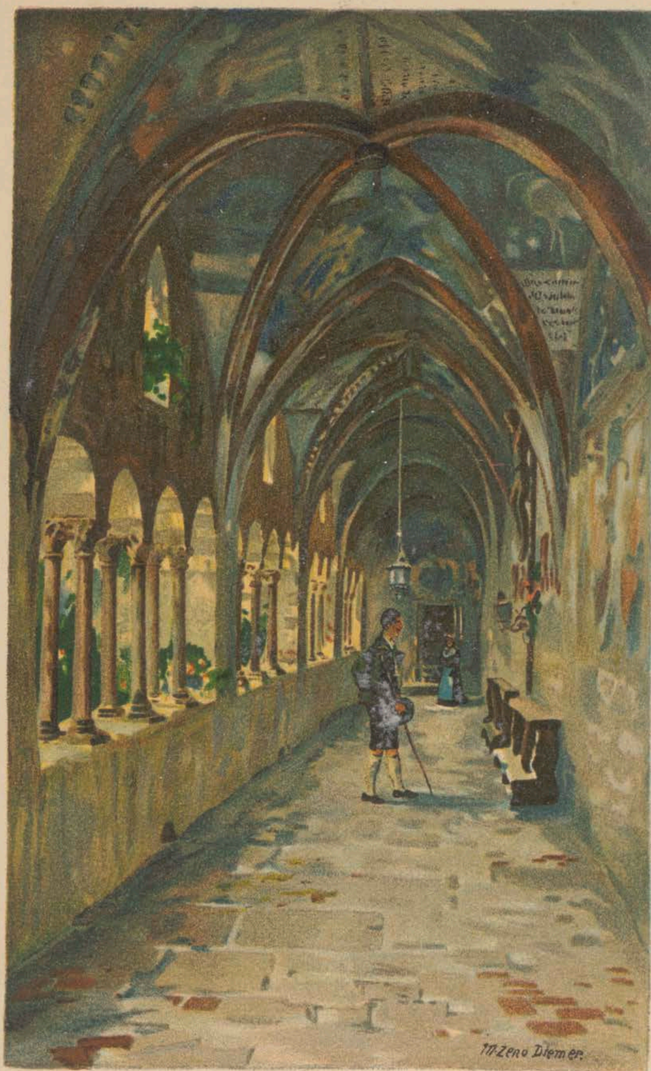
P. Stefan Pawlicki

Professor a. d. Universität

in Krakau

~~Studencka~~ Lobzowska 5.

KUENSTLERPOSTKARTE No 1740 VON OTTMAR ZIEHER KUNSTANSTALT, MUENCHEN

CASPAR EBERS KUNSTHANDLG. BRIXEN

BRIXEN, KREUZGANG IM DOM

Auf unsrer Osterreise beim Anblick dieses schönen mittelalterlichen Denkmals gedenken wir Ihrer und senden die schönsten Grüße.

Wilhelm Greizenach. Aletta Greizenach

Brixen 12/4 09

Das Münster zu Freiburg i. Br.:
(Inneres.)
Linkes Flügelgemälde des Hochaltars
von Hans Baldung Grien:
„Apostel Paulus“

Im Begriffe das liebliche badische Städtchen zu verlassen, um eine kleine französische Städtereise anzutreten, senden wir Ihnen noch herzliche Grüße u. hoffen, daß Ihnen der Ferienaufenthalt am Lido recht gut getan hat.

62

Wilhelm u. Aletta Geisenach

10 IX 1909

374

Sr. Hochwürden
Herrn Professor Dr. Pawlicki
Krakau (Galizien)
Ul. Lobzowska

Freiburg i. Br. Münster.

Linker Flügel des Hauptaltars: St. Paulus und 5 andere Apostel.

375

Lwów, 7 maja 1879 r.
Zakład Ossolińskich.

Przewielebny Ojcze!

We czwartek wieczorem powróciłem dopiero z przydłuższej podróży do Kszyżdowa i do Wiednia, a już doszła mię wiadomość, iż Mons. Meszczyński w rozmowie swej z pp. Holzberger ze Lwowa w czasie ich pobytu w Rzymie w marcu r. b. wyraził swe ubolewanie, iż wspólnie z p. Hirschbergiem, docentem historyi polskiej na naszym uniwersytecie i kustoszem zakładu Ossolińskich, występuję przeciw Kościołowi, rzucając obelgi na głównego Księcia Kościoła, ks. prymasa Laskiego. Zadziwiłem się niemało posłyszawszy tę przykrą wiadomość. Z broszurą p. Hirschberga nie mam nic wspólnego.

Uważam ją za utwór bardzo słaby – tak co do formy
jak co do treści, i nawet skutkiem tej ostatniej
broszury przyszło pomiędzy p. Hirschbergiem
a mną do nieporozumienia. – Zdanie moje o ostatniej
pracy p. Hirschberga objawiłem też wobec trzech
osób bardzo często, a mianowicie wyraziłem je
listownie i ustnie Ks. Kan. Korytkowskiemu
w Gnieźnie, który najlepiej może poświadczyć
prawdziwość mego powyższego twierdzenia. –
Nie uważam tego miejsca za stósowne, abym
wyłuszczał moje zapatrywania i przekonania
polityczne lub religijne; tyle tylko nadmieniam,
iż odmienne są we wysokim stopniu od zapatrywań
p. Hirschberga, z którym pomimo to od czasu
przybycia mego do Lwowa przed blisko 3 laty
pozostaję dotąd w ścisłych stosunkach nie tylko
dla tego, że mieszkamy w jednym i tem samym

zabudowaniu już przyjętego i tym samym zakładzie
uniwersyteckim jesteśmy zatrudnieni i mniej więcej
tymi samymi zajmujemy się przedmiotami – lecz
przedewszystkiem dla tego, że poznałam go jako czło-
wieka uczciwego i honorowego, który może nie idzie
na właściwej drodze, lecz ~~[illegible]~~ [illegible] w każdym razie ~~[illegible]~~
szlachetnego ~~[illegible]~~ celu i do nich chce się zbliżyć. Te [illegible]
przyjaźni, które mnie łączą z p. H., spowodowały
mnie, iż przed kilkoma laty pisałam do Przewielebnego
Ojca z prośbą, aby zechciał się dowiedzieć wyczerpu-
jącym pogłoskom mówiącym jakoby odnoszące się do
procesu prymasa Łaskiego. Natomiast sprawa procesu
prymasa Ł. była mi nawet mało co znaną
i ani domyślać się mogłam, z jakiemi trudnościami
występuje p. H. w swej broszurze. Może to ten mój
list spowodował oraz zatrzymaną wiadomość, iż odmawia-
gam panu Hirschbergowi w jego [illegible] przed
Kościołem! Ufając w życzliwość Przewielebnego

Ojca, który dowodz już niejednokrotnie otrzymałem, ośmielam się uprosić Go uniżenie, aby zechciał ks. Mons. Meszczepińskiemu przy sposobności zakomunikować treść niniejszego mego listu i przyczynić się łaskawie do naprawy mej reputacyi, jeżeliby ta która i u innych już osób, może nawet wysoko postawionych, przez ową wieść fałszywą ucierpiała.

W końcu dziękuję Przewielebnemu Ojcu za przesłanie adresu pisma katolickich, który wprawdzie bezimiennie otrzymałem lecz który zapewne pochodził od Przewielebnego Ojca, przyrzekam w krótkim czasie odwdzięczyć się przesłaniem ostatnich prac, a mianowicie moich wykładów o Mykenach, które w biegu tego roku przeczytam, i upraszam o łaskawą rychłą odpowiedź uspokajającą.

Z wyrazem najgłębszego szacunku
prostej Przewielebnego Ojca,

uniżony sługa
W. L. Wojciński

u-j. Lubbe niechaj Przewielebny Ojciec zechce uważać za czysto prywatny.

Poznań (Bazar). 18/IV 82.
(w nocy).

Przewielebny i Czcigodny Ojcze Rektorze!

W Wiedniu miałem tyle zajęcia, że mimo najszczerszej chęci nie zdołałem ani kilku słów nakreślić do Przewielebnego Ojca. Mogę się zaś podzielić dobremi wiadomościami z Przewielebnym Ojcem. Pan Dawid rozmawiał ze mną obszernie o sprawie Księdza Rektora i oświadczył, że ministerstwo przychyliło się już do wniosku fakultetu teologicznego wszechnicy jagiellońskiej i zamierza przedstawić Księdza Rektora w najbliższym czasie Cesarzowi jako kandydata. Jak wiadomo, podpis cesarski jest zwykle jedynie czczą formułą. Nie ulega zatem wątpliwości, że Ksiądz Rektor otrzyma niebawem tytuł

profesorski. Obecnie akta poszły do namiestnictwa do Lwowa, które zasięga informacyi u odnośnych władz politycznych państwowych lub zagranicznych i wydaje następnie na podstawie tychże informacyi opinię. Sądzę, że w tym miejscu nie będzie zachodziła żadna trudność; zapewniano mię, że namiestnictwo zda referat korzystny. Tę samą nadzieję wyraził także p. Dawid. Przybywszy do Lwowa d. 26 bm. niezwłocznie udałem się bezpośrednio do namiestnictwa, aby poprosić p. Löbla (jak wiadomo także pan Hofrath, zatrudniony w prezydyalnem biurze, który jest niejako namiestnikiem) o przyspieszenie sprawy, gdyby było potrzeba, pomówiłem także z p. hr. Potockim i z p. Zaleskim. Dowiedziawszy się, jak sprawa stoi, natychmiast Księdzu Rektorowi o rezultacie moich

badań dziejów. Gdy akta wrócą z Lwowa, przejdą niezwłocznie do Kancelaryi cesarskiej i nominacya zostanie podpisaną i naturalnie przyspieszyć należy, o czém już wspomniałem, iż referat namiestnika wypadnie korzystnie. Ta okoliczność, że Przewielebny Ojciec jest członkiem Kongregacyi duchownej, zdaniem pana Dawida zupełnie nie wywrze żadnego wpływu na przebieg sprawy. Co się tyczy remuneracyi, ministerstwo zgadza się również na takową w wysokości 800 flor. rocznie. „Obecnie wprawdzie — mówił p. Dawid — nie mam odnośnej pozycyi w budżecie, ale to jest rzecz tak nieznaczna, iż kwestya ta nie odegra żadnej roli." Być może, że wszakże i minister finansów będzie musiał dać przyzwolenie; nie jest ono atoli według mego przekonania, jak mnie się zdaje, potrzebnem, gdyż ministerstwo ma wprost wiele nadwyżek i remuneracyi, z których ową remuneracyę łatwo jest w stanie pokryć.

Wogóle p. David uważał sprawę Księdza Rektora za załatwioną „immer unter der Voraussetzung, dass Seine Majestät die Ernennung unterzeichnen werde", prosił mię atoli bardzo, aby rzecz ta cała pozostała w tajemnicy i przed czasem t. j. przed ostatecznym podpisem nie dostała się do publicznej wiadomości. Liczę tedy na dyskrecyę Wielebnego Ojca i przekonany jestem, że nie zechce sprawie zaszkodzić i mnie sprawić nieprzyjemności. —

Wskutek tego nie mogłem poprzednio t. j. zaraz z rana przybyć do Wielebnego Ojca, gdyż J. Em. ks. Kardynał poprosił mię po południu wezwany do siebie i bawiłem u niego aż do 9tej godziny. Proszę przeto grzecznie Wielebnego Ojca, aby wybaczył moją nieobecność i uważał mię usprawiedliwionym.

Życzę zupełnie szybkiego wyzdrowienia i prawdziwego powodzenia oraz podziękowanie za wyświadczone mi grzeczności i przysługi.

Uniżony sługa

Cieszkowski

Lwów d. 20/[illegible] 83.
(Pańska 7 m. 1.)

379

Przewielebny Ojcze!
Czcigodny Księże Profesorze!

Jubileusz pana Rossi'ego minął, a dotychczas nie otrzymałem żadnego urzędowego doniesienia o takowym ani przyrzeczonego [illegible] itd. Nie chodzi mi o siebie, lecz o tych kilku panów, którzy na moje wezwanie złożyli pieniądze. Ośmielam się zapytać Przewielebnego Ojca, aby raczył mi donieść, czy i kiedy mogę się spodziewać owego komunikatu.

Druga sprawa, która mię skłoniła do napisania niniejszego listu, jest daleko ważniejsza. W czasie pobytu mego w Rzymie poznałem osobiście obecnych urzędników biblioteki watykańskiej, [illegible] również osobiście Księdza Profesora [illegible]

Pewnie cię wyprasza jezuita austryacki czy niemiecki, którego nazwiska zapomniałem w tej chwili (był on prefektem czy subprefektem biblioteki) - prosił mię kilkakrotnie, abym uczynił starania tutaj w Krakowie, aby tutejszy zarząd akademii umiejętności zechciał nadesłać bibliotece watykańskiej wszystkie dotychczas ogłoszone publikacye akademii. Równocześnie z tym listem wysyłam list do pana Majera w tej sprawie. Czcigodnego Ojca proszę jak najgoręcej, aby zechciał się [illegible] zająć i [illegible] mam nadzieję, że to wszystko bardzo ułatwi.

Tymi dniami zjawił się [illegible] w Kurii p. Skrochowski, nastąpiły tylko niektóre kłótnie. Zdaje się jednak, że się zwrócił do Lwowa i do innego uniwersytetu. Niezadługo zapewne nowego otrzymamy docenta filozofii w osobie p. Raciborskiego (jest to

Skrochowski

na życie kapłańskie, osiadłszy już wreszcie dożywotnio, takiż
dawniej otrzymał u nas stopień doktora filozofii. Morawski
opowiadał mi, że się widział w Krakowie z Czcigodnym
Ojcem w czasie pobytu jego w Krakowie w sierpniu r. przeszł.
i że był wtedy obecnym na jednym z wykładów o histo-
rii filozofii greckiej. Otrzymaliśmy wczoraj
wiadomość, że Czcigodny Ojciec od razu pozyskał sobie
liczne [słuchaczy] audytorium. Możemy więc także spodziewać się,
że Czcigodny Ojciec pozostanie u nich w gronie pod-
wawelskim i nie powróci (przynajmniej tak
wcześnie) do naszego miasta.
Doktora Morawskiego wyręczam się z listem
[illegible]; ale jako młodzieniec — teraz
jest w czasie konwersatu — bardzo wolne
od zajęć naukowych i drukarskich
podpisać musi innym tekstom, a więc

Korespondencyi Twej wypada chwilowo ograniczyć się jedynie do [illegible] najpilniejszych, [illegible] Ks. [illegible]. Niech Czcigodny Ojciec zechce Go zastąpić [illegible] [illegible] Tymczasem.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku i poważania i polecając się Czcigodnemu Ojcu

miłujący

[illegible].

381

Baden b. Wien
25/8 903.

Przewielebny Ojcze!

Przedewszystkiem dziękuję jak najuprzejmiej za pamięć życzliwą i gratulacyę, wyrażoną w piśmie tak serdecznem. Zarazem przepraszam za opóźnienie w odpowiedzi; list dzisiejszy jest odpowiedzią na list pierwszy i drugi; wcześniej pisać nie mogłem, mając bardzo wiele zajęcia i pisaniny. Aż przez to d. 20 bm.

Rozpocząłem ustęp.

Co się tyczy sprawy ustępu Prz. Ojca, zająłem się nią bezzwłocznie, skoro podanie nadeszło do Ministerstwa; odkomentowane przesłałem je do Namiestnika „zur Äusserung"! Nie wiem, czy dzisiaj opinia p. Namiestnika nadeszła; skoro nadejdzie, a jeżeli nie będzie nieprzychylną, życzeniu Przewielebnego Ojca stanie się zadość. Upewnienie polecenie [illegible] referentowi, wyjaśniwszy mu z [illegible], a dzisiaj

pisząc do niego, nie omieszkałem mu sprawy przypomnieć. Równocześnie piszę do Ekscel. p. Ministra, który na czas nieobecności mojej wziął na siebie wszystkie akta niektórych departamentów mojej sekcji – i proszę go, aby się przychylił do prośby Przewielebnego Ojca.[1]

Pięknie dziękuję Przewielebnemu Ojcu za łaskawe słowa a [illegible] nadto za życzenia zdrowia. Chorowałem od połowy lutego i jeszcze bez pomocy przez całe półtora

[1] Do Ministra przyjechał [illegible] [illegible] [illegible].

ciała. Obecnie stan jej zdrowia nieco się
polepszył (pomimo że badawczych kropli
przez czas 8 tygodniowego pobytu letniego mieszkania).
Toteż dzisiaj wyruszamy do Edlach (Hôtel
Edlacherhof) powyżej Semmeringu, aby odetchnąć
świeżem powietrzem — i zabawimy tam mniej-
więcej do 10 czerwca.

Wielce proszę pozwolić mi jeszcze przesłać wyrazy
głębokiego uszanowania dla Exc. p. hr. Badeniego,
a uszanowania wyrazy dla pani hrabiny — a życząc
Szanownemu Ojcu dłuższego wypoczynku po wielkiej
całorocznej pracy zostaję z wyrazami wysokiego
poważania i szacunku prawdziwie oddany

L. Ćwikliński

Ćwikliński

Abbazia d. 31/8 909.
H. Habsburg.

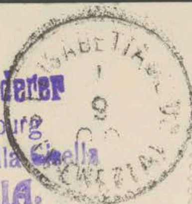
Wielebnemu Ojcu dziękuję za życzliwe wyrazy i ser-
deczne życzenia, przesłane mi z okazji moich
imienin [illegible]. Zarazem [illegible]
[illegible] życzenia Wielebnemu Ojcu
z okazji święta Jego Patrona w d. 2/9. – [illegible]
[illegible] życzenia. – [illegible]
[illegible] Wielebnego
Ojca [illegible]
[illegible]
[illegible] 20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Lido.
[illegible]
[illegible] Wielebnego
Ojca [illegible]

1704—1909. Divald Károly műintézete, Budapest.

[illegible] Ćwikliński

383

Pension Lederer
Villa Habsburg
Park Hotel - Villa Giselle
ABBAZIA.

All' Ill.mo Signore il Signor Professore
N. Pawlicki,
Lido
Villa Maria.

= Ćwikliński

Strand partie mit der Kirche.
Abbazia.

384

Lwów, d. 3/II 913.

VIII. Wickenburggasse 14.

Wielebny Ojcze!

Słyszę z stron różnych, że Wielebny Ojciec ma żal do mnie za to, że dotychczas nie dostał recen-zencyi za Swoje wykłady. Jeżeli tak jest rzeczywiście, to proszę przyjąć zapewnienie, że ja uczyniłem wszystko, co było możliwem. A rzecz była niezmiernie trudną do zrea-lizowania. Profesor, zaabsorbowany w wyższej mierze z [illegible], nigdy nie pisze recenzyi, jeżeli jako prof. honor. wykłada. Ministerstwo [illegible] się po poleceniu [illegible] dać świadectwo, że Wielebny Ojciec otrzymał na — [illegible] — [illegible] wykłady, wygłoszone w dwóch zimowych semestrach.. Na-

ministerstwo otrzymało tedy zlecenie, by wypłacono Wielebnemu Ojcu kwotę odnośną, skoro tylko będą fundusze. W r. 1912 nie mogło Ministerstwo z pozostałości wypłacić tej kwoty, gdyż, jak mi doniesiono, nie było pozostałości. Mam nadzieję, że w r. b., w niedługim czasie Ministerstwo będzie mogło Wielebnemu Ojcu wypłacić przyznanej kwoty. — — O udzieleniu t. zw. „Lehrauftrag" mowy być nie może. Jeśli ten lub ów inaczej informował Wielebnego Ojca, informacja była mylna.

Upraszam tedy Wielebnego Ojca, abym uchował przyjaźń tej przyjaznej życzliwości, której się cieszyłem przez tak długi czas, i której zawsze pełni zasłużyć się staram.

Od dzisiaj już wybieram się do Krakowa. Nie byłem tam od początku [illegible] r. ub., a przy tej sposobności [illegible] się z kon. Kolegami, z którymi omówię różne sprawy. Mam nadzieję, przyjdziemy [illegible] i do [illegible] wyników. Korzystam z okazji [illegible] Wielebnemu Ojcu [illegible]. Tymczasem przesyłam jeszcze raz [illegible] wyrazy głębokiego poważania i szacunku, z którymi zostaję

Wielebnego Ojca

pokornym i oddanym sługą

Z. Ćwikliński.

Ćwikliński

Szanowny Panie!

Przeproś Pan jak najgrzeczniej Panią Hrabinę, że do tego czasu nie przesłałem obrazów. Nie mogłem ich posłać w takim stanie w jakim je list zastał. Bo to obrazy bardzo delikatnie malowane, na bardzo cienkim płótnie. Malatura słabo do niego przylega i małe cząsteczki łatwo odpadają, nawiasem w skutku zbytniego w pokojach gorąca. Dawno byłyby zniszczały, gdybym ich nie był pielęgnował. Hr. Roger widział, że u mnie będą w dobrej opiece. W Berlinie kazałem je dobrze zrestaurować. Lecz tutaj znów kawałeczek malatury odpadł,

przyjęcie, że w niéznacznem miejscu
trzeba więc było ten kawałeczek
wsadzić. Ale malarz, który się
tego podjął, przyjechał był na
prowincyą za jakąś robotą ko-
ścielną. Teraz dopiero wrócił. Nie-
bawem więc obrazki odeślę. Są
to dwie śliczne dziewczynki - popier-
sia - trochę idylicznie odziane, albo
i nie odziane, nader pięknej kar-
nacyi miniaturowości jeden, co jest
główną zaletą. Pochodzą z galeryi
piękności Ks. Lobunskiego.

Takie obrazki potrzebują pięknych
ram. Obecnie są tymczasowe, bardzo
liche. Możeby Pani Hrabina ży-
czyła sobie, abym jej te ramy
kazał zrobić? Może każe to
według własnego smaku zrobić
w Poznaniu? W każdym razie
doniesie mi Pan odwrotną pocztą
o tém, a zwłaszcza dokąd obraz-

przysłał, czy do Rogalina, czy do Poznania, czy do Dakowych? O tem mi w liście Pana nic było.

Doniesie mi też Pan, czy P. Rugier już przyjechał, i czy wie, tem o nim nie zapomniał w opisie wystawy Gostyńskiej w „Czasie". Jeżeli Czasu nie trzyma, przyślę mu ten numer.

Cóż robi młody Hrabia? Czy złoży za dwa lata egzamen dojrzałości? Przypominam się jego pamięci.

Pozdrawiam Pana uprzejmie.

Życzliwy W. Cybulski

Wrocław
d. 13 listopada 1862.
Tauenzienstr. 62.

Szanowny Ojcze.

Ksiądz Koźmian prosił mnie
żebym Cię uwiadomił że
rachunki Angielskiego zostały
u Albina i powiozę ze sobą.
Korzystam z tej sposobności by
Ci przesłać wyrazy mego naj
serdeczniejszego poważania
i polecić się Twym świętobliwym
modlitwom

Sługa prawdziwy

22° Lut
1875.

Ksiądz Czacki

29 I 1876 389

Mój Drogi Ojcze.

Nie pamiętam czy dyspensę dostał ten jegomość którego Ci na list posełam. Jeżeli masz zano=towane, lub pamiętasz coś w tym względzie to mi racz to powiedzieć i list odeszlij. Polecam się twym modlitwom

Wasz prawdziwy

Ks Cz

29. Sty. 1876.

4.II 1876

Mój drogi Ojcze. 390

Dziękuję za telegram.
Nie odsyłam go, bo by cały
dzień odwołać nie mogę.
Zresztą dzienniki wczorajsze
go podały zwięźlemi nawet
niezgrabnemi. Dziękuję też
za list Johna otrzymałem
swą depeszę, ale z żalem
[illegible] twym niedzielnym

Bóg z nami

4. Lut 1876.

Racz westchnąć do Boga
za duszę ś. p. Aleks. Czackiego
mego stryja który umarł
we Lwowie wczoraj.

[by Czacki Wł.] 391

Mój drogi Ojcze

Racz przejrzeć ten artykuł – wedle poprawek i przekreśleń twoich, a które ci dadzą miarę polecenia szczególnego które racz zrobić Papiełowi, że broń Boże, nie w artykule nie było coby mogło 1° być nie miłem rządom austr. pruskiemu i Rossyjskiemu. 2° coby mogło być nie miłem rządowi dzisiejszemu francuzkiemu, lub jakiemubądź stronnictwu mogącemu tam przyjść do władzy. Bardzo a bardzo Ci to polecam, bo inaczej działanie moje będzie sparaliżowanem – czego żaden uczciwy człowiek a mianowicie katolik i polak życzyć nie może. Zrób więc po mojemu i pilnie by najwięcej nie odstąpili od instrukcyi, bo przecież mam prawo aby uniesiono memu rządowi. Ściskam cię [illegible] z Tivoli

odeszlij mi zadysowany ten arkusz
abym dla mej spokojności sam
go spalił i nikomu wedle danej
mi obietnicy go nie pokazał.
Dziękuję z góry i Bogu
proszę mnie polecaj
Sługa w Chr.
Ks. [illegible]

29. Lipca 1879

18 XII 1879

392

Moj drogi Ojcze

Odebrałem prożby nowe - ale to rzecz nie regularna że mi nie ma od proboszcza - bo tylko tyle otrzymać zdołałem, że na prożby lub świadectwo proboszcza będą takie dyspensy wydawane. Wytłumacz im że aby ostrożnie przesyłali to ich może nie kompromitować, a w każdym razie, (ponieważ dyspensa cichi jej zdołam otrzymać) będzie na imię proboszcza - inne to i nie ich nazwiskach wyjdzie w reskrypcie musi. Onegdaj posłałem z Watykanu

Ojcu Piotrowi dla siebie

~~wyprosił~~ jakiej wiadomości

błogosławieństwu Ojca ś. które

mi Kardynał Monaco oddał

prosząc bym ci go odesłał

a zarazem, uwiadomiłem go

imieniem tegoż Kardynała

iż Ojciec ś. przyjmie Collegium

polskie o 11½ 20go w poniedziałek.

Powstanam to

dla większej pewności.

W końcu dodaję że teraz

już można pisać o nominacji Dunajewskiego

go na Domowego prałata.

i dostałam Pani list
tak jak mi przyszedł
nie zapieczętowany
ale w kopercie do niej
zapieczętowanej od
kochanego Dziadunia.
Proszę nie zapominać
o mnie w modlitwach
bo mi bardzo pomocy
Bożej trzeba - i więcej
mej przyjaźni pełnej
najgłębszego szacunku

1875 Teoda Rackiej
18. Grudnia.

394

Kardynał Czacki.

Mężny i kochany Ojciec Pawlicki wyjeżdża zaraz po Nowym roku z chęcią wielką Go przyjmie w poniedziałek o 11tej z rana.

Mój drogi Ojcze.

Ciężka tegoroczna zima znowu mi pogorszyła zdrowie - stąd mało pisać mogę, jednak pragnę Ci podziękować za Twój serdeczny list i przesłać Ci me życzenia także na rok niedawno rozpoczęty. Co mi mówisz o stanie Kościoła w Galicyi wiele mnie cieszy, a nominacyą Ks: Bpa Łobosa przejęła mnie żywą wdzięcznością dla Pana Boga. Módl się też razem o zgodę z Rusinami - dla których należy mieć wiele wyrozumienia i miłości. Do dobra się nie nawraca, i dusz nie podnosi twardem obchodzeniem się i twardemi słowy. Chciej drogi Ojcze modlić się o mnie i wierzyć że Cię Bogu polecam - jako dobry filar S. naszej religii.

W: Kard: Czacki

18º Stycz: 1886

[Czacki Wł.] 396a

Mój drogi Ojcze.

Śpieszę z odpowiedzią na twój zajmu-jący list z Zakopanego, i zaczynam podziękowaniem za takowy. Dosko-nale zgadłeś, żem był uradowany od-daniem w ręce naszego Kochanego Zgromadzenia kościoła Greckiego i nie wątpiąc że kochany O. Antoni wywiąże się doskonale z tak ważne-go zadania. Fakt ten jest speł-nieniem mych życzeń niemal ćwierćwiekowych. Serdecznie więc zań błagodarzę P. Boga - i naumyślnie wdrapałem się do Ojca Ś. by mu za ten dowód łaskawości dla was, a mądrości tego postanowienia podziękować

i poczynszowaci, z czego wiem że
był bardzo zadowolniony. Co zaś do
innych śpiewaczy o których mi piszesz i
niestety nic dobrego nie mam ci do do-
niesienia. Ten sam przed którym ześ
był tu świadkiem przed kilkoma
miesiącami trwa do tąd. Przybył tu
który temi dniami z Chełmna
by zarobić, ale my zrobione
sobie nasze zapojno, i jeśli
się nie mylę, przybył jak mniej-
tarda po obiedzie. Daj Boże
bym się mylił. Trzeba było
ostrzegać od początku — szkoda
tylko listy kandydatów kraj-
dowej kapituła podawała.
Tu ja nic nie wiedziałem
o położeniu, aż do tenu dwa

[illegible], gdym odebrał list
od Siostry tej zacnej Pani od
której pisałeś do mnie - a w
[illegible] [illegible], przybył tu
ów [illegible]. o którym wyżej.
Z tego wypada że jeśli dalej
wychylać przyjdzie kielich
goryczy - i proszę Boga aby
cierpliwość
~~udzielać~~ zawsze cierpiącym
z tylu ran. Nie pojmuję dla
czego ks. Arcyb. tak się ogląda
i obawia iż nie będzie [illegible]-
[illegible] się tylko pojawi - [illegible]
dziecka - a papież [illegible]
Święte tu z Kurji mają wia-
domości też innego rodzaju -
to jest zachwyt, nie tylko
zadowolenia, z tego całej [illegible]

w Poznaniu. Zresztą, gdy się o Chodź-
kiewiczu mówi, odpowiadają, wszystkie
Poznaniu, a nie się nie sprawdziło –
ufając i tam dobrze się skończy.
Rozumie się że wszystko ci to mówię
szczególnie poufnie i wyłącznie
Kalince, i chyba dla Ks. B^{go} Dunajew-
skiego; ale mówię bo trzeba aby
choć twoi wiedzieli jak rzeczy stoją
i jak działać należy.
Tymczasem polecam się Bogu
i błogosławię – a polecając
się Twym modlitwom
[illegible] – [illegible]

2. Sierp: 1886.

398

Czwartek

Czcigodny Ojcze

We Wtorek będzie u Księcia Biskupa zebranie członków Towarzystwa Opieki Szpitalnej dla dzieci; niestety! na niem koniecznie być muszę, a zatem przepraszając najkorniej proszę o łaskawe przybycie na dół we Środę o 12 1/2 — Bardzo proszę mi tej zmiany nie mieć za złe wyjąt-

— przedając mi Parkanowie

niewinnikowi Książęcemu przywraca

w sposób wyż wymieniony

Zostaję z głęboką

czcią i wysokiem poważaniem

Marcelina Czartoryska

Piątek

Szanowny Ojcze

Proszę zabrać do Maji gdzie kapią bluszcz i róże te rozpiane a Raczennie w której Ojciec znajdzie mi jeden ciekawy szczegół i nawet pogląd. Jeszcze słówka:

Ojcu życzę szczęśliwe drogi i łączę najserdeczniejsze ukłony.

M. Czartoryski

399

Bardzo bardzo radzę zwiedzić
z mniejszych a tak ciekawych miast
starego Doganatu, la città di
Palladio, śliczną Vicenzją.
Godzina jazdy z Padwy. Pałace
tam pyszne kościoły ciekawe
(w S. Stefano bardzo cenny obr. J. Belliniego
a w S. Corona jeden z najpiękniejszych obr.
Palmy (starego) i t d. Kochanemu

Kraków d. 21/VI 906

400

Magnificencyo!

Spieszę natychmiast przesłać po kwitowaniu składek i 2 karty uczestnictwa. Ośmielam się — dla natychmiastowego załatwienia sprawy — przez tegoż oddającego przesłać Jw. Magnificencyi dwa pisma, które właśnie miałem ekspedyować do Uniwersytetu.

Łączę wyrazy najgłębszego szacunku

powolny sługa

W. Czermak

402

CORRESPONDENZ-KARTE.

CARTA DI CORRISPONDENZA.

An / Al Seiner Hochgeehrten Herrn

Herrn Dr. v. Pawlicki Dr. d. h. Theologie u. Phil.

Professor an der Universität

in / a

via Wien Krakau

Dominikanerkloster

(Ital.)

t. A. M. D. G. Dziś wracam do Krynnu, lecz mnie słodzi rolni wielkie bo Rodzaj i drawa myleniem prowadza drogi szlarne. Interesa moje dobre nadspodziewanie załatwiający się bo dodz mi pri spokoj nieprzedniej. W Krynnie będę około Czwartku gdzie załatwiać razem za przybyciem Ojca interesa.

Innsbruck d. 2 Października 1882. Marian

Czesmiński

REDAKCYA „WIEKU"
W WARSZAWIE
Nowy-Świat, Nr. 59.

dnia 4 czerwca 1886 r.

Szanowny Ojcze Profesorze!

„Wiek" w „Bibliotece" swojej, wydawanej jako dodatek książkowy, rozpoczął druk „Studyów nad pozytywizmem", łaskawie nam w odbitkach nadesłanych. Ponieważ jednak odbitki te sięgają jedynie po str. 140, mamy więc zaszczyt upraszać niniejszem uprzejmie Szanownego Ojca Profesora o łaskawe nadesłanie nam ciągu dalszego.

Polecając prośbę powyższą i wogóle pismo nasze łaskawej pamięci i względom Szanownego Ojca Profesora, mam zaszczyt pisać się z najwyższym szacunkiem i poważaniem

Jego najniższym sługą

G. Czernicki

zast. Red. „Wieku".

Gattung des Telegrammes. Rodzaj telegramu. Рід телеґраму.	TELEGRAMM TELEGRAM ТЕЛЕҐРАМ 19 31 Eingangs-Nr. Nr. nadejścia Ч. прибутя	Dienstliche Angaben. Dopiski urzędu. Дописки урядові.
	an — do — до [illegible] Profesor Owczarski [illegible]	404
Eingelangt von / Odebrany z / Відобрано з: W. · auf Leitung Nr. / na przewodzie l. / на лінії ч.: 57	Von / Z / З: Warszawa	Aufgegeben am / Wysłany dnia / Вислано дня: 1/9 190
am / dnia / дня 2/9 190– um / o / о [illegible] Uhr / godz. / год. Min / min / мін. Mittag / p / полуд.	Aufgabe-Nr. / Nr nadania / Ч. надачи 1572 · Taxworten / opłacie podleg. słow. / словах підляг. оплаті 25 · Worten / słowach / сл. · Chiffern / szyfrach / шиф.	um / o / о 4 30 Uhr / godz. / год. · Min. / min. / мін. · Mittag / p. / полуд.
Aufgenommen durch / Przez / Через: [illegible]		

2 IX 190[illegible]

Text. — Treść. — Содержане.

Serdecznie upraszam o wstawienie
się do Księdza prefekta
Świderskiego za moim wychowan-
cem Walickim [illegible], egzamin
wtorek w liście szczegóły

Włodzimierz Czetwertyński

D. S. 759 Deutsch-polnisch-ruthenisch. (Auflage 1903).

Bemerkungen.

Die Telegraphen-Verwaltung übernimmt für die rechtzeitige und richtige Übermittlung der Telegramme keinerlei Verantwortung.

Wird eine Verstümmelung des Textes vermuthet, so kann vom Adressaten innerhalb des Zeitraumes 72 Stunden nach Ankunft des Telegrammes die Berichtigung im telegraphischen Wege verlangt werden. Fällt die Verstümmelung der Telegraphenanstalt zur Last, so wird die Gebür für das Berichtigungstelegramm nach Lage des Falles entweder zur Gänze oder theilweise zurückerstattet.

Uwagi.

Zarząd telegrafów nie bierze na siebie żadnej odpowiedzialności za przesłanie telegramów w czasie oznaczonym i bez błędów.

W razie domniemanego przekręcenia treści, może adresat przed upływem 72 godzin po nadejściu telegramu, zażądać sprostowania w drodze telegraficznej. Jeżeli przekręcenie powstało z winy instytucyi telegrafów, natenczas zwróci się należytość za telegram o sprostowanie, stosownie do okoliczności, albo w całości, albo w części.

Уваги.

Заряд телеґрафів не бере на себе жадної отвічальности за переслане телеґрамів в часї означенім і без блудів.

На случай домнївочного перекрученя содержаня, може адресат перед упливом 72 годин по прибутю телеґраму зажадати спростованя в дорозї телеґрафічній. Єсли перекручене повстало з вини закладу телеґрафічного, тогди зверне ся належитість за телеґрам о спростоване відповідно до обставини або в цїлости, або в части.

Der Pneumatik übergeben — Oddano pneumatyce Віддано пнеуматицї	Dem Boten übergeben — Oddano posłańcowi Віддано посланцеви
.... 190__	.... 190__
um / o / o ... Uhr / godz. / год. ... Min. / min. / мін. ... Mittag / p. / пол.	um / o / o ... Uhr / godz. / год. ... Min. / min. / мін. ... Mittag / p. / пол.

Łobzowska 10

405

23 Września 1905 r. Warszawa.
30. Krakowskie Przedmieście

Czcigodny Księże Professorze. Sto-
krotnie przepraszam że pozwalam
sobie utrudzać Go tym listem i
równocześnie wysłaną depeszą, lecz nie,
niewiedziałem do kogo się udać, czasu
było bardzo mało a serdecznie chciałem
dopomódz biednemu chłopakowi, którym
się już od kilku lat zajmuję. Rzecz.
jest taka: Józef Walicki, uczeń szkoły
Rontalera w Warszawie w tym
roku na wiosnę miał zdawać maturę.
Doskonale się uczył i miał wszelką
pewność jej zdania, gdy nadeszły dzisiej-
sze nieszczęśliwe wypadki, które wszystko
pokrzyżowały - Wyprawiłem go do Krako-
wa, aby tam zdał maturę i wstąpił do

Uniwersytetu na Wydział Rolniczy. Egzamina Mu jak najlepiej szły, gdy w tem utknął na Religii. Nie jest to jego wina, gdyż tu do matury wymagają tylko znajomości Religii i Historyi Kościoła; innych zaś przedmiotów w szkołach średnich nie wykładają. W Krakowie zaś wymagana jest jeszcze Dogmatyka i Etyka. Naturalnie nie ucząc się nigdy tych przedmiotów, nie mógł z nich zdać egzaminu i to Mu wszystko popsuło. Drogą łaski pozwolono Mu drugi raz stawać do egzaminu w przyszły wtorek, lecz nauczyć się przez te kilka dni zupełnie nieznanego przedmiotu jest niepodobieństwem i wszystko zależy od dobrej woli i uwzględnienia położenia przez Księdza Świderskiego

Prefekta IV realnego Gimnazjum. Otóż czyby Szanowny Ksiądz Professor nie zechciał wstawić się do Niego za moim pupillem. Wszystko zależy od Niego a dla tego chłopaka, strata roku czasu jest niepowetowaną. Cała przyszłość Jego rodziny na nim polega, gdyż jedy-nie swą przyszłą pracą, je może utrzymać. Ojca nie ma tylko schoro-waną Matkę i siostrę. Nieznajomość przedmiotu pochodzi nie z Jego winy lecz z różnicy wykładów w Warszawie i Krakowie. Resztę należało by dopo-móc chłopcu pragnącemu się uczyć a który pomimowoli wpadł w tak nieprzewidziane stosunki szkolne jak te które obecnie u nas panuję. Stracony rok czasu dla Niego ogromnie ujemne ma znaczenie a można by Mu kazać po zdaniu matury, przejść kurs przedmiotów wymaganych a

obecnie przez Niego nieposiadanych, co najsumienniej by spełnił. Polecając sprawę mego Wychowańca sercu Księdza Professora i jeszcze raz Go przepraszając za moję śmiałość, załączam zapewnienia wysokiego mego poważania i pozostaję powolnym sługą

Włodzimierz Czetwertyński

K

